דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
שעון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם למרחב

יום שישי י"ב באדר א' תשמ"ו, 21 בפברואר 1986 ● גליון 18744 ● השנה השישים ואחת ● היום 64 עמודים כולל דבר־השבוע ● המחיר 94 אגורות כולל מע"מ

היום בדבר

● השטחים, תחקיר — ממשל, הגבלות, ארגונים, תעסוקה
● מפנקס הזמן, לחוקק צדק לא לשדל — יואב
● מאלבום האלמונים ושתיקת החולות ההם — חיים גורי
● לפרק את הממשלה — יזהר סמילנסקי
● השבוע — אמנון דנקנר, תגי אשד, אהוד מנור
● „משא" לתרבות ולאמנות ו„דבר השבוע"

מזג האויר

(ע.) — הטמפרטורות החזויות להיום: ירושלים 2—15, רמת הגולן 3—15, צפת 4—13, חיפה 12—22, טבריה 7—22, נצרת 6—19, עפולה 2—21, השומרון 2—18, תל־אביב 9—20, נתב"ג 5—21, עזה 7—21, באר שבע 3—21, אילת 12—25.

עוד חייל נהרג במהלך הסריקות בלבנון: אלון בן־שחר (19) מירושלים

בעינה עומדת ההערכה שהחוטפים עדיין באיזור ● פרס: לא נרפה ● כמויות גדולות של נשק מתגלות

מאת טלי זליגר ושמעון ויים, סופרי „דבר"

אלון בן־שחר, חייל נח"ל בן 19 מירושלים, נהרג אתמול בלבנון מאש מחבלים שיעים, במהלך הסריקות המקיפות והעקשניות שעורכים כוחות צה"ל זה היום השלישי בכפרי השיעים מצפון לאיזור הבטחון.

הלווייתו של אלון בן־שחר יתקיים היום בשעה 1 אחה"צ.

צה"ל ימשיך גם היום לסרוק את השטח, אף שגורמים צבאיים העריכו כי בקרוב תצטרך מערכת הבטחון לקבל החלטה לגבי המשך הפעולות.

סופרת „דבר" לענייני מפלגות מוסרת, כי ראש הממשלה שמעון פרס הודיע אתמול במרכז מפלגת העבודה, ש„צה"ל לא ירפה עד אשר יעלה על עקבות שני החיילים הנעדרים שנחטפו ואלה שחטפו אותם יבואו על עונשם".

על פי עדויות נסיבתיות, עומדת בעינה ההערכה שחוטפי החיילים נמצאים עדיין באיזור דרום לבנון. בעינה עומדת גם ההשתדלות לגבי האותנטיות של ההודעות בדבר האולטימטום והתצאותיו.

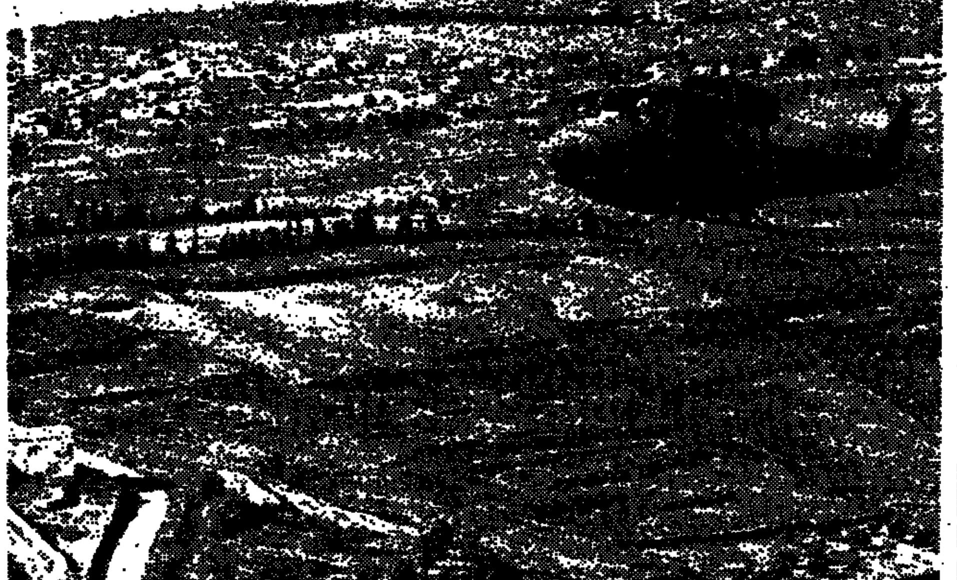

סריקות צה"ל בדרום לבנון
צילום אלי הרשקוביץ/דובר צה"ל

על אף איומים וההצהרות של חזית ההתנגדות האיסלאמית, לא התקבלו עדיין עדויות חותכות ר... מקיפות לגבי מקום הימצאם של המחבלים החוטפים ולגבי מצבם. ממצאים שהתגלו באיזור שבו נת... פסו עד כה שני אנשי „חיזבאללה" שהיו בין המסייעים לחוליה החוטפת, התגלו ככל הנראה כבלתי רלוונטיים לחקירת נתיבם של המבלים והחיילים.

בינתיים משמשות הסריקות הנרחבות לחשיפה של אמצעי לחימה בכמויות גדולות מאד ובמגוון רחב — ביניהם כמאה טילי קטיושה בקוטר 12 מ"מ שנמצאו במערה — באיזור שמצפון לאיזור הבטחון ואשר ממנו כבר נורו בעבר טילי קטיושה לעבר איזור הבטחון וישובי צפון ישראל. במשכים גם המעצרים לחקירת חשודים בהזדהות, סיוע ופעילות בארגוני מחבלים בדרום לבנון.

אתמול נתקלו כיחות רגלים, מלווים בנגמ"שים וטנקים ומגובים במסוקי תקיפה, בהתנגדות בכמה מהכפרים השיעים שנסרקו. בכפר שריפאה נורתה אש כבדה לעבר כוח צה"ל ובמכת האש הראשונה נפצע קשה רב"ט אלון בן שחר, שמת זמן קצר אחר כך מפצעיו. הכוח השיב אש ושמונה מחבלים נהרגו. על גופותיהם נמצאו תחמושת ואמצעי חבלה.

נפתחה אש לעבר הסורקים

כ־2,000 תושבים לבנונים, בעיקר מהכפרים שמצפון לרצועת הבטחון, נחקרו ונבדקו בימים האחרונים על ידי כוחות צה"ל הסורקים. רובם שוחררו לאחר שהתברר כי אינם קשורים לאירועים עויינים ואין להם כל מידע העשוי לסייע לפתרון תעלומת חטיפתם של שני חיילי צה"ל.

לדברי גורמים ביוניפי"ל, סרקו אתמול חיילי צה"ל שמונה כפרים באיזור שמצפון לרצועת הבטחון ובמהלך הסריקות נפתחה מספר פעמים אש לעבר הכוחות הסורקים. אתמול נורתה קטיושה לעבר העיירה הנוצרית מארג'־עיון, אך לא נגרם כל נזק או נפגעים.

אתמול גם נתגלתה בכפר תריס גופה נוספת של מחבל שנהרג בהיתקלות עם כוח צה"ל שלשום ובסך הכל נהרגו בהיתקלות חמישה מחבלים ועוד שניים נפצעו והועברו לבית החולים בצור. מתברר, כי החמישה נהרגו כאשר...

(המשך בעמ' 2)

קטיושה בגליל המערבי

מאת שמעון ויים, סופר „דבר" בצפון

אמש, סמוך לשעה 6.45 בערב, נשמעו שלושה התפוצצויות צורמות באיזור הגליל המערבי, שם נפלו קטיושות, ורצועת הבטחון.

כוחות צה"ל וצד"ל פתחו בסריקות כדי לגלות את מקור הירי.

שגרירה הראשון של ישראל בספרד מגיש את כתב־האמנתו למלך ספרד חואן קארלוס בטקס רשמי, שנערך אתמול בפאר מסורתי בארמון המלוכה (ריאל) במאדריד
צילום א. פ.

הסורים הפגיזו המובלעת של הנוצרים בצפון לבנון

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

יחידות של הצבא הסורי הוחנה בלבנון השתתפו אתמול ביחד של מיליציות השמאל הלבנוניות לעבר המובלעת. הנוצרית בצפון לבנון — טען אתמול דני שמעון ממנהיגי העדה הנוצרית. חמישה תושבים נוצרים נהרגו ו־25 נפצעו כתוצאה מהירי הארטילרי לעבר המובלעת הנוצרית ונזק רב נגרם.

הירי התבצע בשעה שהנשיא ג'ומאייל מבקר במרוקו בעקבות ביקוריו בפאריס ובוותיקן.

חטיפות ורציחות

במערב ביירות חטפו אתמול אנשי תנועת „אמל" מנהיג מקומי של תנועת „חיזבאללה" בשם מוסטפה שחאדה. אנשי ה„חיזבאללה" איימו לשחרר את מנהיגם בכוח אם אנשי „אמל" לא ישחררוהו היום.

אמש נרצח במערב־ביירות אחד ממנהיגי המפלגה הקומוניסטית הלבנונית. במערב ביירות נמצאו אתמול גם שתי גוויות של מחבלים מתומכי ערפאת.

יצויין שלאחרונה גברה המתיחות בין תנועת „אמל" לבין ה„חיזבאללה" והמפלגה הקומוניסטית הלבנונית, על רקע מאבקי הכוח בין גורמים אלה בדרום לבנון.

„קרובים חילופי שבויים בין צרפת לקיצוניים השיעים"

מאת גדעון קרן, סופר „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). — שניים מן המחבלים אשר את שחרורם דורשים ה„חיזבאללה" בלבנון תמורת שחרור ארבעת בני הערובה הצרפתיים, הועברו מבית הכלא בו הוחזקו ליד מולון בדרום־צרפת למקום בלתי־ידוע תחת משמר כבד.

מקורות בפאריס, שלא קיבלו אישור רשמי, אומרים כי מדובר ב„חילופי השבויים" בין צרפת לקיצונים השיעיים קרוב. מדובר באניס נקש ובאחד משותפיו, בעלי אזרחות סורית, שניסו להתנקש בחיי ראש ממשלת איראן לשעבר שאהפור באחטיאר ב־1980, הרגו שוטר ושכנה ישישה ונידונו למאסר עולם. הארגון המסתורי, שנטל על עצמו את האחריות לפיגועים שבוצעו לפני שבועיים בפאריס, דרש, בין השאר, את שיחרור נקש.

נשיא סוריה אסד גילה בראיון עתונאי, כי חילופים אלה עמוד להתבצע בתחילת ינואר אך אנשי ה„חיזבאללה" הנאמנים לאיראן חזרו מהם ברגע האחרון, דבר שהביא את היחסים בינם לסוריה ל„שפל המדרגה". הוא לא הוציא מכלל אפשרות פעולה סורית לשיחרור החטופים.

קביל עצרה משטרת צרפת פעילה של המפלגה הטרוריסטית בעיר גרנובל, מארטין סולוס, שהעניקה מקלט באפריל 1982 למחבלת דאקלין אבסר שרצחה את הדיפלומט הישראלי יעקב ברסימנטוב. מתגיגו של הארגון אליו השתייכה אבסר „הסיעות הלבנוניות המהפכניות", שגם הוא מצא מקלט בביתה של סולוס, ג'ורג' עבדאללה, נמצא גם הוא ברשימת המחבלים ששיחרור נדרש ע"י הקיצוניים השיעים.

אנשי אבו־ניד'ל שוחררו בחשאי

הטלוויזיה הצרפתית מסרה, כי שני הפלשתינאים מארגון אבו־ניד'ל, שוחררו בחשאי לפני כמה ימים. הם היו שפוטים למאסר עולם על רצח נציג אש"ף בפאריס עז־דין קלק.

לילה אחד הם נלקחו מבית הכלא בטולוז על ידי עשרה שוטרים ליעד בלתי ידוע. שלטונות הבטחון סירבו להגיב על המידע, אך שיחרורם מסביר את הפסקת הפיגועים אחרי שלוש התנגשויות.

פרס מזמין חוסיין „למשוך עגלת השלום יחד ליעדה"

ארה"ב מאשרת: לפני הכשלון הסכימה לשיתוף אש"ף

מאת עליזה ולך, יוסי מלמן וסופר „דבר" בכנסת

ראש הממשלה שמעון פרס אמר אתמול, כי חוסיין לא סוגר את הדלת למשא ומתן עם ישראל ולכן הוא מוזמנו למשא ומתן לשלום.

„אני מזמין את המלך חוסיין למשוך את עגלת השלום עד שתגיע ליעדה", אמר ראש הממשלה במרכז מפלגת העבודה. „ואני מדמיין את תושבי השטחים לעלות על העגלה הזאת. אם הם לא יקחו את העניינים לידיהם בעוד מועד, המועד צלול להיעלם".

לדברי פרס, להודעת חוסיין על הכשלת אש"ף את המהלך יש ערך רב לגבי התושבים בשטחים, לגבי ארצות הברית, לגבי אירופה ולגבים.

ישראל מבקשת הבהרות מארה"ב על הבטחות סודיות שהעניקה כביכול, לירדן. פקידים בירושלים אמרו אמש, כי אם אכן הובטחו הבטחות כאלה הן עומדות בסתירה גמורה להבנה הקיימת בין ישראל לארה"ב.

המלך חוסיין אמר בנאומו, כי ארה"ב הבטיחה לשתף את אש"ף

תעודה: נאום חוסיין בעמ' 5

בתמורה השלום תמורת הכרת ה־אירגון בהחלטות האו"ם 242 ו־338, הכרה בישראל וגינוי הטרור. כמו כן גילה מלך ירדן שוושינגטון מכירה בזכות ההגדרה של הפלשתינאים.

ישראל תבקש לדעת אם אכן הובטחו הבטחות כאלה. אשר ל־

(המשך בעמ' 2)

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל„דבר").— ממשל רייגן התנצר אתמול מהנסיין לשתף את אש"ף בתהליך השלום והצטרף להוקעתו כאחראי לכשלון התהליך המדיני, אך אישר שקודם לכשלון זה הסכימה ארה"ב, כי אם יעמוד אש"ף בתנאי ההידברות שכת יוזמן לועידת השלום הבין־לאומית. הממשל הודיע, כי „כל הצדדים" פיזרו „בתקופת הרהור", שבה הם מעיינים במציאות בסיס אחר להליך.

דיפלומטים ישראלים הגיבו בחריפות על אישור רשמי זה להכמת ארה"ב לנוכחות אש"ף בועידה, הן משום הכירה הבוהו בעמדה האמריקאית והן משום שהממשל נינה להסתמך על עקדים ישראלים של לבאם חוסיין.

דובר הבית הלבן, צ'ארלס רדמן אמר, כי הממשל „לומד בקפידה" את נאום המלך חוסיין משלשום ומתייחס אליו כאל „פרשנות תשובה על תהליך השלום". ברור שנפתחה עתה תקופת הירהור מצעם כל הצדדים, אמר דמאן, וגם הסיבה לכך ברורה ומפורשת בנאום חוסיין: „כשלון הנהגת אש"ף לעמוד באתגר שהציב בפניה חוסיין — קבלת החלטות 242 ו־338, בכוונת להידברות עם ישראל ו„שימת קץ לאלימות בעוד המו"מ מתנהל".

חוסיין וכמותו גם ממשלת ישראל בוחלם לא נטשו את מחו...

(המשך בעמ' 2)

הלובים הוציאו להורג הטרוריסט קארלוס

מאת סופר „דבר"

ההערכה של מומחים בישראל היא ש„קארלוס", רב־הטרוריסטים הבין־לאומי אינו עוד בחיים לאחר שהוצא להורג על־ידי מפעיליו הלובים.

אחד מראשי קהיליית המודיעין שפרש באחרונה אמר: „אני מניח שהוא קבור איפשהו מתחת לחול מדבר לוב. כאשר לא היה בו עוד צורך, החליט להוציא אותו להורג משום שהוא ידע יותר מדי על מעורבותם של מנהיגי מדינות ערב ושירותי הביטחון שלהם בטרור הבין־לאומי".

הערכה זו מתגבשת על רקע היעלמותו זה כמה שנים של קארלוס, יליד ונצואלה, שהיה מקציני המבצעים של החזית העממית לשחרור פלסטין ואשר פעולתו הנודעת ביותר היתה ב־1975 בוינה, כשחטף כמה משרי הנפט של ארגון אופ"ק, ככל הנראה בהוראת הקולונל קדאפי.

תחקיר מיוחד על הטרור הפלשתינאי החדש מתפרסם היום ב„דבר־השבוע".

בשביתה כללית שפרצה

העובדים השתלטו על מלון „אסטוריה"

מאת משה גבע

שביתה כללית פרצה אמש סמוך לחצות במלון „אסטוריה" בתל־אביב. 250 עובדי המלון הפסיקו את השירותים לאורחים והשתלטו על המבנה.

השביתה פרצה לאחר מו"מ שנמשך שעות בין העובדים לבין ההנהלה, כאשר שני הצדדים מיוצגים על ידי עורכי־דין.

לפני ימים אחדים קיבלו כל העובדים מכתבי פיטורים מרשת הניהול של המלון „באזל", שסיימה את חוזה הניהול שלה עם הבעלים.

באסיפה כללית של העובדים הודיעו נציגי הוועד כי רשת „דן" עומדת לרכוש את המלון בכ־9 מיליון דולר. בסכום תעבותיו, אך מתנה את הרכישה בהעסקת 70 אחוז מן העובדים בלבד.

ל„דבר" נודע, שהנהלת המלון מתכוונת לפנות בהקדם את כל האורחים ולסגור את המלון.

פרופ' חיים בן־שחר המייצג את בעלי „אסטוריה" בע"מ: עם „דן", מנסה עתה לתווך בין עמדות הצדדים באשר לתנאי ההעסקה של העובדים. בשעת מסירת הידיעה טרם גיבשה ההסתדרות את עמדתה והדבר יובא היום לדיון במוסדותיה.

קיסר מציע תכנית־חירום להפעלת תעסוקה בערי הפיתוח

פרס מתחייב: לא אשב בראש ממשלה אם אראה ענף שלם מתמוטט

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר"

מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר הציע אתמול ליזום לאלתר תכנית חירום לתעסוקה בערי הפיתוח, ששותפים לה יהיו ראש הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים. „כי יבוא הרגע ויהיה מאוחר מדי".

בנאום פולמוסי נרגש במרכז מפלגת העבודה מתח קיסר ביקורת נוקבת על שר האוצר יצחק מודעי, בא בטענות אל שרי מפלגת העבודה על אי עמידה בעקרונותיה יחלק שבחים לראש הממשלה שמעון פרס.

„שר שיה שותף לכל ממשלות הבזבוז הלאומי, ורק החליף בזמן תיקים, מופיע פתאום כצדיק הדיע ובאשים את ראש הממשלה כמישהו שרוצה להביא את המשק לבזבוז", הטיח מזכ"ל ההסתדרות כלפי יצחק מודעי והתריע מפני הנסיבות שבהן יהיה להסתדרות „עסק רק עם שר האוצר, שאתו אי אפשר לגמור שום דבר".

לדבריו, מכריז על עצמו מודעי כעל שר אוצר לא־פוליטי. אך „איך להאמין לו, כי הוא מכין את הנרוגיה לכניסתו לליכוד". קיסר הדגיש כי „אילולא ראש הממשלה לא היה קורה כלום במשק הזה", ודבריו לוו במחיאות כפיים סוערות.

מספר העובדים גורם יציב

מזכ"ל ההסתדרות חזר וציין, כי את התרומה הגדולה ביותר לשיקום המשק נתן ציבור העובדים. „מלכתחילה, גם בתקציב הקודם וגם בתקציב הנוכחי, הסכמנו להורדת שכר", הזכיר והזהיר שהממשלה תיתיר את הציבור בלי עבודה. „הציבור אינו מבין מה זאת צמיחה" אמר. „פרנסה הוא מבין. אנחנו, שקוראים מפלגת העבודה, נהיה קוראים מפלגת האבטלה כי שר האוצר רואה בה כלי". קיסר סיפר על מעורבותו בדיון

(המשך בעמ' 2)

סופרת „דבר" לענייני מפלגות

„מפלגת העבודה לא תהיה במשה"ל שתגרים לאבטלה רבתי, שתהרוס את החקלאות ואת התעשיה ותזנח את ערי הפיתוח", הצהיר אתמול ראש הממשלה שמעון פרס ואף היה ספציפי מאוד בהבטחו „אני איני מתכוון לשבת בראש הממשלה אם אראה שענף שלם — תיירות, אלקטרוניקה או בניין — מתמוטט מתאום".

בנאומו במרכז מפלגת העבודה היה ראש הממשלה מתוח והגיב במידת רוח לקריאות ביניים מן האיים, ביניהן של נציגי המספנות.

ראש הממשלה חזר והבליט את מצבו הייצוע של המשק שקיבלה לניהולה הממשלה שבראשותו ולא חסך את שבט ביקורתו גם משר האוצר יצחק מודעי. בצטטו את דברי מודעי על תנועת המושבים, שאינה אלא „אריך קניות עם נרות ועצות", אמר באירוניה. „מפלגות מסויימות בישראל הן ארגוני קניות בלי נוצות ובלי צופית" ושתנועת המושבים עשתה למען המשק יותר מהמפלגה הליברלית על כל תהפוכותיה.

פרס הודיע למפלגתו גם למה לא יתן יד. „לא נדפיס כספים". התחייב. „לא נגדיל את תקציב המדינה. לא נפגע בבסיסי התחבורה. לא נפר את היציבות במשק".

עוד הבטיח, שאם עד כה היתה הבראת המשק מונהית על ידי השיקול הכלכלי בלבד, עתה תהיה צמיחת המשק מודרכת על ידי השיקול הכפול: הכלכלי והחברתי. בהקשר זה הביע את תמיכתו בקריאת מזכ"ל ההסתדרות להיכנס למאבק נגד האבטלה, בראש וראשונה בערי הפיתוח.

התקפות פרס על מודעי איננה מכוונת לליכוד

מקורבי סמ"א מקום ראש הממשלה יצחק שמיר אמרו אמש, כי

(המשך בעמ' 2)

13 מיליון ד' הפסד סאיטקס ב־85; מצפה לאיזון ב־86

מאת דרור שרביט, סופר „דבר"

חברת „סאיטקס" הפסידה 13 מיליון דולר, בשנת 1985, מתברר מנתונים כספיים בלתי־מבוקרים של החברה, שנמסרו אתמול על ידי הנהלתה. דו"חות כספיים מבוקרים יפורסמו במהלך המחצית הראשונה של חודש מארס.

ברבעון השלישי של שנת 85' דיווחה החברה על הפסד של כחצי מיליון דולר. הגידול הניכר בהפסד ברבעון האחרון הוא תוצאה של הפרשות חד־פעמיות גדולות, בסכום של כ־6 מיליון דולר, וכן הפסד שנגרם ברבעון האחרון של השנה, ואת למרות הגידול הניכר שחל בהיקף המכירות באותה תקופה.

מכירות חברת „סאיטקס" בשנת 1985 הסתכמו ב־135 מיליון דולר, גידול של כ־30 אחוז לעומת השנה הקודמת. השנה מצפה החברה למכור בהיקף של כ־160 מיליון דולר. קרוב ל־100 אחוז של המכירות נועדו לייצוא.

ההפרשות המיוחדות שביצעה החברה בשנת 1985 הן בעיקר לירידה בערך המלאי, כתוצאה מהמעבר הצפוי לדור חדש של מוצרים בשנה הנוכחית. המוצרים החדשים של החברה יוצגו, החל כהשבוע הבא בתערוכה בקליפורניה ובחודש מאי בגרמניה.

יו"ר החברה, אפי ארזי צופה שבשנת 1986 תהיה מאוזנת מבחינת הרווחיות, כתוצאה כשרלבת של המשך המפסדים במחצית הראשונה של השנה וחזרה לרווחיות — עם הדור החדש של הציוד — במחצית השניה.

בשנת 1984 הסתכם הרווח התאום של החברה ב־12 מיליון דולר. ההפסד וכשנה החולפה נגרם, לדברי הנהלת „סאיטקס", גם כתוצאה מהשינויים בתנאי המשק הישראלי, שחייבו התאמת המערך הפיננסי והתפעולי של החברה, בעיקר בהקטנת כלאים (באופן יחסי למכירות), הקטנת אשראי לקוחות ואשראי מבנקים.

השינויים חייבו גם צמצום בכוח־האדם המועסק בחברה: בוטלו 250 משרות ופוטרו כ־130 עובדים, מתוכם כ־100 בישראל ומצבת כוח האדם הקבועה בחברה ירדה ל־1,700 עובדים — רמה אותה מתכוונים לייצב, על אף הגידול הצפוי במכירות.

השינויים שנערכו על־ידי החברה בתחום הכספי, הגדילו את יתרותיה במזומן לכ־25 מיליון דולר בסוף השנה. בין הסיבות הנוספות להפסד: הוצאות חדירה של מוצרים חדשים בתחום הדפוס ותעשיית הנפט — שני תחומים שהמכירות בהם היו קטנות מהצפוי.

פרס ביאליק ליצחק אורפז, עמוס עוז ופרופ' גרשון שקד

יצחק אורפז־אוורבוך

עמוס עוז

(ע). פרס ביאליק של עיריית ת"א לשנת תשמ"ו הוענק אמש ה' בערב לסופרים יצחק אוורבוך־אורפז ועמוס עוז בתחום ספרות יפה ולפרופסור גרשון שקד בתחום חכמת ישראל.

הטקס נערך באולם מתיאון ת"א בנוכחות סגן רה"מ ושר החינוך והתרבות יצחק נבון, ראש עיריית ת"א שלמה להט, שר הכלכלה והתיכנון גד יעקובי, חברי כנסת, חברי מועצת העיריה, סופרים, משוררים וחתני פרס ביאליק הקודמים וקהל רב.

לסופרים אוורבוך־אורפז ועוז הוענקו הפרסים על מכלול יצירותיהם הספרותיות ואילו לד"ר גרשון שקד הוענק הפרס על ספרו „הסיפורת העברית 1880—1980".

ועדת השופטים לספרות יפה היתה מורכבת מד"ר מכיזה גלבוע (יו"ר), ד"ר אורציון ברתנא וד"ר עוזי שביט, ואילו ועדת השופטים פרופ' יעקב בהט (יו"ר), ד"ר לחכמת ישראל היתה מורכבת מ־ אביב צקרוני ובן־ציון לוריא".

בפסק־הלכה יחייבו הרבנים הראשיים הח"כים הדתיים לפרוש מהקואליציה

אם שוב יובא החוק נגד גזענות להצבעה במתכונתו המקורית

מאת יקיר צור, סופר „דבר" בירושלים

חברי הכנסת הדתיים יידרשו לפרוש מן הקואליציה ולהחרים את ישיבות הכנסת, אם יבטח היו"ר ח"כ שלמה הלל להעלות בשבוע הבא פעם נוספת להצבעה את חוק הגזענות במתכונתו המקורית — החלטה עקרונית על כך התקבלה בדיונים שקיימו מספר רבנים מכל זרמי היהדות הדתית. אם והחוק יעלה שוב מספת, יוציאו הרבנים פסק הלכה, שיחייב את חברי־הכנסת הדתיים לפרוש מן הקואליציה ולהחרים את ישיבות הכנסת. במשך היומיים האחרונים קיימו רבנים שיחות טלפון רבות בנושא עם רבנים בארה"ב ובאירופה. מכבה הרבנים, היא שמה המכוח כיום כלפי הרב כהנא, יכול במצב ההוא השורר כיום במדינה, להיות מופנה בעתיד גם נגד חוגים דתיים וחרדים אחרים.

ח"כ פרצם: חוק יסוד בתפיסת עולמנו

סופרת „דבר" לענייני מפלגות מוסרת, כי בפתיחת ישיבת מרכז מפלגת העבודה אתמול התייחס מזכ"ל „העבודה", ח"כ עוזי ברעם במרירות לאי־הבאתם של חוק הגזענות וחוק המריד להצבעה בכנסת השבוע.

מעולם לא אמרנו שתורת ישראל ודת ישראל קשורות בגזענות, הדגיש ח"כ ברעם והביע צער על הכניעה למפלגות הדתיות. עוד אמר, שעל מפלגת העבודה לקרוא להחברה במפלגה ובראשות הסיעה בכנסת להביא את חוק הגזענות לחקיקה מיידית, כי זהו „חוק יסוד מבחינת תפיסת העולם שלנו ותעודה מוסרית לחברה הישראלית".

עוד סירה רומית בחוף גינוסר

מאת שמעון ויים, סופר „דבר" בצפון

סירה נוספת, דומה ככל הנראה לסירה הרומית שהתגלתה בחוף קיבוץ גינוסר, נחשפה אתמול סמוך למקום חשיפתה של הסירה הרומית הראשונה והדבר מעורר התפעלות ותדהמה בקרב חוקרים, ארכיאולוגים וסקרנים הקשורים לנושא.

גילוי הסירה השניה אירע גם כן באקראי, כאשר טרקטור שפינה חול ואדמה כדי לאפשר המשך חפירת הסירה הראשונה חשף שרידי עץ ומסמרי ברזל דומים לאלה של הסירה הראשונה, עד מהרה התברר לצוות החוקרים, כי ככל הנראה מדובר בסירה נוספת מאותה תקופה, אך במידות קטנות יותר מזו הראשונה. בשלב זה החליטו החוקרים להתמקד רק בעבודות החשיפה בסירה הראשונה ובקצב מוגבר.

אתמול גם הגיע למקום המומחה האמריקאי פרופ' ריצ'רד סטפי, שהחל בודק את שרידי הסירה, לומד אותה ודרכם כל פרט ופרט — זאת על מנת להחליט כיצד להוציאה ולשמרה. הפרופ' האמריקאי סירב אתמול לומר מה הן מסקנותיו, אך הסכים לציין כי מדובר בגילוי סירה שמורה מיוחדת במינה שטרם ראה כמותה. לדבריו,

(המשך בעמ' 2)

ארה"ב מתנה ביטול הגבלות יצוא לברה"מ - בנושא ההגירה

התחשבה בהתנגדות ישראל למכירת ציוד קידוח לרוסים

מאת אמיר אורן,
סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). — ממשל רייגן התחשב בהתנגדות ישראל לביטול הגבלת יצוא ציוד לחיפוש נפט ולקידוחו לברה"מ, מסתבר מעדות שר המסחר מלקולם בולדרידג' בוועדת הבנקאות של הסינאט שלשום.

בולדרידג' לא הזכיר את עמדת ישראל, אך אמר לסנאטורים כי הממשל עשוי לבטל את ההגבלה, אם תשפר ברה"מ את מדיניותה בסוגיות חופש ההגירה וזכויות־האדם.

שיחרור אנטולי שצ'ראנסקי הוא „התחלה טובה", אך דרוש המשך, בעיקר בהגדלת מספר היתרי היציאה ליהודים, קודם שארה"ב תסיר את ההגבלות שהנהיג ממשל קארטר ב־1978, בעקבות מאסרם של שצ'רנסקי ושל אלכסנדר גינזבורג, שאף הוא שוחרר מאז. במגעים עם הממשל בחודש שעבר הביעה ישראל התנגדות להסרת ההגבלות, הכפופות לחידוש שנתי בהודעה לקונגרס. בעקבות מגעים אלה דיונים פנימיים בממשל ריככו ההגבלות רק באופן שולי, משלילה אוטומטית של כל בקשת יצוא — לבחינת כל בקשה לגופה.

אך ההחלטה גנוזה בשיקולים מדיניים ולפיכך נוטה לשלילה.

„הקליה הישירה בדיונים חשאיים ישראל־ברה"מ"

נושא ההגירה הישירה מברה"מ לישראל — ולא לוינה או לארה"ב — נמצא במוקד דיונים חשאיים בין ישראל לברה"מ, דיווח השבועון „ביזנס וויק". אך לדברי כתבו במוסקווה אומרים מסורבי יציאה כי אם יאלצו לצאת לישראל, יעדיפו רבים להישאר בברה"מ. חששם של המסורבים מנומק ברתיעתם משירות החובה בצה"ל וממצבו „הקודר" של שוק העבודה בארץ.

סמינר טכנולוגי ישראלי־גרמני ראשון מסוגו בשבוע הבא

מאת זאב סמוטינסקי,
סופר „דבר" בגרמניה

בון (מיוחד ל„דבר"). — סמינר טכנולוגי־כלכלי בדרג עליון של המשק הישראלי והמשק הגרמני יתקיים ביום ד' הקרוב בקלן. באירוע זה, הראשון מסוגו, ייבדקו האפשרויות להידוק שיתוף הפעולה המדעי־יישומי בין שני המשקים.

הסמינר נערך על ידי איגוד התעשיה הפדראלי של גרמניה בחסות שר המחקר הגרמני היינץ ריזנהובר ושגריר ישראל בבון יצחק בן־ארי.

מצד המשק הישראלי ישתתפו בין היתר כמרצים נשיא התאחדות התעשיינים אלי הורביץ, המדען הראשי של משרד התעשיה והמסחר יגאל ארליך. מנכ"ל חברת העובדים דני רוזוליו ונציגת משרד המדע בני גיר, שהיתה נספח לענייני מדע בשגרירות ישראל בבון. מהצד הגרמני ישתתפו בסמינר בין היתר סגן שר המחקר הנס האוכשילד ונשיא איגוד התעשיה האנס יואכים לנגמן.

דיוני הסמינר יתמקדו בביוטכנולוגיה ופרמצבטיקה, רובוטיקה, מכשירים אלקטרוניים אופטיים ותקשורת, אלקטרוניקה ועיבוד מתכת וכן עיבוד נתונים, תוכנה והדמיה אלקטרונית.

משרד המחקר הגרמני יציע למשתתפים יעוץ באשר לעידוד גרמני ממשלתי לפרוייקטים גרמניים־ישראליים משותפים. כן תינתן למשתתפים משתי הארצות אפשרות לדיוני המשך מפורטים יותר. בנוסף לשורה של חברות ישראליות תעשייתיות ישתתפו בסמינר גם חברות ליישום מחקרים של הטכניון ואוניברסיטת באר־שבע, האוניברסיטה העברית, אוניברסיטת בר־אילן ומכון וייצמן.

סכנת פיטורים ל־200 מעובדי מפעל המסוקים בירושלים

מאת אריה ארד, סופר „דבר"

סכנת פיטורין נשקפת ל־200 מתוך 400 עובדי מפעל המסוקים של התעשיה האווירית בירושלים (מת"א), נודע לסופר „דבר".

על פי נתונים שהוצגו בפני שר הבטחון יצחק רבין, כאשר ביקר במת"א בסוף השבוע שעבר, הקטינה מערכת הבטחון את הזמנותיה במפעל ב־50 אחוז בשנה האחרונה.

מת"א הוקם בירושלים לפני 10 שנים, בזמן שרבין היה ראש הממשלה ושמעון פרס שר הבטחון. הקמת המפעל היתה אז חלק מחיזוק התשתית הכלכלית של ירושלים.

שר הבטחון הביע דאגה מהנתונים שהוצגו בפניו והבטיח לבדוק את הנושא ביסודיות. עם זאת הדגיש, כי „נוכח" קיצוץ תקציב הבטחון אין „פתרון קל" לנושא.

לסופר „דבר" נודע, כי בשנה האחרונה נאלץ חיל האוויר להקטין את הזמנותיו בתעשיה האווירית ולמסור אותן בקצב גובר והולך למפעלים מקבילים בארה"ב. כך הוא יכול לממן גם את האחזקה השוטפת של כלי הטיס שרכשו בכספי הסיוע האמריקאי במקום בתקציב הבטחון המקומי ההולך [illegible].

מצרים תנסה להביא לחידוש השיתוף בין ירדן לאש"ף

מאת דן אבידן, סופר „דבר"

שר החוץ המצרי עצמת עבד אל־מגיד אמר אתמול, שבעקבות הכרזת חוסיין על הקפאת שיתוף־הפעולה המדיני בין ירדן לאש"ף, תנסה מצרים לקרב מחדש בין השקפות אש"ף וירדן כדי למנוע את עצירת התנופה המדינית במזרח־התיכון.

שר־החוץ המצרי הדגיש, כי חוסיין לא סגר לחלוטין את הדלת בפני המשך שיתוף־הפעולה המדיני עם הנהגת אש"ף. העיתון „אלחליג'" היוצא לאור במפרץ הפרסי מסר אתמול, כי חוסיין יבקר בקרוב בקאהיר לצורך התייעצויות עם הנשיא מובארק.

בינתיים נמנעת הנהגת אש"ף מלהגיב על נאומו של חוסיין. ערפאת נועד אתמול בבגדד עם כמה מיועציו הבכירים כדי לגבש את תגובתו לנאום חוסיין. שר־החוץ הירדני אמר אתמול, כי ברגע שיחול שינוי בעמדות המדיניות הנוכחיות של הנהגת אש"ף, אפשר יהיה לחדש את המגע המדיני בין חוסיין לערפאת מהנקודה שבה הוא נעצר.

סוריה לא הגיבה אתמול על נאום חוסיין, אף כי נודע שאמש התקשר הנשיא אסד אל המלך. דוברי הארגונים הפלשתינאים המקורבים לדמשק טענו שחוסיין הכשיר את הקרקע בנאומו לעקוף את אש"ף ולהצטרף למשא־ומתן מדיני עם ישראל יחד עם נציגים פלשתינאים מהשטחים. יצויין, כי בנאומו הדגיש חוסיין שהוא לא ינהל מו"מ נפרד עם ישראל ללא שיתוף של אש"ף וכי הוא דוחה את „האופציה הירדנית" של מפלגת העבודה ואת תוכנית האוטונומיה.

● יהודה ושומרון: קולות התגובה שנשמעו אתמול ביהודה ושומרון על נאום המלך חוסיין היו ברובם של תומכי אש"ף שהביעו עמדות תמיכה בערפאת. בין אלה בלטו חלמי חנון ראש עיריית טול כרם והמוהר עודה רנתויסי סגן ראש העיריה המודח של רמאללה, שאמרו: תושבי השטחים לא ינהלו שום מו"מ ללא אש"ף. העתון „אל־קודס" בקש אתמול במאמר המערכת עמדה ברורה ואמר שצריך לחכות ולשמוע גם את דברי הצד השני, דהיינו אש"ף — ואילו „אל־שעב" כתב שאילו ערפאת היה מקבל את 242 היה מבצע בכך פעולת התאבדות של אש"ף. זאפר אל־מצרי, ראש העיריה החדש של שכם, הנחשב כמקורב לשלטון הירדני, דחה את פניית שר־הבטחון יצחק רבין למנהיגי השטחים לפעול ולהצטרף למו"מ.

● רצועת עזה: ברצועה מחכים לתגובת ערפאת על נאומו של חוסיין לפני שיגיבו עליו בעצמם. האיש הנחשב כידידו הקרוב של המלך, רשאד א־שאווא, מעדיף בשלב זה לא לדבר. עו"ד פאיז אבו־רחמה, המיועד לייצג את הרצועה במשלחת הירדנית־פלשתינאית לשיחות שלום, נסע לירושלים כנראה כדי להתייעץ עם עמיתו לייצוג חנא סניורה. בכל זאת היו מספר אנשים שהגיבו, ביניהם סמי אבו־שעבן, איברהאם אבו־סיטא, ד"ר חיידר א־שאפי, השופט לשעבר חלד כוזרה, המהנדס אקל מטה ואחרים על הנאום ואמרו, כי מה שהמלך מציע הוא טוב לאמריקאים ולא לפלשתינאים.

דבר
DAVAR
מאוחד עם למרחב

העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מנהל כללי אהרן קי־אוס

הוצאת "דבר" בע"מ
מודפס בדפוס "דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב.
רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מיקוד 65231
טלפון 286141 (6 קווים).
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים 288860, 298032.
סניפים:
תל־אביב, בית "דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים,
המערכת: רח' הלל 38,
טל 240335, 240306/7
המנהלה: רח' הלל 36, טל 230251/2
חיפה, רח' הנביאים 27
טלפונים 642111-2-3, מיקוד 33104

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	22־ — 10־	מעונן
אמסטרדם	10־ — 02־	שלג
ב' איירס	18 — 30	בהיר
הלסינקי	22־ — 11־	בהיר
הונג קונג	13 — 15	מעונן
וינה	02־ — 02	מעונן
דוחה	00 — 02	גשום
יוהנס'	14 — 26	בהיר
לונדון	03־ — 02	מעונן
ליסבון	09 — 12	גשם
מאדריד	אין —	
מונטריי	04־ — 00	מעונן
ניו־יורק	08 — 05	גשום
סן פאולו	— 26	מעונן
פאריס	03־ — 01	שלג
פרנקפורט	07־ — 02־	שלג
ציריך	0 — 2	מעונן
ריו דז'נרו	22 — 36	מעונן
שטוקה'	09־ — 17־	בהיר
שיקאגו	01 — 05	מעונן

swissair

קמחי לא הצליח להניע גאנה וניגריה לחדש הקשרים

מאת יוסי מלמן

מנכ"ל משרד החוץ דוד קימחי נכשל במאמציו לשכנע את מנהיגי ניגריה וגאנה לחדש את הקשרים הדיפלומטיים עם ישראל. קימחי חזר הבוקר מביקור של כמה ימים באפריקה. דובר משרד החוץ סרב לבסור באיזה מדינות ביקר אך נודע כי הוא ביקר בלאגוס ובאקרה, בתקווה לשכנע את המנהיגים בשתי בירות אלו לחדש את הקשרים הדיפלומטיים, לאחר שגם חוף־השנהב עשתה זאת.

לישראל נציג דיפלומטי בגאנה אך אין לה נציג דומה בניגריה, על אף הקשרים הכלכליים הטובים עמה. מנהיגי שתי המדינות הסבירו לקימחי שאין הם רואים את הזמן מתאים עתה לחידוש יחסים דיפלומטיים, אם כי הבטיחו לו שהם מקווים לעשות זאת בעתיד. בינתיים יתגדלו להדק את הקשרים עם ישראל בייחוד בתחום הכלכלי.

דוד קימחי חזר אמש לישראל מביקור בכמה מדינות באפריקה.

השגרירות האמריקאית החדשה בת"א - מהיקרות בעולם

מאת סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). — עלות העתקת שגרירות ארה"ב בתל־אביב למבנה חדש, מאובטח ומבוצר תהיה מהגבוהות בעולם — כך דיווח „ניו־יורק טיימס", בהסתמכו על אומדני עלות שמסר הסטייט דיפרטמנט לקונגרס.

השגרירות החדשה בתל־אביב תעלה 38 מיליון דולאר. שנייה בתחזית הממשל רק לשגרירות בוינה (89 מיליון) ויקרה הרבה מהממוצע, המיוצג על ידי השגרירות החדשה ברבת־עמון (45 מיליון). התקציב לתל־אביב מיועד לשנה הבאה, שבה מבקש הסטייט דיפרטמנט גם 41 מיליון דולאר לביצור הקונסוליה האמריקאית במזרח ירושלים.

עוד סירה רומית

(סוף מעמ' 1)

כמעט ברור כי מדובר בסירה מהתקופה הרומית של המאה הראשונה לספירה והיא בנויה בסיגנון ים־תיכוני טיפוסי. הוא אמר כי מגמתו היא להוציא את הסירה שלמה. אך אינו יודע עדיין כיצד יעשה זאת.

הבוקר אמורה להתכנס בגינוסר ישיבה מיוחדת של כל הגורמים הקשורים לחשיפת הסירה והתוכניות הקשורות בה ואז יוחלט כיצד להמשיך בעבודה. נראה, כי ביום א' יוחלט סופית מתי תועבר הסירה לבית יגאל אלון, שם הוכן מיכסה מיוחד ובו בריכה עם חומרים כימיים לשימור הסירה. תהליך זה עשוי להימשך 5־10 שנים.

הגילוי גורם להתעניינות בינלאומית בלתי רגילה, ולמקום מגיעים מדי יום מאות תיירים מחו"ל ומקומיים. לפיכך גודר איזור החפירות בתיל. במקום גם הקימו שני [illegible] ימים האחרונים מאות [illegible] של כלי התקשורת [illegible] למעלה מ־15 רשתות טלוויזיה מכל רחבי העולם [illegible] באתר החפירה. משרד החוץ מצייד כבר הפיץ סרטים, תמונות וחומר כתוב על האתר הארכיאולוגי־תיירותי החדש.

עוד חייל נהרג

(סוף מעמ' 1)

ירה לעבר כוח של צה"ל ובתגובה ירה טנק של צה"ל פגז והרס את הבית שקבר תחתיו את החמישה.

מגמה לזיהוי פלילי של צה"ל ממשיכה לערוך בדיקות במכונית ה„מרצדס" האדומה שממנה נחטפו שני החיילים. שייחים וראשי דת שיעים באיזור צידון והכפרים הסמוכים המשיכו גם אתמול לקרוא למאמיניהם לפגוע בחיילי צה"ל הסורקים. נודע, כי כמה מהשייחים הראשיים בדרום לבנון ברחו צפונה לאחר שהשמיעו דרשות קיצוניות במסגדים, מחשש שיאונה להם רע על ידי צה"ל.

ביומיים האחרונים נהרגו כ־10 מחבלים בקרבות ארטילריה שהתנהלו בין כוחות צד"ל למחבלים ואנשי שמאל באיזור ג'זין שמצפון לרצועת הבטחון. מפקד צד"ל הגנרל לחאד, הכריז אתמול על גיוס כללי של אנשיו ואלה מסייעים לצה"ל בסריקות ובחשיפת השודים ואמצעי לחימה.

חייל אירי נפצע

חייל אירי מכוח יוניפי"ל נפצע אתמול במהלך תקרית עם אנשי צד"ל. התקרית ארעה כאשר כוח צד"ל עבר סמוך למחנה של הכוח האירי מיוניפי"ל ואחד מאנשי צד"ל ירה ברוגזו מכלי־נשקו האישי מספר צרורות אל תוך המחנה. כתוצאה מכך נפצע בבטנו חייל אירי, ששכב אותה עת בחדרו ונח. החייל נפצע בבטנו והועבר לטיפול בבית חולים של יוניפי"ל בנקורה.

פרס מזמין חוסיין

(סוף מעמ' 1)

דברי המלך נמסרו לו בכתב. בהערכה בכתב שגיבש משרד החוץ נאמר כי המלך חוסיין עדיין אינו מוציא את אש"ף מהתהליך המדיני ועל אף נאומו הוא מקווה להצטרפות הארגון למשא ומתן.

● „התחיה": סיעת „התחיה" הגיבה על נאומו של המלך חוסיין בתביעה להחלת החוק הישראלי על יו"ש וחבל עזה ולהגברת ההתיישבות באזורים אלה. הצעת־חוק כזאת תעלה ח"כ גאולה כהן, בשם „התחיה", בשבוע הבא. סיעת „התחיה" מבטלת גם את פניית שר הבטחון אל תושבי השטחים ליטול את האחריות לגורלם לידיהם. „מי שעיניו בראשו יודע, שערפאת יודע, שחוסיין יודע מה שהפלשתינים יודעים, — שהם לא יבואו למשא ומתן בלי אש"ף, ושאש"ף לא יבוא למשא ומתן בלי שיובטח לו מראש כל השטח, עד הגרגיר האחרון, — כפי שקיבל סאדאת".

● ח"כ שרה דורון: יו"ר סיעת הליכוד בכנסת ח"כ שרה דורון אמרה אתמול בתגובה על נאומו של המלך חוסיין, כי חוסיין התכוון להבהיר בדבריו לערביי יו"ש כי דרך הפתרון לבעיותיהם עוברת רק דרכו. לחוסיין אין אומץ לב לבוא לבדו לשולחן הדיונים ללא ליווי של ערפאת ולפיכך האופציה הירדנית אינה קיימת.

● ח"כ יוסי שריד (ר"צ): „המזרח התיכון אינו מאמין בדמעות לא של המלך חוסיין ולא של יצחק רבין". ח"כ שריד אומר עוד, כי נאום חוסיין אינו פותח אופציה חדשה ואינו סוגר אופציה ישנה. בנאומו נשקפת הטרגדיה הנוראה של כל הצדדים הנוגעים בסכסוך.

מדינת ישראל
חוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
מרחב תכנון מקומי הגליל המזרחי
הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מתאר

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז הצפון ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ובניה הגליל המזרחי שברחוב הגליל טבריה.

מופקד שינוי תכנית מתאר הנקראת תכנית. מס. 4992 שינוי לתכנית מתאר מס. 727 — שינוי יעוד למבני ציבור במגדל, ביחוד עם התשריט המצורף אליו.

ואלה הם השטחים הכלולים בתכנית: — גוש 15513 חלקה 184.

עיקרי מטרת שינוי התכנית: — שינוי יעוד השטח למבני ציבור.

כל המעוניין בשינוי התכנית רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל המעוניין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית וכן מהנדס הועדה המקומית שמרחב התכנון שלה כלול בתחום התכנית או גובל אותו, רשאי תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדה המקומית האמורה.

ישראל קניג
יו"ר הועדה המחוזית
לתכנון ולבניה
מחוז הצפון

תאריך כ"ח בניסן התשמ"ה
19.4.1985

39,000 ש"ח תמורת 2 חדשי עבודה ל־2 המנכ"לים בטרום־פירוק „קלרין"

לפי קביעת שופט ביה"מ המחוזי

(ע). — המנהלים הכלליים שעסקו בטרום־הפירוק של חברת „קלרין דירות" יקבלו תמורת שני חודשי עבודתם 39,000 שקלים חדשים, בתוספת מע"מ. הסכום אינו כולל את הוצאותיהם, ועל אלה עליהם להמציא דרישה מפורטת ומאומתת, בתצהיר. החלוקה בין שני המנכ"לים תהיה בחלקים שווים.

כך פסק אתמול סגן נשיא בית המשפט המחוזי בתל־אביב, ד"ר אליהו וינוגרד. שני המנהלים הכלליים שבהם מדובר הם עורכי־הדין חיים צדוק וישראל גפני.

השופט ציין בהחלטתו כי ב־18 בדצמבר אשתקד מינתה נשיאת בית המשפט השופטת חנה אבנור את כונס הנכסים הרשמי כמפרק זמני של „קלרין", ולפי בקשת הכונס מינתה את עורכי הדין חיים צדוק וישראל גפני כמנהלים מיוחדים לסייע לו בתפקידיו. השופט הזכיר כי התמוטטות „קלרין" נפלה כרעם ביום בהיר על מאות המשתכנים שרכשו ממנה דירות. עסקי „קלרין" פזורים על פני כל הארץ ב־10 אתרי בניה והמשתכנים החלו לעשות דין לעצמם ולקחו מאתרי הבניה חמרים וציוד. היה הכרח, מטעים השופט, להשקיע מאמץ ולהשתלט על האתרים וזאת עשו המנכ"לים. הצלחה שלהם, מציין השופט, הצליחו להביא בתוך חודשיים לריכוז הנכסים של החברה ולריכוז המידע על החובות שהיא חבה ועל מה שחייבים לה. כאשר ניתן צו הפירוק של החברה, תם תפקידם של המנכ"לים ועוד לפני כן הגישו לבית המשפט דו"ח מסכם על פעולותיהם, כולל תמונת מצב.

השופט הביע את הערכתו לשני המנכ"לים וציין כי הם היו קשורים עם בתי המשפט כמעט מדי יום כדי למצוא פתרונות בעניינים דחופים ולהסדיר כל עניין הטעון הסדר. „אני יכול להבין ללבם של המשתכנים בצרתם כי רבה ורצונם לחסוך בהוצאות של הפירוק ככל שניתן. איני מקבל את הטיעונים של עו"ד המייצג את המשתכנים, שהמנכ"לים יכולים להסתפק בשכר מועט משום שהם מונו על פי המלצת הבנקים, או כאילו הבנקים יממנו את שכרם. המנכ"לים פעלו בשליחות בית המשפט ועשו את מלאכתם בנאמנות".

עוד להקה מהונגריה

(ע). להקת תיאטרון המשתייכת לתיאטרון הלאומי של הונגריה הגיעה אתמול אחה"צ לארץ ל־7 מופעים של ההצגה „בודפשט אורפיאום".

כזכור, עמדה להגיע לארץ להקה אחרת של התיאטרון הלאומי ההונגרי לפני כחודשיים, אך בדרכה לארץ נפצע קשה אחד השחקנים בהתקפה של אש"ף בנמל התעופה של וינה, ובעקבות זאת נדחה הביקור.

הלהקה כוללת שלושה שחקנים ושלושה מלווים מוסיקליים וההצגה נושאת אופי של „קברט תיאטרלי".

הלהקה כוללת את השחקנית אנגלה צ'אקאר ושני השחקנים מיקלוש בנדק (יהודי) ולאסלו סג'וואי. היא תופיע החל מיום א' בנתניה, ת"א, באר־שבע וירושלים.

אכזבה בקרב יצואני טקסטיל משבוע האופנה

מאת משה גבע

אכזבה שורה אמש בקרב חלק מיצואני הטקסטיל, עם סיום שבוע האופנה הדו־שנתי במלון „הילטון" בתל־אביב.

היצרנים, בעיקר בענפי מוצרי העור והסריגים, הביעו תרעומת קשה על אופן ניהול התערוכה על ידי מכון היצוא הישראלי, שלא השכיל לדבריהם להביא ארצה מספר קניינים חשובים מאירופה, כיוון שהשבוע התקיימו תערוכות אופנה גדולות גם בגרמניה, בצרפת ובארצות הברית.

בתגובה נמסר מהנהלת מכון היצוא, שלאורך כל חודש פברואר מתקיימות תערוכות בינלאומיות לקראת עונת החורף הבא. לפיכך, בכל עיתוי שהיה נבחר היתה נוצרת חפיפה עם תערוכה אחרת. עוד נמסר, שהשנה הוחלט על הקצאת משאבים צנועים מבעבר כך, שתקציב התערוכה ירד לכמחצית מזה של השנה שעברה והסתכם ב־30,000 דולר בלבד.

מספר הקניינים שהגיעו ארצה היה 87, בהשוואה ל־180 אשתקד, ול־100 שהיו צפויים להגיע השנה. זאת בעוד שמספר היצרנים שנטלו חלק בתערוכה נשאר פחות או יותר יציב (41).

בשלושת ימי התערוכה נחתמו עיסקות יצוא בסך 5.5 מיליון דולר אך במכון היצוא לא יכלו למסור אתמול בבירור אם הסכום עונה על הציפיות או להשוותו לתוצאות התערוכה הקודמת.

לדברי אנשי המכון יש לראות את התערוכה כמנוף לביצוע עיסקות בעתיד ולא ניתן למדוד את הצלחתה באופן מיידי.

ארה"ב מאשרת

(סוף מעמ' 1)

ייבותם לשלום, המשיך רדמאן, בעוד שארה"ב תתמיד במאמציה להשגת השלום במזה"ת.

בהידרשו לאשר או להכחיש את דברי חוסיין על הנכונות האמריקאית לנוכחות אש"ף בוועידת־השלום — נכונות שעד כה התחמקו דוברים אמריקאים מלהודות בה אמר רדמן, כי „בהיכשלו במציאת מענה לתנאי חוסיין, ביטל אש"ף את תוקפה של שאלה זו." אך רדמן הוסיף, כי חוסיין ציטט במדוייק את העמדה האמריקאית בנסיבות מוגדרות, קבלה פומבית של 242 ו־338, נכונות לשלום עם ישראל והתנערות מטרור על־ידי אש"ף. בנסיבות אלה, דייק חוסיין, לדברי רדמן, „מקבלת ארה"ב את העובדה שתוגש הזמנה לאש"ף לנוכחות בוועידה". אך עמדה זו היתה יפה לשעתה, הוסיף רדמן.

„אש"ף נכשל במבחנו של [illegible] אש"ף לא הצליח לנצל את ההזדמנות שהוצעה לה. על כל הצדדים למצוא בסיס אחר להתקדמות אל הציור שנותר בתוקפו, מו"מ לשלום ובכלל פתרון הבעיה הפלשתינאית". על שאלה אם אפשר שהסכמה להזמנת אש"ף לועידה תחודש אמר רדמן, „תלוי בתפקודים".

בתשובה לשאלות נוספות אמר רדמן, כי משפט המפתח בהודעה הוא זה המתייחס ל„תקופת הזדמנות". מקורות אמריקאיים הגיבו בסיפוק על מיקוד האחריות לכשלון בנאום חוסיין באש"ף, שלא כבמצבים דומים בעבר, שבהם האשים חוסיין את ארה"ב.

שר החוץ הירדני — לשיחה עם מרפי

שר־החוץ הירדני טאהר מאסרי, הנמצא בניו־יורק, עשוי לבוא לשיחות עם מרפי ואולי גם עם שר־החוץ ג'ורג' שולץ. טרם נקבע מועד למסע נוסף של מרפי למזה"ת [illegible].

קיסר מציע תוכנית

(סוף מעמ' 1)

שהשתתפו בו שני מומחים אמריקאים, שהזמין ראש הממשלה. הם הירצו על תיאוריות של הצמחת משק שגורם העבודה בו הוא גורם קבוע. „הם אינם חברי מפלגת העבודה", העיר באירוניה. „אנחנו רוצים תפיסה כלכלית הרואה במספר העובדים גורם יציב והנוגעת לשינוי שבהתכוונותיהם — האישיות, המקצועיות והגיאוגרפיות — של העובדים".

עד לרגע זה לא נגענו בגימלאים

בדברו על עיקרי תפיסת תנועת העבודה, הזכיר מזכ"ל ההסתדרות את המערכת הסוציאלית המפוארת שהקימה ושעתה „בא שר האוצר ובעזרתו (שרי המערך) מוטטת את כל התפיסה מיסודה, ואנחנו [illegible]".

קיסר מנה את כל הנסיבות להגדלת הפערים החברתיים במסגרת מדיניותו של מודעי „לחזק את החזקים ולהחליש את החלשים". הוא התעכב על הנסיון להרוס את מערכת הבריאות, שהגיעה ל„מצב של כמעט־קריסה" והוסיף, כי „תרופות של קופת חולים מונחות כבר חודשיים בנמל, כי אנחנו אינגו מסוגלים לשחרר אותן, ואילו האוצר נותן בונוס לכ־50,000 בעלי רכב צמוד בשיעור 15 מיליון דולאר".

עוד אמר מזכ"ל ההסתדרות, כי עד כה לא נגעו בגימלאים כלל וכלל, אך עורערו את אמונם, שלא יאונה להם רע גם להבא.

„אם ניאבק על העקרונות שתנועת העבודה מאמינה בהם, איש לא יבוא אלינו בטענות שאנחנו רוצים להפר את הרוטציה", הדגיש קיסר בתבעו משרי מפלגת העבודה נאמנות למצפונם ולציבור בוחריהם.

יעקבי: הרוטציה איננו מפלגתי

את הדיון הכלכלי, שמקיים מרכז מפלגת העבודה לקראת אישור התקציב בקריאות שניה ושלישית בכנסת, פתח השר לתכנון כלכלי גד יעקבי בהתוויית תכנית המעבר לשלב הצמיחה במשק. את סיסמת הליכוד נגזה הגדיר כ„דמגוגיה חסרת שחר" והזכיר שהממשלה הזאת קיבלה משק על סף פשיטת רגל וכן שרבים משרי הליכוד לא תמכו בתכנית הכלכלית.

„הרוטציה אינו מפלגתי והוא אינו קשור בחישובים ושעשועי רדמיטה", הדגיש יעקבי. „העניין חשוב לבוטר ואם לא נממש את הסיסמה עתה, נביא את עצמנו לעברי פי־פחת".

ברעם: אנחנו לא עורכים מסיבות

מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם קבע בפתיחת ישיבת המרכז, כי התכנית הכלכלית היא תכנית של מפלגת העבודה, והציבור יודע להעריך את תרומתה לייצוב המשק.

ח"כ ברעם הדגיש, ש„ענין הצמיחה יהיה מופקד בידי אנשינו. תקום קרן צמיחה שלא תנוהל על ידי שר האוצר אלא על ידי אלה שמאמינים בצמיחה". עוד אמר, כי מפלגת העבודה נתונה בשעה של חשבון נפש כלכלי וחברתי ו„אנחנו לא עורכים מסיבות".

אמש בקונצרט

הדרכה למופת

מאת יהודה כהן

מפעל חינוכי בעל רמה גבוהה הוא סידרת הקונצרטים לנוער של התזמורת הפילהרמונית הישראלית שנחתמה לעונה זו בתוכנית שכונתה בצדק „בסימן רוסי". בכללה פרקים מתוך הבלט „מפצח האגוזים" לצ'ייקובסקי מתוך הקונצ'רטו לפסנתר ולתזמורת של שוסטקוביץ', ומתוך הסוויטה „הסגן קיז'ה" מאת פרוקופייב.

את הקונצרט הינחה פרופ' אריה ורדי והוא גם ניצח עליו. תלמידה שלו, רויטל הכטוב, פסנתרנית צעירה בעלת טכניקה טובה, מוסיקליות ומזג, היתה הסולנית בצד התזמורת המנוסה אילן אשד מקרב נגני התזמורת.

הסבריו של אריה ורדי היו קולעים ומלווים בלא מעט הומור וריתקו את הקהל הצעיר שלמד הרבה על אודות היצירות, על רקעם ועל היוצרים. תוך כדי הנגינה, התזמורת נענתה לניצוחו של ורדי אבל עם זאת היה איזון הקולות לקוי, בעיקר דווקא ביצירתו של צ'ייקובסקי.

כרמן – ערב מושלם

מאת גבי אלדור

פשוט מושלם. אמש התרחשה חגיגה בהיכל התרבות. „כרמן" של אנטוניו גאדס היא יצירה משגעת. הנגנים, הזמרים, הרקדנים, התפאורה והתאורה יוצרים מציאות שאין בה צליל או תנועה אחת מיותרים, קרובה עד שכאילו אפשר לגעת בה.

אהבה, תשוקה ויריבות עד מוות, הם נושאי „כרמן". הכוריאוגרפיה גאונית בפשטותה, השימוש במוסיקת פלמנקו חיה לסירוגין עם הקטעים הידועים ביותר של האופרה של ביזה, יוצרת מתח והתרגשות עצומים. כריסטינה הויוס בתפקיד כרמן מלאת כוח וחושניות. אנטוניו גאדס הוא תופעה והעצמית, מתוח כמיתר של קשת, עדין ומלא עוצמה. כל תנועה שלו היא תמצית צלולה וזהרה כגביש. הלהקה, גברים ונשים כאחד נפלאים, מלאי כו הומור. זהו תיאטרון מחול מודרני לחלוטין, מדהים ביושרו, באנושיותו, ביופיו.

פרס מתחייב

(סוף מעמ' 1)

ראש הממשלה מסבך את עצמו בהצהרותיו, וכי הליכוד אינו מבין את פשר התקפתו על שר האוצר ועל הליכוד.

לדברי מקורבי שמיר, מצד אחד מבקש ראש הממשלה לשכך את המתח בין הליכוד למפלגת העבודה ולכן הוא מכנס הבוקר את שרי שתי המפלגות, ומצד שני הוא תוקף שר בממשלתו. ראש הממשלה יצטרך להסביר בישיבה למה הוא מתכוון באומרו, כי לא יישב בממשלה שלא תגשים מדיניות מסוימת, הדגישו המקורבים.

עוד אמרו, כי בליכוד לא מתרגשים מהאיום של ראש הממשלה לא לקיים את ישיבת הממשלה ביום א'.

שמיר: פרס מלהיט הרוחות

סופרנו המדיני של „דבר" יוסי בלמן מוסר:

ממלא מקום ראש הממשלה יצחק שמיר מאשים את ראש־הממשלה שמעון פרס בנסיון להלהיט את הרוחות ולהרבות ריב בממשלת האחדות הלאומית לקראת הרוטציה.

שמיר אמר זאת למקורביו על רקע ההתקפות האחרונות של ראש הממשלה נגד שר האוצר יצחק מודעי. שמיר, פרס ושרים נוספים משתי המפלגות ייפגשו היום בירושלים כדי למצוא מוצא של פשרה על רקע דרישת מפלגת העבודה שהמשק יעבור מיד לשלב של צמיחה. ההערכה היא שבסופו של דבר תתקבל הצעת ראש הממשלה להקים קרן צמיחה בראשותו שבה ישתתפו עוד שרים משתי המפלגות ואשר מתפקידה יהיה לסייע למפעלים כושלים.

ישיבת הממשלה, בניגוד לאיומים שהשמיע שמעון פרס, תתקיים ככל הנראה כרגיל מחרתיים.

בנאומו במרכז מפלגת העבודה אמר אתמול ראש הממשלה שמעון פרס שהוא מצטער על שני דברים:

האחד — סגירת „אתא". „איני בטוח שלא טעינו בעניין „אתא"", אמר. „יכול להיות שבהקצבת עוד מיליון או שני מיליון דולר יכולנו לשמור על המפעל פתוח, בהעברתו לידי תעשיין אנגלי".

השני — טילטול החולים הקשישים. „הזדעזעתי עמוק בלבי כשראיתי ששוכבים חולים זקנים מפני שלא העבירו תקציב ממשרד האוצר למשרד הבריאות", התוודה. „אני לא חייב לסבול שגערות כאלה וגם לא אסבול".

„יד־לבנים"
להנצחת זכר הנופלים במערכות ישראל
ודאגה למשפחותיהם — המרכז

בני המשפחות השכולות מרכינים ראש
על קברו של
גרשון רוזאנסקי ז"ל
ממייסדי וראשוני מנהלי הארגון בארץ

משה בצר — יו"ר

לשושנה ליבמן
ולכל המשפחה
קבלו תנחומינו על מות
יעקב ליבמן ז"ל
מראשוני כפר יחזקאל

בית כפר יחזקאל

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של חברתנו
אירנה נחמני ז"ל
הלוויה התקיימה אתמול בקבוץ אפק.

המשפחה
ובית אפק

לחבר צלח אברהם
מנהל קרן־הביטוח פועלי הבנין
אתך באבלך במות
אחיך ז"ל

ארגון גמלאי פועלי בנין

לחברתנו גדליהו ליאורה
אתך באבלך במות
אביך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ
סניף מרכזי
ההנהלה והעובדים

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירנו
גרשון רוז'נסקי
ההלויה תצא מרחבת בית העיריה ברחובות ביום ו' י"ב באדר א' תשמ"ו 21.2.86 לבית העלמין [illegible]

המשפחה

חי במשרד

לא פחות מ־3,000 שיחות טלפון הגיעו ביומיים האחרונים מכל רחבי העולם אל משרדו של טימור גוקסל דובר יוניפי"ל ב־דרום לבנון שנמצא בנקורה ומרכזית ה־טלפונית של מפקדת האו"ם עמדה להתפוצץ לנוכח העומס הבלתי צפוי. על הקו היו עיתונאים מהמזרח הרחוק, מדרום א־פריקה, מארה"ב, מאירופה ואף מהגוש ה־מזרחי שניסו לדלות פרטים על המתרחש באזור. גוקסל, קצין ממוצא טורקי, הוא בין הדוברים הותיקים המנוסים באיזור ה־מזוהה בסבלנות ובהרחבה לכל עיתונאי. אין פלא איפוא שגוקסל העביר את מיטתו ומטלטליו למשרדו ובימים האחרונים הוא ישן, אוכל ועובד במשרד אחד בגיזרה בנקורה.

שמעון וייס

שאלה של זמן

רוב הסופרים מאמינים כי פרסום ספרו של בוריס פסטרנק (בתמונה) "ד"ר ז'יוואגו" בברה"מ הוא רק שאלה של זמן ואת הראיה הם מוצאים במבחר מעבודותיו של פסטרנק שיצא לאור לאחרונה בברה"מ, בשני כרכים. בין העבודות שנכללו בספר מצויים גם שירים מ"ד"ר ז'יוואגו". אינטלקטואלים סובייטים קידמו בברכה את הספר ורואים בו אישור שבשתיקה למקומו של פסטרנק בקהיליה הספרותית הרוסית, וזאת לאחר ההשמצות להן זכה מהממסד הספרותי לפני 30 שנה. את הספר ערך יבגני, בנו של פסטרנק יחד עם כלתו ילנה, אשר מאז 1960 עוסקים באיסוף ו־עריכת עבודותיו של הסופר.

השירים מ"ד"ר ז'יוואגו" צוינו רק כ־שירים שנכתבו בין 1946־1953 והמקורות יודעי דבר מסרו כי הרומן לא נזכר ברשי־מה הביבליוגרפית ובהקדמה שנכתבה ע"י ליחשוב.

המהדורה הראשונה של שני כרכי הספר נדפסה ב־100 אלף עותקים, כמות צנועה אבל מכובדת עפ"י סטנדרטים סובייטיים.

בתיאבון

ראש הממשלה שמעון פרס ומזכ"ל ה־הסתדרות ישראל קיסר דיברו אתמול על עניינים שבאכילה, שעה שמתחו ביקורת על שר האוצר ומדיניותו. ישראל קיסר בד־קק להם בדברו על קיצוץ הסובסידיה ל־לחם, שגרמה השבוע לייקורו וטען, שכל הזמן מטיפים להסתדרות לתמוך בסובסיד־יה לנצרך ולא למצרך. והנה ייקור הלחם, מזונו של החלש, סותר את הגישה הזאת, שכן "במסיבות של עשירים נותנים סנד־וויצ'ים קטנים כל כך (הדגים באצבעותיו), שבקושי רואים את הלחם". שמעון פרס, לעומתו, גיחך על "הדמות הכוסית" ש־היתה השבוע בסיעת הליכוד לרגל פרסום המדד השלילי. "אני מקווה שבעוד שנה שוב ישתו מיץ שלושת אדריכלי המשק: שרה דורון, מיכאל איתן ויצחק מודעי", ליגלג.

עליזה וולף

קיסר טרגי

הקיסר האחרון של סין, הנרי פיואי, היה קיסר טרגי. שנות קיסרותו שהחלו באשר היה ילד רך, ארכו שלוש שנים בלבד והוא הודח ב־1911 עם כינון הרפובליקה בסין. עשרים שנה לאחר מכן שימש כקיסר — בובה, ומאוחר יותר נשפט כפושע מלחמה וישב בבית סוהר בסין עד 1959. הוא נפטר שמונה שנים לאחר שחרורו, אבל הספיק לכתוב אוטוביוגרפיה המשמשת כ־יום בסיס לסרט של ברנרדו ברטולוצ'י.

הסרט, שתקציבו 20 מיליון דולר, מכיל 9,000(!) תלבושות ויצולם בחמש ערים סי־ניות ושני אולפני קולנוע, החל מחודש יוני השנה, במשך 20 שבועות.

נשיא כמודל

חייהם של אב מרובע, אם קרה ובתם המורדנית הגרים בבית הלבן, מתוארים ברומן האוטוביוגרפי "חזית הבית" שנכתב ע"י פטי דייוויס, בתו של הנשיא רונלד רייגן (בתמונה). דייוויס כותבת על רוברט קנפילד — פוליטיקאי בעל כוונות טובות אך מוגבל בדעותיו, אשתו הריאט — אשה חסרת חד־מימות והחיכוכים בינם לבין בתם, בט, על רקע מאהביה הרבים ומאווייה נגד המל־חמה. "יש סיפור כזה של אשה", אמרה דייוויס בראיון למגאזין "פיפל", "שעשתה מתמטים רבים למען בעלה, ואני היא ה־מודל לסיפור זה". היא אמנם לא אומרת זאת בפירוש, אבל ניתן להניח שגם אביה הנשיא שימש לה כמודל לדמות האב ה־משורטטת ברומן.

חי פעמיים

בארוע ספרותי שהתקיים שלשום בערב בבית ראובן בתל־אביב, היתה לנוכחים הזדמנות לשמוע מפי המשורר יהודה עמיחי (בתמונה) מעט על החויה שבכתיבת שירה. עמיחי, שקרא שירים מתוך ספרו החדש "מאדם אתה ואל אדם תשוב", אמר כי בתהליך הכתיבה יש חזרה על חוויות והוא חי את הדברים פעמיים. את הדוגמה מצא דווקא אצל ה...פרה הנבונית פעמיים: פעם מתלעיסה ואח"כ מעלאת גרה. בערב השתתף גם הצ'לן אלוהי גונ־זלם, וזכה קרן שרת שהשמיע סונטה של בך וקטע מיצירה של הינדמית.

לא מוותרת

סוכנות החלל האמריקאית נאס"א מתכ־וונת להמשיך בפרויקט "מורה בחלל". ברברה ר. מורגן, מורה שהיתה ברשימה אח־רי כריסטה מקאוליף שניספתה באסון צ'לנ־ג'ר, תוכל להיות האזרחית האמריקאית ה־ראשונה שתטוס לחלל, ברגע שהפרויקט יתחדש.

תאריך לטיסה השניה ייקבע רק לאחר שתסתיים החקירה בעקבות האסון, אולם נאס"א נמסר כי מורגן הסכימה לקבל על עצמה את התפקיד המוביל בטיסת ה־חלל, כאשר זו תצא אל הפועל.

וידיאו עם מסר

השחקן יול ברינר (בתמונה) שמת באוקטובר שעבר לאחר מאבק של שנתיים עם סרטן הריאה, יצא בקריאה נרגשת בסרט וידיאו שהוקלט לפני מותו, בו הוא קורא לבני אדם לא לעשן. ברינר נידב את סרט הוידיאו הנמשך חצי דקה לאגודה האמריקאית למלחמה בסרטן והוא יוקרן בתחנות הטלוויזיה ברחבי ארה"ב. בסרט זה, שנעשה ארבעה חודשים לפני מותו, אומר ברינר כי היה רוצה לע־שות סרט באורך מסחרי על נושא זה אולם הוא חלש מדי. לפני שנתגלה אצלו סרטן הריאה ב־1983, עישן ברנר, לפי הודאתו ב־80 סיגריות ביום.

דיוקן בתערוכה

תערוכת דיוקנאות של הצייר והאמן ראובן רו־בין תיפתח מחר, במוזיאון לאמנות חדשה, בנוכחות אלמנתו, אסתר רובין. לפני הפ־תיחה הרשמית תערך במקום מסיבת קוק־טייל להוג ידידי המוזיאון אשר רכשו כר־טיסי כניסה בסכום התחלתי של 50 שקלים חדשים. ההכנסות קודש להקמת קרן חד־שה לעריכת תערוכות מיוחדות במוזיאון.

בתערוכה, הנקראת בשם "מבט רטרוס־פקטיבי על הדיוקן ביצירתו של ראובן רובין" מוצגות 32 יצירות של האמן מש־נות ה־20 וה־30. במחציתן הושאלו על ידי אספנים ומוצגות לראשונה בארץ. עם צ־יורי הדיוקן הבולטים בתערוכה נמנים: דוד בן־גוריון, אחד העם, אורי צבי גרינ־ברג, ארתור רובינשטיין, ציונה תג'ר ואח־רים.

אריאלה ראובני

נשיא המדינה התארח אתמול בחיל השריון. הנשיא ביקר בבסיסי השריון בנגב, נפגש עם מפקדים וחיילים וקיבל סקירות על החיל.
בתמונה: הנשיא משוחח עם חיילים בבייס לשריון.
צלם: יחידת דובר צה"ל

רופאי קופ"ח: אנו רושמים התרופות אך איננו אחראים להשגתן – ולמחסור

קובלים על שמרירות החולים מופנית כלפיהם במקום כלפי ההנהלה; תובעים הסברת המחסור במרפאות וציון הסיבה התקציבית

מאת רבקה הרניש, סופרת "דבר"

ארגון רופאי קופת חולים הכל־לית התנער אתמול מכל אחריות למחסור בתרופות הפוקד זה חוד־שים רבים את בתי המרקחת של הקופה וגורם לסבל רב של ה־מבוטחים הרבים, בפרט חולים כרוניים.

בשיחה ל"דבר" סיפרה יו"ר ה־ארגון ד"ר מרים צנגן, כי בישי־בת המזכירות אתמול הושמעה ביקורת חריפה ביותר על הנהלת קופת־חולים, אשר אינה מבהירה באופן חד־משמעי למבוטחים כי היא האחראית על הספקת התרו־פות. "החולים מפנים אל הרופאים, ובפרט אל מנהלי מרפאות, את רוגזם ומרירותם" — סיפרה ד"ר צנגן. לדבריה, החולים עומדים שעות בתורים בבתי המרקחת של קופת חולים ובסוף מודיעים להם שהתרופה חסרה. חיי חולים כרו־ניים רבים ממש תלויים בתרופות ספציפיות והן חסרות באחרונה — סיפרה ד"ר צנגן והטעימה "אנח־נו ממשיך לטפל בחולים ונמשיך לרשום את התרופות הדרושות להם, אבל אין לנו כל אחריות על השגתן".

מזכירות ארגון רופאי קופת־חולים תובעת מהנהלת הקופה להבהיר את אחריותה על המחסור בתרופות שסיבותיו בקיצוצים תק־ציביים. לדעת הרופאים ניתן, בין היתר, לתלות במרפאות כרזות הס־ברה. לדעת הרופאים אף רצוי, שכל עוד קיים המחסור בתרופות תינתן לחולים כרוניים רשות לר־כוש ישירות מבתי המרקחת הפר־טיים את התרופות שהם זקוקים להם, ללא בירורים מוקדמים ב־בתי־מרקחת של הקופה, ויובטח לחולים ולהם החזר התשלום ללא בעיות.

הרב משה לנדאו — לכס אביו הרב יעקב לנדאו המנוח

במתן כושר בהליך חפוז הכריעו הרבנים הראשיים מחלוקת הרבנות בבני־ברק

מאת נח זבולוני, סופר "דבר"

הרב משה לנדאו, בנו של הרב יעקב לנדאו ז"ל שהיה רבה של בני־ברק קרוב לחמישים שנה, כבר קיבל לפני שבוע כושר לכהן כרב עיר, מידי הרבנים הראשיים אברהם שפירא ומרדכי אליהו — אמר לסופר "דבר" דובר חב"ד ברקה וולף. הידיעה אושרה ע"י חוגים ברבנות הראשית לישראל.

במאבק על כסאו של הרב יעקב לנדאו ז"ל, שנפטר לפני כשבועיים התמודדו בנו של הרב המנוח, שאביו הועידו לרשת את מקומו בעיר החרדית הגדולה בני־ברק, נגד הציבור הליטאי הגדול שאינו רואה בחסיד לחצר חב"ד רב היכול לשרת את כלל הציבור החרדי על כל גווניו. הרב יעקב לנדאו המנוח זכה להכרה כללית מכל חלקי הציבור, כי לא הזדהה במוצהר עם תנועת חב"ד או מפלגה אחרת וניהל את הרבנות בכוחות עצמו. אולם בנו, הרוצה לרשת את כיסא אביו, כיהן כאחד מראשי ישיבת ליוד־באוויטש בכפר חב"ד.

יחד עם זאת דוחים חוגים נרחבים בבני־ברק את נס־יונם של אנשי העדה החרדית בירושלים להשתלט על ההכשר רב המוניטין של הרב יעקב לנדאו. שכן, בניצול המחלוקת בין החוגים החרדיים בבני־ברק, עם פטירת הרב יעקב לנדאו עלולה העדה החרדית ליטול את ההגי־מוניה בבני ברק, מידי רבני העיר ומידי תושביה.

הכשר שהעניקו הרבנים הראשיים בצורה חפוזה לרב משה לנדאו מיועד לבסס את מעמדו לעומת עסקנים הכוחשים במעמדה העצמאי של הרבנות בבני־ברק. לסו־פר "דבר" נודע כי יש לצפות כי בימים אלה יקבל הרב משה לנדאו הכרה גם ממשרד הדתות כרב ורושם נשואין ובכך יסגר המעגל מבחינת החוק כרב העיר בני ברק.

המצב החוקי באישפוז פסיכיאטרי כפוי דורש תיקון – קובע ביה"מ העליון

מאת רבקה הרניש, סופרת "דבר"
ודוד פרידמן, כתב עתיים

המצב החוקי באישפוז הפסי־כיאטרי בכפיה בישראל דורש את תיקונו. כך קבע אתמול בית ה־משפט העליון בפסק הדין שניתן בתביעה שהוגשה נגד רופאה פסי־כיאטרית. על פי פסק הדין, תשלם הרופאה לתובעת 1,000 ש"ח וה־תיק הועבר לבית המשפט המחוזי בת"א כדי שיפסוק את גובה ה־פיצוי.

תחילת הפרשה לפני עשר שנים כאשר התובעת ל.ב. למדה בבית ספר לאחיות שבמרכז הרפואי על שם "שיבא" בתל השומר, ונוד־שה על ידי המנהלת באי יציבות נפשית. המנהלת הודיעה על חש־דותיה לד"ר סוזי פלורד מנהלת המרפאה הפסיכוסומטית ב"שיבא". הרופאה, מבלי שפגשה כלל בתל־מידה, פנתה בשני מכתבים לפסי־כיאטר המחוזי בבקשה לאשפז או־תה בכפיה בשל מצבה הנפשי הרעוע. הפסיכיאטר נענה לפנייתה של ד"ר סוזי פלורד, גם הוא בלי לראות את התלמידה, והורה לאשפ־זה בכפיה לצורך טיפול.

ל.ב. הגישה תביעה נגד ד"ר סוזי פלורד על הוצאת לשון הרע בטענה, כי המכתבים ששיגרה ל־פסיכיאטר המחוזי על מצבה ה־נפשי, מבלי שתבדוק אותה, מה־ווים הוצאת לשון הרע. בית ה־משפט המחוזי דחה את התביעה ועל כך עירערה ל.ב. בפני בית המשפט העליון שביטל את פסק־דינו של בית המשפט המחוזי. השופטת שושנה נתניהו קבעה כי במכתבים יש משום הוצאת לשון הרע. השופטת הוסיפה הערה משלה בפסק־הדין: "נסיבות המקרה שלפנינו מחזקות את הרושם, כי המצב ה־חוקי בנושא האישפוז בכפיה אכן דורש את תיקונו".

מהעמותה לשמירת זכויות האדם בפסיכיאטריה נמסר ל"דבר", כי "במצב המשפטי הקיים בישראל זוכה המימסד הפסיכיאטרי לסמ־כויות שאינן מוענקות לשום מימ־סד אחר. החוק, בתוספת גיבוי ציבורי ודעת הקהל, הרואה בקביעה פסיכיאטרית "פרה קדו־שה", מאפשרים למימסד הפסי־כיאטרי לפעול, לעתים, תוך הש־ללה חמורה ופגיעה בזכויות ה־פרט". העמותה מקבלת [illegible] המצב הקיים בפסיכיאטריה מזהירה כי אין כמעט אפשרות לערער על החלטת הפסיכיאטר המחוזי בדבר [illegible] ארגונים־רודנים בתחום המוסרות עצמם.

הסוציאליסטים הצעירים בגרמניה מחדשים השיתוף עם צעירי העבודה

מאת שלמה שמיר, סופר "דבר"

על חידוש שיתוף הפעולה הדו־צדי בין ארגון הסוציאליסטים הצעירים המערב גרמניים ("היו־זוס") המשמרת הצעירה של מפ־לגת העבודה, ועל שיתוף הפעולה בין שתי התנועות באינטרנציונל הנוער הסוציאליסטי, הוסכם בעת ביקורה של משלחת הנהגת "היו־זוס" בארץ שהסתיים אמש.

שיתוף הפעולה חודש לאחר ני־תוק הקשרים שנמשך כשמונה שנים. כפי שמסר לסופר "דבר" אולף סקירקה, יו"ר "היוזוס", שע־מד בראש המשלחת, הושגה הב־נה בין שתי התנועות לגבי שורה של בעיות ובכלל זה הצורך ב־מאבק עקבי נגד האנטישמיות בגרמניה המרימה ראש גם במחנה השמרני ומניעת יצוא נשק גרמני לאיזורי מתיחות כמו המזרח התי־כון. שני הצדדים לא הגיעו לכלל הסכמה בעניין העמדה כלפי אש"ף והצורה שבה יש לממש את זכות ההגדרה העצמית של העם הפלש־תינאי.

האורחים התקבלו אמש לשיחה על ידי ראש הממשלה שמעון פרס שהסביר את כוונותיה של ישראל להביא בשלב ראשון לשיפור אי־כות החיים בשטחים והביע הערכה לנאומו האחרון של המלך חוסיין. כן פגשו חברי המשלחת הגרמנית את חיים הברפלד, ראש אגף האי־גוד המקצועי של ההסתדרות, את ח"כ חיים רמון ואת עורך "אל־פאג'ר" חנא סניורה וראש עיריית בית לחם אליאס פריג' שביקש מן "היוזוס" סיוע להקמת מגרשי־ספורט לנוער הערבי בשטחים. כן נפגשו היוזוס עם מזכ"ל מפ"ם ח"כ אלעזר גרנות. זה שנים מספר ש"היוזוס" מקיימים קשרים דו־צדדיים תקינים עם הדור הצעיר של מפ"ם.

הגרלת הפיס

בסך 166,000.— ש"ח זכה ה־מספר 774938.

בדור המזל לא עלה בגורל הפרס המצטבר בסך 90,000 ש"ח עובר לשבוע הבא.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 330,000 ש"ח (כולל צבירה).

בסך 7,500.— ש"ח זכה המס־פר: 058453.

בסך 4,000.— ש"ח זכו ה־מספרים: 325932, 346105.

בסך 200.— ש"ח זכו המס־פרים: 077267; 087787; 101248; 111762; 201618; 274828; 315003; 322523; 327093; 370007; 428028; 429828; 462470; 467467; 502419; 525465; 538343; 584670; 607357; 621107; 633219; 643980; 693704; 685742; 718371; 799329; 800958; 807533; 812830; [illegible]9278; 853916; 856408.

בסך 100.— ש"ח זכו הכרטי־סים שמספריהם מסתיימים ב־: 3376; 5572.

בסך 18.— ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 013; 637.

בסך 12.— ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 122; 313; 904.

כל הכרטיסים שמספריהם מס־תיימים בספרה 6 או 8 או 9 זכו בסך של 1.80.— ש"ח.

בסך 3.60— ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 060; 200; 227; 242; 265; 444; 454; 460; 502; 537; 581; 582; 593; 641; 654; 660; 698; 728; 852; 883; 896; 910; 944; 949; 996; 999.

בסך 1.80.— ש"ח זכו המספ־רים הדו־ספרתיים: 03; 05; 13; 14; 20; 21; 24; 42; 46; 47; 50; 52; 54; 56; 59; 66; 73; 78; 83; 84; 89; 95; 99.

מכתב גלוי למנהל הטלביזיה

הנדון: השמצת חברתנו בתכנית קברט כלכלי ביום 2.2.1986

בתכנית קברט כלכלי הוקרא מכתב תלונה אנונימי של גברת הטוענת שקנתה בארה"ב ז'קט ב־29 דולר הנמכר על ידי פולגת בארץ ב־150 דולר.

במכתב מפורט ומנומק, הסברנו למנהל הטלביזיה, למחרת התכנית, את העובדות הנכונות: המחיר לצרכן של מוצרי הייצוא שלנו בארה"ב הוא בין 80 ל־150 דולר, אותה הרמה שבה נמכרים מוצרים אלה בארץ. יחד עם זאת, בהחלט יתכן למצוא ברוכבים מיוחדים בכל חנות הלבשה ברחבי תבל "מציאות", שהחנות רוצה להפטר מהן בסוף העונה במחירים נמוכים. מציאות ב־29 דולר אפשר למצוא גם בחנויות שלנו בארץ, ואין צורך להרחיק לנסוע עד ניו־יורק כדי להשיג מציאות.

הטלביזיה קבלה מכתב המשמיץ את חברתנו, ונתנה פרסום שלילי נרחב לחברתנו, שלא בצדק. איך יתכן להציג חברה מכובדת כשלנו באור כה שלילי, ובשימוש ציני בסיסמת הפרסום שלנו "מה שאני רואה באירופה אני קונה בפולגת"? האם עורכי התכנית מתיחסים לכל מכתב תלונה כאל עובדות מדויקות ובדוקות? האם לפני הצגה כה שלילית של מפעלינו, לא היה מקום לבדוק בצורה יסודית את העובדות?

דרשנו התנצלות מתאימה, אולם לצערנו הרב עד היום אפילו תגובה לא קבלנו.

פולגת תעשיות בע"מ

הבנקים יפעילו שיטה חדשה לסליקת צ'קים ללא אימות חתימות

מאת דרור שרבים, סופר "דבר"

בבנקים נערכים לטיפול חדשני במערכת סליקת ה־צ'קים, שיבטל את הצורך באימות חתימות, אך יאריך עד לכעשרה ימים את תקופת הזמן, שבו ניתן יהיה להחזיר צ'קים.

שיטת הטיפול החדשה בצ'קים תתבסס על השארתם בסניפים שבהם הם מופקדים, ללא העברתם למערכת סליקה מרכזית, ומשם לכל סניף שבו מצוי חשבון משיכתם, כפי שנעשה כיום. שיטה זו תאפשר לחסוך מאות עובדים המועסקים כיום בסליקת הצ'קים ובהוצאה הגדולה הכרוכה בכך.

מדי יום נסלקים בישראל בין 1.5 לכ־3 מיליון צ'קים. אחת התוצאות המיידיות של הפעלת השיטה החדשה, ה־מתוכננת להפעלה בשנה הבאה — תתבטא בביטול האפ־שרות להסבת צ'קים, דבר שמבקשים להנהיג גם שלטונות מס הכנסה.

שיטת הטיפול החדשה בסליקת הצ'קים מחייבת, נוסף להיערכות התפעולית, גם שינויי חקיקה, נושא המטופל עתה על־ידי בנק ישראל. חוסר האפשרות לאמת חתימות על נותני הצ'קים תיצור בעיות של אמינות בשיטת הסליקה החדשה ועדיין לא ניתנו כל התשובות כדי להבטיח את בטחון התשלומים ולמניעת זיופים. זו הסיבה להארכה המו־צעת של תקופת הזמן, בה ניתן יהיה להחזיר צ'קים. כל סניפי הבנקים יצויידו ברשימות אחידות של צ'קים שבוטלו בשל גניבה או אובדן.

צימרמן שמאשים את וייס בהריגת ישו – מפוטר מהפנטגון

מאת סופר "דבר" בארה"ב

וושינגטון (מיוחד ל"דבר"). — כשצימרמן מאשים את וייס בהריגת ישו בפרט וביהדות בכלל, צימרמן מפוטר מהפנטאגון — אם אמנם תאמץ ועדת ההשמעה של משרד ההגנה האמריקאי את המלצת הפוסק מטעמה, שדן בתלו־נת עובד סוכנות הלוגיסטיקה של הפנטאגון נגד הממונה עליו.

הממונה, דניס צימרמן עלב תכופות בוואלס וייס, יהודי חרדי. צימרמן אינו יהודי. פוסק הנציבות ממליץ לפטר את צימרמן ולהוריד בשלוש דרגות עובד אחר שהשתתף בהעלבה האנטישמית. ככל הידוע, אלה הם העונשים הרא־שונים בפנטאגון בגין אנטישמיות.

השפל הכבד ביותר ב־30 השנים האחרונות בנמל חיפה

מאת יוסף מיכלסקי סופר "דבר"

השפל בתנועת האניות, שלא היה כמותו ב־30 השנים האחרונות, בעונת שיא היצוא, נרשם בימים האחרונים בנמל חיפה.

ביום ד' האחרון עגנה בנמל אניית־מכולות אחת בלבד. אתמול עגנו בנמל רק חמש אניות, לרבות אניות להובלת פרי הדר.

מהנהלת הנמל נמסר שיצוא הפרי "מציל" את הנמל בימים אלה. עד כה יוצאו דרך נמל חיפה 11.5 מיליון תיבות פרי, שני מיליון תיבות פרי יותר מאשר בתקופה המקבילה בעונה הקודמת.

[illegible] זוקפים את השפל הפוקד את הנמל על חשבון שלושה גורמים: ירידה גדולה ביבוא, הגדלת חלקו של נמל אשדוד [illegible] באמצעים טכנולוגיים בטיפול במטענים, המאפשרים פריקה וטעינה מהירה: אניית משא עוגנת בנמל חיפה בממוצע 36 שעות.

בפגישת קיסר עם נשיא "דומיי"

יידון יישום הסכם השיתוף בין איגודי יפאן וההסתדרות

מאת סופר "דבר"

דרכי יישומו של ההסכם לשיתוף פעולה בין ההסתד־רות לבין האיגודים המקצועיים היפאניים המאוגדים ב־"דומיי" יידונו ביום א' בין מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר לבין טרוטו אוסמי, נשיא "דומיי", המשמש גם נשיא הארגון האזורי האסיאתי של האינטרנציונל המקצו־עי בבריסל.

אוסמי עומד להגיע במוצאי שבת לביקור של 30 שעות בארץ, על פי הזמנתו של ירוחם משל, יו"ר מכון לבון. אוסמי הוזמן להרצות במכון לבון על יחסי הגומלין דרות המשותפים ביחסי עבודה.

ב"דומיי" מאורגנים יותר מ־2.5 מיליון עובדים. בין האיגודים המקצועיים, המעסיקים והממשלה והמוס־

אתר "חוסמסה" ההיסטורי בחולון ישופץ ל"יד־ההגנה"

מאת סופר "דבר" בחולון

אתר "חוסמסה" אשר שימש את "ההגנה" כמקום ל־אימוני נשק בחולות העיר חולון, עובר עתה שיפוץ נרחב ויהפך ל"יד ההגנה".

אתר "חוסמסה" ההיסטורי היה למעשה מיתחם של באר ותחנת שאיבה ובהיותו איזור נידח הפך למקום אימונים לאנשי "ההגנה". כיום נמצא המקום בקירבת שכונת קר־יית שרת. בכוונת העיריה להפוך את אתר "חוסמסה" למר־כז "ההגנה", לאתר למידה לתולדות "ההגנה" ותולדות האיזור כולו. בקומתו הראשונה של הבנין יוצגו כלי נשק כולל הדוידקה הידועה, התמקלעים "סטן" ועוד. על קי־רות המוזיאון יוצגו תמונות ומוצגים אשר יספרו על תול־דות המקום. כן תוקם בבנין המשופץ ספריה עשירה על תולדות ההגנה ואולם להרצאות.

מנהלי מפעלים
מנהלי שיווק!
"קול הקיבוצים"
ספר הטלפונים
של התנועה הקיבוצית
עם שמות החברים
ייצא לאור במאי 1986
נצלו אותו כמנוף לקידום מכירותיכם
במגזר הקיבוצי – ההרשמה בעיצומה
פרטים "השפעה" הוצאה־לאור
רח' חרוץ 6 תל־אביב ☎ 03-334696, 03-33758
חיפה ☎ 04-510246 (מלי)
חולון ☎ 03-881563 (בני)

איראן טוענת שעיראק הפילה אתמול מטוס אזרחי שעל סיפונו היו נציג אישי של חומייני וחברי פרלמנט

טהראן (עי"צ). – מטוסי קרב עיראקיים הפילו אתמול מטוס איראני אזרחי, שבין נוסעיו היה נציגו האישי של חומייני ליד „משמרות המהפיכה", חוג'את־אל־איסלאם פאדל־אללה מחלאתי, וכן כמה צירים של הפרלמנט האיראני – על כך מסרה סוכנות הידיעות האיראנית הרשמית „אירנא".

סוכנות הידיעות הוסיפה, כי לא ניצל איש מבין הנוסעים ואנשי הצוות, שמספרם היה כארבעים.

המטוס, מדגם „פיירצ'יילד" הושמד תוך כדי טיסה בשעה 12 לפי שעון מקומי באיזור אהוואז.

לעומת זאת דובר צבאי עיראקי הכחיש אתמול בערב מכל וכל את הידיעות בדבר הפלת המטוס.

הדובר העיראקי הדגיש, כי פעילותם של מטוסי הקרב העיראקים אתמול כוונה אך ורק ל„מטרות צבאיות איראניות המצויות בדרום איראן ובאיזור החזית".

עוד קודם לכן הודיעה בגדד, כי מטוסיה הפילו בשעות לפני הצהריים של יום אתמול שני מטוסים איראניים: מטוס להובלת גייסות מדגם „הרקולס סי – 130" ומטוס קרב מדגם „פ־4".

אין תזוזה בחזית

עיראק הודתה אתמול לראשונה, כי איבדה ששה מטוסי קרב מאז נפתחה המתקפה האיראנית, אולם אמרה, כי היא, מצידה הפילה 14 מטוסי קרב איראניים. דובר צבאי עיראקי בבגדאד גם אמר, כי איראן איבדה במתקפתה „עשרות אלפי חיילים". האיראנים טוענים, כי הפילו 45 מטוסים עיראקיים ב־11 הימים האחרונים – 9 מהם אתמול ושלשום.

מפקדים איראניים טענו אתמול, כי כוחותיהם התקדמו מהלך 20 קילומטר מערבה ו־21 קילומטר צפונה לאורך השאט־אל־ערב, מאז עלה בידיהם לכבוש את נמל הנפט פאו.

אולם, משקיפים אמרו אתמול, כי נראה שאין תזוזה כלשהי בקווי החזית מאז פתחו העיראקים במתקפת הנגד שלהם, לפני ששה ימים. המפקדים העיראקים מודים, כי לא עלה בידיהם לקדם את כוחותיהם בשטחי הבוץ העצומים, והמקשים על תזוזת כלי הרכב.

אתמול דווח, כי הכוחות האיראניים שהיו בטווח ראייה מן האי בוביאן הכוויתי, שמעבר לתעלה המפרידה את עיראק מכווית. חוגים מסחריים היו מודאגים ביותר אתמול מן הידיעות שאמרו כי גייסות איראן נחתו באי בוביאן.

אולם כווית, שכבר הכחישה כוונות וכלי נשק רבים לשמירה על האי, הכחישה שמועות אלה מכל וכל.

קוראזון אקינו כינסה 15 שגרירים, התלוננה „גנבו את נצחוני" וביקשה שיכירו בה כנשיאה

מאנילה, („רויטר", עתי"ם ועי"צ). – קוראזון אקינו, מנהיגת האופוזיציה בפיליפינים, כינסה שגרירי 14 מדינות ממערב־אירופה ואת שגריר יפאן והטעינה לפניהם, כי „גנבו את נצחונה" בבחירות וקראה, כי יכירו בה כנשיאת הפיליפינים.

היא אמרה, שתימשך תנועת המחאה ללא אלימות והודיעה, כי בכוונתה לסייר ברחבי האיים הפיליפיניים בשבועות הבאים ולהופיע באסיפות ובעצרות־עם.

כמו כן המשיכה אקינו לקרוא להחרמת הקונצרנים הכלכליים, העיתונים והבנקים הקשורים במרקוס ובחבריו.

השגרירים הותירו רושם בדבריהם, כי איש מהם לא יהיה נוכח בטקס השבעתו של מרקוס לכהונת נשיאות חדשה בשבוע הבא, אולם הם אמרו, כי לא בא בחשבון הצעד של הסרת ההכרה בממשלתו.

בין הנוכחים היה גם שגריר ספרד פדרו אורטיז ארמנגול, שנקרא למאדריד להתייעצויות ויעזוב את מאנילה היום.

מרקוס ותומכיו ממשיכים לטעון, כי מפלגתה של אקינו היא שעשתה את מעשי ההונאה והאלימות במערכת הבחירות. כמו כן הם טוענים, כי היא נתמכת על ידי הקומוניסטים.

הסינאט מגנה הבחירות בפיליפינים

הסינאט האמריקאי הצביע ברוב גדול בעד החלטה המגנה את הבחירות בפיליפינים וקוראת לנשיא רייגן להודיע אישית לנשיא מרקוס על דאגתו הרבה לנוכח המצב שנוצר.

אחד מפקידי הקונגרס מסר, כי היתה זו הפעם הראשונה שהסינאט גינה בחירות במדינה אחרת.

במאנילה הגיב על החלטה זו עוזר של קוראזון אקינו, שאמר: „כל זה יפה מאוד, כל זמן שאין הם רוצים שנשתף פעולה עם מרקוס".

השליח האמריקאי המיוחד למאנילה פיליפ חביב מקיים בינתיים פגישות עם אנשי השלטון, האופוזיציה, הכנסייה ואנשי עסקים. טרם נמסר דבר על תוצאות שליחותו עד כה.

עיתונאי נרצח בקליפורניה והאשמות נוספות למרקוס

עיתונאי שעבד בשביל עתון פיליפיני־אמריקאי הנוקט בקו אופוזיציוני לנשיא מרקוס נורה ונהרג בגלנדייל שבקליפורניה שלשום. מדינאים אמריקאים הביעו חשדות, כי הנשיא מרקוס עומד מאחורי הרצח הזה.

המשטרה מסרה, כי אוסקר סלואטיירה, בן 41, שעמד בראש המשרד „פיליפין ניוז" בסן פראנציסקו, נרצח בביתו בגלנדייל.

בוואשינגטון אמר ציר הקונגרס סטפן סולארז, העומד בראש ועדת־משנה של הקונגרס לענייני אסיה „אני חושב, שקיים חשד גדול שממשלת הפיליפינים עומדת מאחורי הרצח הזה".

דובר המשטרה בקליפורניה אמר: „ידוע לנו שהנרצח מתח ביקורת על ממשל מרקוס, ושמע איומים על חייו במשרדו בימים האחרונים".

מוסקווה תומכת במרקוס

נראה, כי ברית המועצות היא המדינה היחידה בעולם המקדמת בברכה את ההודעות על נצחונו של הנשיא מרקוס בבחירות בפיליפינים – ומומחים מערביים במוסקווה אמרו, כי אין להם שמץ של מושג „מדוע פני הדברים כך".

סוכנות הידיעות הסובייטית הרשמית הודיעה לפני ימים אחדים בנוסח יבש על תוצאות הבחירות, בלי לפרט מאומה על הביקורת הכלל־עולמית שנמתחה על מרקוס. השגריר הסובייטי במאנילה ואדים שאבאלין הוא הדיפלומאט היחיד עד כה – כך נראה – שטרח לשגר למרקוס איחולי ברכה בתום ספירת הקולות וההודעה הרשמית על הנצחון.

מומחים מערביים במוסקווה אמרו לכתבים, כי הם נבוכים ביותר לנוכח עמדת הקרמלין, משום שהדעת נותנת שלמוסקווה היה כדאי ביותר לתמוך בקומוניסטים בפיליפינים, או, לפחות, במנהיגות האופוזיציה קוראזון אקינו.

ברה"מ שיגרה תחנת חלל חדשה ומשוכללת– „מיר" והיא מקדימה את ארה"ב במירוץ כיבוש החלל

מוסקווה, (עי"צ „רויטר" ועתי"ם). – ברה"מ שיגרה אתמול תחנת חלל ענקית למסלול סביב כדור הארץ, והיא תהווה „בסיס קבוע לפעולות מאויישות משולבות".

סוכנות „טאס" מסרה, כי תחנת החלל החדשה קיבלה את השם „מיר" (שלום). יש בה שישה מסופים לקליטת ספינות חלל, וניתן לצרף לה תאי־חלל לפעולה מדעית. בידיעה נאמר, כי תחנת חלל זאת היא „צעד חדש במחקר החלל".

„תחנת „מיר" מהווה בסיס להרכבתם של רכיבים נוספים, שיהיו תשלובת קבועה גדולה. כמו כן, ייצמדו אליה תאי חלל המסוגלים לצאת למסלול סביב כדור הארץ ויבוצעו בהם ניסויים מדעיים וכלכליים", נאמר בהודעת „טאס".

הקוסמונאוט הוותיק אלכסיי ליאונוב אמר ל„טאס", כי שיגור זה הוא התחלת המעבר ממחקר לפעולות ייצור בקנה מידה גדול בחלל.

לברה"מ כבר יש תחנת חלל במסלול – „סאליוט־7", מאז 1982 – אבל ליאונוב אמר, כי תחנה זו קטנה לפעולות האלה.

בידיעה נאמר עוד, כי תחנת החלל החדשה שוגרה אתמול לציון פתיחת הוועידה של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית ביום ג' הבא.

שיפורים מפליגים

שיגור תחנת החלל החדשה בא אך שלושה שבועות לאחר ההתפוצצות והאסון שאירעו במעבורת החלל „צ'אלנג'ר".

ליאונוב, שהוא סגן מרכז ההדרכה של הקוסמונאוטים הסובייטיים, אמר כי שם, תחנת החלל החדשה באה להדגיש את מחוייבותו של הקרמלין לפעולה בחלל לצורכי שלום „בלבד".

הוא אמר, כי תאי החלל שייצמדו לתחנת החלל הבסיסית יהיו מסוגלים לבצע תמרונים עצמאיים משלהם, עם תחנות כוח משלהם.

עוד אמר, כי תחנת „מיר" היא כמעט כולה אוטומאטית, ואספקת הכוח שלה והקשר עם כדור הארץ הם הרבה יותר טובים מאשר בתחנות החלל הסובייטיות הקודמות.

כמו כן, חל שיפור ניכר ומשמעותי בתנאי המגורים. לכל קוסמונאוט יש תא אישי משלו, עם שולחן כתיבה וכורסה.

השוואות בין ברה"מ וארה"ב

מומחי חלל מערביים במוסקווה אמרו, כי ברור שרכב החלל הסובייטי החדש „מיר" לא ניתן להשוואה כלל לתחנת החלל האמריקאית המתוכננת, שתהיה „הרבה יותר מתוחכמת ומשוכללת".

„אולם, עובדה ש„מיר" כבר נמצאת שם למעלה, היא פועלת, בעוד שהאמריקאים עדיין רחוקים מלבצע את הפרוייקט שלהם", אמר מומחה חלל אחד.

כמה מומחים עשו השוואה בין תוכניות החלל של שתי המעצמות וציינו את הישגי השליחויות לירח של ארה"ב, תחנת „סקיילאב" משנות ה־70 ושיגור מעבורות החלל והאחרון לכדור הארץ, לעומת מאמץ החלל הסובייטי, שנראה מכוון למדי לעמות הישגים אלה.

בינתיים פורסמו רק פרטים מעטים על תחנת החלל הסובייטית החדשה, אם כי התצלומים שפורסמו הראו, כי היא גדולה הרבה יותר מתחנת „סאליוט־7".

בדיווחים עד כה לא נאמר כמה קוסמונאוטים ישהו בתחנת החלל החדשה.

כמו כן לא נאמר בהודעת „טאס", כי בתחנת החלל החדשה תהיה מערכת מחשבים מתקדמת, והיא גם תהיה בעלת כושר תמרון גדול הרבה יותר מאשר „סאליוט־7".

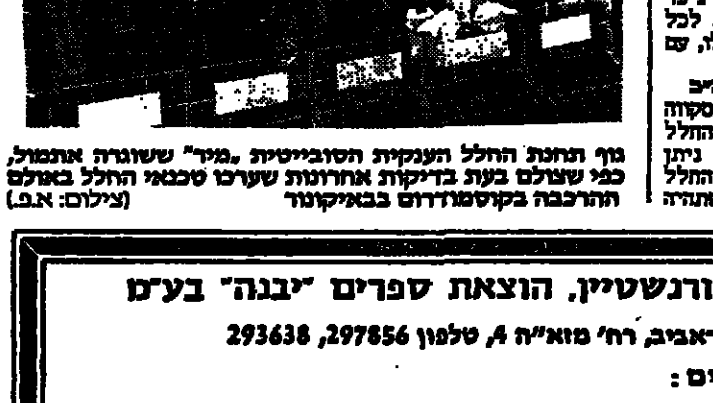

גוף תחנת החלל הענקית הסובייטית „מיר" ששוגרה אתמול, כפי שצולם בעת בדיקות אחרונות שערכו טכנאי החלל באולם ההרכבה בקוסמודרום בבאיקונור (צילום: א.פ.)

זמני הדלקת נרות

פרשת השבוע – י"ג אדר א' תשמ"ו – פרשת תצוה

זמני הדלקת נרות

ערש"ש
ירושלים – 4.52
תל־אביב – 5.10
חיפה – 5.01

מוצ"ש
ירושלים – 6.06
תל־אביב – 6.04
חיפה – 6.06

בתי מרקחת ליום ששי 21.2.86

תל־אביב
בני – דיזנגוף 174 – 222386
זיוה – אצ"ל 52 – שכונת התקוה – 378403
ירושלים
סגד – קק"ל 33 – 639893
חיפה
בלפור – מסדה 1 – 662289
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת גן
רמת יצחק – ירושלים 96 רמת־גן – 777506
בת־ים – חולון
עצמאות – בלפור 75 בת־ים – 865583
ארזון – הסיין 52 חולון – 889153
קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 884854

בתי מרקחת ליום שבת 22.2.86

תל־אביב
יהודה המכבי – יהודה המכבי 42 – 455198
ארלוזורוב – ארלוזורוב 76 – 230746
בס – פרישמן 66 – 237326 – מוצ"ש
ארלוזורוב – ארלוזורוב 76 – 230746
ירושלים
מרפאת רוממה – הפ"צ 28 – 523191
צרפתי – גילה (מול הפארק) – 766943
מוצ"ש
חיפה
חניתה – חניתה 22 נוה שאנן – 231905
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
פינצ'י – חיבת ציון 43 רמת־גן – 782821
בת־ים – חולון
רמת יוסף – מבצע סיני 20 בת־ים – 867951
קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 884854
ד"ר חורי – סוקולוב 70 חולון – 842433

אלמקס לכל המשפחה!

יהושע אורנשטיין, הוצאת ספרים "יבנה" בע"מ
תל־אביב, רח' מזא"ה 4, טלפון 297856, 293638
ספרים חדשים:
● אטלס גיאוגרפי „יבנה"
ערוך בידי פרופ' מ. ברוור
עם תצלומי לווין, מידע על מדינות העולם
מילון למונחי הגיאוגרפיה, מילון רב־לשוני ומפתח שמות
● האטלס שלי
אטלס מצויר לילדים, האדמה, הימים
מאת ליזה וואטס, טסה קמפבל, גני טילר
● אטלס ומדריך ערי השרון
בעריכת פרופ' משה ברוור, גאול מכליס
נתניה, הרצליה, רמת השרון, כפר־סבא, רעננה, הוד השרון, פתח־תקוה וקרית אונו
נמצאים במכירה:
אטלס ומדריך תל־אביב והסביבה מהדורת 1986
אטלס ומדריך ירושלים והסביבה
אטלס ומדריך חיפה והסביבה
● שאגאל
מאת דוד גלעדי
סיפור חיים ופרקי ציור של האמן הדגול
בשיתוף הוצאת „מסדה"
● למעלה מן החושים
מאת השופט פרופ' יעקב בזק
תופעות על־חושיות במסורות יהודיות ובמחקר ימינו
● מיפן באהבה לילדים
פנורמה-סדרת הרמוניקה לפעוטות
תמונות חינוכיות לילדים בשלל צבעים
● סדרת תמונות לפעוטות
ספרים מפלסטיק — ניתן לרחיצה
ספרים חינוכיים לקידום ופיתוח הילד בגיל הרך.
בשיתוף הוצאת „כתר"
ניתן להשיג בהוצאה ובחנויות הספרים

סינאט ארה"ב אישר האמנה נגד רצח עם – 38 שנה אחרי האו"ם

וושינגטון, („רויטר" עת"ם ועי"צ) – הסינאט האמריקאי אישר ביום ד' רשמית את האמנה האוסרת על רצח־עם, 38 שנים לאחר שאמנה זו נתקבלה באו"ם, אחרי השמדתם של יהודי אירופה בשואה.

ברוב של 83 נגד 11 אישר הסינאט את האמנה הרשמית. 82 מדינות אחרות חתמו על האמנה הזאת. האמנה מוציאה מחוץ לחוק כל נסיון להשמיד גזעים או קבוצות אתניות ברחבי העולם.

לאמנה, כפי שאושרה בסינאט, נוספו כמה הסתייגויות של סינאטורים שמרנים, שריככו במידת מה את נוסח האמנה.

ההסתייגות העיקרית אומרת, כי דרושה הסכמת ממשלת ארה"ב לפני שעניין כלשהו שבו מעורבת ארה"ב יוגש לבית־הדין העולמי.

חוף השנהב מחדשת את יחסיה עם ברה"מ לאחר 18 שנה

אבידג'אן, (רויטר, עת"ם ועי"צ). – חוף השנהב וברה"מ חידשו את היחסים הדיפלומטיים ביניהן, לאחר הפסקה של 18 שנים.

בהודעה משותפת בעניין זה נאמר, כי שתי השגרירויות יחדשו את הפעילות הנורמאלית „בזמן הקרוב".

ההודעה באה לאחר משא ומתן שהתקיים בוינה. קודם לכן כבר כוננה חוף השנהב יחסים עם כל מדינות הגוש המזרחי, וכן גם עם צפון קוריאה ועם קובה.

חוף השנהב ניתקה את היחסים עם מוסקווה ב־1968 לאחר שהאשימה, כי דיפלומטים סובייטיים באבידג'אן מתערבים בענייניה.

הקומיקאי הוותיק מיקי רוני נעזר בידידיו כדי להיחלץ ממשטח הבטון ב„תיאטרון הסיני" בהוליווד לשם בא אתמול כדי להטביע את חתימתו, טביעות ידיו וכפות רגליו, כמנהג כוכבי הוליווד. היתה זאת הפעם השנייה שרוני הגיע למקום לשם כך: בפעם הראשונה הטביע חתימתו בבטון ב־1938. (צילום: א.פ.)

בני עסקנים בכירים בסין הוצאו להורג לעיני המון־עם

פקין, (עי"צ, רויטר ועתי"ם). – הטלוויזיה הסינית הקרינה אתמול את הוצאתם להורג של שני בנים של עסקנים בכירים במפלגה הקומוניסטית, שהורשעו באונס ונגזרו עליהם פסק־דין מוות.

בטלוויזיה נראו השניים מובלים לאתר ההוצאה להורג בשנחאי, ובשידור נאמר, כי ההוצאה להורג „נתקבלה בצורה חמה על ידי תושבי העיר".

השניים הוצאו להורג שלשום, יחד עם איש אחר, שהיה מעורב בפרשה. אבותיהם מכהנים כפקידים בכירים במפלגה הקומוניסטית בשנחאי, העיר הגדולה ביותר בסין.

באותה הקרנה גם נראו השניים בעומדם לדין לפני שופטיהם באולם גדול שבו נכחו אלפי אנשים. מיד לאחר שהוצא גזר דינם בבית־המשפט הם נלקחו לאתר ההוצאה להורג.

ממשלת ליבריה דחתה רשמית בקשת דובלייה למקלט מדיני

מונרוביה, (רויטר עתי"ם) – ליבריה דחתה את בקשת ממשלת צרפת להעניק מקלט מדיני לשליט המודח של האיטי ז'אן קלוד דובלייה – כך הודיע שר החוץ הליברי בלילה שבין יום ד' ליום אתמול.

הוא אמר בהודעתו, כי ממשלת ליבריה שקלה בכובד ראש את הבקשה, אולם היא מצטערת ואינה יכולה להעניק מקלט לדובלייה עתה.

שר החוץ ברנארד בלאמו אמר, כי החלטת הממשלה הועברה לשגרירות צרפת במונרוביה.

דובלייה הגיע לצרפת יחד עם פמלייה של 22 איש ב־7 בפברואר, במטוס תובלה של חיל האוויר האמריקאי. מאז, הוא מתגורר עם משפחתו באתר נופש באלפים הצרפתיים. מרבית אנשי הפמליה שלו כבר עזבו אותו בשבוע שעבר.

אוניברסיטת בן־גוריון
ספרים חדשים

מאיר אביזוהר
הציונות הלוחמת
מבוא ליומן בן־גוריון ולזכרונותיו, 1939
"הציונות הלוחמת", מושג שטבע בן־גוריון ערב פרסום הספר הלבן, נועדה להמשיך את אשר שאפה "הציונות הבונה" להשיג מראשית תהליך ההתיישבות. המחבר, שהוא חוקר זכרונות בן־גוריון, מבקש להראות בספר זה כי בן־גוריון לא בחל בשימוש מבוקר באמצעים כוחניים במאבק נגד מדיניות הספר הלבן. 157 עמ' + 4 לוחות (מפרסומי המרכז למורשת בן־גוריון. הופק ע"י מוסד ביאליק).
★
אשל באר־שבע
מחקרים במדעי היהדות מוקדשים לזכר נחמיה אלוני ז"ל
בעריכת יעקב בלידשטיין, עלי יסיף ויוסף שלמון, 374 עמ'.

ספרים שהופיעו לאחרונה
אלון גל: דוד בן־גוריון – לקראת מדינה יהודית
ההיערכות המדינית נוכח הספר הלבן ופרוץ מלחמת העולם השנייה 1938–1941.
י+XVII+278 עמ' (מפרסומי המרכז למורשת בן־גוריון. הופק ע"י מוסד ביאליק).
★
עיונים בתכנית החלוקה, 1937–1947
בעריכת ישעיהו פרידמן ומאיר אביזוהר. 288 + XV עמ' (מפרסומי המרכז למורשת בן־גוריון).

להשיג בבתי־המסחר לספרים ובמדור ההפצה של מוסד ביאליק, רח' פועלי צדק 37, ירושלים 91920, ת.ד. 92, טל' 02-710554.

בלשי משטרת דרום אפריקאים הרגו אתמול שבעה שודדי בנק בקרב יריות ולכדו כמה אקדחים ואת השקים שהכילו את שלל השוד – 28,900 ראנד (כ־14,500 דולר). חמישה מן ההרוגים היו כנראה חברי כנופיית השודדים, והמשטרה עדיין חוקרת האם היו שני האחרים עוברי אורח תמימים שנקלעו לקרב. שוטרים שהיו בסיור שגרתי בעיבורי יוהאנסבורג גילו את מכונית השודדים, שחנתה בפתח הבנק ונראתה חשודה, וכשיצאו השודדים מפתח הבנק נקלעו למארב משטרתי שפתח עליהם באש כבדה (צילום: א.פ.)

רבבת בני־אדם נעצרו אתמול בהפגנות סוערות בניו־דלהי

ניו דלהי („רויטר"). – משטרת הודו עצרה אתמול כ־10,000 בני־אדם, בהלם חברי פרלאמנט ומפלגות שונות, שניסו לעלות על בית הנבחרים ההודי במבצע מחאה ענקי נגד העלאות מתוכננות של מחירי מוצרי המזון במדינה.

מפלגות האופוזיציה גם החרימו את מושב הפתיחה של דיוני התקציב בפרלאמנט. מכיוון שכך, נאם אתמול נשיא הודו זאיל סינג למול שורות ארוכות של מושבים ריקים.

מחמת דאגה גוברת והולכת נוכח גל המחאות הסוערות נגד העלאות המחירים, גל מעשי האלימות הנמשכים בחבל פנג'אב וההתנגשויות עקובות הדם בין ההינדים והמוסלמים בגלל מחלוקת מרות על מקדשים – ביטל אתמול ראש הממשלה ראג'יב גאנדי סיור מתוכנן בכמה מחוזות בפנים הודו.

בניו־דלהי, נאלצו אתמול אנשי משטרת המהומות המיוחדת להפעיל כוח רב כדי להדוף את ההמון שהסתער על המחסומים סמוך לבניין בית הנבחרים, תוך שירה וצעקת סיסמאות בגנות גאנדי והממשלה.

כ־70 חברי הפרלאמנט מ־18 מפלגות האופוזיציה היו בין המפגינים שנעצרו והובלו למאסר בניידות משטרה מסורגות.

עדי ראייה אמרו, כי מפגינים ניפצו בזעם חלונות ראווה ושמו במלוא גרון סיסמאות כגון: „ילדינו יגוועו ברעב אחרי העלאות המחירים".

משטרת איטליה הצליחה לשים יד על ראש המאפיה הסיציליאנית

פאלרמו (א.פ.). – מיכלה גרקו, הנחשב אחד מראשי המאפיה החשובים ביותר באיטליה, נעצר אתמול בידי המשטרה האיטלקית בפאלרמו. תומאסו בוסקטה, איש מאפיה בכיר שנעשה מלשין משטרתי, אמר למשטרה כי גרקו בן ה־62, הידוע בכינוי „איל פאפה" (האב), שולט בכל סינדיקאט הפשע האיטלקי וידוע כ„בוס" שאין עליו עוררין בפאלרמו.

איש משטרה בכיר אמר לכתבים בזירת המאסר, כי לכידתו של גרקו היא „פריצת הדרך המהותית ביותר מזה שנים רבות" במאבק נגד הפשע המאורגן באיטליה.

איש המשטרה, שהיה מוכן לומר את דבריו רק בתנאי שייוותר בעילום שם מוחלט, אמר לכתבים, כי מיכלה גרקו כיהן כ„יו"ר" ההנהלה העליונה של המאפיה, המושלת על רשתות סבוכות של הברחות סמים בשווי מיליארדי דולרים מאיטליה לארה"ב.

המשטרה הודיעה, כי מאסרו של גרקו היה חלק ממבצע כולל המתנהל ברחבי סיציליה בימים אלה בשיתוף מאות שוטרים, שרבים מהם סורקים איזורים שלמים במסוקים. עד כה כבר נעצרו במבצע זה 24 „בוסים" שונים של המאפיה.

מיכלה גרקו נעצר בחווה השוכנת בין קאקאמו וארמיני־אימפרזה, מרחק כ־40 קילומטר מפאלרמו.

גרקו ואחיו סאלווטורה היו מבוקשים על־ידי המשטרה מאז 1982. שניהם נשפטו שלא בפניהם ונדונו למאסר־עולם ב־1984, לאחר שבית הדין מצא אותם אשמים בתכנון מילכוד מכוניתו של השופט רוקו צ'יניצ'י, שנודע כלוחם במאפיה. הפצצה קטלה את השופט ב־1983.

האחים גרקו הם בין 474 הנאשמים במשפט המאפיה ההמוני שנפתח בפאלרמו ב־10 בפברואר. מיכלה גרקו מואשם בכך שנתן את הפקודה שלפיה חוסלו אנשי המאפיה הסיציליאנית בשורה של מעשי רצח, ביניהם גם ההתנקשות בחיי הגנראל הלוחם במאפיה קארלו־אלברטו דלה צ'ייזה ורעייתו.

אגודת ארתור רובינשטיין הבינלאומית למוסיקה

התחרות החמישית הבינלאומית לפסנתר ע"ש ארתור רובינשטיין

1–19 באפריל 1986

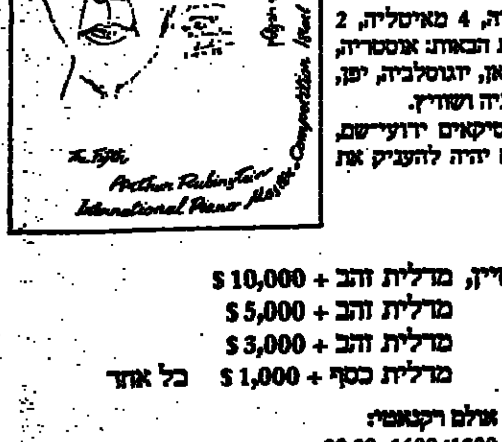

ארתור היה אחד מגדולי האמנים ואנשי הרוח של תקופתנו.

התחרות תפתח את חגיגות המאה להולדתו של האמן.

מתוך 118 מועמדים נבחרו 50 מתחרים מ־21 מדינות:
6 מישראל, 14 מארה"ב, 7 ממערב־גרמניה, 4 מאיטליה, 2 מקנדה, 2 מהונגריה ו־1 מכל אחת מהמדינות הבאות: אוסטריה, אוסטרליה, אינדונזיה, ברזיל, בריטניה, טיוואן, יוגוסלביה, יפן, ניו־זילנד, פולין, ספרד, צרפת, קוריאה, רומניה ושוויץ.
על חבר השופטים הבינלאומי נמנים מוסיקאים ידועי־שם, פסנתרנים, מנצחים ומבקרי מוסיקה עליהם יהיה להעניק את הפרסים:

פרס ראשון: פרס ארתור רובינשטיין, מדלית זהב + $10,000
פרס שני: מדלית זהב + $5,000
פרס שלישי: מדלית זהב + $3,000
פרסים רביעי, חמישי ושישי: מדלית כסף + $1,000 כל אחד

שלב א': רסיטלים במוזיאון תל־אביב, אולם רקנאטי:
יום ג'–ה' 1–3 באפריל 0900–1300; 1600–20.30
יום ו' 4 באפריל 0900–1300; 1400–1630
יום א'–ג' 6–8 באפריל 0900–1300; 1600–2030

שלב ב': רסיטלים, מוסיקה קאמרית במוזיאון תל־אביב, אולם רקנאטי:
יום ה' 10 באפריל 0900–1300; 1600–2030
יום ו' 11 באפריל 0900–1300; 1400–1630
★ יום א' 13 באפריל 0900–1300; 1600–2030
★ יוקדש כולו לנגינת סונטות לכנור ופסנתר או צ'לו ופסנתר מאת המתחרים.

שלב ג' חצי גמר: בהיכל התרבות בתל־אביב
יום ג'–ד' 15–16 באפריל 2000
ששה מתחרים (3 בכל ערב) ינגנו קונצ'רטו לפסנתר ולתזמורת.

שלב ג' גמר: היכל התרבות בתל־אביב יום ה' 17 באפריל 2000
קונצרט הסיום של התחרות בחסות ראש העיר, מר שלמה להט.
שלושה מתחרים יתמודדו על המקום הראשון וינגנו קונצ'רטות לפסנתר ותזמורת (שונים מאלה שינוגנו בשלב חצי הגמר).

קונצרט חגיגי וטקס חלוקת פרסים
בחסות ראש העיר ירושלים מר טדי קולק
מוצ"ש 19 באפריל בשעה 20.30, בבנייני האומה בירושלים, בביצועם של זוכי הפרסים.

כרטיסים
מכירת מנויים לכל שלבי התחרות וכן מנויים לשלב השלישי בלבד, תחל ביום א', 16.2.86 במשרד הכרטיסים רוקוקו, רח' דיזנגוף 93, תל־אביב טל: 248824, 223663. כרטיסים בודדים לכל שלבי התחרות ימצאו למכירה החל מיום א' 2 למרץ 1986 במשרד הכרטיסים רוקוקו.
לקונצרט הסיום של התחרות ביום ה' 17 באפריל, בהיכל התרבות ולקונצרט החגיגי בירושלים ניתן להשיג כרטיסים גם בסוכנויות הכרטיסים: בן־נאים וקלעים בירושלים.
שוחרי וידידי האגודה זכאים להנחה של 20%, על מנויים וכרטיסים בודדים.
לסטודנטים וחיילים – הנחה לשלב הגמר בהיכל התרבות, ת"א ולקונצרט החגיגי, בבנייני האומה בירושלים.

נאום חוסיין: קטעים מרכזיים מנאום המלך בטלביזיה של ירדן - מתוך הנוסח המלא

אש"פ אשם בכשלון המהלך המדיני • ירדן דחתה נסיונות של ארה"ב להוציא את אש"פ ממעגל הדיונים • ארה"ב הסכימה לכינוס ועידה בינלאומית • המגעים עם הנהגת אש"פ יימשכו - אבל על הפלסטינים בשטחים לפעול למען גורלם

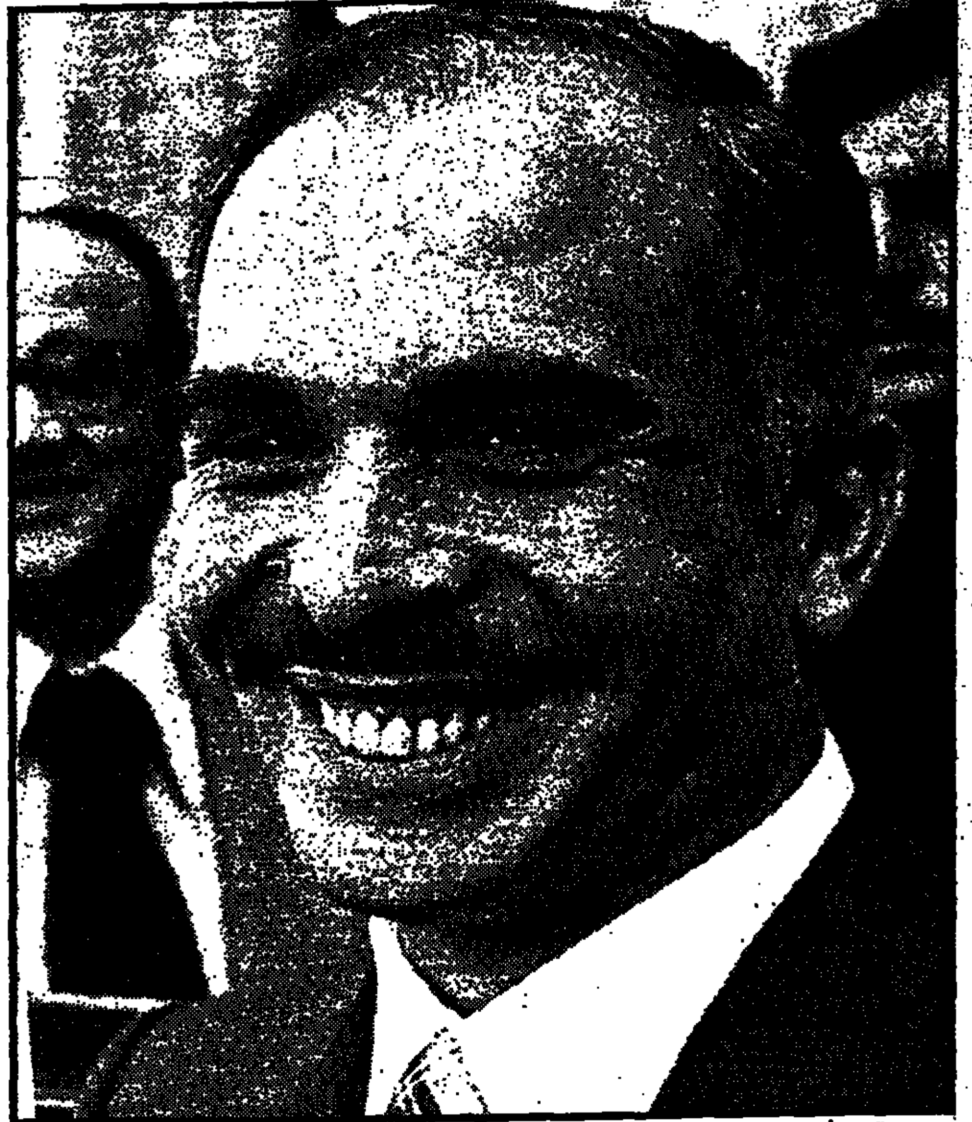

...הציר הפלסטיני הוא מוקד מדיניותה של ירדן במישור יחסי החוץ, במישור הבין-ערבי ובמישור הפנימי, וזוהי עובדה מובנת מאליה שאין עליה ויכוח, שכן בנוסף למחויבותנו הלאומית הדתית וההיסטורית כלפי ירושלים וקדשי האיסלאם והעם הפלסטיני והמולדת, ישנה אחריותנו כלפי בטחוננו הלאומי.

ב-19 השנים האחרונות פעלנו בכיוון זה והעברנו ב-4 תחנות. בכל תחנה אימצנו לעצמנו עמוד תווך. יש לנו ארבעה עמודי תווך, המהווים ביחד את המסגרת לפעילותנו המדינית לכוון היעד המוגדר, הלא הוא הגשמת הנסיגה הישראלית והשבת הזכויות הלאומיות הלגיטימיות של העם הפלסטיני והבטחת השכנת שלום בר-קיימא וכולל באזור.

ארבעה עמודי תווך

החלטה 242 שהדגישה את עקרון הנסיגה הישראלית תמורת שלום כיום, החלטה זו היא עמוד התווך המרכזי בזירה בקונצנזוס בין-לאומי למען הגשמת הסדר שלום צודק. החלטה זו מדגישה את עקרון האיזון בכל הסדר, משום שכדי שיהיה ההסדר בר-קיימא עליו להיות מקובל על הדורות הבאים, וכדי שהדורות הבאים יקבלו אותו הוא חייב להיות מאוזן. ההיסטוריה [illegible] עשירה בדוגמאות של הסדרים בלתי מאוזנים שהוכיחו כי אינם אלא הפוגה [illegible] סכסוכים בין מדינות ועמים. אלמלא האיזון בהחלטה 242 מתבטא בנוסחה תמורת שלום. ירדן השתתפה בקבלת החלטה זו, תמכה בה ואימצה אותה מרגע שבאה לאוויר העולם, ועדיין דבקה בה.

החלטה 338 זו החלטה ששבה ואישרה את 242 והוסיפה אליה עיקרון חדש והוא — משא ומתן בין הצדדים למען הסדר שלום אבל בחסות מתאימה.

חסות מתאימה זו כפי שהבנו (אנו) מבינים אותה היא ועידת שלום בין-לאומית שבה יהיו נוכחים כל הצדדים לסכסוך ובהם אש"פ וכן 5 החברות הקבועות במועצת הבטחון. החברות הבין-לאומית היא שאישרה את מושג הוועידה הבינ"ל כ,חסות מתאימה' התקדים לכך הוא ועידת ג'נבה.

אנו סבורים שהיה זה מקרה שהרי מאזן הכוח בין הצדדים הניצים מצוי במצב המתאפיין בהתערערות לטובת ישראל היושבת באזה ויש לה נשק מתוקדם ורב המקנה לה עליונות על הצדדים הערבים שמנגד, ומכאן את היכולת להמשיך ולשבת באדמה ולכפות את הפתה. עמדתה המוצהרת משקפת ושנים רחוקים ביותר מהשגת הסדר מאוזן ועל כך לא היה מנוס ממסגרת אחרת שתתקן את העיוות הקיים, כדי שהצדדים הניצים יחלו במו"מ על בסיס מאוזן. מסגרת זו היא הוועידה הבינ"ל שבה ישתתפו 5 החברות הקבועות במועה"ב. מועה"ב היא זו שקיבלה את החלטות 242 ו-338 המוסדרת על עקרונות הפתרון המאוזן והיא כגוף הבין-לאומי האחראי לפרוש ההחלטות הבטוחות ביצוען. החלטה 338 מבטאת עמוד תווך נוסף והוא המו"מ במסגרת ועידה בינ"ל. ירדן תמכה בהחלטה זו ואימצה אותה מאז נתקבלה ב-1973.

החלטת פיסגת רבאט ב-1974 שראתה באש"פ את הנציג הלגיטימי היחיד של העם הפלסטיני.

החלטה זו נתקבלה 27 שנים לאחר החלטת החלוקה ועשר שנים לאחר הקמת אש"פ ושבע שנים לאחר שישראל כבשה את שארית האדמה הפלסטינית והחלטה 242. הסכמנו להחלטה זו ודבקנו בה. נמשיך לדבוק בה ובכך היא מהווה את עמוד התווך השלישי במסגרת פעילותנו המדינית לכיוון היעד המוגדר. וזוהי עובדה שאנו סבורים שיש צורך להדגישה.

החלטת רבאט משקפת את החלטת מדינות ערב לשתף את הבעיה הפלסטינית כולה ולא להסתפק בסילוק תוצאות התוקפנות. מכאן נקבע תפקיד אש"פ בייצוג הצד הפלסטיני ביישוב הסכסוך הערבי ישראלי. הערבים אישרו מגמה זו בתכנית פס ב-1982.

הערבים שב-1949 נטלו על עצמם את האחריות באומר ובמעש לעניין הפלסטינים שינו טעמם ב-1974, ונתנו לאש"פ תפקיד חשוב באחריות זו.

מיזוג האחריות לזכויות באחריות לנסיגה ושיתוף אש"פ כמתואר לעיל רק סיבך את הבעיה משום שישראל העלתה את עניין אש"פ בבעיה חדשה מבודדת אמנת אש"פ, התנגדותו מבחוץ לאדמה הכבושה

קרטר: הכרה בזכויות הלגיטימיות

ומידת יציגותו לגבי העם הפלסטיני. כתוצאה מכך החלה הנגה על אש"פ להתוס בהדרגה את מקום הנושא המרכזי — הלא הוא שחרור האדמה הכבושה. ההוכחה הברורה ביותר לכך היא שמועידת רבאט עד היום נכלל בכל הודעה או החלטה בכל פורום אוהדי או בינ"ל נוסח המדגיש כי אש"פ הוא הנציג החוקי היחיד של העם הפלסטיני. הניגוד הדברים לידי כך שחלק מהפלסטינים ראו באש"פ את האדמה המוכיחת וראו באדמה תכוליות את אש"פ. כלומר סדר הקדימויות התערער משל אין האדמה בעלת הקדימות הראשונה ומשל אין שיחרורה המפתח הטבעי להשבת הזכויות הלאומיות של העם הפלסטיני. החלטת רבאט לא העניקה לאש"פ את העצמאות המבוקשת משום שמבנהו המבוסס על קואליציה בין ארגונים הנאמנים למדינות שונות הפך אותו פתוח להתערבות מבחוץ.

ההסכמה בוועידת פס — במרוקו

עמוד התווך הרביעי הוא תוכנית השלום של פס וחשיבותו בכך שבפעם הראשונה היתה הסכמה כללית בין-ערבית על אסטרטגיית השלום. אש"פ שהשתתף בוועידה כנציג העם הפלסטיני הסכים להחלטה זו עם שאר מדינות ערב.

[illegible] שנה לפני החלטת רבאט קיבלה העצרת הכללית של האו"ם את החלטת החלוקה וממשלות ערב [illegible]

א. הבעיה הפלסטינית היא בעיה ערבית.

ב. ממשלות ערב מתנגדות להחלטת החלוקה משום שהיא החלטה מקפחת ובלתי מאוזנת המפקיעה את העם הפלסטיני ועל בסיס זה נכנסו מדינות ערב למלחמה עם ישראל בעת הכרזתה ב-48'.

ג. מאז המשיכו הערבים — אלו שהיו עצמאים או ואלו שקיבלו עצמאותם לאחר מכן — לדבוק בעמדה זו, כלומר הם אחראים לעניין הפלסטיני בשמו של העם הפלסטיני. הגדה המערבית התאחדה עם ירדן למדינה אחת לאחר שרוב הפלסטינים בגדה המערבית הודיעו על רצונם באיחוד. באחדות זו תמך פרלמנט נבחר שכלל מספר שווה של נציגים משתי הגדות, ובאפריל 1950 אישר אותה.

החלק השני של פלסטין — רצועת עזה — נשאר תחת המינהל המצרי עד אשר פרצה מלחמת יוני 67' וישראל כבשה את שני החלקים הנותרים הללו של פלסטין. בהקשר זה אני מוצא לנכון להזכיר את נוסח החלטת האיחוד הירדני המדגיש את — "שמירת מלוא הזכויות הערביות בפלסטין והגנת זכויות אלה בכל הדרכים הלגיטימיות ובמלוא הזכות ואי פגיעה בהסדר הסופי של עניינה הצודק".

בשנת 64' נוסד אש"פ למטרה מדינית והיא: לק-

המלך חסן: הסכמה בפס

בץ את הקול הפלסטיני במסגרת ארגון שידבר בשמו כדי להשאיר את העניין הפלסטיני חי בזירה הבין-לאומית במטרה מוצהרת לשחרר את פלסטין.

פלסטין שהכוונה היתה לשחררה במלואה הפכה במחשבות האנשים מפלסטין השלמה לפלסטין כפי שהגדירה אותה החלטת החלוקה. העניין היה תלוי בהגדרות שבה היא רוצה. האם זו פלסטין השלמה או פלסטין שעליה מדובר בהחלטת החלוקה. התשובה בהקמת אש"פ כתתנה בדברי ימי העניין הפלסטיני הוא שממשלות ערביות דאז רצו להדגיש מאוד, כי העניין הפלסטיני הוא עניין ערבי וכי לעם הפלסטיני יש מה לומר ומה לעשות במאבק למען השחרור. בהחלטה זו היה מפנה ראשון בעמדה הערבית שמשנת 47'-64'. במלים אחרות, הקמת אש"פ לא נועדה לתת את מלוא ההחלטה בידי הפלסטינים, אלא לשתף את אש"פ כנציג של העם הפלסטיני בעמדות ובפעולות הערבית בנושא פלסטין במטרה להשאיר את העניין חי. דבר זה נתאפשר בתקופה שלאחר הקמת הארגון שכן לא היה לו משקל של ממש בבה שקשור לבעיית פלסטין. והעניין כולו נשאר בידי מדינות ערב המקבלות החלטות כראות עיניהן כמוך שאש"פ ממשיך להיות מכשיר שכל מדינה ערבית מתנהגת אליו על פי עמדותיה המדיניות הבין-ערביות הבין-לאומיות.

בפרוץ מלחמת 67' היה אש"פ במצב זה — מסגרת שכמעט שאין בה תוכן. בעקבות מלחמת 67' צמחה ההתנגדות הפלסטינית לישראל הכובשת וההתנגדות שהיתה בתוכו נתמכה במסגרת הארגון. כתוצאה מכך הפך אש"פ ביטוי להתנגדות לכיבוש ולמאבק למען זכויות העם הערבי הפלסטיני. על בסיס זה הוא דחה את 242 משום שהיא עוסקת רק באדמה הפלסטינית הכבושה ולא בזכויות הלאומיות הלגיטימיות של העם הפלסטיני. מתוך הבנתנו המעמיקה את מטרות ההתפשטות של ישראל. היה זה טבעי שנתנו עדיפות להחזרת האדמה שישראל כבשה במלחמה.

מתוך מסירותנו ונאמנותנו למטרה של החזרת הזכויות הלאומיות והלגיטימיות של העם הפלסטיני, ניסינו עם מצרים, לשכנע את אש"פ להפריד בין שני היעדים בפעילותנו המדינית בזירה הבין-לאומית, כך שמדינות ערב שאדמותיהן נכבשו בכוח יפעלו להבטחת נסיגת ישראל מאדמות אלה, בעוד אש"פ ממשיך למלא את תפקידו בייצוג העם הפלסטיני הנאבק למען זכויותיו הלאומיות הלגיטימיות הנודעות מעבר לנסיגה ישראלית מהאדמה הכבושה גרידא.

תוכנית פס שיקפה עמדה ערבית אחראית להשבת הסדר מאוזן לסכסוך הערבי ישראלי. עפ"י תוכנית זו מדובר בפתרון הבעיה הפלסטינית על כל היבטיה בכך שתוקם מדינה פלסטינית עצמאית בגדמ"ע וברצועת עזה שירושלים בירתה במסגרת הסדר שלום כולל. החלטות פס אישרו את עקרונות החלטה 242 בלא שהדבר נאמר בגלוי. כיוזם עמדנו בראש ועדת השבעה שביקרה בפריס מוסקווה, פקין ולונדון בשנים 82'-83. בשיחותי בבירות אלה הדגשתי את הצורך בוועידת שלום בינ"ל (...)

הסכמת חוסיין-ערפאת

השקפתנו אשר לה היה שותף אש"פ היתה כי ההסכם הוא תחילתה של פעילות ערבית קולקטיבית שבעקבותיה תופעל הקהילה הבינ"ל שבחרה מאז חתימת הסכמי קמפ דייוויד לנקוט עמדה של צופה שקטה מהצד ומאז פרסום תוכנית השלום הערבית נקטה עמדה של אהדה מנומסת.

ההסכם היה כפי שהערנו אותו לעצמנו, חוליה בשרשרת הפעילות הערבית המשותפת וכוח מניע של תוכנית השלום הערבית. הוא היה נקודת מפנה הכרחית שנועדה לאפשר לאש"פ את תהליך המבוסס בהשתלבותו במאמץ הבינ"ל והלגיטימי להגשמת השלום הכולל, הצודק והקבוע.

מיד עם הכרזת ההסכם התעוררה מחדש ההתעניינות הבינ"ל הערוכה בעניין השלום במדה לאחר תרדמה ממושכת. עקרונות השלום הערבים נבנתו שוב למעגל האור והתעורר דיון סביבם. ההסכם הפך נושא לדיון אצל כל הצדדים הנוגעים בדבר במישור האזורי והבינ"ל. במלים אחרות, מאמצי השלום שבו לחיות לאחר שכמעט נקברו בחולת ה"לא שלום ולא מלחמה". כך הופחה רוח חיים בתקוות להצלה הנוגים והפלסטינים ובמיוחד בקרב הפלסטינים הנאנקים תחת הכיבוש הישראלי באדמה הכבושה.

מרפי: מאמץ מחודש בלונדון

הסיבה שהפכה את ההסכם לכוח מניע בתהליך השלום נעוצה בכמה עובדות: ההסכם הדגיש את פתרון הסכסוך בדרכי שלום עפ"י מגילת האו"ם; ההסכם הסתמך על עקרונות תוכנית השלום הערבית הנובעת מהחלטות הבינ"ל הקשורות בסכסוך הערבי-ישראלי באופן כללי ובבעיה הפלסטינית באופן מיוחד. ירדן ואש"פ — הנציג החוקי היחיד של העם הפלסטיני — הסכימו על כינון קונפדרציה בין ירדן לפלסטין. סעיף זה בנוסף לחיותו מתיישב עם העובדות ההיסטוריות הגאוגרפיות המחייבות קשר מיוחד בין ירדן לבין פלסטין האפשרית לטובת שני העמים ושתי הארצות. האדמה הערבית בעקבותיהם, הרי הוא המפתח או הכוח המניע של כל תהליך השלום וזאת משני טעמים:

א. הוא הצדיק את השתתפות אש"פ בוועידה הבינ"ל המוצעת במסגרת משלחת ירדנית-פלסטינית משותפת מכיוון שהקונפדרציה היא קו הסיום. מדוע לא ימומשו שני מרכיביה אחד מתחומי האחריות האפשריים שלה לפני שהקונפדרציה תתממש בשטח, במיוחד שאחריות זו מתבטאת בהשתתפות אש"פ בוועידה הבינ"ל שהיותה בעשור האחרון אחד המכשולים העיקריים.

ב. הוא הניח את הבסיס לתפקיד אחראי של אש"פ בהגשמת השלום הצודק והגנתו באמצעות הקשר עם ירדן, שהיא מדינה הנהנית מאמינות בינ"ל גבוהה בכל הקשור למאמציה הרציניים והמסורים להגשמת השלום המיוחל.

אחרי חתימת ההסכם ב-11 פברואר ואישורו ע"י הוועה"פ של אש"פ שקיבל ישר כוח מהמליץ להגיע לנוסחה פעילות משותפת עם ירדן, התחלנו עם ההנהגה הפלסטינית בגיבוש תוכנית הפעילות המדינית והגדרנו שתי מטרות לפעילותנו: גיוס תמיכה בינ"ל לוועידת שלום בינ"ל שבה ישתתפו חמש החברות הקבועות במועה"ב וכל צדדי הסכסוך. ועידה זו תקיים בחסות האו"ם ותזומן ע"י מזכ"ל האו"ם. הבטחת הזמנת אש"פ לוועידה הבינ"ל במסגרת משלחת ירדנית-פלסטינית משותפת כנציגות העם הפלסטיני. לפני קביעת אפיקי הפעילות היה עלינו להתוודע אל עמדות המדינות הנוגעות בדבר כלפי שתי מטרות אלה. לאחר הבירורים שקיימנו התברר כי עלינו לפעול בארבעה צירים:

פלסטינים במשלחת המשותפת לא יהיו חברים בכירים באש"פ או חברים באחד מארגוני המחבלים.

ההנהגה הפלסטינית הסכימה להצעה זו והבטיחה להמציא לנו רשימת שמות של מועמדיה למטרה זו בהקדם האפשרי. המתנו עד 11 ביולי ואז מסר לנו אש"פ כמה שמות שנאמר לנו כי הוחלט עליהם בדיון שקיים הוועד הפועל עם המועד המרכזי. ב-12 ביולי שיגרנו לארה"ב רשימה ובה שבעה שמות וציפינו שוואשינגטון תודיע לנו על הסכמתה לארבעה מהם. במקום לקבל את הסכמת האמריקאים לארבעה שמות קיבלנו הסכמה לשניים בלבד. אחד מהם היה מהגדמ"ע והשני — מרצועת עזה. בתגובה על שאלות השיבו האחראים האמריקאים כי ארה"ב עדיין איננה בטוחה בכוונותיו של אש"פ בעניין הצעד הבא בדרך הפעולה — כלומר הכרת אש"פ על הכרתו בהחלטות 242 ו-338. אנו מצידנו קיימנו מגעים עם ההנהגה הפלסטינית. ערפאת הדגיש כי הוא מוכן לכל הצעדים עפ"י הסדר שעליו הסכמנו ובכלל זה הצעד השני שבו יכיר אש"פ בשתי ההחלטות הנ"ל. לאור השרכתו של ערפאת הודענו ל-

הציר הערבי: העברנו ממציאות של הסתמכות על עמדות של הזרות עמדות למצב של ביום, האם הארגון מרכיבי הכוח הערבי לשירות העניין באמצעות פעילות מושכלת ומשותפת. המגעים שלנו עם אחינו הערבים התנהלו בצורה דו-צדדית וגם רב-צדדית — כאשר אני ומר ערפאת הסברנו את השלכות הסכם ה-11 פברואר, את מניעיו, את עקרונותיו ואת מטרותיו, בפיסגת קזבלנקה באוגוסט 85'.

הציר הבינ"ל: במטרה להמריץ את ההתעניינות

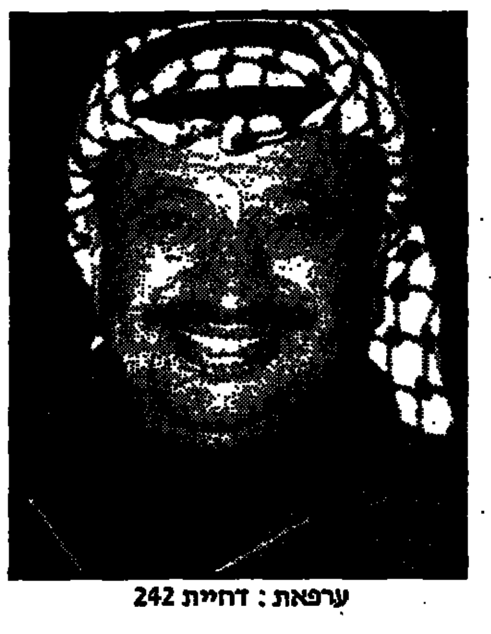
ערפאת: דחיית 242

בשלום במדה באמצעות הדגשת הריאליזם שבמגמה זו והסיכוי הטוב להשיג תוצאות. מלבד שתי המעצמות הגדולות אשר להן חשובים משלהן, זכתה פעילותנו בזירה הבינ"ל להענות רבה ולאיחוד ניכר הן מצד מזכירות האו"ם, הן מצד ארגונים בינ"ל כגון השוק המשותף והן מצד שלוש החברות הקבועות האחרות במועה"ב. שיחותינו עם רבות ממדינות העולם (רבים מארגונים) התנהלו בצורת מגעים דו-צדדיים שקיימו ממשלת ירדן ואש"פ, לחוד, ובאמצעות משלחות משותפות כמו שקרה בפקין, בפריס, בהתיקאן וברומא — כאשר איטליה היתה יו"ר השוק המשותף — וכמו שהיה אמור לקרות בלונדון באוקטובר 85'.

הציר הסובייטי: במטרה לשנות את עמדתו כלפי הוועידה הבינ"ל כך שברה"מ תסכים לנוכחות כל החברות הקבועות במועה"ב במקום שלא עצמה ושל ארה"ב בלבד ותסכים לנוכחות הייצוג הפלסטיני כפי שהוא מופיע בהסכם הירדני-פלסטיני, שהרי ברה"מ התנגדה להסכם 11 פברואר. התנהלו כמה מגעים עם מנהיגים סובייטים על ניצול הסכם ה-11 פברואר לקידום תהליך השלום ולביקור משלחת ירדנית-פלסטינית משותפת במוסקווה. אולם ברה"מ דבקה בעמדתה למרות שמסרנו למנהיגים הסובייטים לא אחת — ובפעם האחרונה ב-9 נובמבר 85' — את עמדתנו הבלתי מעורערת בדבר הצורך בקיום ועידה בינ"ל בנוכחות חמש החברות הקבועות במועה"ב וצדדי הסכסוך עפ"י זימון של מזכ"ל האו"ם.

הציר האמריקאי: חשיבותו ברורה משום קרבתו למעמדה הישראלית. ללא ישראל — הצד האחר של הסכסוך המכבש את האדמה הערבית — לא תתקיים ועידה בינ"ל. מכאן נבע הצורך לפקד מאמץ מיוחד בזירה האמריקאית, שהרי הערוצים הישירים בין ארה"ב לאש"פ חסומים. מכיוון שכך לקחה ירדן על עצמה את המשימה לקיים מגעים ודיונים ולנהל דו-שיח עם ארה"ב, אבל תוך כדי התייעצות ותאום עם ההנהגה הפלסטינית. כאשר הצגנו לפני מנהיגי ארה"ב את ההסכם לאחר שנחתם וביארנו להם אותו היה ברור מלכתחילה כי לפנינו בעיה עם האמריקאים בכל מה שקשור בקיום הוועידה הבינ"ל והשתתפות אש"פ בוועידה זו כנציג העם הפלסטיני. היה גם ברור כי העמדה האמריקאית כלפי שני יעדים אלה משקפת בצורה ניכרת את עמדת ישראל כלפיהם וכי ההידברות עם ארה"ב מחייבת מאמץ גדול והתמקדות מיוחדת.

שיחותינו עם האמריקאים התנהלו כך שלפני כל סיבוב היתה התייעצות עם ההנהגה הפלסטינית ובעקבותיו נערכה סקירה והערכה מחודשת עם ההנהגה זו. שיחותינו בכל סיבוב עסקו בשני הנושאים — כל אחד בנפרד: נושא הוועידה הבינ"ל ונושא הייצוג הפלסטיני באמצעות אש"פ.

כאשר התחלנו בסיבוב זה עם הצד האמריקאי בפברואר 85' היה בין ירדן לארה"ב נושא נוסף שבו דובר והוא בקשת ירדן לרכוש נשק אמריקאי. נושא זה החל בסוף כהונתו של הנשיא קרטר והוא נמשך לאחר כהונתו של הנשיא הנוכחי רייגן. אנו אימצנו עוד קודם לכן מדיניות ברורה בנושא זה כאשר החלטנו בהידברות על החייאת מאמצי השלום. מדיניות זו מתבטאת בהימנעות מכריכת עיסקת הנשק שהיא נושא דו-צדדי, במאמצי השלום שהם נושא התעניינות בינ"ל. למרות שבכל מפגש עם הצד האמריקאי עסקנו בשני הנושאים כפי שציינתי הרי מאז חתימת ההסכם הירדני-פלסטיני עד ספטמבר 85' התמקדנו בנושא הייצוג הפלסטיני והדרכים לאפשר לאש"פ להשתתף בוועידה הבינ"ל.

המאמצים לכינון מסגרת להידברות

הסכמנו עם ההנהגה הפלסטינית על דרך הפעולה הבאה: ראשית, נבקש מארה"ב לקיים הידברות עם משלחת ירדנית-פלסטינית משותפת שתורכב מחברים רשמיים מטעם ממשלת ירדן וחברים שבחם יבחר אש"פ. לאחר הידברות זו יכריז אש"פ על הסכמתו להחלטות 242 ו-338. אם דבר זה יתבצע תשתחרר וואשינגטון מכבלי עצורה הקודמת שעל פיה נמנעה מקיום שיחות עם אש"פ לפני שזה יכיר בשתי החלטות מועה"ב. במקרה זה תכיר ארה"ב באש"פ ותקיים פגישה בין נציגים רשמיים אמריקאים ובין חברים מאש"פ בוואשינגטון. יתפתחו ביניהם שיחות שיעסקו בהסדר השלום ותהליך נורמליזציה ביחסים ביניהם.

כתוצאה מהנורמליזציה ביחסים הללו נסלק מכשול עיקרי שניצב לפני תוכנית השלום הערבית המעניקה תפקיד עיקרי לאש"פ ואז ניתן יהיה לגייס מאמץ ערבי קולקטיבי להמשך הדיונים עם ארה"ב ומדינות אחרות לקיום ועידת שלום בינ"ל. לאחר ההסכמה על דרך פעולה זו עם ההנהגה הפלסטינית קיימנו בסוף מרס 85' מגעים עם האמריקאים במישור האמריקאי כפי שהוסכם, והצענו להם להיפגש עם המשלחת המשותפת ולבצע את שני הצעדים הבאים הקשורים בהידברות.

בתחילת אפריל 85' הגיעה התשובה האמריקאית שבה הובעה הסכמה עקרונית לפגישה בתנאי שהממשל האמריקאי כי אין מקום להשלמות וציפינו לתשובה חיובית בעניין מועד הפגישה בין אמריקאים למשלחת ירדנית-פלסטינית בשותפות. ב-7 בספטמבר 85' קיבלנו תשובה שעל פיה אין אפשרות לקיים את הפגישה ובכך נסתיימה תוכנית הפעולה בספטמבר 85' לפני ביצוע הצעד הראשון שלה שהיה צפוי ביוני 85'.

חידוש המאמץ בכיוון ארה"ב

באותו חודש הוזמנתי לבקר בניו יורק להשתתף בחגיגות ה-40 לייסוד האו"ם ולצאת לוואשינגטון לשיחות עם הממשל האמריקאי על היחסים הבילטרליים ומאמצי השלום. בתקופה שקדמה לביקור עשינו הערכת מצב והגענו למסקנה כי ניתן לחדש את ההידברות עם ארה"ב והפעם יש להתמקד בנושא השני — הוועידה הבינ"ל מכיוון שבעניין הייצוג הפלסטיני לא יצא לפועל. בררנו מה עמדת ארה"ב טרם שיצאנו לביקור והרגשנו כי ניתן להמשיך בנושא זה מהמקום שבו הפסקנו במאי 85'.

הצד האמריקאי הגיש הצעה בעניין הוועידה הבינ"ל שעם בדיקתה התברר כי תהיה זו ועידה רק מבחינה פורמלית. דחינו זאת ועמדנו על דעתנו כי לוועידה תהיינה סמכויות ברורות. הצד האמריקאי הציע בין השאר שלא להזמין את ברה"מ לוועידה אלא אם כן תחדש את יחסיה עם ישראל משום שישראל מציעה זאת כתנאי. דחינו מגמה זאת, כי לדעתנו ועידה בינ"ל ללא ברה"מ תהיה ועידה הלוקה בחסר. ואם הזמנת ברה"מ נובעת מהעדר יחסים דיפלומטיים בינה לבין ישראל שהיא אחד מצדדי הסכסוך, הרי גם ארה"ב איננה מכירה באש"פ המייצג את אחד מצדדי הסכסוך. ברה"מ וארה"ב שוות מבחינה זו.

לא יתכן לחשוב שאנו חותרים באמת וכתמים לקיום ועידת שלום בינ"ל כאשר אחד הצדדים מציב תנאים באשר לזהות המשתתפים, הן אם צד זה הוא אחד מהחברות הקבועות במועה"ב והן אם הוא מהצדדים הנוגעים לסכסוך. על כן יש להזמין את כולם, אש"פ וברה"מ לוועידה הבינ"ל בנוסף לאחרים אם רוצים שתהליך השלום ימשך ומאמצי השלום הצודק והכולל ישאו פרי. כתוצאה מהדיונים הנמרצים שנמשכו שלושה ימים הסכימה ארה"ב לנקודות הבאות שהוצעו:

1. מזכ"ל האו"ם יזמן ועידה בינ"ל בחסות האו"ם.

2. לוועידה יוזמנו גם צדדי הסכסוך והחברות הקבועות במועה"ב ובכללן ברה"מ.

3. הוועידה תתקיים על בסיס החלטות 242 ו-338.

4. הצד האמריקאי דבק בעמדתו כי על אש"פ לקבל את החלטות 242 ו-338 מכיוון שהוועידה תתקיים על בסיס שתי החלטות אלה. הסכמנו להשקפה זו מכיוון שערפאת הסכים לכך באוגוסט 85'.

לאחר מכן נבחנו עם ארה"ב לדו-שיח מגמה בדבר סמכויות הוועידה הדגשנו את הצורך שה-כי הוועידה חייבת להיות אפקטיבית ובעלת השפעה ומשמעות [illegible] ועידה בינ"ל. למרות הדיונים הממושכים לא הגענו להסכמה סופית עם האמריקאים בעניין זה הסכמנו להמשיך בדיון בנקודה מהותית זו תוך מחשבה שמה שהסכמנו עליו יהווה בסיס לדיונים.

בהיותנו בוואשינגטון החלה סידרת המהלך הטרור הנבזי בתקרית לארנקה שבעקבותיה באה התקפה הישראלית על מטה אש"פ בתוניסיה — דבר שהשפיע על מהלך השיחות והכניס שוב את כל המאבקים למעגל של השדיות והחששות.

מתוך כך קיימתי ביקור פרטי בלונדון ב-7 ינואר 86' למטרת טיפול. בהיותי שם הגיע עוזר תת-שר החוץ האמריקאי לענייני המזה"ת ללונדון בראש משלחת אמריקאית וביקש להיפגש איתו כדי לחדש את השיחות על הוועידה הבינ"ל. קיימנו עימו בלונדון שני סיבובי שיחות. בשני הסיבובים התמקד הדיון בסמכויות הוועידה הבינ"ל בהשתתפות אש"פ בוועידה. שני הנושאים הפכו להיות שלובים זה בזה כתוצאה מהתקדמות השיחות. באשר לנושא הראשון הנוגע לסמכויות הוועידה התפתחה העמדה האמריקאית עד כדי הסכמה לזכותם של צדדי הסכסוך להעביר כל חילוקי דעות ביניהם לוועידה. אולם עדיין לא הגענו להסכמה על תפקידה של הוועידה בנושא הכרעת חילוקי הדעות בין הצדדים.

בינואר 86' נערך מפגש מורחב בבנין ראשות הממשלה. אני עמדתי בראש הצד הירדני והודותי לערפאת ולעמיתיו את העמדה האמריקאית. הישיבה הסתיימה בכך שערפאת ביקש להתייעץ עם ההנהלה הפלסטינית. אמרנו לו שימסור לנו את התשובה הסופית על עמדת אש"פ לגבי 242 במהלך שהותו ברבת עמון, וזאת למרות שהיה ברור לנו שעמדת אש"פ בעניין דחיית 242 התקבלה בכינוס ההנהגה הפלסטינית בבגדאד ב-24 נובמבר 85', אף שלא דווח על כך רשמית.

אותו ערב קיבלנו מהממשל האמריקאי הצעה האומרת שארה"ב סבורה שכל עוד אש"פ אינו יכול כעת לקבל החלטה בעניין קבלת 242, הרי שביכולתה לחכות עד שהוא ימצא לנכון לעשות זאת, ועד אז ארה"ב סבורה שיש להמשיך בתהליך השלום בהשתתפות פלסטינים, מהאדמה הכבושה, עד שיתאפשר לאש"פ להשתתף בוועידה הבינ"ל ברגע שיאשר את החלטה 242. ענינו לארה"ב על הצעה זו בסרוב ואמרנו לה שהצעה זו הפעם איננה נוגעת רק לאש"פ אלא גם לנו, שכן עמדתנו היציבה היא שאין לערוך פתרון נפרד.

כאשר לנושא השני הקשור בהשתתפות אש"פ בוועידה חזר הצד האמריקאי על עמדתו כי על אש"פ להכיר תחילה בהחלטה 242 ואז תפתח ארה"ב בהדברות איתו ללא התחייבות אמריקאית להסכים לזימונו של אש"פ לוועידה. תשובתנו היתה כי אנו רוצים את הסכמת ארה"ב לזימון אש"פ להשתתף בדיוני הוועידה אם אש"פ יכיר בהחלטה 242.

ב-25 ינואר נשאו מאמצינו פרי כאשר קיבלתי מהממשל האמריקאי את תשובתו הסופית בעניין השתתפות אש"פ בוועידה. התשובה היתה בצורת התחייבות בכתב האומר כי ארה"ב מסכימה לזימון אש"פ להשתתף בוועידה בינ"ל אם יודיע אש"פ על הכרתו המפורשת בהחלטה 242 ועל נכונותו לשאת ולתת למען הגשמת השלום עם ממשלת ישראל במסגרת ועידה בינ"ל ועל גינויו את הטרור. במקרה כזה תפתח ארה"ב במגעים עם ברה"מ כדי להשתתף ביחד איתה ועם יתר החברות הקבועות במועה"ב בוועידה הבינ"ל שתתכנס עפ"י הזמנת מזכ"ל האו"ם.

ב-31 ינואר 86' קיבלתי מריגן אגרת שבה הודיע כי אינו יכול להמשיך לפעול בקונגרס בעניין אישור מכירת נשק מודרני לירדן. באותו ערב דיווח שר החוץ לערפאת על תוכן ההצעה האמריקאית האחרונה בעניין המשך תהליך השלום ללא אש"פ עד שיקבל את תנאי העניין ואת סרובנו המוחלט להצעה זו. כן דיווח לו על אגרת רייגן בעניין הנשק לירדן.

ב-5 פברואר הגיש הצד האמריקאי נוסחה חדשה הכוללת הסכמת ארה"ב בעניין כינוס הוועידה הבינ"ל על יסוד החלטה 242 והבטחת הזכויות הלגיטימיות של העם הפלסטיני, ונפגשנו עם ערפאת באותו ערב ומסרנו לו את הנוסחה האמריקאית החדשה והוא הבטיח לעיין בה. במקביל הוא הגיש לנו שלוש מהנוסחאות עם מלים שונות אבל עם תוכן זהה המדגיש את אותה העמדה של אש"פ, אשר שמענו ממנו כבר בעבר.

ב-6 פברואר 86' נפגש ערפאת עם ר"מ ירדן בהשתתפות ראש הלשכה המלכותית בביתו של רה"מ ובהשתתפותו של עבד אלרזאק יחיא ותאני אלחסן. בפגישה זו הודיע ערפאת לרה"מ, כי למרות ההתפתחות בעמדה האמריקאית הרי שההבנה בזכויות הלגיטימיות של העם הפלסטיני שינה מכסה את זכות ההגדרה העצמית, שאש"פ עומד על כך שארה"ב תקבל אותה מראש.

באותו יום הגיע יאסר ערפאת לרבת עמון בראש משלחת מטעם ההנהגה הפלסטינית. קיימנו עם הצד הפלסטיני ארבע פגישות מורחבות במשך ארבעה ימים. הדיונים בפגישות נסבו על ההתחייבות האמריקאית לעמדת אש"פ כלפיה. הערכתנו היתה כי אש"פ יסכים להתחייבות זו. ראשית משום שההתחייבות באה כתגובה לבקשת אש"פ ושנית, משום שהיא משקפת שינוי גדול בעמדה האמריקאית לטובת אש"פ, שבו עמדת ארה"ב כלפי אש"פ כאשר החלנו בהידברותנו הממושכת איתה שנמשכה כמעט שנה שלמה התבטאה בכך שארה"ב תפתח בהידברות עם הארגון לאחר שזה יקבל את החלטה 242 ואילו עמדתה הנוכחית היא זו אשר כלולה בהתחייבות, לאמור: ארה"ב מוכנה לצעוד צעד נוסף לקראת הידברות עם אש"פ וזאת בכך שהיא מסכימה להזמנתו לוועידה הבינ"ל. אולם החברים בהנהגה הפלסטינית הפתיעו אותנו בסרובם להכיר בהחלטה 242 בהקשר זה. עם זאת המשכנו בדיונים איתם וניסינו לשכנעם כי קבלתם — פרושה ביסוס חוליה חשובה ביותר במאמצי השלום שמובילים לוועידה בינ"ל שהערבים ועימם כל הכוחות שוחרי השלום בעולם החליטו פה אחד כי היא הדרך הראשית בתהליך השכנת השלום הצודק הקבוע, והכולל — ועידה שלמען כינונה פעלנו תשע שנים ללא ליאות, אך גם ללא תועלת, והנה ההזדמנות צצה ואנו מקוים שהיא לא תאבד כמו ההזדמנויות האחרות. תשובת החברים מההנהגה הפלסטינית היתה שהם רוצים להכניס תיקון בנוסח המוצע לקבלת החלטה 242. תיקון זה קובע שיש להוסיף משפט העוסק בהסכמת ארה"ב לזכויות הלגיטימיות של העם הפלסטיני ובכלל זכותו להגדרה עצמית במסגרת קונפדרציה בין ירדן לפלסטין כפי שנאמר בהסכם 11 פברואר.

ציינו בפני אחינו הפלסטינים שנושא ההגדרה העצמית הוא עניין ירדני-פלסטיני, ולאף אחד אין כל נגיעה אליו. אין כל תועלת לתמיכה של מדינה זו או אחרת בעניין זה כל עוד אנו קבענו נוסחה זו. מה שחשוב הוא, מימוש הנוסחה בראש ובראשונה ואח"כ להמשיך ביישום מה שהוסכם בינינו.

ציינתי בפניהם שהתייחסתי לנושא זה בהזדמנויות אחרות בעבר במסגרת מגעינו עד עתה. ציינתי בפניהם, ששילובה של ארה"ב בעניין זה מרצונו החופשי משמעותו מעורבות של אחרים בעניינינו ובעניין של עם בעל ריבונות באדמתו ובהחלטותו, וזה יכול להיות רק אם יוסף עמינו משתתפים על יסוד אימון. למרות כל זאת אחינו בהנהגה הפלסטינית עמדו בדרישתם על אף שהעמדה האמריקאית האחרונה, נקודה להיענות לדרישות הפלסטינית. הבהרנו לערפאת שהגענו עם ארה"ב לנקודה האחרונה שניתן להגיע אליה במהלך שלב זה. אך הוא שמר על כך שיש לקיים מגע נוסף ועשינו זאת, והתשובה היתה שארה"ב דבקה בעמדתה.

ב-7 פברואר יצא ערפאת את רבת עמון כשהוא עומד על עמדתו. וכשהוא דבק בסיבות שגרמו לכך שאש"פ אינו מקבל את 242, אותה החלטה שעל יסודה אמרנו כי נמשיך לפעול בכיוון כינוס הוועידה הבינ"ל ועל יסודה הושגה ההזמנה לאש"פ להשתתף בוועידה כנציג העם הפלסטיני.

רייגן: הבנה לעמדת ירדן

אכן שלב זה עם אש"פ הסתיים לא כפי שקיווינו, אך ההסכם הירדני-פלסטיני ימשיך לפעול בעקרונותיו ויסודותיו את בסיס היחסים בין ירדן לפלסטין מבחינת שוויון הזכויות והחובות כהתייצבות בפני הגורל המשותף.

קולו של הגורל

גורלי היה שאחוה את הטרגדיה הפלסטינית ואתייצב בפני תוצאות המזימות הציוניות מבלי שאראה במקביל תוכנית נגד שמסוגלת להגן על העניין הצודק ביותר של עם הראוי למשהו אחר זולת סיבלו. גורלי היה להיות במדינה ערבית המשקיפה על אדמת פלסטין הבן למשפחה האשמית מבצר מוחמד. אני רואה מה מתרחש באדמה הכבושה ומה תוצה לה לליבי נמלא דאבה.

עמדתי איננה אלא להדהות את מצב ההיסכול בו אנו שרויים ולפנות אליכם בצורה מפורשת בעניין הנוגע לכולכם, שהרי אני אחד מכם ואני זה בכל רמ"ח אבריו את כל דקות עניינו, שהוא עניין כל האחים הערבים. שכן אני מאמין בכם וביכולתכם להוביל את העניין בדרך הנכונה. אני וממשלת ירדן לאחר נסיון ממושך מודעים כי אינו מתנערים מהמשך התאום במישור המדיני עם הנהגת אש"פ עד שלדברה יהיה משקבות של מחויבות, אמינות ויציבות. תפיסתנו היא שהאימון הוא הבסיס הטוב ביותר לשיתוף פעולה קונסטרוקטיבי, אשר לכם אחים ואחיות הניצבים על אדמת האבות תוך נאמנות למסגד אלאקצא, והשאמה בצורה לירושלים, המקומות הקדושים המורשת שלא תאבד, לכם אחים פלסטינים באדמה הכבושה אני מוסר ברכה, אהבה והערכה, ואני מחדש את שבועתי לכם שנמשיך להיות כפי שהיינו בירדן משענת לכם בפני מה שאתם מתייצבים, ונמשיך להעניק לכם סיוע בכל דרך שהיא, בהתאם לאפשרויות, עד היום שבו נראה אתכם עם חופשי על אדמתו, הבטוח בביתו ובהווה ובעתידו.

אללה הוא עזרי.

מאה שערים

נמשכות העליות בשוק המניות

מאת חדוה בר

יום המסחר האחרון של השבוע עבר על שוק המניות במגמה חיובית זאת כהמשך טבעי לשבוע של עליות שערים חדות לכל אורך הקו במניות השוק החופשי.

במניות הבנקים ש"בהסדר" נרשמה מגמה מעורבת בכמויות עודפי ביקוש והיצע.

עודף ביקוש ההולנדי של 1.25 מיליון ש"ח לעומת עודף היצע של 1.3 מיליון ש"ח, גרם לכך שהולקו נסחר ללא שינוי בשער והלקו האחר בעליות שערים עד 0.7%. התשואה הדולרית במניות ה"הסדר" נקבעה ברמה של 14.4 עד 14.6 אחוזים.

בשוק המגורים נרשמה אתמול יציבות בשערים לכל אורך הקו.

יציבות בשוק המצמודים

באגרות החוב הסדרתיות נרשם עודף ביקוש בגו של 3 מיליון ש"ח והמניות הסדרות נסגרו תוך יציבות בשערים.

באגרות החוב הדולריות נרשמה תמונה מעורבת, של עודף ביקוש והיצע בהיקף כספי של 200 אלף ש"ח. הסדרות השונות נסגרו ללא שינוי בשער.

מחפשים מניות זולות

עליות השערים והזילות שהתרחשו בשוק המניות במהלך השבוע החולף גרמו למעבר כספים לעבר מניות אשר הגיבו בתשואה נמוכה ביחס לממוצע של השוק.

המעבר בין המניות השונות כתנבע, כמובן, באיבטלה של מניות המייצגות חברות רווחיות, אך מסתבר שקישרלי בתשואה. הם הבמנות את המשקיעים שכן המניות שנבנו בשני ימי המסחר האחרונים מעודפי ביקוש גדולים-הן אותן מניות ש"נגוו" בתחילת השבוע החולף.

מבין המניות כמו "נזכרו" המשקיעים ניתן לציין את מניות: "משכן", "כלל ליסינג", "הדר", "אורות", "ליפסקי", "רסקו" "יצהר", "כיתון", ועוד.

לעומת המניות "החרושות", במספר רב של מניות התבטן אתמול מימוש רווחים. במניות "הסנה" בגן מפק עודף ביקוש של 900 ע"נ ללא שינוי בשער והמחזור העסקות בגן התנכם ב-3 אלף ע"נ.

במניות "אודר" נקלט עודף היצע של אלף ע"נ ללא שינוי בשער ע"י נציג "בסחור" המחזור העסקות בגן התנכם ב-1 אלף ע"נ. במניות "ביטוח משנה" נקלט מימוש הרווח אך בירידת שער של 3.5% זאת במחזור עסקות שהיוה 40% מעודף היצע המנוהלוני.

במניות "דלק" מפק ביקוש של 5 אלף ע"נ במהירות יותר, ושערן עלה ב-1.8% בלבד.

סיכום שבועי

בקרנות הנאמנות

במערכת קרנות הנאמנות נמשכה צבירת הכספים בקרנות המשקיעות במניות לעומת המשך הפריתנות בקרנות הדולריות.

סך כל הצבירה בקרנות המניותיות הסתכם אתמול ב-2.5 מיליון ש"ח, הפדיון בקרנות הדולריות הסתכם ב-1.0 מיליון ש"ח.

מערכת קרנות הנאמנות במגמה בגמר המרינג, בסיכום שבועי הסתכם הפדיון בכ-6 מיליון ש"ח.

המשמעות של פריונות בקרנות קרנות הנאמנות היא שינויים המשותף של הקרנות בשוק המניות בורסה ובשאר השוקים בכלל, הינם מתמצבות ביתר, מה שר שהמשקיעים המחזיקים לעבר הקרנות המשקיעות במניות אינם בנוקשי מרים.

אמריקה – המכרז הבנק המוגדר זכיות, המניות יהיו לפי יום של 10 מניות לכל 3 ש"ח ע"נ לפי מחיר של 18.66 ש"ח למניה.

עץ לבנון הנפקת אופציה

עץ לבנון הנפקת לבורסה כיו'ם תשקיף להנפקה של מליון של אגרות חוב השמנות עד שנת 1996 בסכום נקוב כולל של 5 מיליון דולר. קרן אגרות החוב תהיה צמודה לשער היציג של הדולר הנקוב או לשער הציג של הדולר בשורצבל, לפי הגבוה בשקלים – הגבוה יותר.

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצעדה

א.ה.ה. ש	13210				
הספנות 0.1	791	1925	-20	-2.5	-1964
הספנות א 0.5	399	4369	-14	-3.4	-2548
בנק ספנה אפ"ב	509	1378			+224
כללי לא בהסדר	29000	100	+1000	+3.6	+68.0
בנק צפ' אמרק 1.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אמרק 5.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אב' אופ1	— הפסקת מסחר —				
דנות א 1.0	— הפסקת מסחר —				
דנות 5.0	— הפסקת מסחר —				
דנות קה 2	— הפסקת מסחר —				
הבינלאומי 5.0	3115	4152	+100	+3.3	+8893
פ.י.ב.י. 0.5	3049	3909	+89	+3.0	+6992

כלולים בהסדר הצעדה

אידיבי רג 100.0	74390	213	+340	+.5	+330
אידיבי ב 100.0	75280	6.0	+180	+.2	+6.0
אידיבי בב 2.0א	656500				-1.0
אמפל 0.1	55510	377			-165
דיסקונט ב	95000	18.0	-300	-.3	-23.0
דיסקונט א	94700	196			-121
דיסקונט שה ב	11160	195	-100	-.9	-195
המזרחי ש	30540	689			-480
המזרחי ב	30620	82.0			+43.0
המזרחי שה 9	13980	1.0			-1.0
הפועלים מבב	120000 הב	1.3	-6600	-5.2	-3.3
הפועלים ש	50460	1138			+967
הפועלים ב	50000	1765			-1822
כללי א 1.0	130450	17.0	+450	+.4	+22.0
כללי אופ 9	126700		+800	+.6	+10.0
כללי שה 5	98000		-300	-.3	-1.0
כללי שה 7	6200	23.0	-60	-1.0	-23.0
בלל 100.0	32115	681	+210	+.7	+1455
בלל שה 9	43600	2.0			-2.0
בלל שה 11	12200	224			-212
מימון ומסחר 1.0	43601	1.0			-1.0
מימון ומסחר 5.0	23300				

בנקים למשכנתאות

ארמים 0.1	5500	21.0	+200	+3.8	+96.0
לאומי משכנתאות ש	3750 תב	870	+210	+5.9	+1022
לאומי משכנתאות ב	3665 תב	30.0	+220	+6.4	+88.0
כרמל ש	2785	40.0	+80	+3.0	+26.0
כרמל שה 1	2529	30.0	+18	+.7	+30.0
בניין ב' 5.0	3050	52.8	+26	+.9	+40.3
פת משכ ש	888	1205			-733
משכן ב ש	1914 תב	864	+174	+10.0	+1770
עצמאות 0.1	2850	120	+50	+1.8	+85.0
טפחות מבכ ש	11300		-300	-2.6	-10.0
טפחות רג ש	9800	10.0			-13.0
טפחות שה 1	6600	7.0	-100	-1.5	-7.0
טפחות שה 2	3450	225	+85	+2.5	+502
יעסור 1.0	630	160	-30	-4.6	-160
יעסור 5.0	348	665			+615
מירב 1.0	1870	755	+60	+3.3	+758

מוסדות מימון

שלטון א ש	321	9699	+12	+3.9	+16534
החקלאות מבכ א	25500 תב	4.0	+1869	+7.9	+10.3
החקלאות מבכ ג	— לא נסחר —				
לאומי תעשיה א ש	3855	245	+105	+2.8	+421
פתוח תעשיה מבב	— לא נסחר —				
פת תעש בב ג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גג1	— לא נסחר —				
פת תעש בב ד	— לא נסחר —				
פת תעש בב דד	— לא נסחר —				
[illegible] קבלנים 5.0	460	1355	+55	+1.1	+5525
תיירות בב	— לא נסחר —				
כלל לסחב א0.1	5169	20.0	+200	+4.0	+170
כלל לסחב ב0.5	2015	296	+30	+1.5	+625
כלל לסחב אג'ו	10400		+80	+.8	+13.0

ביטוח

שחל סהריה 1.0	— הפסקת מסחר —				
שחל סהריהא' ב	— הפסקת מסחר —				
שחל סהריה שה 1	— הפסקת מסחר —				
ארדים 0.1	3500	294			-36.0
ארדים א 0.5	2400	1548			-1065
בטוח משנה 0.1	630	762	+30	+5.0	+376
בטוח משנה 0.5	250	1085	-9	-3.5	-2695
הדר 1.0	1208 תב	1410	+158	+15.1	+2142
הדר 5.0	610 תב	1900	+42	+7.4	+3103
הסנה ש	2640	2951			+923
המניקס 0.1	1305	1276			-81.0
המניקס 0.5	750	1729	+30	+4.2	+2507
המסנה-הראל 1.0	5080	81.0	+230	+4.8	+100
המסנה-הראל 5.0	1900 תב	301	+99	+5.5	+423

ירדניה 0.1	— הפסקת מסחר —				
ירדניה 0.5	— הפסקת מסחר —				
מנורה 1.0	5300 תב	6.0	-400	-7.0	-6.0
מנורה 5.0	2036	50.0	+36	+1.8	+2.0
סהר ג 1.0	2940 •	179	+140	+5.0	+285
• ביצוע חלקי 60.50%					
סהדיבוב 0.1	5600	409	+100	+1.8	+378
צור ש	1241	374			-1.0
ציון החזקה 1.0	9859 תב	11.0	+659	+7.2	+35.0
ציון החזקה 5.0	2467	50.0	+117	+5.0	+62.0

מסחר ושרותים

מסחר

אינטרבטאצא 1.0	2720	31.0			-19.0
אינטרבטאצא 5.0	816	70.0	+11	+1.4	+100
אינטרבטאצא אופ 1	380 תב	300	-30	-7.3	-694
באזור צרא 1.0	3800	102	-200	-5.0	-102
באזור צרא אופ 1	3700	46.0	-170	-4.4	-46.0
כתה 1.0	— הפסקת מסחר —				
כתה 5.0	— הפסקת מסחר —				
כלל סחר 1.0	2771	840	+50	+1.8	+157
קירסבל 1.0	2750	67.0	-139	-4.8	-57.0
רפק 0.1	25000	.6	+1000	+4.2	+3.0
רפק 0.5	4840	54.0	+130	+2.8	+52.0
שופרסל א 2.0	4250	844	+60	+1.4	+812
שופרסל ב 10.0	2430	968	+20	+.8	+329

שרותים

דלק ג ש	3925	3147	+70	+1.8	+4873
הראל 1.0	1800 תב	102	+108	+5.9	+155
הראל 5.0	832	210			+10.0
כמנות הספקה 0.1	7479	67.0	-300	-3.9	-112
כמנות הספ' 0.5א	2600	179	-31	-1.2	-40.0
קידר 0.1	725 תב	229	+55	+6.2	+1958
קידר 1.0	173.5	3550	-8.5	-4.7	-4702
הברית המשפל 0.1	— הפסקת מסחר —				
מחסני ערובה 0.1	1753	483	—		+61.0
מחסני ערובה 0.5	670	2137			+242
קונסורציום 0.1	1199 תב	242	+156	+15.0	+226
קונסורציום 0.5	660 תב	810	+63	+14.4	+1131
קפל 1.0	— הפסקת מסחר —				
קפל אופ 1	— הפסקת מסחר —				

מלונות ושרותי תיירות

גלי זהר 1.0	9900	4.8	-501	-4.8	-4.6
גלי זהר 5.0	3649	3.2	+48	+1.3	+18.2
מלונות דן 1.0	3700	109	+100	+2.8	+63.0
מלונות דן 5.0	2310	2.0			-2.0
חוף האלמוג 0.1	— הפסקת מסחר —				
כנם 1.0	2260		-10	-.4	-93.9
מלונות ירדן 1.0	2100 תב	143	+185	+9.7	+218
מלונות יהלום 1	— הפסקת מסחר —				

מחשבים ושרותי מחשב

דשה מימון 1.0	1781 תב	500	-185	-9.4	-395
ת.י.ל.ג. 1.0	7642 תב	119	+997	+15.0	+146
יעבא 1.0	2876	26.0	+28	+1.0	+8.0
יעבא אופ 1	2400	44.0	-1		-53.0
כלל מחשבים 1.0	3400	135	+121	+3.7	+73.0
מ.ל.ל. 1.0	4457	54.0	+87	+2.0	+153
מ.ל.ל. 5.0	2480 תב	243	+150	+6.4	+362
מטוב מחשבים 1.0	1900 תב	85.0	+153	+8.8	+99.0
ניקוב מחשבים 1.	3630	89.0	+130	+3.7	+100
ניקוב מחשבים 5.	1600	100			
תים מחשבים 1.0	1720	296	-80	-4.4	-473
תים מחשב אופ 1	16900 תב	7.0	-1000	-5.6	-14.0

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

אברהם בינוי 1.0	270	868			+868
אברהם בינוי 5.0	175.0 תב	4270	-10.0	-5.4	-5545
אורן מבנים 1.0	613	1324	[illegible]	[illegible]	-783
אורן מבנים 5.0	226	1970	+6	+2.7	+958
אזורים 1.0	3330 תב	5262	+230	+7.4	+6059
אילון 1.0	981	1318			-148
אילון אופ 1	990 תב	428	+60	+6.5	+1440
אל-רוב 1.0	2035	237	-107	-5.0	-277
אל-רוב 5.0	1950	8.0	-50	-2.5	-54.0
אמנונים 1.0	1994 קו		-105	-5.0	-1836
אמנונים אופ 1	1801 •	167	-105	-5.5	-194
• ביצוע חלקי 56.00%					
אפריקה 0.1	— הפסקת מסחר —				
אפריקה 1.0	— הפסקת מסחר —				
ארזים 1.0	959 קו		+46	+5.0	+5579
ארלדן 0.1	11300	106			-69.0
ארלדן 0.5	7180 תב	493	+603	+9.2	+513
בן-יקר גת 1.0	2450	100	+17	+.7	+23.0
ברנוביץ 1.0	2018	387	-40	-1.9	-204
ברנוביץ 5.0	1033	1059			-318
דנקנר 1.0	3240 תב	1169	+200	+6.6	+1721
רוזקר 1.0	426	773	+10	+2.4	+391
רוזקר 5.0	230	1370			-860
רוזקר אופ 1	160.0	400			-331
רדיר 0.1	3649 תב	65.0	+190	+5.5	+49.0
רדיר 0.5	1910	154			+3.0
ת.ל.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —				
ת.ל.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —				
נכסים ובנין 1.0	2425	2618	+50	+2.1	+2275
גב-ים 0.1	3735	515			-143
גב-ים 0.5	2375	848			-139
הכשרת הישוב 1.0	34300	229	+300	+.9	+114
ישפרו 0.1	1670	2502	+80	+5.0	+3569
ישראלום 1.0	5600	82.0			-3.0
ישרם 10.0	7011	244	+334	+5.0	+242
כנק פיתוח 1.0	7199	34.0	+199	+2.8	+19.0
כלל בנין 0.1	291	23451	+1	+.3	+9962
לוסיד 1.0	1590 •	125	+70	+4.6	+92.0
• ביצוע חלקי 85.40%					
נכסי הדרים 1.0	1111	3537	+50	+4.7	+5424
פרי אור 0.5	5400 תב	98.0	+400	+8.0	+180
שנ-הד 5.0	7164	696	+341	+5.0	+428

תעשייה

מזון וטבק

אסאס 1.0	1059	149	+9	+.9	+53.0
אסלנטיק 1.0	— הפסקת מסחר —				
גולדפרוסט 1.0	1417 תב	233	-157	-10.0	-442
גולדפרוסט 5.0	565 קו		-30	-5.0	-1130
גולדפרוסט אופ 1	414 תב	342	-60	-12.7	-379
דובק כב ש	2715	874	+70	+2.7	+1365
דובק כב ס	2705	1396	+65	+2.5	+1385
תלכל 1.0	870	441	+20	+2.4	+807
תלכל 5.0	425	1040	+1	+.2	+210
פרי-הן 1.0	4090	1995			-337
פרי-הן 5.0	3182	495	-98	-3.0	-331
סמטר בירה 1.0	9915	110	+150	+1.5	+190
סמטר בירה 5.0	6100	32.0	+100	+1.7	+138
יצהר 1.0	1155 תב	1147	+80	+7.4	+1397
יצהר א 5.0	586 קו		+28	+5.0	+13965
בן 1.0	10250	14.0	+450	+4.6	+144
בן 5.0	5510	5.0	+10	+.2	+295
כנפרוסט 1.0	4965	46.0			-92.0
עלית 0.1	10390 תב	335	+500	+5.1	+513
עסיס ב 0.5	23850	57.0	+1100	+4.8	+23.0
שלמה אנגל 1.0	1664 תב	90.0	+141	+9.3	+385
שמן מבוכ ש'	4000	260			-122

טקסטיל והלבשה

ארגד 1.0	508	300	-14	-2.7	-192
ארגד אופ א	1515	100	-10	-.7	-30.0
אפים 1.0	1616	260			-260
אופנת ברוך 1.0	1555	671	+20	+1.3	+546
אופנת ברוך 5.0	865 קו		+41	+5.0	+1896
אפתו 1.0	— הפסקת מסחר —				
אפתו אופ 1	— הפסקת מסחר —				
ארגמן רג ש	6860	437	+160	+2.4	+405
דלתא-גליל 1.0	4140	435	+100	+2.5	+488
דלתא-גליל א 3.0	3000	335			-144
טווית מאוחד 1.	1600				
טווית מאוחד 5.	636	400	-4	-6	-34.1
טווית אופ 1	430	250	+8	+1.9	+25.4
וישלבו 1.0	2440 תב	737	+120	+5.2	+657
וישלבו 5.0	1849	559	+1	+.1	+306
חדרבן 1.0	3140	20.0			+20.0
דיקה 1.0	4700	94.0			-39.0
דיקה 5.0	3000	126			-80.0
כיב-טוב 1.0	— הפסקת מסחר —				
כיב-טוב אופ 1	— הפסקת מסחר —				
יטבאר 1.0	— הפסקת מסחר —				
לודזיה 0.1	1450	362	+51	+3.7	+188
לודזיה 0.4	575	2106			-412
ליבנת 1.0	880	1763	+16	+1.9	+506
כיב גליק 1.0	415	721			-40.0
מקס 0.1	19400	12.0	+900	+4.9	+10.0
מקס 0.5	5570	230			-35.0
פים 1.0	10450 תב	244	+950	+10.0	+622
פים 5.0	5650	583	+180	+3.3	+461
עבק 1.0	1890 תב	208	+100	+5.6	+711
פולגת א 0.1	8820	536	+160	+1.9	+314
פולגת ב 0.4	5660	1279	+68	+1.1	+625
פלימן א 0.5	3700	356	+77	+2.1	+192
פרנוד 1.0	1020	168			-268
גבוד כבדינה בעמ	13450	214	+340	+2.6	+37.0
תעש רהנדון 1.0	2730	1000			+566

מתכת ומוצריה

אקסבוק 5.0	1396	235	+55	+4.1	+574
אקסבוק אופ 1	1090	367	+68	+6.7	+607
אורדן 10.0	12470	277	+76	+.6	+59.0
אורדן 50.0	10400	24.0			-6.0
בגלים ש	12360	8.0	+600	+5.1	+18.0
התכוף 1.0	7119 קו		+339	+5.0	+274
התכוף 5.0	4260	386	+100	+2.4	+109
קיטמאות מח 1.0	812	2508	+12	+1.5	+3112
קיטמאות מח 5.0	606	1700			-235
מרגן 1.0	400	793	-20	-4.8	-755
מרגן אופ א	310	620			+75.0
מתכת פרוס 1.0	1867	497	+89	+5.0	+216
מתכת פרוס אופ 1	1432 תב	526	+267	+22.9	+512
כללי ציוד 1.0	1806	320	+26	+1.5	+319
כללי ציוד 5.0	615	1086			-1248
כללי ציוד אופב	560	900	-28	-4.8	-1638
קיסבי 1.0	675	498	-10	-1.5	-262
קיסבי 5.0	350 תב	2160	+21	+6.4	+631
נחושתן 0.1	12000 תב	74.0	-900	-7.0	-88.0
נחושתן 0.5	3999 תב	85.0	-251	-5.9	-343
עמר 3.0	1050	485	+5	+.5	+78.0
מקר פלדה 1.0	4271	96.0	+100	+2.4	+227
קרגל 1.0	993 תב	1896	+65	+7.0	+1997
קרגל 5.0	540	1324	+22	+4.3	+1776
קליל 1.0	2465	100	+50	+2.1	+53.0
קליל 5.0	1230	169			-30.0
שלדות 5.0	1385	78.0			-28.0
תעשיות לכיש 1.0	882	279	+30	+3.5	+217
תעשיות לכיש 5.0	450	834	+5	+1.1	+409

חשמל, אלקטרוניקה ואפטיקה

אלביט 3.0	392000	27.0			+11.0
אלקו 0.1	3420	130	+40	+1.2	+42.0
אלקו 0.25 ש	2045	700	+70	+3.5	+1050
אלקו 0.25 ב	2010	25.0	+20	+1.8	+25.0
אלקטרה 0.1	11000	1.0	-20	-.2	-1.0
אלקטרה א 0.5	5850	28.0	+50	+.9	+39.0
אלרון 3.0	342000	20.0	-4000	-1.2	-17.0
אריח 1.0	38440	120	+40	+.1	+44.0
כלל תעש אלקטר	2985	3151	+55	+1.9	+4199
ספקטרוניקס 1.0	1720	973	+20	+1.2	+456
ספקטרוניקס 5.0	1124	1894			-1729
פירסטנגר 1.0	1745 תב	319	+85	+5.1	+319
פירסטנגר 5.0	802	1558	+32	+4.2	+2164
ציקלון 1.0	4200	85.0	+170	+4.2	+185
ציקלון 5.0	2400	207	+25	+1.1	+32.0
קבנשטין אולר 1.	2995	50.0	+45	+1.5	+47.0
קבנשטין אולר 5.	1320 תב	108	-70	-5.0	-107
ת.א.ת. 1.0	3479	363	+149	+4.5	+129
ת.א.ת. 5.0	1400	1640	+5	+.4	+1018
ת.א.ת. אופ 1	11200	50.0	+240	+2.2	+61.0
תדאה 1.0	4960	259			-331

מוצרי בניה

א.מ.בלל בניין	4030	511	+120	+3.1	+411
אלקול 5.0	— הפסקת מסחר —				
אקרשטיין 1.0	1101 קו		+52	+5.0	+16618
אקרשטיין 5.0	860 קו		+41	+5.0	+9800
בטון תרדד 1.0	— לא נסחר —				
בטון תרדד 5.0	— הפסקת מסחר —				
בר-טון 1.0	2500				+22.0
בר-טון 5.0	630 קו		+30	+5.0	+1155
המסלול 1.0	— הפסקת מסחר —				
המסלול 5.0	— הפסקת מסחר —				
פרומאסבטוס 1.0	5093	15.0	-157	-3.0	-64.0
פרומאסבטוס 5.0	1400	94.0	-30	-2.1	-44.0
מ.ל.ם. 1.0	725 תב	80.0	-70	-8.8	-80.0
מ.ל.ם. 5.0	373				-204
מודול הסק בתעש	2145 קו		+102	+5.0	+835

בוזאיקה ולסבן 1	— לא נסחר —				
בוזאיקה ולסבן 5	— לא נסחר —				

כימיה, גומי ופלסטיק

אבן 5.0	15300	40.0	+350	+2.3	+79.0
אליאנס ב 200.0	831 תב	380	+43	+5.5	+399
גל תעשיות 1.0	5606	35.0	+85	+1.5	+126
גל תעשיות 5.0	3210	100	+27	+.9	+111
דקסטר 1.0	3100	18.0			-18.0
דשנים 0.1	9505	49.0	+5	+.1	+74.0
דשנים 0.5	5360	321	+110	+3.4	+665
חיפה כימיקל 10.0	825	6206			-226
טבע ש	49500	125	+2200	+4.7	+183
טבע אופ 4	43900 תב	20.0	+3300	+8.1	+127
ליפסקי 1.0	935 תב	440	+50	+5.7	+289
ים המלח 0.1	12950	1122	+150	+1.2	+1462
פטרוכימיים 10.0	375	8299	+3	+.8	+2311
מקסימה 1.0	3800				
מקסימה 5.0	1552	297			-377
נקה כימיקל 1.0	3070 קו		-162	-5.0	-119
סנו 1.0	6700	100	+230	+3.6	+149
סנו 5.0	4050	394	+120	+3.1	+277
קרם כימיקל 1.0	4468 תב	38.0	-280	-5.9	-106
ת.ג.ל. 1.0	1574 •	45.0	+75	+5.0	+45.0
• ביצוע חלקי 64.30%					
ת.ג.ל. 5.0	745	222	+10	+1.4	+630
תיא 5.0	4080	12.0			-123
פרומארם 10.0	7150 תב	48.0	-640	-8.2	-76.0
תור א 5.0	2740	165	-140	-4.9	-306

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

דפרון 1.0	4030	5.0			-3.0
דפרון 5.0	1823	150			-116
ת.ב.ג. 1.0	3000 תב	979	+210	+7.5	+786
ת.ב.ג. אופ 1	2576	312			+11.0
יאה 1.0	3725	80.0	+60	+1.6	+58.0
לבידי אשקלון 1.	360 תב	5282	-40	-10.0	-3453
לבידי אשקלון אופ1	563	1124	-50	-8.2	-1029
מולט ב 0.5	22270	12.0			-4.0
מפעלי ניר 10.0	147000	91.0	+4000	+2.8	+121
סקנדיה 1.0	1400	220	+50	+3.7	+170
רים 0.1	2644	140			-45.0
רים 0.4	1440 תב	307	+110	+8.3	+576
תעל ב 0.2	11800	203	+350	+3.1	+276

תעשיות שונות

אלומית 1.0	3443 תב	329	+313	+10.0	+554
אלומית 5.0	1800 תב	200	+99	+5.8	+200
אמריין 1.0	1935 קו		+92	+5.0	+457
אמריין 5.0	934 קו		+44	+4.9	+2071
אמריין אופ א	564 •	501	+44	+8.5	+953
• ביצוע חלקי 52.20%					
חמישה יוד 1.0	7550	34.0	+200	+2.7	+40.0
ויקה 1.0	4500 תב	50.8	+300	+7.1	+49.4
ויקה 5.0	1970	82.6	+88	+4.7	+38.8
ה.במלק 1.0	6860 תב	118	+600	+9.6	+240
ה.במלק 5.0	3750 תב	282	+270	+7.8	+439

השקעות תעשיה

מרכזית ב 0.1	6300	1328	+260	+4.3	+1078
כור בכ' 1.0	4511000	.5	+22000	+2.8	+.9
כלל תעשיות 1.0	1319	8251			-1371
מאגרי טכנולוגיה	439	2477	-1	-2	-3004
מאגריסכנו אופ 1	340	2178	+2	+.6	+358

מחקר ופיתוח

אמצעים מתוחכמים	1700	124	+20	+1.2	+134
גליל טכנולוגיות	472	3828			-1002

דלק ונפט

דלק חיפושינבכ1.	2400	427	-100	-4.0	-286
דלק חיפושינבכ5.	1150	572	-50	-4.2	-309
דלק נפט אופ 2	596	2105	-16	-2.6	-3868
פז חיפושי נפט	10590	27.0			-27.0
מראויל 1.0	1700	35.0			-35.0
מראויל 5.0	588	225	+12	+2.1	+400
י.ו.א.ל. 5.0	1201	1420	-2	-2	-1578
מ.ג.ג. 1.0	1699	108	-4	-2	-87.0
מ.ג.ג. 5.0	756	870			-629
סיסמיקה 1.0	— הפסקת מסחר —				
סיסמיקה 5.0	— הפסקת מסחר —				
סיסמיקה אופ 1	— הפסקת מסחר —				
מראויל ב 0.5	2940	62.0			-32.0
צין אמר 1.	215	1617	+2	+.9	+1548
צמן אמר ממט.	160.05	1027	+3.0	+1.9	+1474
זמאמר נפט אופ	390	725	+15	+4.0	+144
נפטא ש	970000	3.0	-65000	-6.3	-3.0

נסחרות במט"ח

גזית מ	245

שערי מטבע חוץ ביום 20.2.86

[illegible]	[illegible]

דולר יציג: 1.4752 · דולר נוסעים: 1.74 · דולר שחור: 1.57 – 1.59

שערי אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנקי
4% מלווה פיתוח (100% הצמדה)		
ש4002	470801.0	
ש4003	462101.0	12/02
ש4004	460000.0	12/02
4.25% מלווה מדינה (שנתי)		
ק-301 תשואה 5.01%		
4101	258.9	-1.8
ק-302 תשואה 5.20%		
4102	102.8	+.1
4103	98.5	
4104	95.3	+.1
ק-321 תשואה 5.05%		
4301	95.9	+.1
4302	91.2	+.1
4303	90.4	+.1
4304	88.9	+.1
311 תשואה 5.64%		
4201	85.3	
5% מלווה מדינה (גליל)		
ק-201א תשואה 3.12%		
ש3601	29790.0	-147.0
ק-201ב תשואה 3.06%		
ש3602	27503.0	-91.0
2027* א תשואה 2.89%		
ש3603	25757.0	+118.0
ק-202 תשואה 2.96%		
3604	23046.0	+38.0
ק-203 תשואה 3.12%		
ש3605	20888.0	+26.0
ש3606	19674.0	+25.0
ש3607	18272.0	+23.0
ש3608	17287.0	+22.0
ק-204 תשואה 3.26%		
ש3609	16349.0	+80.0
ש3610	15042.0	+76.0
ש3611	14521.0	+73.0
ש3612	14090.0	+72.0
ק-205 תשואה 3.56%		
3613	13057.0	+62.0
ש3614	12519.0	+59.0
ש3615	11551.0	+56.0
ש3616	10566.0	+52.0
ק-206 תשואה 3.57%		
ש3617	9951.0	+8.0
ש3618	9435.0	+7.0
ש3619	8672.0	+8.0
ק-207 תשואה 3.89%		
ש3620	8051.0	+7.0
ש3621	7640.0	+5.0
ש3622	7032.0	+6.0
ק-208 תשואה 4.22%		
ש3623	6474.0	+27.0

הסידרה	השער	השינוי בנקי
ש3624	6089.0	+25.0
ק-209 תשואה 4.16%		
ש5625	5576.0	+5.0
ש3626	5151.0	+4.0
ש3627	4771.0	+4.0
ק-210 תשואה 4.30%		
ש3628	4351.0	-48.0
ש3629	4071.0	-46.0
ש3630	3844.0	-44.0
ק-211 תשואה 4.30%		
ש3631	3525.0	+3.0
ש3632	3317.0	+3.0
ש3633	3129.0	+2.0
ק-212 תשואה 3.78%		
3634	2909.0	+3.0
ש3635	2748.0	+2.0
ש3636	2645.0	+3.0
ק-213 תשואה 4.28%		
ש3637	2402.0	+9.0
ש3638	2233.0	+8.0
ש3639	2042.0	+8.0
ק-214 תשואה 4.34%		
ש3640	1674.0	+4.0
ש3641	1448.0	+3.0
ק-215 תשואה 4.21%		
3642	1305.0	+23.0
ש3643	1130.0	+19.0
ק-216 תשואה 4.46%		
3644	989.1	-10.4
3645	890.7	-9.6
4.25% מלווה מדינה (גליל)		
ק-251 תשואה 5.06%		
3701	775.9	+1.7
ק-252 תשואה 5.06%		
3702	592.5	+1.3
ק-253 תשואה 5.29%		
3703	515.5	-5.8
3704	441.0	-5.0
ק-261 תשואה 5.00%		
3751	236.6	+.2
ק-262 תשואה 5.28%		
3752	93.0	-1.9
3753	89.0	-1.8
ק-263 תשואה 5.08%		
3754	81.8	+.1
ק-271 תשואה 5.03%		
3901	87.8	+.9
3902	83.5	+.8
3903	82.8	+.8
3904	81.4	+.8
4% מלווה פיתוח (90% הצמדה)		
ש3104	— הפסקת מסחר —	
ש3105	244000.0	

הסידרה	השער	השינוי בנקי
ש3106	235500.0	
ש3107	233000.0	
ש3108	222000.0	
ש3109	218100.0	
ש3110	218700.0	+100.0
ש3111	213600.0	+100.0
ש3112	211500.0	
ש3113	212100.0	+100.0
ש3114	203100.0	+50.0
ש3115	199500.0	
ש3116	194650.0	+150.0
ש3117	203501.0	-1999.0
ש3118	196950.0	
4%-6%-7% מלווה פיתוח ומדינה (80% הצמדה)		
ש3201	169000.0	
ש3202	169390.0	
ש3203	169500.0	
ש3204	163000.0	-1500.0
ש3205	159800.0	
ש3206	163000.0	
ש3210	158721.0	+20.0
ש3211	155800.0	
ש3212	152500.0	
ש3213	145400.0	
ש3214	142450.0	
6%		
ש3501	135500.0	
ש3502	135000.0	
ש3503	123800.0	
ש3504	120000.0	
ש3505	118990.0	
7%		
ק-701 תשואה 4.62%		
ש3521	116369.0	+237.0
ש3524	109781.0	+244.0
ק-702 תשואה 4.60%		
ש3522	111582.0	+250.0
ש3523	110057.0	+260.0
ק-703 תשואה 4.58%		
ש3525	107704.0	+600.0
ש3526	107478.0	+618.0
ש3527	105305.0	+606.0
ש3528	102389.0	+609.0
ק-704 תשואה 4.67%		
ש3529	101891.0	+558.0
ש3530	99506.0	+545.0
ש3531	99133.0	+559.0
ש3532	96228.0	+544.0
ש3533	96019.0	+557.0
ש3534	90445.0	+527.0
ק-705 תשואה 4.90%		

הסידרה	השער	השינוי בנקי
ש3535	90101.0	+77.0
ש3539	84876.0	+73.0
ק-706 תשואה 4.62%		
ש3536	90574.0	+658.0
ש3537	90431.0	+651.0
ש3538	85114.0	+613.0
ש3540	84866.0	+628.0
ש3541	81982.0	+607.0
ש3542	81807.0	+621.0
ש3543	77759.0	+592.0
ק-707 תשואה 4.97%		
ש3544	77176.0	+87.0
ש3546	75214.0	+75.0
ש3547	74973.0	+75.0
ש3548	74854.0	+75.0
ש3550	74216.0	+83.0
ש3551	73802.0	+83.0
ק-708 תשואה 4.74%		
ש3545	75438.0	+449.0
ש3549	71173.0	+424.0
ש3552	68220.0	+410.0
ש3554	68015.0	+418.0
ש3555	68015.0	+418.0
ק-709 תשואה 4.92%		
ש3553	67347.0	+113.0
ש3571	58144.0	+102.0
ק-710 תשואה 4.82%		
ש3556	64624.0	+92.0
ש3558	64477.0	+93.0
ש3559	62164.0	+89.0
ש3560	58783.0	+85.0
ש3561	58550.0	+85.0
ק-711 תשואה 4.99%		
ש3557	64885.0	+55.0
ש3572	58770.0	+50.0
ק-712 תשואה 4.92%		
ש3573	58425.0	+67.0
ש3574	53858.0	+62.0
ש3577	53775.0	+63.0
ש3578	49628.0	+58.0
ק-713 תשואה 4.95%		
ש3575	53552.0	-282.0
ש3576	53338.0	-283.0
ש3579	49147.0	-269.0
ק-714 תשואה 4.84%		
ש3580	45965.0	-256.0
ש3581	41754.0	-239.0
ש3582	38444.0	-227.0
ש3583	35678.0	-216.0
ק-715 תשואה 4.85%		
ש3584	33880.0	+52.0
ש3585	32066.0	+46.0
ש3586	30339.0	+48.0
ש3588	30269.0	+48.0
ק-716 תשואה 4.80%		
ש3587	30493.0	+168.0
ש3591	27749.0	+155.0
ש3592	27705.0	+155.0
ש3593	27639.0	+155.0
ק-717 תשואה 4.96%		
ש3589	27521.0	+53.0
ש3594	26198.0	+51.0
ש3596	25000.0	+49.0
ש3597	24881.0	+50.0
ק-718 תשואה 4.98%		
ש3590	27348.0	+63.0
ש3595	26012.0	+61.0
5% מלווה פיתוח ומדינה (סדרות בעלות צמודות)		
ק-101 תשואה 4.80%		
ש2001	113152.0	+82.0
ש3590	27285.0	-125.0
ש3595	25951.0	-122.0

הסידרה	השער	השינוי בנקי
ש2002	112702.0	+81.0
ק-102 תשואה 4.64%		
ש2003	108784.0	+79.0
ק-103 תשואה 4.94%		
ש2004	108949.0	+79.0
ק-104 תשואה 4.83%		
ש2005	105657.0	+90.0
ש2006	105416.0	+90.0
ש2007	103338.0	+88.0
ק-105 תשואה 4.70%		
ש2008	102545.0	+712.0
ש2012	100252.0	+719.0
ש2015	97544.0	+723.0
ק-106 תשואה 4.94%		
ש2009	103610.0	-895.0
ק-107 תשואה 4.74%		
ש2010	103213.0	+1238.0
ש2011	101207.0	+1216.0
ש2013	101062.0	+1251.0
ש2014	98391.0	+1224.0
ק-108 תשואה 4.74%		
ש2016	99270.0	+541.0
ש2018	96578.0	+543.0
ש2021	93317.0	+541.0
ק-109 תשואה 4.62%		
ש2017	96057.0	+938.0
ש2019	95701.0	+965.0
ש2020	92896.0	+937.0
ק-110 תשואה 4.62%		
ש2022	87318.0	+1119.0
ק-111 תשואה 4.94%		
ש2023	87485.0	+246.0
ק-112 תשואה 4.46%		
ש2024	82401.0	+377.0
ש2027	79378.0	+372.0
ש2031	73297.0	+361.0
ק-113 תשואה 4.73%		
ש2025	82516.0	+70.0
ש2026	82124.0	+70.0
ק-114 תשואה 4.85%		
ש2028	79161.0	+273.0
ש2030	75189.0	+265.0
ק-115 תשואה 4.93%		
ש2029	74369.0	+201.0
ש2033	68264.0	+182.0
ש2035	64692.0	+182.0
ק-116 תשואה 4.67%		
ש2032	73473.0	+62.0
ש2034	69323.0	+50.0
ש2036	65694.0	+56.0
ק-117 תשואה 4.49%		
ש2037	62190.0	+251.0
ש2052	52028.0	+206.0
ק-118 תשואה 5.02%		
ש2038	61842.0	+53.0
ש2040	59430.0	+51.0
2051	56145.0	+48.0
ק-119 תשואה 4.80%		
ש2039	59293.0	+51.0
ש2041	56070.0	+48.0
ק-120 תשואה 2.97%		
ש2053	55054.0	+44.0
ק-121 תשואה 0.77%		
ש2054	54149.0	+40.0
ש2056	50190.0	+37.0
ש2058	45741.0	+34.0
ק-1121 תשואה -0.49%		
ש2060	44219.0	+31.0
ק-122 תשואה 2.26%		
ש2055	52057.0	+40.0
ש2057	48193.0	+38.0
ש2059	43816.0	+35.0

הסידרה	השער	השינוי בנקי
ק-123א תשואה 0.38%		
ש2061	33804.0	-425.0
ק-123ב תשואה -0.40%		
ש2062	31890.0	+23.0
ק-123ג תשואה 0.06%		
ש2063	29965.0	+22.0
תלים		
מ 16	104.0	+.9
מ 17	100.1	-2.4
מ 18	102.8	19/02
מ 19	101.7	-.2
מ 20	102.8	+.8
מ 21	101.4	+.3
מ 22	97.5	-2.0
מ 23	92.7	19/02
ש24	87.8	-1.0
ש25	88.6	-1.0
ש26	87.2	-.6
ש27	86.4	-.6
ש28	89.0	-1.0
ש29	87.0	-2.0
ש30	90.7	19/02
ש31	96.0	
32	90.1	
33	101.9	19/02
34 מר"ג	102.5	-2.0
אגרות חוב צמודות לדולר (100% הצמדה)		
אלסינט	— הפסק	
תדיראן 84	109.7	
תדיראן 85	401.0	+.5
[illegible] צמוד דולר ריבית קבועה		
ק-601 תשואה 8.25%		
סד' 2501	152.7	-1.2
סד' 2502	150.0	-1.2
סד' 2503	145.2	-1.1
ק-602 תשואה 8.35%		
סד' 2504	144.3	-1.8
סד' 2505	138.7	-1.8
ק-603 תשואה 7.87%		
סד' 2506	134.7	+.2
סד' 2507	130.0	+.2
ק-604 תשואה 8.00%		
סד' 2508	95.6	-7.1
[illegible]-צמוד דולר ריבית קבועה		
ק-901 תשואה 9.16%		
7001	225.1	-2.5
7002	218.3	-2.1
ק-902 תשואה 9.10%		
7003	285.2	-3.1
7004	190.8	-2.7
ק-903 תשואה 8.86%		
7005	179.5	+.5
ק-904 תשואה 9.15%		
7006	167.6	-.4
ק-905 תשואה 9.00%		
7007	162.5	-.4
7008	154.3	-.4
ק-906 תשואה 8.90%		
7009	149.9	+.1
ק-907 תשואה 9.18%		
7010	139.7	-.4
ק-908 תשואה 9.20%		
7011	132.0	-.3
7012	127.3	-.3
ק-909 תשואה 9.20%		
7013	120.2	-.2
ק-910 תשואה 9.17%		
7014	104.7	-.7

הסידרה	השער	השינוי בנקי
ק-911 תשואה 9.44%		
7015	86.1	-.2
7016	88.2	-.2
7017	87.3	-.3
7018	87.1	-.3
7019	87.5	-.3
7020	87.5	-.3
7021	86.5	-.3
7022	86.2	-.3
ק-951 תשואה 9.00%		
7201	86.2	-1.0
[illegible] צמוד דולר ריבית משתנה		
ק-801 תשואה 2.83%		
ש6101	11614.0	-149.0
ק-802 תשואה 2.98%		
ש6102	7048.0	-116.0
ק-803 תשואה 2.86%		
ש6103	6419.0	-41.0
ק-804 תשואה 3.08%		
ש6104	5863.0	-17.0
ש6105	5547.0	-16.0
ק-805 תשואה 3.18%		
ש6106	5353.0	-15.0
ש6107	5155.0	-15.0
ק-806 תשואה 3.16%		
ש6108	3724.0	-11.0
ש6109	3543.0	-10.0
ש6110	3484.0	-10.0
ק-807 תשואה 3.26%		
ש6111	2893.0	-8.0
ש6112	2805.0	-8.0
ק-808 תשואה 3.31%		
ש6113	1906.0	-6.0
ק-821 תשואה 3.79%		
ש6151	754.0	+3.5
ש6152	722.5	+3.4
ק-822 תשואה 3.89%		
ש6153	622.9	-6.5
ש6154	611.7	-6.0
ק-823 תשואה 3.99%		
ש6155	392.4	-4.1
ק-824 תשואה 3.94%		
ש6156	318.6	-.8
ק-825 תשואה 3.73%		
ש6157	243.0	+1.2
ש6158	230.2	+1.2
ק-826 תשואה 4.00%		
6159	190.0	-3.8
ק-827 תשואה 3.86%		
6160	180.3	-.5
6161	174.4	-.5
ק-828 תשואה 3.86%		
6162	157.4	-.4
ק-829 תשואה 3.82%		
6163	146.7	-.9
6164	141.1	-.8
ק-830 תשואה 3.83%		
6165	133.4	-.8
ק-831 תשואה 3.80%		
6166	125.8	-.4
6167	123.0	-.4
6168	121.1	-.3
ק-832 תשואה 3.84%		
סד' 6169	114.2	-.3
ק-833 תשואה 3.86%		
6170	107.3	-.3
ק-834 תשואה 2.83%		
6171	76.8	-.2
6172	75.7	-.2
ק-851 תשואה 8.84%		
6801	82.4	-1.3

פק"מ נייר
השקעה כדאית
לטווח קצר בריבית משתנה
ריבית פק"מ ל-7 ימים או ריבית במרווח קבוע מהפריים. הגבוה מבין השניים
בנק לאומי

שערי קרנות נאמנות

[illegible]	67238.70	65482.30	[illegible]	[illegible]
[illegible]	8050.66	7894.88	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1340.18	1312.72	[illegible]	[illegible]
[illegible]	786.80	698.88	[illegible]	[illegible]
[illegible]	871.33	853.72	[illegible]	[illegible]
[illegible]	2490.50	2467.4	[illegible]	[illegible]
[illegible]	185.86	182.71	[illegible]	[illegible]
[illegible]	2313.28	2292.8	[illegible]	[illegible]
[illegible]	551.37	540.79	[illegible]	[illegible]
[illegible]	991.15	977.86	[illegible]	[illegible]
[illegible]	560.80	555.47	[illegible]	[illegible]
[illegible]	21909.63	21328.87	[illegible]	[illegible]
[illegible]	676.86	665.50	[illegible]	[illegible]
[illegible]	2620.60	2568.50	[illegible]	[illegible]
[illegible]	623.89	611.06	[illegible]	[illegible]
[illegible]	738.10	723.15	[illegible]	[illegible]
[illegible]	553.26	536.79	[illegible]	[illegible]
[illegible]	560.24	543.61	[illegible]	[illegible]
[illegible]	18622.99	18346.74	[illegible]	[illegible]
[illegible]	520.56	510.59	[illegible]	[illegible]
[illegible]	322.85	316.36	[illegible]	[illegible]
[illegible]	3165.36	3137.93	[illegible]	[illegible]
[illegible]	367.98	360.74	[illegible]	[illegible]
[illegible]	109.98	107.70	[illegible]	[illegible]
[illegible]	730.94	716.51	[illegible]	[illegible]
[illegible]	3528.81	3469.19	[illegible]	[illegible]
[illegible]	365.18	355.06	[illegible]	[illegible]
[illegible]	586.12	583.60	[illegible]	[illegible]
[illegible]	574.54	565.82	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1456.23	1427.82	[illegible]	[illegible]
[illegible]	5103.98	5033.44	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1135.98	1108.25	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1904.29	1888.21	[illegible]	[illegible]
[illegible]	975.09	953.66	[illegible]	[illegible]
[illegible]	295.18	289.43	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1087.51	1066.17	[illegible]	[illegible]
[illegible]	517.95	507.70	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1175.47	1153.33	[illegible]	[illegible]
[illegible]	763.02	746.42	[illegible]	[illegible]
[illegible]	5542.41	5466.56	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1369.77	1343.36	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1500.35	1492.80	[illegible]	[illegible]
[illegible]	15017.09	14894.99	[illegible]	[illegible]
[illegible]	402.69	394.77	[illegible]	[illegible]
[illegible]	605.75	592.75	[illegible]	[illegible]
[illegible]	575.70	565.47	[illegible]	[illegible]
[illegible]	773.69	756.61	[illegible]	[illegible]
[illegible]	27668.69	27124.32	[illegible]	[illegible]
[illegible]	61703.53	60473.56	[illegible]	[illegible]
[illegible]	466.59	459.82	[illegible]	[illegible]
[illegible]	14696.07	14534.68	[illegible]	[illegible]
[illegible]	612.45	609.51	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1667.06	1650.97	[illegible]	[illegible]
[illegible]	698.47	685.20	[illegible]	[illegible]
[illegible]	5434.48	5009.35	[illegible]	[illegible]
[illegible]	96.82	94.49	[illegible]	[illegible]
[illegible]	366.52	360.90	[illegible]	[illegible]
[illegible]	996.94	977.45	[illegible]	[illegible]
[illegible]	961.40	954.26	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1172.64	1149.56	[illegible]	[illegible]

חלום בודפשט נגוז תוך הפסד צורב לריאל מדריד

אלופת ספרד, קבוצת ריאל מאדריד לא התקשתה להביס אמש בביתה את אלופת ישראל מכבי ת"א בתוצאה 88:111 (36:55).

הפסד המכבים חיסל סופית את אפשרות הופעתם במשחק הגמר בגביע אירופה לאלופות שייערך בבודפשט.

אין ספק, שלפי יכולתה אמש מכבי ת"א אינה זכאית להופיע במשחק הגמר. שכן משחקה היה מתחת לכל ביקורת. משחקנים כמו ברקוביץ, ג'מצ'י, ומאגי ניתן היה לצפות ליותר.

היחידי שניסה לעשות משהו היה לי בוננט שהפגין בהגנה ובהתקפה. אבל זה לא הספיק, את אכזבת המשחק הנחילו קווין מאגי שלא הצליח להתמודד עם מרסין ורובינסון מתחת לסלים ודורון ג'מצ'י שהירבה להחטיא.

הרכז הצעיר חן ליפין לא הצליח לספק את הכדורים הנבונים למשחק מהיר המבוסס על התקפות מתפרצות.

מנגד, הרכיזו כדורסלני ריאל מאדריד שבצדק הם נמנים על הצמרת האירופאית. הרכז המנוסה חואן אנטוניו קורבלאן ניווט היטב את חבריו במיוחד את מרסין ומאנגס, שעשו ככל העולה על רוחם מתחת לסלים. בהגנה הספרדית הצטיין רובינסון ששיתק כמעט לחלוטין את מאגי.

מאנגס הפליא בקליעות מרחוק. גם דקוזל בלט בקליעותיו הנדירות.

המכבים הרבו להחטיא ברשלנות קליעות משונות קרובים ובינוניים, דבר שנוצל היטב ע"י הספרדים שיצאו להתקפות מתפרצות, שרובם הסתיימו בסלים.

המשחק היה חד־צדדי בכל שלביו דבר שגרם לשעמום בקרב הצופים. ריאל נטלה את היוזמה הזו מהפתיחה – 6:15. הספרדים המשיכו להלום ובדקה הי־11 הם כבר הוליכו 16:31. יתרון השיא במחצית היה 32:53. מי שציפה להתאוששותה של מכבי במחצית השניה טעה. שחקני ריאל המשיכו לעשות כאוות נפשם ככל העולה על רוחם. אף הוליכו בתוצאה 62:90 אבל שאננותם בסיום הצילה את מכבי מתבוסה צורבת עוד יותר.

שפטו: ריגאס מיוון וריצ'רדסון מאנגליה באולם הפאבליון במאדריד.

קלעו לריאל־מאדריד: מאנגס (34), מרסין (25), דקוזל (17), רובינסון (15), איטוריאגה (12), קורבלאן (6), רומאי (3). קלעו למכבי ת"א: בוננט 41, ברקוביץ (18), ג'מצ'י (13), מאגי (12), לאופר (1), ליפין (1).

חצי גמר גביע המדינה בכדורעף

מאת אשר גולדשלגר

שני משחקי חצי גמר גביע המדינה בכדורעף גברים יתקיימו במוצאי שבת בעמק ובת"א.

במשחק המרכזי, שיתקיים באולם האוניברסיטה בתל־אביב (7) ייפגשו המוליכה קבוצת הפועל בתיים עם קבוצת הצמרת של אליצור ת"א.

מטפסי הפועל בתיים, שלא נוצחו עדיין בעונה זו, ייאלצו הפעם להאבק מול אליצור הפיינליסטית מאשתקד.

גורל המשחק, תלוי ביכולתם של הכ"ינל מהפועל בתיים, אדי חבר, רן בורר ויעקב הרשקו.

במשחק השני שיתקיים בעמק (7), יתמודדו קבוצת הצמרת של הפועל קרית אתא עם הפועל הגיתה / מטה אשר.

קרית אתא נראית כשלה יותר לניצחון מול סגנית האלופה מאשתקד שהלשה, העונה בצורה משמעותית.

מחר ייערך מרוץ עין־גדי

טובי הרצים בארץ ישתתפו במרוץ עין־גדי, לזכרו של גיורא רון, שייערך מחר. בין הרצים: יאיר קרני, אריה גמליאל, מול שלום ועוד.

נוסף למרוץ המרכזי למרחק 25 ק"מ, שישמש כהכנה למרתון תל־אביב, ייערכו עוד שני מירוצים. מרוץ תחרותי למרחק של 20 ק"מ ועממי למרחק 3 ק"מ.

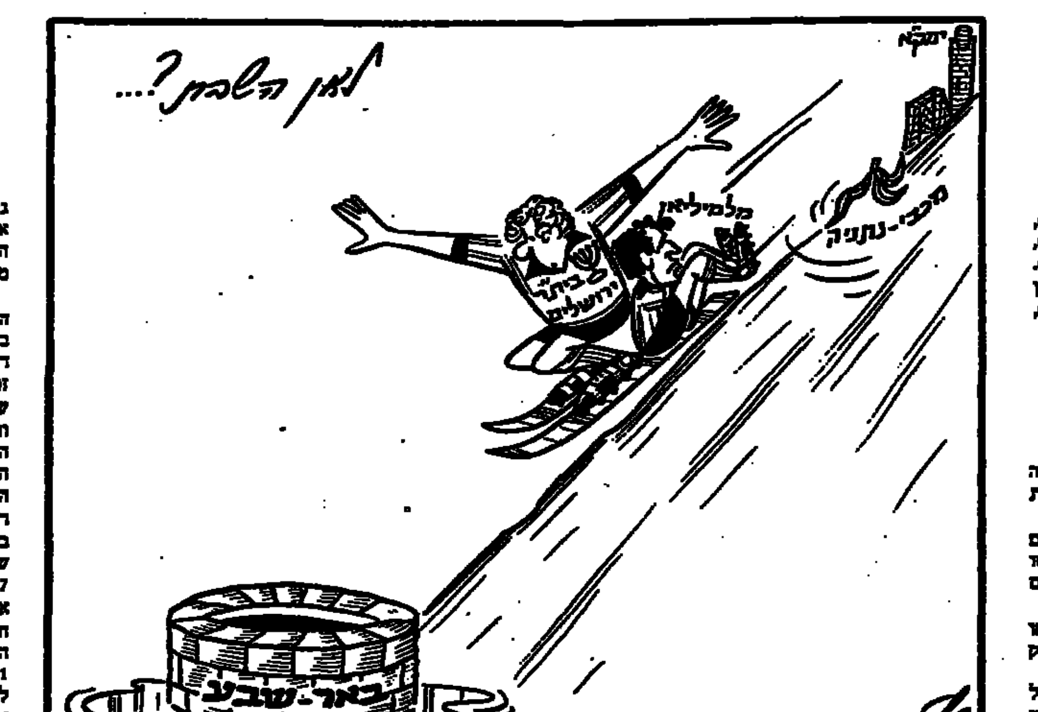

שיאי בוגרים ונוער באליפות השחיה בנהריה

מאת יצחק אשל

שיא בוגרים, שיא נוער וארבעה שיאי גילאים הושגו אתמול ביומה השני של אליפות החורף של ישראל בשחיה הנערכת בבריכה המחוממת בנהריה (25 מטר).

גיבור היום היה שגב פורת מהפועל הגליל העליון ששיפר את שיא הבוגרים ב־200 מטר חופשי והעמידו על 1.51.87 ד'. שגיא שטיגמן מהפועל ג.ש.מ. אשר זכה במדליית הזהב ב־100 מטר חזה שיפר פעמיים את שיא הנוער גילאי 18 והעמידו על 1.07.47 ד'. היה זה במישחה הגמר, כשאתמול בבוקר במישחים המוקדמים הוא שיפר לראשונה את השיא שהיה שייך לאלון נאור 1.08.58 ד'. עין גרמני ממכבי ירושלים אשר זכה במדליית הכסף ב־100 מטר פרפר שיפר שני שיאים, הן לגילאי 16 והן לגילאי 17 כשקבע זמן של 58.73 שניות ושיפר את שיאו שלו שהיה 59.7 שניות. גלעד חן מהפועל גלבוע אשר זכה במדליית הארד ב־400 מטר מעורב אישי בזמן של 4.47.21 ד' קבע בהישג זה שני שיאים הן לגילאי 15 והן לגילאי 16. הוא שיפר את השיא של יורם כוכבי שניקבע לפני שמונה שנים 4.49.64 ד'.

„אנפילד" יארח הדרבי בליברפול

מאת ג. שרון

מזג האוויר הקשה ישחק קרוב לוודאי גם מחר תפקיד ראשי במשחקי הליגות באנגליה. אבל אם יתאפשר קיומם בצורה לחובבי הכדורגל בעיר ליברפול תהיה הזכות במפגש ה"דרבי" המסקרן בין ליברפול והאלופה והמוליכה אברטון. המשחק יהיה ב"אנפילד".

מנצ'סטר־יונייטד המפגרת בשלוש נקודות אחרי אברטון תנסה לנצל את תוצאות ה"דרבי" לשיפור מיקומה. היא תארח ב"אולד־טרפורד" את סוגרת הטבלה ווסט־ברום־אלביון האם תצליח לשחזר את יכולתה במשחקה האחרון עם ליברפול תוכה בנצחון.

"דרבי" לונדוני מרתק יהיה ב"הייבורי" שם תארח ארסנל את שכנתה צ'לסי. וטוטנהאם־יונייטד תארח את מנצ'סטר־סיטי.

ביתר המשחקים: אסטון וילה – איפסוויץ'; קובנטרי – סאות'המפטון; לסטר – בירמינגהאם; אוקספורד – ניוקסאל; ק.פ.ר – לוטון; שפילד ונסדיי – טוטנהאם; ווטפורד – נוטינגהאם־פורסט.

בליגה הגרמנית

באיירן מינכן תארח מחר את פ.צ קלן במסגרת הליגה המערב־גרמנית. המוליכה ורדר־ברמן תארח את דיסלדורף.

יתר המשחקים: קייזרסלאוטרן – פרנקפורט (יום שישי); מנשנגלדבאך – נירנברג; שטוטגרט – המבורג; שאלקה – סארבריקן; דורטמונד – בוכום; לברקוזן – ולדהוף מאנהיים; האנובר – אורדינגן.

מנצ'סטר־יונייטד נגד חיפה ב־17 במארס

קבוצת מנצ'סטר־יונייטד אישרה אתמול את באתה בהרכבה המלא ביותר למשחק יחיד נגד מכבי חיפה, ב־17 במארס.

ה'אדומים' וה'ירוקים' עשויים להגדיל את הפער בצמרת

מאת ברוך דגון

המפרינן של בני־יהודה וביתי"ר ירושלים במחזור הקודם, הותיר בשלב זה במאבק על הכתר רק את הפועל ת"א ומכבי חיפה. התל־אביבים, הנהנים מיתרון של ארבע נקודות, ושומרי, בבלומפילד, על הבכורה אף שבנוחיות צריך לקחת בחשבון אפשרות של צמצום היתרון שלהם.

העובדה, שמכבי חיפה תארח בביתה את מכבי פ"ת ואילו הפועל ת"א צפויה "אירוח חמר" אצל מכבי יבנה, פותחת, אולי, פתח להתמשכות המרוץ ולהתקרבות של "הירוקים" אל מוליכי הטבלה. קיימת, כמובן, גם אפשרות הפוכה – הגדלת הפער התל־אביבי – אולם זו נראית תיאורטית בלבד.

משחקי המוליכות מושכים, באופן טבעי, את עיקר תשומת הלב, אך גם קרב תחתית קובע "על שש נקודות" זוכה להתעניינות רבה. ברור, לפיכך, מדוע יהווה מגרש ימק"א מוקד שלישי של המחזור ה־18, בשעה שיתארחו בו קבוצות הפועל ירושלים ומכבי יפו.

... לאחר לתמונת האליפות היא חייבת להבקיע לכוונה את "הדולר" של מכבי ת"א שכן, איבוד נקודות מסוג ליתוק את "הפועלים" לאחור ויחסל סופית את החלום המתוק שרקמו. גם לבית"ר ירושלים אין שום מוצא אחר אלא נצחון – תיק בבאר־שבע – משימה קשה, כנראה בלתי־אפשרית.

מעניין יהיה לעקוב אחר שמשון ת"א בשעה שתארח את מכבי שעריים: האם יזכו השמשונים בנצחון חמישי ברציפות? גם מכבי נתניה, לאחר הנצחון בימק"א על בית"ר ירושלים, מועמדת לנצחון נוסף במפגש ביתי מעניין עם הפועל כפ"ס.

הפועל פ"ת, לאחר שני הפסדים רצופים והפועל חיפה (ארבעה הפסדים רצופים) ינסו להחבות זו על גבה של זו כדי לבלום את הכבוות.

בני־יהודה – מכבי ת"א

שתי הקבוצות איכזבו בשבת שעברה והציגו יכולת ירודה מאד. ייתכן, כי אווירת ה"דרבי" תעורר אותן להציג את מלוא קלפיהן. "הכתומים" מוכנים לחזור שוב על נצחון מינימלי כמו בסיבוב הראשון, אולם למכבים כוונות סגורות. צפוי משחק שקול ופתוח.

התחזית: תיקו.

מכבי יבנה – הפועל ת"א

ההירויה של התל־אביבים הופכת אותם מטרה לכל קבוצה לאומית. כשמדובר בקבוצת תחתית כיבנה, השף האתגר – להכניע את המוליכה – ליסרין אותם... אפשר, איפוא, לנבא להכניעה של שוויצר חיים קשים במשחק־הגנה שלהם. עם זאת, הניסיון העדיף המוראל הגבוה עשויים להעמיד את ת"א עם רגל אחת קדימה.

התחזית: נצחון לת"א.

הפועל י"ם – מכבי יפו

ירושלים החליפה מאמן ומקווה לפתוח עמו דף חדש. אין כמו משחק ביתי כדי להשיב את הצבע ללחיי הירושלמים. יפו, בתום סדרה של 6 משחקים ללא הפסד, נראית יציבה ובטוחה לעומת הדיפיון ואבדן־העשתונות בירושלים, אבל המאורה הביתית תאזן את הכוחות. קרב תחתית מכריע ופתוח לכל אפשרות.

התחזית: תיקו.

הפועל פ"ת – הפועל חיפה

חיפה אינה יכולה להרשות לעצמה לספוג הפסד חמישי, היא תחזור על כל הקפה. גם פ"ת חוששת מנסיקה בכיוון התחתית במקרה של הפסד שלישי ברציפות. זהו משחק חשוב יותר מכפי שמתבקש מהמיקום הטבלאי של שתי הקבוצות. יתרון למארחת.

התחזית: נצחון לפ"ת.

מכבי חיפה – מכבי פ"ת

לאחר הנצחון ב"דרבי" מאמינה חיפה, כי חזרה אל עצמה. גם, אכן, התגבשה אמונה זו, הוחשו המתח והתקוות שחשש כבר על כתפיים. פ"ת הפתיעה בעבר את החיפאים במגרשם, ולכן יפקחו "הירוקים" שבע עיניים. התחזית נוטה, איפוא, בבירור לכיוון החיפאי עם פתח צר להפתעה כלשהי.

התחזית: נצחון לחיפה.

באר־שבע – בית"ר י"ם

"משבר מלמיליאן" עלול להיות בעל השפעה קטלנית על הבית"רים. אם לא תמצא בית"ר נוסחה לפתרון המחלוקת, היא תספוג סטירת לחי נוספת. באר שבע תתייחס למאבק בכובד–ראש ותוכל רק להתברך מהמשך הדיפיון והמבוכה בשורות אורחה.

התחזית: נצחון לבאר־שבע.

מכבי נתניה – הפועל כפ"ס

משהו זז אצל הנתנייתים: הנצחון בירושלים מצביע על־כך בבירור. אם יהיה לשינוי הזה המשך, לא תוכל קבוצה טובה ככפ"ס לבלום את הנתנייתים. אם תשוב נתניה למתכונת של תחילת העונה, יצטרו הבעיות של האורחים תנופה.

התחזית: נצחון לנתניה.

שמשון – מכבי שעריים

עם האוכל בא התיאבון. השמשונים רוצים לקראת נצחון חמישי ברציפות אף ששעריים מתכוונת לקלקל למארחת את השמחה. שעריים מתחילה, אולי, להתאקלם בליגה, ושמשון מצטרך לשחק בכלל הקשב כדי להמשיך בדרכה בנצחונות.

התחזית: נצחון לשמשון.

הליגה הלאומית

	הקבוצה	משי	נצי	תיקו	הפסי	שערים	נק'
.1	הפועל ת"א	17	11	5	1	13–32	38
.2	מכבי חיפה	17	10	4	3	12–25	34
.3	בני־יהודה ת"א	17	9	4	4	7–10	31
.4	בית"ר י"ם	17	9	3	5	20–29	30
.5	מכבי ת"א	17	7	6	4	19–26	27
.6	הפועל באר־שבע	17	6	5	6	12–15	23
.7	הפועל כפר־סבא	17	6	5	6	22–24	23
.8	הפועל פתח־תקוה	17	6	5	6	21–22	23
.9	שמשון תל־אביב	17	5	8	4	23–22	23
.10	מכבי פתח תקוה	17	6	3	8	24–22	21
.11	מכבי יבנה	17	6	2	9	19–12	20
.12	מכבי נתניה	17	5	4	8	22–24	19
.13	הפועל ירושלים	17	5	2	10	28–19	17
.14	מכבי יפו	17	4	4	9	24–13	16
.15	הפועל חיפה	17	3	5	9	27– 9	14
.16	מכבי שעריים	17	2	7	8	20– 9	13

השלישיה המובילה בארצית יוצאת מחר למשחקי חוץ

מאת שמואל טל

השלישיה המובילה בליגה הארצית תשחק מחר מחוץ לבית. מבחינה זו קשה ביותר מצבה של בית"ר ת"א שתתארח בחדרה אצל הפועל המקומי.

המוליכה בית"ר נתניה, עם יתרון של שש נקודות על הדולקת אחריה, תשחק ברחובות נגד קבוצת התחתית של הפועל מרמורק. הפועל לוד שטיפסה למקום השלישי בעקבות נצחונה ביום שלישי האחרון על חולון תצפין לעכו שם תשחק מול הפועל המקומי.

לשתיים מסוגרות הטבלה נכונו משחקי בית. הפועל יהוד תארח את טבריה בשעה שהפועל בית־שמש תנסה לשפר מצבה על חשבון בית"ר רמלה.

מכבי רמת־עמידר, תעשה כנראה חיים קלים מול סוגרת הטבלה בית"ר חיפה. לשתי הרמת־גניות והאורחות צפויים משחקים לא קלים. הכח תתארח בחולון אצל הפועל צפרירים ואילו הפועל ר"ג תארח את הפועל רמת־השרון.

חדרה – בית"ר ת"א

העובדה שבית"ר ת"א ממוקמת במקום השני אינה מהווה עדיין תעודת ביטוח. הבית"רים מפגינים יכולת בינונית לגמרי וזה בא לידי ביטוי גם באמצע השבוע בגביע. המארחת מחדרה ידועה במצבי הרוח שלה. מול אתגר רציני יתעלו החדרתים על עצמם וינסו לגמול לאורחיהם על ההפסד (1:0) מהסיבוב הראשון.

התחזית: נצחון לחדרה.

מרמורק – בית"ר נתניה

מפגש קבוצות בו כל תוצאה להוציא נצחון המוליכה מנתניה יתקבל כהפתעה. מרמורק זקוקה אמנם לנקודות אך ספק אם בכוחה להתייצב כיריב שקול לבית"רים המצויים בכושר שיא. נצחון בית"ר בסיבוב הראשון (0:2) יותר קרוב לחזור על עצמו גם מחר.

התחזית: נצחון לבית"ר נתניה

רמת־עמידר – בית"ר חיפה

עוד מפגש קבוצות בין שתי קבוצות בעלות שאיפות מנוגדות. רמת־עמידר שהורחקה באמצע השבוע מהשלישיה המובילה תנסה לא רק לשפר את מאזן נקודותיה אלא גם להשיב את הפרש שעריה. החיפאים עדיין ללא נצחון ליגה ישאפו אמנם להפתיע אך ספק אם הדבר יעלה בידם. (במשחק הראשון 0:0).

התחזית: נצחון לרמת־עמידר.

יהוד – הפועל טבריה

הזדמנות מצויינת ליהוד לשפר את מאגר נקודותיה הדל. מולה תתייצב קבוצה המאבדת בדרך כלל מכושרה במשחקי החוץ שלה. אבל יהוד תצטרך להתעלות על עצמה ולהבקיע להכרח שחקניה כי כדורגל משחקים 90 דקות ולא כמו באמצע השבוע כשהובילו בשני שערים ובסיום איבדו שתי נקודות. (בראשון 1:1 לטבריה).

התחזית: נצחון ליהוד או תיקו.

עכו – הפועל לוד

מעודדת מהעובדה שטיפסה למקום השלישי בעקבות נצחון אמצע השבוע יוצאת מחר הפועל לוד לעכו. המשימה בהחלט לא קלה אבל אפשרית, אם יצליחו כמובן הלודים להפגין את הכדורגל הטוב שהם יודעים. עכו מסוגלת להפתיע, ולסחוט תיקו ואולי אף למעלה מזה. (בראשון 1:0 ללוד).

התחזית: תיקו או נצחון ללוד.

חולון – הכח ר"ג

מפגש של מרכז הטבלה בו כל תוצאה אפשרית. חולון בביתה טובה יותר מהעובדה ש"הסגולים" אינם בשיאם העונה. צפוי משחק מעניין ומתוח עם סיכויים טובים לזכות הביתיים. (בראשון 0:1 להכח).

התחזית: נצחון לחולון.

בית־שמש – בית"ר רמלה

עוד מפגש קבוצות. בית־שמש מפגינה לאחרונה התאוששות בעיקר במשחקי הבית שלה. אבל לבית"ר רמלה יש עדיין שאיפות לאומית והיא לא תוותר בקלות. צפוי משחק שקול בו נוטים הסיכויים לטובת האורחים אבל גם תיקו לא יפתיע. (בראשון 1:3 לרמלה).

התחזית: תיקו או נצחון לרמלה

הפועל ר"ג – רמת־השרון

הפועל ר"ג בתנופה ולא נוצחה בחמשת משחקיה האחרונים. רמת־השרון ספגה "מכה" באמצע השבוע בגביע מול קבוצה מליגה א'. הביתיות מעניקה יתרון לרמת־גנים אולם כמגרש עשוי להתפתח משחק שקול ותוצאת המפגש הראשון ביניהן (2:2) תחזור על עצמה.

התחזית: תיקו

בליגות א'

צפון: עליה כפ"ס – הפועל נצרת־עילית; הפועל בית־שאן – הפועל קרית־שמונה; הפועל רעננה – מכבי טירה; מכבי עתלית – מכבי אור־עקיבא; מכבי שפרעם – מכבי חדרה; בית"ר נהריה – הפועל טירת־הכרמל; מכבי אור בנות – הפועל קרית־אתא.

דרום: הפועל אשקלון – הפועל קרית־אונו; מכבי קרית־גת – מכבי השקמה ר"ג; הפועל ירוחם – הפועל דימונה; הראשון־לציון – הפועל אזור; הפועל אור־יהודה – הפועל בת־ים; הפועל קרית־מלאכי – לגרוס חולון.

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר השבוע בבוקר

RAD data communications ltd.
דרוש לנו,
מהנדס/ת אלקטרוניקה
המעונין/ת להתמחות בתקשורת נתונים לפיתוח מוצרי תקשורת נתונים
• נסיון של שנתיים־שלוש בפיתוח בתחומים אנלוגיים ודיגיטליים.
• יכולת עבודה עצמאית.
• טכנאי אלקטרוניקה – יתרון
• ידיעת אנגלית טובה.
הנך מוזמן/ת לכתוב אלינו בצירוף פירוט נסיון, למחלקת כח־אדם, רחוב הנחושת 8, תל־אביב 69710
5 ימי עבודה בשבוע – 17:00 – 07:30
כל הפונים ייענו – סודיות מובטחת

אל־שף בע"מ
דרושות
1. רכזת שיווק
• ידע בסיסי בשיווק.
• נסיון עבודה עם קהל ומעקב על לקוחות.
• ידיעת אנגלית + הדפסה – יתרון.
2. מזכירה/כתבנית
• הדפסה מעולה עברית/אנגלית.
• תמלילים/טלקס.
• ידע טוב בשפה האנגלית הכרחי.
• נסיון שנתיים לפחות.
למועמדות המתאימות תנאים טובים. עבודה מעניינת בחברה דינמית. טלפון 03-493124 לדינה.

ORS שירותי כוח אדם דרושים
לאו.אר.אס. תל־אביב
★ מהנדס מכונות – מנוסה בתכנון זווד אלקטרוני.
REAL TIME
★ אנשי – מנוסים ב־VAX או INTEL
★ מעבדות תמלילים – עברית / אנגלית. שכר גבוה למתאימות.
★ כתבניות – עברית / אנגלית
טל. 285261, 3־290372 כיכר אתרים 134 ת"א

למפעל קטן ומתפתח בתחום אפנת העור דרוש
מנהל ייצור
רצוי מהנדס יצור עם רקע בתעשיות העור ו־או הטכסטיל
תנאים טובים למועמד המתאים

ORBIT ADVANCED TECHNOLOGIES LTD אלבית
דרושים:
מהנדס אלקטרוניקה בנושא בקרות
הכישורים הדרושים:
– נסיון בפתוח חמרה ותכנה למיקרו מחשבים
– ידע במערכות בקרה
מהנדס מכירות לפרוייקטים צבאיים
השכלה: – הנדסת אלקטרוניקה או מכונות
נסיון: – מכירות לגופים צבאיים
– רצוי נסיון עם צבא אמריקאי
על כל המועמדים להיות לאחר שרות צבאי
נא לפנות בכתב לת.ד. 3171 נתניה 42131

אי. אר טי־טכנולוגיות בדיקה ומחקר בע"מ
אנו חברה עתירת ידע העוסקת בפיתוח ויצור של מערכות אולטרסוניות מתקדמות לבדיקת מוצרים תעשייתיים
להרחבת צוותנו דרושים:
1. פיזיקאי ישומי/מהנדס – לפתוח שיטות חדשניות לבדיקות אולטרסוניות של חומרים מתכתיים ומרוכבים
2. טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה – לבניה וזווד של מעגלים ספרתיים. נדרש: נסיון של 3 שנים.
3. מזכירה עצמאית – ידיעת אנגלית על בוריה, הדפסה אנגלית – עברית
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ופירוט נסיון מקצועי לת.ד. 39805 תל אביב 61397

למפעל מזון גדול בצפון הארץ דרוש
טכנולוג מזון
הכישורים הדרושים:
1. בוגר טכניון או מוסד מוכר
2. נסיון מוכח של 3 שנות עבודה
3. רצוי שפה זרה נוספת.
המעונינים יפנו לת.ד. 1178 קרית מוצקין

דרוש דפס למכונת היידלברג חצי גליון תנאים טובים למועמד המתאים טלפון: 03-204691

לו"ח דרושים: 1. קלדנית עם נסיון למשרה מלאה. 2. מבקרים/ות עם נסיון של שנה למשרה מלאה.

ישטקס בע"מ דרושים מלחימים/ות בעלי נסיון. נא לפנות לטל. 03-7514710

לסלון נעלי עטרת דרושים
סנדלרים מקצועיים לעבודות־יד
עבודה קבועה לכל השנה
משכורות ותנאים טובים

דרוש סוכן להפצת תקליטים
עדיפות לבעלי ידע בענף ולבעלי רכב מסחרי

למפעל כימיקלים דרושים עובדי ייצור
עדיפות לבעלי נסיון טל' 03-822383/4

לאדקום – החברה מספר 1 לחיונים
דרושים: אנשי מכירות

ליצרני אופנה דרושים:
• תדמנית
• תופרת מולים

דרושים רתך ארגון כרסם משלה מסגר משלה
טלפון 03-242377 03-708257

דרושים למשרד בבאר־שבע טכנאי/ת שרטט/ת מזוג אויר לעבודות תכנון ושרטוט
לפנות 057-741223

לסוכנות ביטוח גדולה דרוש גובה כספים נמרץ
הדרישות: • השכלה תיכונית • חריצות • יחסי אנוש טובים • רשיון קטנוע – קדום מובטח!!!
נא לפנות בכתב־יד תוך פרוט קורות־חיים ונסיון קודם לת.ד. 29392 תל־אביב 61292
סודיות מובטחת

לב.ג. בדים בע"מ דרוש אורג לשתי משמרות
איזור התעשיה רמת־החייל, הבריזה 9, טל. 471245

למנג"ל (סיידר הגליל) דרוש/ה לבורנט מזון
להתקשר 069-44554/8

Maquette מקט
אופנת עור לחנויותינו בת"א וגוש דן דרושות
מוכרות אחראיות ומנוסות
• נסיון 5 שנים
• ידיעת אנגלית הכרחית

אם אתה "מת" לעשות עם אתגר ושואף להצליח במקום עבודה "מדליק":
אם יש לך כישורים מסחריים וזמן...
ואם הרבה כסף עושה לך משהו –
בוא לנסות אותנו, במשרה מלאה.
טל. 052-20157 לאלי.

מכון הנרייטה סאלד
המכון הארצי למחקר במדעי ההתנהגות
דרושים
בכל רחבי הארץ בעלי נסיון בעבודה עם תלמידים קטנים להעברת שאלונים בבתי־ספר
בתקופה 10.3.86 – 10.4.86

אנו מחפשים אותך!!!
מעונין להשתלב בחברה צעירה ודינמית
בעבודה עם המון אתגר וסיפוק!
בוא אלינו!!!
אנחנו מחפשים בנרות...
רכז מכירות
להפעלת אנשים
בעל יחסי אנוש מעולים, כושר שכנוע, סבלנות, מריץ וגישה שיווקית
ליום עבודה מלא.
רכב – חובה
טלפון 053-41983, יוסי.

לטלאק תקשורת בע"מ דרושים
אנשי שיווק ומכירות
בנושאי תיקשורת ובקרה ממוחשבים בעלי נסיון
טלפון: 03-7511587 03-7514896

מנהל כח אדם
מסור מודעתך ב דחף ב דחף תקבל יותר
לפרטים נוספים:
תל־אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 אמיר דורון
חיפה: 04-645333-4 אריה טל 04-662571-2

לחברת פירסום דרושים גרפיקאי/ת עם נסיון במודעות
נציגי מכירות

למלון ימית בתל־אביב דרושה מנהלת משק בית
טל' 651111 לביקי

דרוש/ה
טכנאי/ת או הנדסאי/ת
מנוסה
לשרטוט קונסטרוקציות בטון מזויין ובטון דרוך
לפנות: שטרו—פרנר מהנדסים יועצים
טל. 03-337949, 03-334717

למוסד בנקאי דרוש
יועץ ארגוני
התפקיד כולל:
פיתוח ארגוני של יחידות, פרויקטים לטווח ארוך, יעוץ למנהלים בנושאי ניהול ופיתוח יחידותיהם ועבודת מטה בפרויקטים של כח אדם.
המועמד חייב להיות בעל תואר שני במדעי ההתנהגות, נסיון בתחום הייעוץ ויכולת ניידות ליחידות שבאחריותו.
מיקום המשרה: באזור חיפה.
מתאימים בלבד יפנו לת.ד. 7095 ת"א 61070 עבור מס. 60
בצרוף פרוט לימודים ונסיון רלוונטים. רק מועמדים מתאימים יענו.
סודיות מובטחת.

למפעל ייצוא דרושה
פקידת ״יבוא/״יצוא
מנוסה ועצמאית
הכישורים הדרושים:
1. שליטה מלאה באנגלית.
2. הדפסה + קורספונדנציה באנגלית. רצוי גם בגרמנית.
3. למשרה מלאה.
לפנות לרוני 03-835154.

לבית חולים אסותא
דרושים
כוחות עזר
גברים נשים
לפנות למשרד אחות ראשית
רח' קרליבך 10, ת"א, 03-240185

מערכות תעוד (1982) בע"מ
דרושים
* מהנדסים/טכנאי אלקטרוניקה
* כתבים טכניים
תנאים מצויינים למתאימים.
סודיות מובטחת.
ת. ד. 2177 חולון 58120

לחברה ארצית גדולה באזור השרון
דרוש/ה
עוזר/ת למנהל/ת חשבונות
* נסיון מוכח במערכות הנה"ח ממוחשבות.
* רצוי סוג 3.
למתאים/ה עבודה 5 ימים מלאים בשבוע.
תנאים סוציאליים מלאים.
לפנות בכתב-יד בצרוף פרטים אישיים ומשכורת מבוקשת לת"ד 11110 ת"א 61110 עבור הנה"ח.

למפעל גריסה ומחצבות
דרוש
מנהל מפעל
הכישורים הדרושים:
אדם דינמי בעל יוזמה ויכולת, לניהול מפעל.
רצוי מהנדס מכונות או תעשיה וניהול.
מועמדים רציניים יפנו בכתב יד, בפרוט קורות חיים, גיל, ונסיון, לת.ד. 1305 רמת-השרון.
— „סודיות תשמר בקפדנות". —

לבי"ס ערב לאקסטרנים
דרושים מורים
להכנת כיתות לבחינות בגרות בשעות הערב
במקומות ובמקצועות הבאים:
תל אביב (טל' 03-460618):
מתמטיקה 5 יחידות, פיזיקה 5 יחידות.
ירושלים (טל' 02-222375):
מתמטיקה 3 יחידות ו־5 יחידות.
חיפה (טל' 641040):
מתמטיקה 5 יחידות, פיזיקה 5 יחידות, דקדוק עברי.
באר שבע (טל' 057-71690):
מתמטיקה 5 יחידות.
מורים בעלי נסיון בהכנה לבגרות מתבקשים לפנות בדחיפות לטלפונים הנ"ל.
— תנאים טובים למתאימים —

בוא לעבוד בחזית הטכנולוגיה:
לרגל הרחבת פעילותנו בתחום הגרפיקה והמעבר למשכננו החדש, אנו זקוקים לטובים:
נציג/ת מכירות
לשיווק מערכות עיבוד תמונות תלת ממדיות. רצוי נסיון במערכות גרפיות.
איש סיוע טכני
לתחום מערכות גרפיות ועיבוד תמונות. נסיון וידע מוכחים.
נא לפנות טלפונית מיום א' 03-9243301.
ליגד מידע טכני
רח' אפעל 17, ק. אריה, פ"ת
טלפון 03-9243555

להיל האויר
דרושים
א. אקדמאים בוגרי הנדסה גאודזית או קרטוגרפיה ומדידות.
ב. מהנדסי תעשייה וניהול.
ג. כלכלנים ובוגרי מנהל עסקים
כישורים נדרשים: יוצאי צבא, גיל עד 32, פרופיל 65 ומעלה.
המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ומספר אישי לד.צ. 02348/ח
או לטלפונים: 03-693800, 03-234735.

סולוג
למחלקת ביקורת איכות
דרוש/ה
מבקר/ת ט״ב
עם נסיון בענף הקונפקציה.
למשרה מלאה.
סולוג-מפעלי סריגה בע"מ
רח' הפלך 3, ת"א, טל': 824121 ליד אצטדיון בלומפילד

דלתא גליל תעשיות בע"מ
למשרדנו בת"א דרוש/ה
פקידת יבוא
הכישורים הדרושים: * ידיעת אנגלית * נסיון קודם
המשרה — מלאה. 6 ימי עבודה בשבוע.
לשם קביעת ראיון נא לפנות בכתב
ליואל, דלתא — גליל — תעשיות, רח' קויפמן 2, ת"א.
DELTA

סולוג
דרושות
עובדות
למשרה מלאה.
למחלקות תפירה, עבודות יד וביקורת
סולוג-מפעלי סריגה בע"מ
רח' הפלך 3, ת"א, טל': 824121 ליד אצטדיון בלומפילד

לחברת מחשבים ארצית
אנשי מכירות למחשבים
למגזר העסקי
* בוגרי אוניברסיטה במקצועות הרלוונטיים (כלכלה, מנהל עסקים, מחשבים וכו')
* נסיון קודם במכירות מחשבים, יתרון.
* למועמדים המתאימים תנתן הכשרה.
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 20544 ת"א לציין עבור „איש מכירות"

Cinamatic
פקידה אחראית 3 שנים נסיון
עדיפות לשפת אם אנגלית
דרך השלום 7 03-255106.

לחברה גדולה בענף המזון
דרוש
לסניף תל-אביב והמרכז
מחלק תוצרת
* נסיון מעשי מוכח בחלוקת מזון
* רשיון נהיגה ג'
* הכרת אזור המרכז
* ערבות בנקאית הכרחית
להתקשר החל מיום א' 03-331360

למרכז הגריאטרי בכפר-סבא
דרושים
מוסמכים/ות לריפוי בעיסוק
נא לפנות טלפונית 03-433447 או 03-433400 בין השעות 12.00—8.00.

למשרד רואי-חשבון
דרוש
בוחן מרכז
* בעל נסיון של 3 שנים לפחות בראיית-חשבון.
לקביעת ראיון נא להתקשר 03-299181 מיום א'.

לחברה גדולה
בענף התרופות
דרוש
SUPERVISOR
לניהול קבוצת
תעמלנים רפואיים.
רק בעלי נסיון של 3 שנים לפחות יפנו בכתב בצרוף תעודות באם יש לת. ד. 29312 תל-אביב.

לוחות הגליל בע"מ
למשרדינו בת"א דרושים:
* מנהל/ת חשבונות עצמאי
סוג 3—4 עם נסיון 5 שנים.
* מזכירה עצמאית
שליטה טובה בעברית ובאנגלית
נסיון 5 שנים.
לפנות טל. 260117, 218717 מ־16.00—8.00.

לרשת איגלו
של כרמל
דרושים/ות
מנהלי/ות חנויות
לאזור גוש דן
בעלי נסיון בענף הטקסטיל לבית גיל עד 35, הופעה נאה ומסודרת.
לפנות בכתב-יד אל: פרוות כרמל רחוב שוקן 21, תל-אביב.

למשכן בנתניה
דרוש
מנהל עבודה למחלקת מכונאות רכב
עם/בלי תעודת הסמכה
ידע רב במכוניות אירופיות, בעל רמה אנושית גבוהה. תנאים טובים למתאים. ינתן רכב צמוד במידת הצורך. לפנות בכתב למחי' כח אדם ת. ד. 24 נתניה, לפרט קורות חיים, גיל ונסיון מקצועי קודם. סודיות מובטחת.

לחברה במרכז הארץ
דרוש
סגן מנהל ייצור
— מהנדס/הנדסאי יצור בעל נסיון בתעשיה.
מקום מגורים: נתניה, חדרה והסביבה.
לפנות בכתב-יד לת. ד. 729 ת"א 61007 משרה מס' 40.

דרושים:
סוכני מכירות
באזור תל-אביב, ירושלים והצפון הרחוק
לחברה העוסקת בשווק רהיטים
* בעלי נסיון במכירות.
* ובעלי רכב פרטי.
* מוטיבציה גבוהה.
* תנאי שכר הולמים (כולל אחזקת רכב).
נא לפנות בכתב לת.ד. 23032, ת"א מיקוד 61230 עבור „מס' 239".

למשרד רואה-חשבון
דרושה
מדפיסה
רצוי נסיון על מעבד תמלילים
בפרטים טלפון 03-661231.

בדחיפות!!!
אנשי מכירות
בשטח הפרסום
03-298499.

למפעל לבגדי-ים
בהרצליה פיתוח
דרושים
1. מנהל/ת מתפרה
2. מנהלת חנות המפעל
3. תופרות
לפנות:
052-559628, 052-558859
לשוקי מרק

למפעל לניפוח זכוכית
דרוש
נפח זכוכית מעולה לניפוח מעבדתי ואינסטרומנטלי
למתאים תנאים טובים.
לפנות לת. ד. 2041 רמת גן.

פקידה כללית
דרושה:
לחברת ביטוח
יום עבודה מלא.
052/558457, 19—22.

למלון גדול באילת דרוש
סגן חשב
כישורים:
* נסיון מוכח של מספר שנים בענף המלונאות בתפקיד סגן חשב.
* נסיון בעבודה עם מחשב.
* שליטה מושלמת בשפה האנגלית.
למועמד המתאים ינתנו תנאים הולמים, כולל אפשרות קידום.
המתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 1505 אילת, עבור „סגן חשב".

דרושים:
מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה
ידע ב־RF ו/או בספרתי.
יוצא ל"א או חמ"ן.
אפשרות נסיעה לחו"ל.
טל. 03-339774-5-6 מיום א'.
דרושים:
עורכים/עורכות טכניים
לפנות בכתב לת. ד. 866, תל-אביב, 61008 עבור מס' 442.

לחברה גדולה ודינמית
הפועלת במישור הארצי
בענף מוצרי צריכה
דרוש
מנהל מכירות
כישורים:
* נמרץ ובעל יוזמה
* נסיון מוכח של 5—3 שנים.
* הכרות עם השוק המוסדי, יתרון
(משרדי החברה באיזור ת"א)
נא לפנות בכתב יד אל ת.ד. 33263 ת"א, עבור מס' 45
— סודיות מובטחת —

לחברת שיווק הגדולה בתחומה
דרוש
מתקין טכני
* בעל רקע טכני מעולה
* שאיפה לעבודה לטווח ארוך
* כושר ביטוי בעל פה
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 7204 רמת גן

דרוש/ה
חשב/ת מנהל/ת חשבונות
* בעל/ת יכולת לעבוד באופן עצמאי
* בעל/ת מרץ יוזמה ויכולת ניהול וארגון.
* עצמאי/ת בעריכת מאזן ופיקוח על התקציב.
נא לפנות לת. ד. 4868 חיפה עבור משרה מס' 635.

לחברה תעשייתית
דרוש:
מנהל חשבונות ראשי מנוסה
למיהול מערכת הנהלת חשבונות גדולה וממוחשבת כולל חברות בת.
נא לפנות מיום א' לטל: 03-664561

יותר טוב במנפאואר

לסניף תל-אביב
רח' בן-יהודה 12, א'—ה' 8.00—14.00
טל: 03-298877.
למחלקה הטכנית
דרושים
לפרוייקט מיוחד לתקופה ממושכת
* חרטים * משחיזנים
* כרסמים * מבלטנים
בעלי מקצוע מעולים.
לפחות 5 שנות נסיון מוכח.
תנאים מיוחדים למועמדים המתאימים.
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

---

* דרוש
קונדיטור מקצועי ובעל נסיון לניהול קונדיטוריה.
* דרושים
פועלים מקצועיים לעבודה בקונדיטוריה.
להתקשר למלון: 03-9610668.

לשופרסל
קרית שרת, חולון
דרושות
קופאיות
לפנות למנהל הסניף.

לחברה גדולה דרושים:
1. מהנדס/הנדסאי מכונות
לפיתוח ושיפור מוצרים מכניים ואלקטרו־מכניים ביתיים
2. הנדסאי/מהנדס מכונות צעיר
לטיפול בשימוש וציוד לגז.
על המעוניינים לפנות בכתב יד בצרוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 1049 ת"א 61009 בציון המשרה המבוקשת 1 או 2.

לחברה באזור **חדרה**
* אחראי קו ייצור
* מכונאי תעשיה
בעל נסיון
* נהג
בעל רשיון לגורר
* פקידה
לחצי משרה בשעות אחה"צ
* מנהל חשבונות
סוג 2, 3
נא לפנות לת. ד. 3288 חדרה.

למפעל בענף החשמל והאלקטרוניקה
דרושים
מנהל מחסן טכני
* נסיון במחסנאות טכנית של 3 שנים לפחות במחסן ממוחשב.
* כושר ניהול צוות עובדים
* רקע טכני
* ידע בסיסי באנגלית.
מחסנאי טכני
* בוגר קורס מחסנאות טכנית (רצוי תוצרת שלב בינוני של צה"ל)
* נסיון במחסנאות טכנית של שנתיים לפחות במחסן ממוחשב.
* ידע בסיסי באנגלית.
עדיפות תינתן לתושבי אשדוד והסביבה.
מתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת. ד. 4857 ת"א מ. 61848.

לחברה התעשייתית **בבת-ים**
* מנהל משלוחים
* לבורנט תעשייתי
* מכונאי אחזקה
עדיפות לבעל ידע במכונות אריזה.
* מסגר
* חשמלאי מוסמך
בעל ידע בחשמל ופיקוד תעשייתי.
* מפעיל למכונה משוכללת
* מלגזן
נא לפנות לת. ד. 600 נתניה.

ליבואני פ. א. נשיונאל
דרושים:
נציגי מכירות
בכל אזורי הארץ.
הכישורים:
בעלי נסיון מעשי במכירות.
רכב חובה.
נא לצרף קורות חיים ולשלוח לת. ד. 2126 סביון עבור נשיונאל.

לחברת מתקני שעשועים ניידת
דרוש
עובד
בעל ידע ונסיון מוכח טכני (מכונאות וחשמל) כושר לניהול צוות עובדים, השיון נהיגה (רכב — יתרון). העבודה כרוכה בשעות כלתי שגרתיות ובשהייה של תקופות מצריכות מחוץ לבית. (יש אפשרות להשקעה) עדיפות לדרוסים מסדנאות צבאיות/עוזבי קיבוץ * עובדים בעלי רקע טכני.
לפנות בדחיפות בכתב יד לת.ד. 28311 תל-אביב — 61282.

גבי שואלי בע"מ
ביחידה לאלקטרוניקה
מחווטות / מלחימות
נסיון בחיווט והרכבות הכרחי.
תנאים טובים למתאימות.
טלפונים: 984559, 984083.

לחברת ספנות
דרושים באזור ת"א
א. רוכשי מטענים
(אנשי מכירות)
* כושר הבעה בע"פ ובכתב גם באנגלית.
* רצוי בעלי נסיון בספנות והובלה ימית.
ב. מזכירה
* בעלת יכולת ונסיון מוכח בניהול משרד.
* ידע בהדפסה עברית אנגלית (רצוי שפת אם אנגלית).
* ידע ונסיון בהפעלת מעבד תמלילים
תנאים טובים למועמדים המתאימים
להתקשר לטל' 03-376713, 03-375211

לחברת יעב"א איסוף נתונים
בית מערכות מוביל בשטחו
1. הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
תאור התפקיד
הובלת צוות המפתח מערכת תקשורת נתונים ממוחשבת — דרוש נסיון קודם, בסביבת מיקרו פרוססורים מתוצרת אינטל — יכולת שמוש עצמאית במערכת MDS.
2. טכנאי אלקטרוניקה
לעבודות במעבדה לאחזקת מערכות ציוד משובץ מיקרו פרוססורים.
תנאים טובים למתאימים
לקביעת ראיון נא להתקשר החל מיום א' לאורית טל 03-331888.

למוסד פיננסי
דרושים/ות
* בוגרי/ות מנהל עסקים ו/או חשבונאות ו/או כלכלה
או בשלבי סיום הלימודים לעבודה במשרה מלאה (4 משרות)
* מזכירה כתבנית
עברית אנגלית
שעות העבודה:
בימים א'—ה' 10 עד 18
ביום ו' 8 עד 13.30
לפנות בכתב-יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 29464 ת"א 61293
ולציין: עבור משרה

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרוש/ה
עורך/ת דין מתחיל/ה
בדבר פרטים ובצירוף קורות חיים נא לפנות לת. ד. 767 חיפה.

לחברת בניה בחיפה
דרוש/ה
עורך/ת-דין מנוסה
בעבודה משפטית מגוונת בחברה
בעל/ת
* 5 שנות נסיון קודם בעסקות מקרקעין ורישומן.
* נסיון בענף הבניה.
לפנות בכתב-יד לת. ד. 6184 חיפה 31061.

למפעלי דפוס כתר ירושלים
דרושים
1. דפסי אופסט
— אפשרות לעבודה במשמרת שניה בלבד.
2. מונטג'ר
3. צלם אופסט
4. כורכים
5. כתבנים/יות
לסדר מחשב לעבודת אחה"צ.
תנאים טובים מובטחים למתאימים
לפנות למחלקת כח אדם
טלפון 02-521201.

לבית דפוס פ.ד.ר. בע"מ דרושים
1) עוזרי דפסים למכונות אופסט
2) בוגרים לאחר שרות צבאי.
טל. 03-9610717, 03-9611115

לניהול פרויקט
דרושים
הנדסאי אלקטרוניקה
(קצין/רס"ר/רס"ל)
יוצא חיל אויר
לפנות לשוקי טלפון:
03-736142, 03-732800

לחברה גדולה ורצינית בדרום
דרוש
חשב/מנהל חשבונות ראשי
רואה חשבון או בעל השכלה מקבילה
עם נסיון של 5 שנים לפחות.

נא לפנות בכתב עם פירוט קורות חיים
לת.ד. 9076 רמת אפעל מ. 52960.

לחברה ידועה ובעלת מוניטין בשטח הרפואי במרכז הארץ — דרוש
מנהל מכירות - ישראל
התפקיד: ריכוז מערך המכירות של החברה בישראל, כולל הפעלת צוות עובדים וניהול מחלקה.
הכישורים: בעל נסיון מוכח בניהול מכירות בשטח הרפואי.

על המעוניינים לפנות בכתב-יד תוך פירוט מלא של קורות-חיים, השכלה ונסיון בעבודה, אל ת.ד. 4104, ת"א 61040, עבור „מנהל מכירות". סודיות מובטחת.

למפעל מתכת הש"ש
דרוש
מנהל עבודה
איש אחזקה,
רצוי המלצות.
לקביעת ראיון להתקשר 364322.

למפעל שמירי ברמל בנתיבות דרושים
סוכנים נוסעים
מכל חלקי הארץ בעלי רכב מסחרי, (טרנזיט).
לקבלת פרטים לפנות למנהל כח-אדם, אבי זיינברנר טלפון: 057-941281—3

למשרד רואי חשבון דרושה
כתבנית
עם נסיון
טל. 661888.

למוסכי אקספור בע"מ
פחח רכב מנוסה
טלפון 03-337527.

דרושים
רוקח/ת
עם נסיון, לבית מרקחת בתל-אביב.
תנאים טובים.
טל. 03-427170, 03-298740.

מנהל מכירות
בענף ביטוח חיים
חברתנו מפתחת ומרחיבה את מערך המכירות שלה **בכל רחבי הארץ** תוך יישום שיטות שיווק חדשניות. אם אתה בעל נסיון מוכח במכירה ובניהול אנשי מכירות בביטוח חיים.
יש לנו מה להציע לך!
כישורים נדרשים:
— כושר מנהיגות.
— יכולת לתפקד בתנאי לחץ.
— משמעת עצמית ורצון להתקדם.

אנא פנה טלפונית בשעות 8.30—15.00 לכרמלה 03-296116.

מנורה
חברה לבטוח בע"מ

למחלקה כלכלית דינמית
בחברה פיננסית מובילה הפעלת בשוק ההון
דרוש/ה
כלכלן/כלכלנית
מועמדים מתאימים הינם בוגרי כלכלה — מנהל עסקים/ניהול, בעלי ידע בתיכנות והבנת תהליכים בשוק ההון.
התפקיד המוצע כולל השתלבות בפיתוח מערכת תומכת החלטות וסיוע לניתוחים פיננסיים. נסיון מעשי קודם איננו הכרחי.

נא לפנות בכתב-יד לת. ד. 799 תל-אביב 61007 ולציין עבור מס' 40.

דרושים
1. **מנהל חנות** בענף המזון
2. **מנהל חנות** בענף חומרי הניקוי והקוסמטיקה
3. **פקידה** לעבודות כלליות
4. **קופאיות**

הנתונים הדרושים:
* יושר והגינות
* חריצות
* אחראיות ומסירות
* הופעה נאה ואלגנטית
* כושר ביטוי
* נסיון במכירות
* לא למעשנים

אנחנו מציעים שכר הוגן ומקום עבודה נעים וסולידי
המעוניינים במשרות הנ"ל יפנו בכתב יד בפירוט קורות חיים לת.ד. 101 סביון בציון משרה.

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות ראשי
למפעל תעשייתי באזור התעשיה מגדל העמק
נא לפנות לטלפון: 065-43555.

דרושים/ות
סוכנים/ות
להפצת חנורות, עניבות ומוצרי-עור.
עם נסיון + רכב.
(אפשרי גם סוכנים המפיצים דברי הלבשה לנשים וגברים)
03-324712

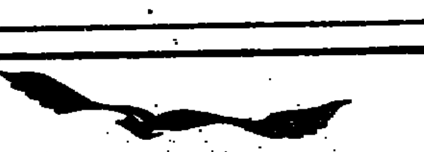

אנו פותחים אופקים חדשים
אפשרויות מקצועיות ללא גבולות...
הזדמנויות קידום ללא מגבלות...
תנאי עבודה מתקדמים...

מפעיל למערכת י.ב.מ.
לעבודה על מחשב 4381 בסביבה הנדסית עתירת-ידע המשתמשת בתכניות CAD לפיתוח מעגלי מוליכים למחצה.

הכישורים הדרושים:
* נסיון בהפעלה, רצוי במערכות VM
* יכולת מתן שירות למשתמשים
* שליטה בשפה האנגלית.

בואו הצטרפו לצוות מעולה בחברה עתירת ידע, המובילה בעולם בתחום המוליכים למחצה.

אנא פנו בכתב יד בצירוף קורות חיים וציונים למוטורולה סמיקונדקטור, ת. ד. 32288 ת"א 61322.
סודיות מובטחת.

מוטורולה סמיקונדקטור

מלונות דן
למלון דן קיסריה
דרוש/ה
חשמלאי מוסמך
מועמדים מתאימים עם נסיון עבודה במלונאות יפנו למנהל אחזקה —
טלפון 063-62266.

למוסד שיקומי ציבורי בת"א
דרוש
פסיכולוג קליני או שיקומי מוסמך
בהיקף ¾ משרה לפחות.
לקביעת ראיון נא לפנות לטל. 03-331944, 03-335140, 03-338353.

ביו — הנדסה רפואית בע"מ
סוכני — SIEMENS — ציוד רפואי
דרוש/ה
איש/ת מכירות
מנוסה, נמרץ, בעל רשיון נהיגה
הרצליה, טל. 052-551251.

חברה מסחרית
מחפשת:
מנהל/ת מחלקת חשמל
תיאור התפקיד:
ייזום ופיתוח מכירות של מוצרי חשמל ביתיים ותעשייתיים. אחריות כוללת, עמידה בקריטריונים מקצועיים גבוהים של משא ומתן עם ספקים ולקוחות. הכרת השוק חיש־ראלי בתחום החשמל־אלקטרוניקה ובקו תעשייתית. ניהול צוות עובדים.
כישורים דרושים:
מהנדס חשמל / אלקטרוניקה, יכולת הוד־מדדות עם מערך מסחרי בהיקף גדול. נסיון קודם בניהול צוות עובדים גדול. יחסי אנוש טובים. פוטנציאל ניהולי ושיווקי גבוה. ידיעת השפה האנגלית. גיל עד 45 שנה. מגורים: גוש דן.
המעוניינים יפנו בכתב יד בלבד עם פירוט תולדות חיים ונסיון מקצועי אל ת. ד. 866 תל־אביב 61006, עבור מס' 443.

גבי שראץ בע"מ
דרושים
מבקרי איכות מכניים
עדיפות לטכנאים ובעלי נסיון.
03-984083, 03-984559.

ש.ג. אלקטרוניקה בע"מ
יבואני
ROTEL WHARFEDALE
דרוש
איש מכירות למערכות סטריאו
למכירה באולמי התצוגה לסוחרים ופרטיים, נסיון.קודם במכירת סטריאו
לפנות לליאורה 03-287926, 03-298925.

אלישרא מערכות אלקטרוניות בע"מ

מהנדס מחשבים
(שרה מס' 139/11)
* לעבודה בפיתוח מחשב צבאי מתקדם.
* בעל ידע והכרת מבנה ופעולת מחשבים, עם נסיון קודם בתחום.
* רקע בשיטות עבודה במיקרו־תכנות והכרת שפות מכונה.
* רצוי נסיון באסמבלר של מחשבי NOVA.

הנדסאי מכונות
(משרה מס' 140/21)
* לעבודה בעלת אתגרים ביחידת הנדסה.
* בעל נסיון של 5 שנים לפחות בזיווד אלקטרוני, פיתוח התקני ייצור והפקת מסמכי ייצור.
* נסיון באחזקת מכונות ייצור בשטח האלקטרוניקה — יתרון.

המשרות מיועדות לנשים ולגברים כאחד.
נא לפנות בכתב־יד (בעט כדורי) בצרוף קורות חיים ובציון מס' משרה ל"אלישרא מערכות אלקטרוניות בע"מ. משאבי אנוש – ענף העסקת עובדים, רחוב מבצע קדש 48 בני ברק, מיקוד 51203.
• זמן הנסיעה נמיש • 5 ימי עבודה בשבוע.
— סודיות מובטחת —

חברתנו הינה עתירת ידע ומתמחית בפיתוח ציוד־ אלקטרוני מתוחכם

elisra שם חדש למסורת ותיקה

Data General
a Generation ahead.

לאגף המכירות דרושים:
נציגי מכירות בכירים
1. לתחום הבטחון — במיגזר הצבאי ביטחוני.
2. למחלקה המסחרית — לטיפול במוסדות ציבור וארגונים גדולים.

הכישורים הנדרשים:
השכלה אקדמאית ונסיון בתפקידים דומים.
נא לפנות בכתב־יד עם פירוט קורות חיים ונסיון קודם ל,טים מחשבים' מרכז מסחרי רמת־אילן, גבעת שמואל 51905.

team תים
מחשבים ומערכות בע"מ

HEALTH PROFESSIONALS INTERNATIONAL
מחפש פיזיותרפיסטים
לעבודה בארה"ב
הנציג ישהה בארץ ב־28—26 בפברואר.
לראיון להתקשר 04-244078 בשעות הערב.

אלקטרה חטיבת המערכות האלקטרו-מכניות
לאגף מיזוג אויר — סניף ת"א
דרושים:
מהנדס מיזוג אויר
(משרה מס' 130/86)
דרישות התפקיד:
* נסיון קודם של 5 שנים לפחות בתפקיד מהנדס, ביצוע בעבודות קבלניות גדולות.
* יכולת ניהול פרוייקטים.

מהנדס מיזוג אויר
(משרה מס' 131/86)
המועמד שיתקבל יוכשר לתפקיד מהנדס ביצוע וניהול התקנת מערכות מיזוג אויר מרכזיות.

5 ימי עבודה בשבוע.

נא לפנות בכתב־יד, בצירוף קורות־חיים, פרוט נסיון קודם וטל. להתקשרות לת.ד. 4455 ראשל"צ מיקוד 75143 בציון מס' המשרה.

למפעל תעשייתי גדול ומבוסס במפרץ חיפה
דרושים אנשים מעולים
* מהנדס מכונות
לארגון ופקוח על עבודות אחזקה
● נדרש נסיון עבודה דומה של כ־3 שנים.
* כימאי למחלקת מחקר ופתוח
● בעל תואר שני לפחות עם נסיון בכימיה תעשייתית
● יכולת ויוזמה לקידום נושאים חדשים.
* הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
לפקוח על ציוד תהליכי מגוון
● נסיון של לפחות 5 שנים בעבודה עם ציוד פנאומטי ואלקטרוני.
● כושר לניהול צוות הכרחי.
במפעל עובדים 5 ימים בשבוע וקיימות הטבות נלוות רבות.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 612 קרית־ביאליק עבור מספר 101.

דבורת שפות
לייתדמור
חלבשת עור
מוכרת
לחצי משרה.
03-224819

לחנות בדים
דרוש
איש מכירות
נסיון במכירה לקונים ולסוחרים
תושב ת"א.
לכתוב בציון גיל, קורות חיים, נסיון, ומשכורת מבוקשת
לת. ד. 8268 יפו.

דרוש/ה
רוקח/ת — עוזר/ת רוקח/ת
לבית מרקחת בת"א
03-455198
418581

אדם
תל אביב רח' ליסין 12
פסיכולוג/ית קליני/תעסוקתי
אם את/ה בעל/ת נסיון וידע בפסיכודיאגנוסטיקה, היכרות עם כלים השלכתיים, הרבה שכל ישר ורצון לעסוק באוכלוסיה לא פתולוגית. בוא להצטרף למיגוון עיסוקים במכון פסיכולוגי מתפתח ודינמי.
התקשר/י למכון אדם טל: 03-283891, 03-294506
סודיות מובטחת

למחלקה הטכנית של מרכז 'תנובה'
דרוש/ה
הנדסאי/ת מכונות
● עם נסיון בעבודות שירטוט ותיכנון.
בהצעות נא לפנות לטלפון 03-254151, ולבקש את מנהל המחלקה הטכנית.
סודיות מובטחת.

לחברה ליבוא חלפים לרכב
דרושים
* נציגי מכירות
* מחסנאי
* מנהל חשבונות מדופלם
נא לפנות בכתב קורות חיים לת.ד. 31117 תל־אביב 61311.
סודיות מובטחת

למשרד מכני ברעננה דרושה
מזכירה
מעולה ומנוסה
שליטה בעברית ואנגלית
כולל הדפסה, כושר ניסוח ויכולת עבודה עצמאית שעות עבודה 08.00—15.00 5 ימים.
להתקשר 052-450451 לקביעת ראיון.

לחברת - אחים עופר (נהול) בע"מ.
דרוש
עוזר למנהל הצוות
הכישורים הדרושים: השכלה תיכונית.
אנגלית על בוריה
רצוי דרגת קצונה בצי הסוחר
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1755 חיפה

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

שגיא פרומושן
דרושים
1. תקציבאי/ת בעל השכלה ונסיון רב בשיווק וניהול לקוחות.
2. גרפיקאי/ת מעצב ומבצע בעל נסיון רב בפרסום והפקות.
3. קופירייטר עם נסיון מוכח ברעיונות שיווק ובכתיבה פרסומית וטכנית.
רק בעלי נסיון של 3 שנים לפחות יפנו לטל: 03-733203 לאבי. (החל מיום א')

חברה תעשייתית ליצוא מערכות הפקת חשמל מאנרגיה סולרית
דרושים

1. אחראי להפעלת מערכות ואקום
לצפויים ושכבות דקות בקנה מידה תעשייתי
דרישות:
* מהנדס/הנדסאי בעל נסיון מוכח בעבודה בשכבות דקות.
* הכרת הציוד וידע בהפעלת מערכות ואקום
יתרון – ידע ונסיון בצפויים בשיטת ההתזה בואקום (SPUTTERING)

2. רואה חשבון בכיר
לעריכת והגשת דווחים, תחזיות ונתוחים פיננסיים מספריים ומלוליים לבעלי מניות, להנהלת החברה ולמועצת המנהלים
דרישות:
* הכרת העקרונות החשבונאיים בישראל ובארה"ב.
* כושר הקמת מערכות ושמוש במחשבים
* שליטה מלאה בעברית ואנגלית

3. מנהל מחלקות תקציב ותמחיר
דרישות:
* רואה חשבון בכיר, איש מערכות
* בעל כושר נהול צוות עובדים ותפעול מנהלי מחלקות תקציב ותמחיר.
* בעל כושר פתוח, רישום ופקוח על מערכות ונהלים
* בעל כושר ארגון מקצועי של נתונים
* הכרת חוק עדוד השקעות הון, קרנות מו"פ וחוקים כלכליים אחרים
* שליטה מלאה בעברית ואנגלית

4. מנהל ענ"א
לנהול:
* מחלקת תכנה העוסקת בפתוח מערכות מידע אינטגרטיביות בתגובה מיידית עבור פעילויות החברה השונות כולל מערכות תקשורת עם מחשב ומסופים בחו"ל
* מחלקת יישום מערכות העוסקת בישום תוכנות, מתן שרותי מחשב והדרכת משתמשים, הכנה ופקוח על נהלים וטפסים והפעלת חדר המחשב
(IBM S/36 + מסופים; תכנה עיקרית RPG II)
דרישות:
* השכלה בנושאים פיננסיים ונהול ייצור
* נסיון רב בנתוח מערכות
* שליטה מלאה בעברית ואנגלית

5. מנהל מדור ספקים
לנהול מו"מ עם ספקים על תנאי תשלום קצרי וארוכי טווח
דרישות:
* נסיון מוכח בנהול מו"מ עם ספקים
* הכרת מחירי הון ובטחונות
* יכולת להשתמש במערכת בצוע התשלומים באמצעות מחשב
* כושר שכנוע וחוש מסחרי
* שליטה מלאה בעברית ואנגלית

6. איש קשר עם בנקים ושוק ההון
דרישות:
* נסיון מוכח בנהול עסקאות בתחום נכסים והתחייבויות פיננסיות, בטחונות, ערבויות וסכוני מטבע, נהול פעולות יבוא ויצוא ופתיחת אשראים דוקומנטריים.
* נסיון מוכח בעבודה עם המערכת הבנקאית ושוק ההון בארץ ובעולם
* הכרת חוק הפקוח על מטבע חוץ וחוקי מס
* חוש מסחרי
* שליטה מלאה בעברית ואנגלית

7. תקציבן/תמחירן
דרישות:
* השכלה בחשבונאות ובכלכלה
* נסיון מינימלי של 3 שנים בתחום
* נסיון בשמוש במחשבים אישיים (יתרון בלוטוס P/C)
* יכולת עבודה בצוות ויחסי אנוש טובים
* שליטה בעברית ואנגלית

8. מתכנת
דרישות:
* נסיון מינימלי של 3 שנים בכתיבת תכניות בRPG II (יתרון – גם בקובול)
* הכרת מערכת IBM S/36
* נסיון בפתוח ויישום מערכות מידע פיננסיות תעשייתיות
* שליטה בעברית ואנגלית
יתרון – השכלה בכלכלה/חשבונאות/מינהל עסקים/נהול ייצור.

מועמדים מתאימים המוכנים לעבודה מאומצת בעלת אתגר יפנו בכתב יד בפרוט קורות חיים למחלקת כח אדם ת.ד. 7929 ירושלים 91079

LUZ
INDUSTRIES ISRAEL

כור תקשורת והתראה בע"מ

דרושים

1. תוכניתן אקדמאי
* בעל ידע ב־UNIX ו־C

2. תוכניתן
כישורים: * בעל שנתיים נסיון * בעל השכלה בתחום ניהול/הנדסת ייצור * ידע ב־UNIX, C וקובול - יתרון.

3. מהנדס אלקטרוניקה
לתפקיד מנהל פרוייקט
הכולל: ניהול פרוייקטים, תכנון ואינטגרציה של מערכות התרעה, סיוע למחלקת שיווק.
כישורים: * נסיון של 3־6 שנים במערכות ספרתיות ואנלוגיות * הכרה ונסיון במערכות משובצות מקרו פרוססורים * יכולת הבעה בכתב ובעל־פה * ידיעת השפה האנגלית * יכולת ניהול צוות עובדים

נא לפנות למשרות 1+2 לאתי טלפון: 03-492661-3
ולמשרה מספר 3 נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים אל ת.ד. 13022 תל־אביב מיקוד 61130
– סודיות מובטחת –
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

לחברת און
הנדסת מזוג אויר בע"מ
דרושים

1. מנהל חשבונות עצמאי
מאזור ראשל"צ/חולון/בת־ים
* המנוסה גם בתפעול, פיתוח והסבת מערכות למחשב

2. הנדסאי/טכנאי
* בעל ידע ונסיון מעל ל־3 שנים במתן שרותים ותקונים במערכות מזוג אויר מרכזיות

3. חשמלאי
* בעל ידע ונסיון מעל ל־3 שנים במתן שרותים ותקונים במערכות מזוג אויר מרכזיות

תנאים טובים למועמדים המתאימים
נא להתקשר לטל' 03-9611148

מילא
מרכז ייעוץ למשאבי אנוש

לחברה המובילה בתחומה במרכז הארץ
דרושים

1. מנהל שיווק
* בעל נסיון של 5 שנים לפחות בשיווק
* עדיפות למהנדס רכב/מכונות
* אפשרות למידת הנושא הספציפי

2. סמנכ"ל לאגף ייצוא
התפקיד כולל שהיה בחו"ל
* בעל רקע שיווקי
* נסיון בשיווק של 5 שנים לפחות

3. טכנולוג
* בעל רקע כימי
* נסיון של 3–5 שנים
* יכולת ניהולית גבוהה

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון אל "מילא" מכון יעוץ למשאבי אנוש, רחוב ארלוזורוב 88, תל־אביב, בציון שם המשרה.
סודיות תשמר בקפידה
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

לתעשיה הצבאית באזור המרכז
דרושים:

משרה 11/87 למחלקה נסויי שדה
א. קצינים במקצועות: קשת, קו"א, מ"ס
ב. מפקדי צוות תומ"ת רכב
ג. מפקדי צוות תומ"ת רומח
ד. חמשי צריח לתומ"ת רכב ורומח

חייל שריון
חמשי צריח למגח, שוט, טירן
מכונאי טנקים למגח, שוט, טירן

12/87 למחלקת מכשור ומדידה
א. מהנדס/ת אלקטרוניקה
בעל/ת נסיון של 5 שנים לפחות. רצוי נסיון בתחום R.F.
ב. טכנאי אלקטרוניקה
להפעלת מיכשור אלקטרוני וציוד מדידה – בתנאי שדה.

13/87 למחלקת צילום
צלם – בוגר בי"ס לצילום טכני, (רצוי טכנאי).

14/87 למחלקת חשמל
חשמלאי מוסמך
– בוגר בי"ס מקצועי, נסיון של 3 שנים לפחות.

15/87 כרסמים/חרטים C.N.C
בעלי 10 שנות נסיון לפחות, ידע בקריאת שרטוט טכני ויכולת לעבוד באופן עצמאי.

המעוניינים מתבקשים להתקשר לכח־אדם, טלפון: 03-5425698, לקביעת מועד לראיון, או לפנות בכתב בפירוט נסיון ובציון המשרה המבוקשת, ליחידת התעסוקה, ת.ד. 1044, רמת־השרון, מיקוד: 47100. (נא לציין מספר תעודת זהות).

התעשיה הצבאית

לגדעון אוברזון דרושים:
תדמנית רצוי עם נסיון בבגדים
פקידת קבלה - מרכזנית
תופרות אוברלוק וזיגזג

Oberson
5 ימי עבודה בשבוע
טל' 7510178
תנאים טובים למתאימים

למימד – מערכות תכנה בע"מ
דרושים אנשי מכירות
תנאים טובים למועמדים המתאימים
לקביעת ראיון יש להתקשר לטל' 03-283963

מפעלי חובלה בע"מ
דרוש
מנהל יחידת חשבונות לקוחות
במחלקת הנהלת חשבונות

* מנהל חשבונות בעל סוג 3 לפחות * נסיון קודם של מספר שנים בניהול צוות עובדים בעל אופי דומה * נסיון ויכולת קשר שוטף בכתב ובעל־פה עם גורמים בתוך ומחוץ לחברה * הכרה ונסיון שוטף בעבודה עם מערכות ממוחשבות.

על המועמדים להתגורר בבאר־שבע או בסביבה הקרובה.
תנאי שכר בהתאם לכישורי המועמד.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 72 ב"ש 84100

בקבוצת כלל לישראל

משמר
חברה לשמירה, בטחון ושרותים בע"מ

דרושים
קצינים –
רצוי חי"ר או אג"ם
לתפקיד אחראי משמרת בבטחון
העבודה במפעלי "ים־המלח"
תנאים מעולים
לפנות למשרדנו בבאר־שבע ברח' הדסה 29 טל' 057-78633 057-74331

לחברתנו
ברמת־אביב
דרושות

מוכרת
ידע כללי בצילום
ידיעת שפות –
הכרחי
משרה מלאה
(מפוצל) שכר חולם!

מזכירה
ידע כללי בהנה"ח
הדפסה
למשרה מלאה
03-425663

לחברת אלקטרוניקה
דרוש:
טכנאי/הנדסאי
אלקטרוניקה

לעבודה אחראית ומעניינת במעבדה ושרות חוץ לציוד הקלטה משוכלל
נסיון 5 שנים בעבודה עם ציוד הקלטה מתקדם, ציוד אלקטרוני ואלקטרומכני
רשיון נהיגה הכרחי
לפנות בצרוף פרוט נסיון קודם וקורות חיים אל: ת.ד. 16480, תל־אביב 61163

למשרד רואה חשבון
דרושים:

* כלכלנית – לתפקיד ניהולי.
* מנהלת חשבונות – מעולה ועצמאית (רצוי ניסיון קודם במשרד להנה"ח)
* בוחן מרכז – בעל ידע רב במיסים.
* כתבנית מאזנים – מעולה (חצי משרה).
* מפעילת מחשב – (כולל ידע בקלדנות ועיבוד תמלילים)

לפנות בכתב ת.ד. 20344 תל־אביב.

משאויר טעינה אוירית בע"מ
דרושים לעבודה בנתב"ג

* עובדים בלתי מקצועיים.
* מפעילים.
* עבודה במשמרות.
תנאים טובים.

נא לפנות בטלפון: 03-9711696

למשרד חקירות
דרושים:
חוקרים
רשויים

EL-DE אל־דה
פיתוחים אלקטרו אופטיים בע"מ
בקרת כניסה ואיסוף נתוני כ"א
אנו מתרחבים ופותחים משרד שיווק בת"א
דרושה
עוזרת למנהל השיווק
התפקיד הינו עצמאי וכולל אירגון משרד השיווק ומכירות בפועל ללקוחות.
כישורים:
אקדמאית, נסיון קודם במכירות (רצוי בתחום האלקטרוניקה) עצמאית ומרצת, ידיעת השפה האנגלית.
נא לפנות בכתב יד בצרוף תולדות חיים ונסיון לת.ד. 32129 תל־אביב 61321

דנאל
שירותי כח־אדם
(יהושע אדיר) בע"מ
מצטרף להצלחה!
לענף הפרסום והצרכנות
דרושים
אנשי ארגון ומנהלה
לאזור ראשל"צ רחובות (לפנות לסניף ת"א)
לאזור אשדוד (לפנות לסניף אשדוד)
לאזור ירושלים (לפנות לסניף ירושלים)
מנהלי צוותי מכירה
(Supervisers)
לכל אזורי הארץ
(לפנות לסניף הקרוב למקום המגורים)
מקדמי מכירות
לכל אזורי הארץ
(לפנות לסניף הקרוב למקום המגורים)
יתקבלו מועמדים בעלי נסיון מוכח בלבד.
דנאל, תל־אביב, גורדון 88 טל: 03-222266, 240878, 245541
דנאל, ירושלים, יפו 63 טל: 02-227105
דנאל, באר־שבע, התחדשות 37, טל: 057-78719
דנאל, אשדוד, רוגוזין 8, טל: 055-22561, 34777

למוסד ציבורי גדול
דרושה
מזכירה בכירה
למנכ"ל

על המועמדת לחיות בעלת נסיון מוכח בניהול לשכה, בעלת יכולת ארגון, שליטה בעברית ובאנגלית ובעלת ידע בהדפסה ובניסוח. עדיפות לבעלת השכלה גבוהה.
שודיות מובטחת

למפעל הארגז
לרהיטי משרד ממתכת ברעננה
דרושים:
פחחים מעולים
בעלי יכולת ביצוע דגמים באופן עצמאי ולפי תוכנית
תנאים טובים למתאימים
5 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות לטלפון 052-450166 למר מדניק איתן – מנהל הייצור בימים א'־ה' משעה 07.00־16.00

לחברת תמרוקים
דרוש
סוכן
מכירות

* בעלי נסיון קודם
* לבעלי רכב
* העבודה באזור גוש־דן ת"א.
* תנאים טובים למתאימים.

מעוניין
כלכלן צעיר ודינמי עם נסיון בשווק, פיתוח ארגון ונהול בתחומים שונים.
בעל משפחה, שפת אם – ספרדית.
מעוניין בהצעות לתפקיד ביצועי הולם במרכז הארץ או בחו"ל.
נא לפנות בהצעות מעניינות בלבד. ולציין מס' טלפון לת.ד. 5330 ירושלים – 91052 – עבור כלכלן

להברה היזמית העוסקת בציוד למחשבים
דרושים
צעירים, רווקים ונמרצים
עם נכונות לעבודה קשה מאזור ת"א
מחסנאי
שליחים

החורט תעשית כלי עבודה בע"מ
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות מנוסה
משרה מלאה, עצמאי/ת, ידע באנגלית

לפרסם מודעה!
דחף
ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחף מרכז — סמטת בית השואבה 8 (פינת אלנבי 94) מול קולנוע מוגרבי, טל. 622547
ת"א דחף דיזנגוף — רח' דיזנגוף 118 (מול כסית) פתוח 24 שעות, טל. 239952
ת"א דחף בן יהודה — רח' בן יהודה 9 (מול קולנוע מוגרבי) טל. 656120
ת"א דחף אלנבי — רח' אלנבי 123 (ככר המושבות) טל. 611806
חיפה דחף — רח' הרצל 11 (הדר) טל. 645333/4
ירושלים דחף — רח' יפו 43 (ככר ציון) טל. 226335
דחפון — שרות מודעות טלפוני 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

דנאל
עובדים זמניים לפי שעות
(יהושע אדיר בע"מ)

למחלקה הטכנית בתל־אביב
דרושים
* שרטטי/ות מכונות
* טכנאי אלקטרוניקה
* מרכיבים מכניים
* חווטים/ות
* סטודנטים לעבודות שמירה
* סטודנטים להרצת תוכניות במחשב
* חרטים/כרסמים
* רתכי ארגון/נירוסטה
* עובדי יצור לכבישת מתכת

למחלקה המשרדית בתל־אביב
דרושים:
* מזכירה עברית־אנגלית
* פקידות לעבודות משרד
* מעבדות תמלילים
* פקידות טלקס

דנאל תל אביב גורדון 88
03-245541, 222266, 240878, 245531

דרושים:
* עובדי "צור
* צבעי תעשייתי
* עובד ניקיון
נא לפנות: ז'בוטינסקי 79 קרית־מטלון פתח־תקוות ע"י סופרון 03-9231969

לקבוץ עין־זיוון
דרושה
אחות
מוסמכת
טלפון 069-62176/7
או בכתב ד.נ. רמת־הגולן מיקוד 12426 עבור דלית

תמי (אימי)
מכון למחקר ולפתוח בע"מ
דרוש
מהנדס בנין
לניהול ופיקוח על הקמת מבנה מעבדות כימיות משוכללות
המועמד צריך להיות בעל נסיון של 5 שנים לפחות בפיקוח באתרי בניה
המועמד המתאים יועסק בחוזה אישי
המועמדים ישלחו קורות חיים לכח־אדם תמי ת.ד. 313 חיפה מ. 31002
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים
בקבוצת כוּר־כלל לישראל

למשרד בצפון ת"א
דרושה
פקידה
הכישורים הדרושים:
- השכלה על־תיכונית
- לאחר שרות צבאי
- נסיון של 3־6 שנים לפחות
- הדפסה טובה בעברית
- נסיון במעבד תמלילים וטלקס - יתרון
- ורטואה, אחראית ומנומסת
תענות על הכישורים הנ"ל, מתבקשות לפנות בכתב־יד, בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם לת.ד. 6040 ת"א 61060.

לחברת ליצוא תוכנה ברמת־השרון,
דרושה
מזכירה מעולה
שפת אם אנגלית
לניהול המשרד כולל קורספונדנציה וכתבנות אנגלית ועברית.
ידע בקצרנות יתרון.

אדם
תל אביב רח' פינסקר 12

לקבוצת חברות מסחריות בתנופת פיתוח
דרושים

1. עוזר למנכ"ל הקבוצה
(משרה 201)
התפקיד
בדיקת כדאיות פרוייקטים חדשים בקרת פרוייקטים, תיאום בין חברות קשר עם חברות בחו"ל, פעילות שיווקית.
הכישורים:
השכלה אקדמאית, ידיעת אנגלית נסיון שיווקי ו/או ניהולי, דינמי עצמאי ובעל יוזמה, נכונות לעבודה קשה.

2. מנהל שיווק
(משרה 202)
התפקיד
הקמת מערך שיווק ומכירה של מוצרי צריכה מגוונים הקמת סוכנויות, הפעלה ופיקוח על מערך מכירה, פיקוח על מערכות מלאי.
כישורים:
ידיעת אנגלית, נסיון בשיווק, התמצאות בנושאי אלקטרוניקה, דינאמי, בעל יוזמה ויכולת לעבודה עצמאית.
מקום העבודה ת"א

לפנות בכתב: אדם פינסקר 12 ת"א 63421
תוך ציון מס' משרה.

IPL
אינטרפום מעבדות בע"מ
חברתנו מפתחת מוצרים חדשניים בתחום הרפואה בשיטות ביוטכנולוגיות והינה חלק מקבוצת החברות הבינלאומיות Ares-Serono
מניות החברה נסחרות בבורסה של ניו־יורק מעבר לדלפק.

דרוש:
● ראש צוות ביחידה לפיתוח תהליכים.
המועמד המתאים יהיה אחראי על מספר פרויקטים המבוססים על תרביות תאי יונקים שעובדו בהנדסה גנטית.
הכישורים:
1. .MSC או Ph.D בתחום מדע החיים.
2. נסיון בתרביות רקמה של תאי יונקים ובעיבוד מוצרים חלבונים המופקים על ידי תאים אלו.
3. יכולת נהול צוות עובדים.
4. נכונות לעבוד מעבר לשעות המקובלות.

מגורים באזור רחובות ● 5 ימי עבודה באווירה נעימה ● סודיות מובטחת
נא לפנות בכתב ולפרט קורות חיים ושם המשרה (ע"ג המעטפה): אינטרפום מעבדות בע"מ מח' כח אדם, קרית ויצמן נס ציונה 76110

סקר SEKER
תיכנון, פיתוח וניהול
מהנדסים יועצים

דרושים
* מהנדסי תעשיה וניהול
בעלי נסיון עד 5 שנים.
* מהנדסי תעשייה וניהול מתחילים.
* מהנדס/הנדסאי מיזוג־אוויר
בעל נסיון של שנתיים לפחות בתיכנון.
נא לפנות טלפונית: 03/491383, 494878, מיום ראשון או בכתב רח' סוקולוב 33, רמת־השרון 47236.
רק מועמדים מתאימים ייענו

למושב גבעת־יואב
דרוש
גזבר
עם נסיון קודם
להתקשר בשעות הערב
לטלפון: 067-63334, 067-63339

דרוש
איש מכירות
לציוד משרדי
לפנות בכתב לת.ד. 1832 ר"ג 52117

הדר רוזן
מפעלי סריגה וכיסויים למושבי מכוניות
דרוש
מנהל שווק
להפעלת סוכנים ברחבי הארץ
קשר עם לקוחות וספקים בארץ ובחו"ל
נסיון קודם וידיעת השפה האנגלית הכרחיים.
לפנות בכתב בצירוף תולדות חיים ונסיון קודם להדר רוזן רח' לבונה 30 ת"א

---

solog
תופרת
לדוגמאות
נסיון במכונת אוברלוק, זיגזג ו־2 מחטים
למשרה מלאה
סולוג־מפעלי סריגה בע"מ
רח' הפלך 3, ת"א, טל': 824121 ליד איצטדיון בלומפילד

סי.או.איס. טלקומוניקציה בע"מ
דרושה
נציגת מכירות
למערכות תקשורת למפעלים ומוסדות
התפקיד: איתור לקוחות חדשים; טיפול בפניות אל החברה.
כישורים: גיל 23־30; השכלה תיכונית; נסיון מוכח במכירות למוסדות.
אנו מציעים תמורה הולמת להצלחה, הדרכה מקצועית ואפשרויות קידום.
נא לפנות עם פירוט קורות־חיים אל ת.ד. 7136, תל־אביב 61071.
סודיות מובטחת

משהב
חברה לשכון בנין ופתוח בע"מ
למשרדנו בתל־אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
ידע בהנהלת חשבונות ממוחשבות ובדיווחים למס הכנסה – הכרחי.
רק בעלי נסיון, יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 2770 ת"א

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
לבי"ס עמל שדרות
מורה למחשבים
משרה חלקית

למפעל מתכת באיזור התעשיה בחולון
דרוש
תבניתן
בעל נסיון ביצור תבניות עץ ליציקות ברזל, פלדה, ברונזה ואלומיניום
מקום עבודה נח תנאים טובים 5 ימים בשבוע
לפנות 03-809535 בין השעות 7.00־16.30

תעש – תעשיות אביזרי תעופה בע"מ

1. **מהנדס מכונות**
2. **מהנדס זיווד**
3. **מהנדס אלקטרוניקה**
4. **מהנדס תוכנה** – נסיון בתכנה בזמן אמת, הכרת מערכת הפעלה RMX או MULTIBUS – יתרון.
5. **איש עיתוד ורכש לחומרי גלם תעופתיים וכימיקלים**
6. **טכנאי/הנדסאי יצור**
7. **פחחי-חלקים חמים לעבודות הרכבה**
8. **כרסם לבית מלאכה לאבי טיפוס** – בעל יכולת עבודה עצמאית, מנוסה בעבודה תעופתית. רצוי ידע ב-C.N.C.

* * *

למועמדים תנאים טובים, 5 ימי עבודה בשבוע. הסעות וארוחות סדירות במפעל.
נא לפנות בכתב-יד בצירוף קורות-חיים, ת.ד. 80 גדרה, מיקוד 70750 וטלפונית 055-92361/5.

לחברה תעשייתית ותיקה
דרוש/ה
רכז/ת שיווק

הגדרת תפקידו: [illegible]
כישורים דרושים: [illegible]

מקום העבודה: אזור התעשיה פתח-תקוה
שעות העבודה: א'-ה' 08.00-17.00, יום ו' 08.00-13.30
לפנות בכתב-יד, בצרוף קורות-חיים, לת.ד. 23120 ת"א ולציין עבור "רכז/ת שיווק"
– סודיות מובטחת –

למפעל לייצור רהיטים בפתח-תקוה
דרוש
צבעי מומחה
תנאים טובים.
909684 03-900468

למשרד שמאים בת"א
דרוש
שמאי רכב מוסמך
ת.ד. 22046, ת"א
61220 מיקוד

התנדב
לתפקיד בפנים בחו"ל
אם אתה
- יוצא יחידה קרבית לאחר מסלול של לוחם ומפקד (עדיפות לקצינים).
- גילך בין 21–30 שנה.
- בריאותך תקינה (פרופיל 82 ומעלה).

הצטרף אלינו
אנו מציעים
- חוויה העסקה לשנה אחת או יותר.
- מועמדים נשואים יוכלו לצאת עם משפחותיהם לחו"ל לשנתיים-שלוש.
- תנאי שכר טובים.
- אפשרות להיקלט בעבודה קבועה בתום התפקיד בחו"ל.

ההצעה מתאימה גם למשוחררים העומדים לצאת ללמוד בחו"ל

פנה נא, ללא דיחוי, בכתב לת.ד. 39350 ת"א, מיקוד 61392, עבור מ.ה. וצרף תולדות חיים, פרטיך האישיים, כולל מספר ת.ז. וטלפון.
פונים מתאימים יוזמנו
82.מ.ס.7

למשרד רואי חשבון גדול
דרוש
מנתח מערכות בכיר
לניהול מחלקת ביקורת מערכות מידע ממוחשבות
הכישורים הדרושים:
נסיון ביישומי אנ"א בנושאי: חשבונאות ופיננסיים, תעשיה, מלאי ורכש, מינהל.
יכולת הידברות והבעה בכתב.
בעל תואר אקדמאי באחד מהנושאים הבאים: מדעי המחשב, ראיית חשבון או הנדסת תעשיה.
מועמדים יפנו לקביעת ראיון טלפונית 03-255680, או בכתב לת.ד. 3124 ת"א 61031 עבור "מנתח מערכות".

למפעל תעשייתי גדול בחולון
דרושים
- **מהנדס תעשיה וניהול**
לניהול מחלקה להנדסת ייצור. נסיון 3-5 שנים כאחראי להנדסת ייצור במפעל תעשייתי, רקע במחשבים וכוונות לביצוע מכלול נושא הנדסת הייצור.
- **מהנדס מכונות לתיכנון במשרד הטכני**
נסיון כ-3 שנים בתכנון במפעל תעשייתי ידע בשפה האנגלית.

בהצעות נא לפנות בכתב-יד בפירוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 30216 ת"א עבור מפעל תעשייתי

רשות ניירות ערך
לרשות ניירות ערך בירושלים
ד ר ו ש
רואה חשבון/כלכלן
לתפקיד של עוזר לרואה החשבון הבכיר של הרשות בתחום בדיקת דו"חות כספיים ואחרים המוגשים לרשות.

תיאור המשרה
בדיקת דו"חות כספיים ואחרים המוגשים לרשות: ניתוח כלכלי של מידע בדיווחים; ניהול מעקב אחר מידע חשבונאי על אודות חברות הכפופות לחוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968.
הכישורים הדרושים
1. תואר שני בכלכלה או במינהל עסקים עם נסיון רלבנטי של לפחות שלוש שנים בעבודה ככלכלן תוך זיקה לשוק ההון והתמצאות בו. ידע של חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968 ותקנותיו.
2. או, תואר ראשון בחשבונאות בצירוף ידע מעודכן בחשבונאות פיננסית בארץ, התמצאות בחוק ניירות ערך תשכ"ח-1968 ובתקנותיו. רצוי רשיון ישראלי בראיית חשבון.
הדרוג והדרגה
הדרגה ההתחלתית תקבע בהתאם לכישורי המועמד.
הערות:
1. על עובדי הרשות מוטלות מיגבלות בקשר לרכישת ניירות ערך. מועמד המעוניין בפרטים בקשר לכך יקבלם בעת קבלת טופסי המועמדות כמפורט להלן.
2. יש אפשרות להתמחות עפ"י חוק רואי חשבון.
המעונינים בהגשת מועמדות מתבקשים לגשת למשרדי הרשות רח' לינקולן 24 ירושלים כל יום בין השעות 9 ל-13 לשם קבלת טופס אותו יש להגיש לא יאוחר מיום 15.3.86.
ניתן לבקש טלפונית (טל. 02-243288) משלוח טפסים בדואר.

דרוש
מרכז בטיחות בכיר
לבית חולים גדול במרכז הארץ
דרישות התפקיד הן:
מהנדס בעל 3 שנות נסיון בתחומי ארגון וניהול נושאי בטיחות של בית חולים, או הנדסאי או טכנאי בעל נסיון בתחום זה.
המעונינים יפנו לטלפון: 03-343408 או 03-710669.

אבנת|קרמון|שיפרין|נעמן
דרוש/ה
ביצועיסט/ית
בעל/ת 3-5 שנות נסיון לעבודה במשרה מלאה
לקביעת ראיון, נא להתקשר 03-299811, עבור "ביצועיסט/ית"

גבור סברינה
מפעלי טקסטיל בע"מ
למפעלנו בנתניה
דרוש
אחראי מחלקה אריזה
בעל נסיון בעבודה עם צוות אנשים ועבודה עם מחשב. מעל גיל 30
**
נא לפנות בפרוט נסיון קודם לת.ד. 84 נתניה, 42100

רב-בריח
אנו עוברים עתה שנויים מרחיקי לכת במערך המכירות שלנו לכן, דרוש לנו דור חדש של אנשי מכירות.
לסניפנו באזור המרכז
דרושים
מקדמי מכירה
למכירת מגוון רחב של מוצרי רב-בריח למוסדות עסקים ופרטיים.
העבודה במשרה מלאה או חלקית (שעות גמישות) למתאימים הדרכה ותמיכה עד להצלחה עניין רב ושכר נבוה.
עבודה מעניינת ומשתלמת עם קהל חלקוחות.
זו הזדמנות להצטרף עתה למשפחת אנשי המכירות והשיווק המצליחים של חברת רב-בריח.
התקשר לקביעת ראיון אישי לטלפון:
- תל-אביב – 03-283166
- רמת-גן – 03-722111
- חולון – 03-844145
- בת-ים – 03-586027
- ראשל"צ – 03-994015
- יד-אליהו – 03-398471

אם אתה איש מקצוע מנוסה באחד מתחומי
המחשב
אותך אנחנו מחפשים!!!
חייג 03-624565-6 ויחד נמצא לך משרה מתאימה עם אתגר ותמורה (ללא תשלום מצידך)
אלעד - רח' יהודה הלוי 77 ת"א

למפעל במרכז הארץ
דרוש/ה
מהנדס/ת מכירות ושירות טכני
- מהנדס/ת כימיה – אפשרי ללא נסיון.
- התפקיד כרוך בנסיעות בכל הארץ
לפנות בכתב אל מחלקת כח-אדם ת.ד. 19 אשדוד.

רשת פיצריות רימיני
דרושים
מנהלי סניפים – בת"א
עם נסיון בניהול מסעדות
מנהל פאב
רצוי בעל קשרים נרחבים
נא לפנות לטלפון
03-281308 03-282967

לבנק גדול בתל-אביב
דרושות
כתבניות אנגלית מנוסות
רצויה שפת אם אנגלית, וידיעה בהפעלת טלקס אנגלית
שעות העבודה 7.30-16.00
• •
מועמדות תיפננה בכתב יד בצרוף קורות חיים נסיון קודם וטלפון להתקשרות לת.ד. 6335 תל-אביב, 61061 עבור "משרה מס. 66"

לרז-אל בע"מ
חברה לשאיבת בטון
דרושים
מפעילי משאבות בטון
- רישיון נהיגה מעל 15 טון.
- מגורים באזור המרכז.
- ידע ורקע טכני – יתרון.
- ניסיון קודם – יתרון.

תנאים טובים למועמדים המתאימים
לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון:
9230078

לחברת בת אמריקאית בענף האלקטרוניקה
ד ר ו ש ה
★ מזכירה
למחלקה טכנית
כישורים: נסיון של 3-5 שנים
– ידיעת אנגלית שוטפת הדפסת עברית-אנגלית – נסיון טכני יתרון
שעות עבודה 8.00-16.45
5 ימים בשבוע. קורות חיים בכתב לת.ד. 859 גבעתיים מיקוד. 53108 עבור מזכירה.

"לגור מסננים"
דרוש
מבלטן
מומחה לעבודות פח
טלפון 03-9221914
מר לורוביץ

לבדק
חדפסות רשת דורשים
שני
מדפיסי משי וגרפיקאי
מנוסים בתחום
דפוס משי
053-30292

Gali

ד ר ו ש ה
מזכירה
לאגף השיווק
בעלת נסיון וידע בהדפסה עברית ואנגלית.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 4429 רמת-אליהו ראשון לציון (לידי אלברט)

---

daisy דייזי מערכות בע"מ
SYSTEMS LTD.

הצטרף ל"דייזי"
המרכז הטכנולוגי בישראל

1. **מנהל מוצר**
למוצר CAE חדש העתיד תוכנה תומכת בשלבי פתוח ראשוניים.
הכישורים הדרושים:
- מהנדס אלקטרוניקה בעל נסיון של 5 שנים לפחות בפתוח מחשבים/תוכנה.
- נסיון בעבודה מול לקוחות ושיווק.
- שליטה טובה בשפה האנגלית.
- הכרת עם מערכות Daisy או CAE אחרים – יתרון.
(מספר משרה 407/1)

2. **מהנדסי תוכנה משולים**
לפתוח מוצר CAE גרפי ואינטראקטיבי מתוחכם.
הכישורים הדרושים:
- נסיון בשפות PASCAL, PL/M והכרת 86/286/386, או C.
(מספר משרה 407/2)

3. **מהנדסי אלקטרוניקה**
לפתוח מודלים גרפיים ותשלומים לסימולציה של רכיבים אלקטרוניים ולתמיכה בלקוחות במערכות תוכ"נים מגוונות.
הכישורים הדרושים:
- 3-5 שנות נסיון בפתוח חומרה ספרתית.
- נסיון עם מערכות Daisy – יתרון.
(מספר משרה 407/3)

4. **TECHNICAL WRITERS**
Requirements:
- Full command of English.
- Technical background and experience in the documentation of computerized systems, electronic products, or software products.
- Experience in using computerized tools for writing.
Full time employment only.
Freelancers will not be considered.
(Job No. 407/4)

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, פירוט נסיון ומשכורת ומספר משרה אל: דייזי מערכות (ישראל) בע"מ
ת.ד. 708 הרצליה 46105
– סודיות מובטחת –

דייזי מערכות (ישראל) בע"מ

GOULD מחשבים

גולד מערכות מחשבים (ישראל) היא חברה בת של חברת גולד ארה"ב הנמנית בין החברות המובילות בעולם בתחום מערכות מחשבים לאומיים ביותר במחשבי על-זעירים, בתחום מערכות גרפיקה ומערכות זמן אמת.

עם הרחבת הפעילות השווקית אנו מחפשים

מהנדס מכירות
עם נסיון מוכח בתחום המחשבים, הרוצה אתגר.
התפקיד - שווק מחשבי סופר מיני ותכנה מתקדמת ביותר.
המועמד המתאים יהיה אחד מאלו:
מהנדס/אקדמאי
קצין טכני בצה"ל
איש תכנה

את המיון עושה עבורנו חברת:
אקספרטים EXPER-TEAM
משאבי אנוש לטכנולוגיה בע"מ
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת גן 52101 סודיות מובטחת.

גרפיקאית
אנחנו צריכים ביצועיסטית דחוף!!!
זריזה, דייקנית
עם נסיון במשרד פרסום
ואהבה את המקצוע.
סכו אל שרה טל. 03-662431,
בפרסום בינג לניאל.

בינג לניאל

מזכירה
משוחררת (מתצבא)
אוהבת (את העבודה)
טובה (בהדפסה עברית ואנגלית)
ובעלת יוזמה
ל- 5 ימי עבודה בשבוע
08:30 - 17:00.
פני בכתב לת.ד. 50239
תל-אביב 61500.

בינג לניאל

אסם
תעשיות מזון בע"מ
למפעלנו בשדרות דרושים:
מנהל אחזקה
- מהנדס/הנדסאי מכונות, בעל רקע וידע בחשמל
- בעל נסיון של 5 שנים לפחות בתעשיה
- בעל כושר ניהולי ויכולת להפעיל צוות עובדים
חשמלאי תעשיה מוסמך
- בעל נסיון של 5 שנים לפחות בתעשיה
- מגורים (ב-2 המשרות) בקירבת המפעל - הכרחיים.

יינתן סיוע למעתיקים מקום מגוריהם.

נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, למנהל כ"א במפעל, ת.ד. 111 שדרות 80150.

המשרות מתאימות לגברים ונשים !

סודיות מובטחת!

"דבר" של היום הוא דבר חדש.
המלץ עליו בפני ידידך.

SANDERS MICROWAVE DIVISION
Adams Russell MICRO-TEL DIVISION

אנו מרחיבים פעולתנו בתחום
R.F/MICROWAVE
ואנו מחפשים
מהנדסי מכירות
לשיווק רכיבים, תת-מערכות ומיכשור מיקרוגלים
אם אתה בעל רקע מקצועי בתחומי R.F. ומיקרוגלים
אנו מציעים:
- תפקיד בעל אתגר אישי ומקצועי
- מעורבות עם קבוצות פיתוח מתקדמות
- השתלמויות בארץ ובחו"ל
- אווירה נעימה
- רכב חברה
- תנאים בהתאם לכישורים
– סודיות מובטחת –
נא לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים ולציין "עבור מיקרוגל"
המודעה מתייחסת לגברים ולנשים

איסטרוניקס בע"מ
ת.ד. 39300 תל-אביב 61392
3

לשיווק והפצת מוצרי צריכה
דרוש/ה
איש/אשת מכירות
* דינמי/ת ונמרץ/נמרצת תכונות לעבודה קשה שהכנסה בצידה * לעדיפה בעלי נסיון בקידום מכירות והפצת מוצרי צריכה.
* בעל/ת רכב פרטי, מגורים בגוש-דן.
נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים, לת"ד 2651 תל-אביב 61026, עבור "מכירות".
סודיות מובטחת.

אשת
מיון ואיוש מזכירות בכירות

לחברה בענף המחשבים
דרושה:
מזכירה לניהול משרד
לתפקיד אחראי מגוון ועצמאי, הכולל קשר עם לקוחות, טיפול בחשבונות וכספים, ואחריות על קופה ושליה.
- נסיון בניהול משרד של 5 שנים לפחות
- שליטה בהפצת עברית ואנגלית, רצוי ידע בהפעלת מעבד ומחשב.
היקף: 5 ימים בשבוע, 8 שעות ביום.
מיקום: תל-אביב.
נא לפנות בהקדם בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון אל "אשת" – מיון ואיוש מזכירות בכירות, פינסקר 12, תל-אביב 63421.
סודיות מובטחת

EFRAT אפרת
FUTURE TECHNOLOGY LTD.

לחברה העוסקת בפתוח וייצור של מערכות מתקדמות בתחום הטלקומוניקציה ועיבוד אותות
דרוש
מהנדס עיבוד אותות בכיר
לניהול צוות עיבוד אותות.
בעל 5 שנות נסיון לפחות בפיתוח ותכנון אלגוריתמים וחומרה לעיבוד אותות
נא לפנות לאפרת טכנולוגיות עתידיות בע"מ ת.ד. 9080 ת"א מיקוד 61090 תל-אביב או טלפונית, לנתן - 03-337224

שירות התעסוקה

מחפש עבודה זמנית?

באזורי ההדרים יש כעת אפשרויות רבות בקטיף, פיקות, נקות עיג, אריזה ועוד.

מחפש עבודה?

אנו נעזור לך בעבודה, ייעוץ תעסוקתי, והכוונה לקורסים מקצועיים. גם אתה תוכל למצוא עבודה מתאימה לך, במגוון ההצעות שבידינו.

הזדמנות שווה לכל

שירות התעסוקה לשירותך

המרכז לתעסוקת אקדמאים

מרחב ירושלים

- רוקח קופת חולים ירושלים. 4411/17
- מורים תכנות. בי"ס למבוגרים. ירושלים 4412/17
- מיקרוביולוג/בקטריולוג דוקטור או פוסט דוקטור. מוסד להשכלה גבוהה. ירושלים 4413/17
- מזכירה. עברית אנגלית. הדפסה אנגלית. משרד ממשלתי. ירושלים 4414/17

מרחב חיפה והצפון

- פקידת בנק מנוסה. עכו. 4415/17
- מורת חינוך לגיל הרך. מוסד חינוכי. אזור עכו. 4416/17
- מורה לספורט. שרות בתי הסוהר. איזור הצפון. 4417/17
- מורה לפיסיקה. ביולוגיה. כימיה. בי"ס דתי. חצור הגלילית. 4418/17
- מורים לשון עברית, תנ"ך. תושב"ע. בי"ס דתי. חצור הגלילית. 4419/17
- מורה יהדות והיסטוריה. בי"ס. חצור הגלילית. 4420/17

מרחב תל אביב והמרכז

- פסיכולוגים חינוכיים. חצאי משרות. מועצה אזורית. לוד רחובות. 4421/17
- עובדים סוציאליים עבודה עם קשישים. עיריות. אזור המרכז. 4422/17

מרחב באר שבע והדרום

- מהנדס אלקטרוניקה מחשבים. חברה פרטית. באר שבע. 4423/17
- עובדים סוציאליים כשירים. באר שבע. 4424/17
- מהנדס מחצבים חברה. אזור הדרום. 4425/17
- מהנדס חומרים למעבדה. מפעל. קרית מלאכי. 4426/17
- ספרנית ספריה. קרית־גת.

לשכות תעסוקה למבוגרים

אזור ירושלים

- לבורנטית רפואית מוסמכת. משמרות. בית חולים. ירושלים 4427/17
- מפעיל באגר חברה קבלנית לבנין. ירושלים. 4510/17
- טכנאי טלויזיה. נסיון על וידיאו. מפעל אלקטרוניקה. ירושלים. 4428/17
- טכנאי אינסטלציה 10 שנות וותק. חברה לאינסטלציה. ירושלים. 4429/17
- טכנאי אלקטרוניקה ידע בהתקנת אינטרקום וקשר. חברת תקשורת. ירושלים. 4430/17
- איש שיווק נסיון. חברה למיכון. ירושלים. 4431/17
- גהצן מקצועי. מכבסה. ירושלים 4432/17
- מזכירה עברית אנגלית. מפעל לאלקטרוניקה. ירושלים 4433/17
- קונדיטור מנוסה. בית הארחה. ירושלים. 4434/17
- גרפיקאית מפעל שטיחים. ירושלים 4435/17

אזור הגליל העליון

- לוטשים וחותכים מקצועיים. מפעל יהלומים. חצור 4436/17
- מנהלי חשבונות סוג ד'. נסיון, מפעלים ובתי מלון. טבריה. 4437/17
- הנדסאי, כימיה. מפעל באזור טבריה. 4438/17
- מכשירן חשמלאי מקצועי. נסיון. מפעל באיזור טבריה. 4439/17
- בנאים, מקצועיים. נסיון. מלון. טבריה. 4440/17

אזור גליל מערבי

- מזכירה, בכירה. עברית אנגלית. הדפסה. נסיון בניהול כספים. מפעל תעשיה. נהריה. 4441/17
- חשמלאי מוסמך. נסיון מפעל מתכת. נהריה. 4442/17

אזור עמק יזרעאל

- מהנדס ייצור, מפעל. מגדל העמק. 4443/17
- מבלטנים נסיון. מפעל פלסטיק מגדל העמק 4444/17
- טכנאי מיזוג אוויר. למפעל לחוטי ניילון. מגדל העמק 4445/17
- טכנולוג טכסטיל בוגר שנקר. מפעל לחוטי ניילון. מגדל העמק 4446/17
- חשמלאי ראשי רשיון. מפעל אלקטרוניקה. מגדל העמק 4447/17
- מהנדסאי בכיר. מפעל אלקטרוניקה. מגדל העמק. 4448/17
- חשמלאי מוסמך. מפעל מזון נצרת עלית. 4449/17
- מכונאי. מכונות חפירה. מפעל טכסטיל. נצרת עלית. 4450/17
- הנדסאי/טכנאי מפעל פלסטיק. נצרת עלית. 4451/17
- גזרנים. מתפרה לקונפקציה. נצרת עלית. 4452/17
- נגרים. למפעל לצעצועים. נצרת עלית. 4453/17

אזור חיפה

- תופרים. תופרות. מפעלים ובתי מלאכה. חיפה 4454/17
- רתכי ארגון. מנוסים. מפעלים. המפרץ, טירת הכרמל. 4455/17
- חרטים כרסמים מנוסים. באזור חיפה והמפרץ. 4456/17
- מנהלי חשבונות, עצמאיים. נסיון מפעל. חיפה. 4457/17
- גנן נוי. מוסד ציבורי חיפה. 4459/17
- לפף מנועי חשמל. בית מלאכה חיפה. 4460/17
- מרכיבי חביות יציקה. מפעל. מפרץ חיפה 4461/17

אזור השומרון

- תדמנית. מפעל. אור עקיבא. 4462/17
- מתקן מכונות תפירה. מפעל אור עקיבא. 4463/17
- חשמלאי תעשיה. מוסמך. מפעל. פרדס חנה. 4464/17
- מנופאי. מפעל. פרדס חנה. 4465/17
- מכונאי תעשיה. מפעל. פרדס חנה. 4466/17
- ברזלן. מפעל. פרדס חנה. 4467/17

אזור־דן

- נגרים, בעלי נסיון. מפעל. אור־יהודה. 4468/17
- חרטים. נסיון. מפעל. אור־יהודה. 4469/17
- כרסם. נסיון. מפעל. אור יהודה. 4470/17
- פקידות. לקבלת הזמנות. בגרות. ידע באנגלית. לחברה באיזור המרכז. 4471/17
- קציני תנועה. בגרות. ידע באנגלית. לאיזור לוד. 4472/17

אזור תל־אביב

- מכונאים. מסגרים. החזקה שוטפת. 2 משמרות. מפעלים תל אביב 4473/17
- [illegible] 4474/17 – 4488/17

- בלתי מקצועיים. עבודה בזיקוק. משמרות. מפעל בת ים. 4489/17
- רקע טכני. בוגרי צה"ל. מפעל בת־ים 4490/17
- בלתי מקצועיים. ייצור בצק. מפעל לבורקס. בת ים. 4491/17
- בלתי מקצועי. רצוי חיל משוחרר. מפעל פלסטיק. בת־ים. 4492/17
- תופרות, לימוד בעבודה. מפעל לבובות. בת ים 4493/17
- טכנאי ייצור. מפעל לנעלי אופנה. ראשון לציון 4494/17
- מנהל חשבונות סוג 2. מפעל לנעלי אופנה. ראשון לציון. 4495/17

אזור הדרום

- תופרות מקצועיות. מתפרות. אשדוד 4496/17
- הנדסאי מכונות. מפעל אלקטרוניקה. אשדוד 4497/17
- מחסנאי טכני. מפעל אלקטרוניקה. אשדוד 4498/17
- הנדסאי מכונות. נסיון בציוד אלקטרוני. מפעל אשדוד 4499/17
- מנהל מוסך. למפעל אשדוד 4500/17
- בנאי. מפעל מזון. אשדוד 4501/17
- מסגרים רתכים. קבלן בנין אשדוד 4502/17
- קצב. מפעל קואופרטיבי. יבנה 4503/17
- פחח צבע. למוסך. באשקלון. 4504/17
- מסגרים. מפעלים אשקלון. 4505/17
- מפעיל סלייטר. מפעל. קרית מלאכי. 4506/17
- מפעיל "קאט־אוף". מפעל. קרית מלאכי. 4507/17
- חרט. מפעל מתכת קרית גת. 4508/17
- שרטט מכונות. מפעל מתכת. קרית גת. 4509/17

בפרטים נוספים גש ללשכת התעסוקה במקום מגוריך הבא אתך תעודת זהות וכל תעודה המעידה על השכלה, מקצוע, נסיון, וכן תלוש זה.

תלוש: מבקש ___ עבודה/שם ___ משפחה ___ גיל ___ כתובת ___ סדרה מס' 17 — 21.2.86

הזדמנות שווה לכל

מגיסים את שירותך

באיתור ובמיון כוח אדם מתאים ובהכשרתו. התקשר ללשכת התעסוקה הקרובה והודע גם על כל משרה פנויה.

תוכל לקבל סיוע מהלתי משמעותי לקליטת עובדים חרשים ובהכשרה פנים מפעלית באזורי פיתוח במענקי אבטלה ולעולים.

חשוב שתדע עם מי יש לך עסק

בחברה בינלאומית המתמחה במתן שרותים עסקיים, בעלת וותק ומוניטין עולמי, אשר מרכזה באר"ה, מוצע לך תפקיד מלא אתגר.

נציג מכירות לפרוייקטים פירסומיים בינ"ל

הכישורים הנדרשים: נסיון מוכח במכירות לדרג הנהלה, שליטה בשפה האנגלית, כושר הבעה בע"פ ובכתב, רישיון נהיגה הכרחי, הופעה נאה, מעל גיל 25. נסיון במכירת שיטות פרסום והשכלה אקדמאית - יתרון.

תנאים:
- 5 ימי עבודה בשבוע
- שכר בסיס + עמלות

אנא פנה בכתב עד... בצרוף קורות חיים לת.ד. 20101 תל־אביב, מיקוד 61200 א' למשרדי החברה. סודיות תשמר בקפדנות.

הקשר שלך אל עולם העסקים

דן אנד ברדסטריט (ישראל) בע"מ

רח' החשמונאים 105 תל־אביב, מיקוד 61200

סאיטקס — מערכות גרפיות ממוחשבות

אתה בתחרות עם העולם

מהנדס אלקטרוניקה

מסי משרה 288-101

במשרה זו תידרש לתמוך בלקוחות בארץ, ולסייע בתחזוקת מערכות בארץ ובחו"ל.

המשרה מיועדת לך, מהנדס אלקטרוניקה בעל 3-5 שנות נסיון בעבודה עם מערכות משובצות מחשב. שליטה באנגלית הכרחית. התפקיד מחייב נסיעות לחו"ל.

מזכירה בכירה

מסי משרה 287-801

התפקיד כולל ארגון משרד, הדפסה באנגלית ובעברית וקשר עם גורמים בתוך החברה ומחוצה לה.

המשרה מיועדת לך, בעלת השכלה תיכונית מלאה ונסיון של 3 שנים לפחות כמזכירה. נדרשת שליטה מלאה בעברית ובאנגלית, כולל הדפסה. נסיון בעבודה על מעבד תמלילים יקנה לך יתרון.

אם אתה מאמין שאתה מתאים למשרה, פנה אלינו בכתב־יד ובצרף כדורי בצירוף תולדות חיים, נסיון קודם ומספר טלפון. נא ציין במכתב את מספר המשרה המבוקשת.

כל פניה בכתב תיענה. נא להימנע מפניות טלפוניות.

סודיות מובטחת —

המשרות מיועדות לנשים ולגברים כאחד.

חמישה ימי עבודה בשבוע 08.00–17.15

סאיטקס קורפוריישן בע"מ, ת"ד 330, הרצליה ב' 46103

ארטדיירקטור, קול קורא לך.

[illegible]

קול המפרסם 03-201396

חטיבת מפעלי השימורים — כור מזון בע"מ

למפעל גולדפרוסט בקרית מלאכי

דרוש

טכנאי קרור

- בעל נסיון של 3 שנים במערכות קירור והקפאה.

להתקשר טלפונית למיכי 055-84450, 055-84449

ברטר BARTER

דרושים:

2 אנשי שיווק

נסיון מכירה לדרגים בכירים בחברות מסחריות - הכרחי.

תשלום על בסיס עמלות.

להתקשר לטל. 03/652780, 659620

דפי רפי"ד

תן לעצמך הזדמנות!!

איש/ת מכירות דינמיים לעבודה בגוש דן

הופעה נאה וכושר שכנוע

- עבודה קבועה בצוות צעיר
- הכשרה והדרכה מלאים
- הכנסות מינימום בתקופת הנסיון
- אחזקה רכב מלאה
- אפשרויות קידום למתאימים

טל. 052-540952, 542664 בין השעות 08.00 – 11.00

מורה־מדריך

דרוש במחצית המשרה

הכישורים: רצויה השכלה בנושא הסטוריה, חינוך או יהדות. נסיון בעבודה עם נוער במסגרת החינוך הבלתי פורמלי.

[illegible] 7.3.86

אמבין

מפעלי הפלסטיק אשקלון

דרוש

איש מכירות

- נסיון במכירות לקבלנים, מפעלים, מוסדות, קיבוצים וכו'.
- נסיון במכירת פרופילים וצינורות פי.וי.סי - יתרון.
- תושב איזור המרכז
- רכב חובה

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 10 איזור תעשיה אשקלון 78100 עבור איש מכירות.

למפעל בראשל"צ דרושים:

1. נגרים
2. מרכיבים מעולים
3. פוליטוראי'ק לעבודות נגרות

למפעל הדפסה באזור פ"ת דרוש

מדפיס בלט

בעל נסיון בעבודות הטבעה, הבלטה ושטנצים.

דרוש

מבלטן עצמאי

למפעל פלסטיק

9613846, 9613331

מהנדס בניין

דרוש

למשרד ורדימון לתכנון מבני ציבור

5־3 שנות נסיון

למשרד רואי חשבון בתל־אביב דרושה

מזכירה

שעות עבודה 8.00–15.00

דרושה

טלפנית מנוסה

לעבודה בשעות 14.00–21.00

פקידה כתבנית באנגלית

דרושה

אוניברסיטת תל־אביב

דרושים/ות

ראש צוות מערכות הפעלה

ב.א. למרכז החישובים

[illegible]

טכנאי/ת או כימאי/ת — לביה"ס לכימיה

— עיית הקצב מחקר

תפן — תיכון פיתוח וניתוח מערכות ייצור

דרושים:

מהנדסי/ות תעשיה וניהול

בעלי נסיון בניתוח מערכות.

[illegible]

למפעל לבגדים דרושה

מנהל/ת מתפרה

בעל/ת נסיון בבגדים

למשרד הנדסי דרושה

פקידה

לפל־מגינע בחולון דרוש

מסגר - רתך

עם רשיון למשאית. עבודה מעניינת גם עבודות חוץ

03-804010

אדם רציני

להרחבת עסק צבאי דרוש:

בעל רקע במכירות, כושר ניהול מו"מ.

לקביעת ראיון: 052-557723 בשבת 03-269246

מגן דוד אדום בישראל

MAGEN DAVID ADOM IN ISRAEL

דרוש

אפסנאי רפואי

שופר־סל

עם התרחבות סניפינו דרושים

קופאיות/ים

- להיפרכל קניון איילון
- לשופרסל רמת השרון
- סניפים נוספים באזור תל־אביב

עבור אחד מלקוחותינו חברה העוסקת בפרויקטים טכנולוגיים מתוחכמים אנו מחפשים

1. מהנדס אלקטרוניקה
2. טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה

כשרים — מישרות HIGH-TEC

03-230831, 233925

מלון דניאל THE DANIEL

דרושים:

- עוזר מבקר ראשי
- מבקר מזון ומשקאות
- מבקר הכנסות

יותר טוב במנפאואר

לסניף תל־אביב

רח' בן־יהודה 12, א'־ה' 8:00–14:00, טל: 03-284128, 298877

למחלקה הטכנית

- הנדסאי/טכנאי מכונות
- חרט

לסניף רחובות

רח' הרצל 190, א'־ה' 8:00–14:00, ו' – 8:00–12:00, טל: 08-473734, 461717

למחלקה הטכנית

- הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
- שרטט/ת מכונות
- כרסם/חרט
- פחח

למחלקה המשרדית

- מנהלי/ות חשבונות
- מזכירה עברית/אנגלית
- מעבדות תמלילים – אנגלית
- כתבניות עברית/אנגלית

מנפאואר MANPOWER

ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

לחברה פיננסית בת"א דרושה

מנהלת חשבונות

(כל סוג)

נסיון הכרחי:

- עבודה עם מחשב
- קלדנות

למחלקה המשפטית של חברה גדולה בתל־אביב דרושה

מזכירה ליועץ המשפטי

למפעלנו בניר צבי
דרושים
רפדים ותופרות
בעלי/ות נסיון בתעשיה
הסעה מרמלה, לוד, ראשל"צ
5 ימי עבודה בשבוע
תנאים הולמים למתאימים
נא לטלפן 08-220777
לבקש את יעקב הללי
עמקינה

דרוש
מרכז משק
מושב בני-עטרות
מחפש מרכז משק בעל נסיון בשיווק
המתמצא במערכות נשקיות וכספיות
במושב. בהצעות יש להפנות בכתב
למזכירות בני-עטרות דואר בני-
עטרות, מיקוד 60991

לחברה ארצית בת"א
דרושה
מנהלת חשבונות
בעלת ידע בשימוש במחשב
לעבודה באגף הכספים
נא לפנות בכתב יד ובציון קורות חיים ונסיון
לת.ד. 1696 תל-אביב
מיקוד 61016 עבור "מנהלת חשבונות"

דרושה כתבנית אנגלית
שפת אם אנגליה
6 פעמים בשבוע שעות גמישות
לפנות לגב' מנגבאום
03-370111

דקסטר כימיכלים
(אינטרנשיונל) בע"מ
דרוש
מהנדס/הנדסאי כימיה
לתפקיד שיווק והדרכה טכנית למפעלי מתכת וציפויים.
עדיפות תינתן לבעלי נסיון
על המועמדים לפנות בכתב לת.ד. 300 יבנה 70652
– סודיות מובטחת –

לג.ב.י.מ. תעשיית מערכות בע"מ
א) **מנהל כספים**
בעל נסיון וידע בחשבונאות תמחיר, שכר, ניסוי.
ב) **מהנדס/הנדסאי**
לתיכון, הרכבת ואחזקת מערכי פיקוד. לאוטומציה תעשייתית ורובוטיקה.
לפנות בכתב־יד לת.ד. 87 כפר סבא 44100

למושב כפר חרי"ף
דרוש
מזכיר/ גזבר
לרוצי משרה
055-82786
055-82480

מתמנה
אקדמאי
דוקטורט במדעי החברה (42)
בעל נסיון בניהול, מחקר ושיווק.
הצעות רציניות ת.ד. 4395 ירושלים.

למפעל באזור אשדוד
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
* מנהל חשבונות מדופלם
* נסיון מוכח של 5 שנים בתפקיד דומה
* יכולת לנהל צוות עובדים.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 2160 (מיקוד 31040)

טלוס עתידים תל-אביב
דרושים
נציגי מכירות למיקרו מחשבים ציוד היקפי ותוכנה
הכישורים הדרושים:
1. הכרת מיקרו מחשבים, תוכנה, חומרה, וציוד הקפי.
2. נסיון במכירת ציוד מחשבים.
3. נסיון בשיווק מערכות גרפיות – יתרון.
4. בוגר הנדסת תעשיה וניהול, או מינהל עסקים – יתרון.
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית
03-490867, 03-493111

למפעל לייצור חלפים לרכב
דרוש סוכן מכירות
בעל נסיון,
רשיון נהיגה הכרחי
טלפון: 802704

לאמקור – דודי שמש וחשמל
דרושים
מפיצים – מתקינים
באיזורים: לוד, רמלה, אופקים,
נתיבות, דימונה, מצפה רמון
לפרטים למיר מערכות בע"מ 03-5229992

דרושות
דיילות
מכל רחבי הארץ
לעבודה של שבוע ימים בתנאים משתלמים
את אם:
בת 28—18 נאה וחייכנית
צלצלי אל ענת
מ"אלון ספן" — תקשורת בע"מ
טל: 03-242467
ביום ו' 21.2.86 בין השעות 12.00—08.30
ביום א' 23.2.86 בין השעות 10.30—08.30
ביום ב' 24.2.86 בין השעות 10.30—08.30

למרכז הרפואי יוספטל
אילת
דרוש/ה
* **פיזיותרפיסט/ית**
* **אחות מוסמכת חדר מיון**
תנאי שירות הולמים.
להתקשר טלפונית למנהלת כח אדם
059-73151.

לחברה להפצת מחשבים וציוד
דרושים בחיפה ובת"א
נציגי מכירות
* בוגרי תיכון
* בעלי נסיון במכירות לשטורה, הברות
* בעלי נסיון קודם בענף — יתרון
* בעלי רכב
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 33749 חיפה 31337.

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
עם נסיון
לעבודה במפעל בקיבוץ בדרום
עדיפות למטרת קליטה.
נא להתקשר לטל': 051-44111
בין השעות 08.00-13.30.

למפעל גדול בפתח־תקוה
דרושה
פקידת מכירות
עם עבודה על מחשב + נסיון 3 שנים.
טל: 03-913191

דרושים:
אנשי מקצוע בתחום האלקטרוניקה
1. **טכנאים/הנדסאים.**
2. **מהנדס.**
על המועמדים להיות יוצאי צבא עד גיל 45. תנאי עבודה טובים וגמישים.
טלפון: 03-288840 חיים ראשון.

לחברת
ADVANCED SYSTEMS DESIGNERS (ASD) LTD
דרושים:
מהנדסים, הנדסאים, טכנאים
בתחומים הבאים:
– אמינות
– אחזקתיות
– תחזוקתיות
– ניהול מלאי
– סיוע תחזוקתי משולב (ILS)
ידע באנגלית, כולל התכתבות בכתב – חובה.
לפנות לת.ד. 50036 ת"א 61500 בצירוף תולדות חיים ופירוט נסיון בתחומים הנ"ל.

מלון בגוש דן
מחפש
טבח
לעבודה קבועה
נא לפנות בכתב
לת.ד. 11600 ת"א,
מיקוד 61114
"עבור 460"

לחברה מסחרית
דרוש/ה
פקיד/ה
עם ניסיון בהנהח"ש
וידע באנגלית לניהול
משרד. כולל הדפסה
לתושבי נתניה
והסביבה לפנות ת.ד.
1122 נתניה מיקוד
42110

דרוש לעבודה מיידית
הנדסאי/מהנדס בנין
עם 10—5 שנות נסיון
לתיאום ופיקוח על הקמת מבנה
תעשייתי במרכז הארץ.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים
אל: שגב „פרוייקט" אופסטרלנד 13
רעננה.

לחברה בעלת מוצר חדשני
דרוש
ראש צוות מהנדס/הנדסאי
בעל ידע ונסיון ב־8051
לפיתוח חומרה.
נא לפנות בכתב יד ובציון קורות חיים, נסיון קודם ושכר מבוקש לת.ד. 913 בני ברק מיקוד 51108 עבור "ראש צוות".

לחברת התקליטים "פונוקול"
דרוש/ה **בחור/ה דינאמי/ת**
כעוזר/ת למחלקי אמני־חוץ וקידום מכירות
בעלי רכב פרטי מאזור ת"א יפו
טלפונית: 03-483166, 03-483287

TEDEA Ltd
Excellence in Load Cells
לתדאה בע"מ
דרושים:
1. **מלחימות** בעלות נסיון לעבודות עדינות.
2. **עובדים** למח' ביולים למוצרים אלקטרונים מיכניים בוגרי בי"ס מקצועי 11 שנות לימוד לפחות עד גיל 25
3. **מחווטות** לעבודת קבלנות בבית
4. **עובד** למח' אריזה, 10 שנות לימוד עד גיל 25
5. **עובד ניקיון**
יום עבודה מלא, 5 ימי עבודה 07.30-17.00
מגורים הרצליה רעננה כ"ס נתניה
לטל. 052-557039 למיכל

קבלן חשמל
בעל ותק
מעוניין במהנדס חשמל בעל ותק כשותף לפתיחת עסק קבלני
לפנות טלו 894226 בערב.

דרוש
טכנאי שיניים
להרסינות, תותבות וגילופים.
תנאים טובים
טל. 03-426283

משוחרר צה"ל בוגר תיכון
רווק אם יש לך עניין לחיות שנה בקיבוץ לעבוד בתעשיית פלסטיק במסגרת מיוחדת.
צלצל אלינו ונמסור פרטים נוספים.
סוליר מעוז־חיים.
טלפון: 065-89522

משאיות מדגם מאק
אר 600, 1979 ומעלה
להרכבת מערבלי בטון - עבודה טובה לתקופה ארוכה
תנאים טובים למתאימים
להתקשר 04-965511/2/3
לבקש את יוסף וחבה

דרושים:
* **מזכירה בכירה למנכ"ל**
בעלת נסיון בניהול משרד במפעל עתיד
ידע ושליטה מלאה בעברית ובאנגלית
* **טכנאים יוצאי חיל־אויר**
במקצועות: בקרת-ירי, קשר וניווט, וממ"ש
על מטוסי קרב לתיעוד ספרות ותכנון מערכות
* **כתבנית אנגלית/עברית**
עדיפות: שפת אם אנגלית ובעלת נסיון על מעבד תמלילים
העבודה במשרה מלאה, במפעל מתקדם, באווירה נעימה, 5 ימים בשבוע.
נא לפנות לגב' דיקי ברמן,
טל: 03-808822, 03-5562555

לרשת חנויות קלאס
לחנות בחיפה
דרושה
מנהלת חנות ועובדות למשרה חלקית
לראיון לפנות למשרד נתיב, לגב' רבקה אבל, ביום שלישי 25.2.86, בין השעות 12.00—9.00
שדרות המגינים 86 קומה ג', טלפון 04-538047

למושב ערוגות
דרוש
איש שיווק פירות קיץ
מועמדים רציניים בעלי נסיון בשיווק יפנו
בכתב למזכירות מושב ערוגות או לטל
055-81755

רשות ניירות ערך
לרשות ניירות ערך דרוש
משקיף בבורסה
(מקום העבודה – בת"א)

למלון גדול וחדיש בצפון
דרוש
מהנדס אחזקה
המתמחה במיוחד במיזוג אויר
נסיון מוכח של 5 שנים.
לפנות בכתב לת.ד. 186 טבריה

הזדמנות בלתי רגילה!
קורס מפקחי מכירות בביטוח חיים.
מעמדים מכל הארץ יפנו, לקביעת פגישה,
אל משה טליתמן, טל. 03-646215
ציון־יהודה
קבוצת הביטוח הראשונה בישראל

דרושים
אורגים + סולל
למפעל אריגה בחולון

לחברה ציבורית
דרוש
ליום עבודה רצוף
מתמחה למשפטים
למחלקה המשפטית
המתאימים יתקשרו
03-627866
03-627802
03-627884

למפעל לייצור מוגעים חשמליים באזור הדרום
דרוש
מהנדס חשמל
לטיפול בטכנולוגיית הייצור

חברה לגידול וייצוא פרחים בע"מ
מושב כוכב
אנו מתרחבים!...
דרושים
1. **רכז מגדלים באיזור הדרום**
2. **רכז מגדלים באיזור הצפון**
3. **מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת**
הצעות בכתב בצירוף לת.ד. 79525

לצה"ל
דרושים רוקחים
יוצאי צבא
לתפקידים בעלי אתגר.

להברה בת"א – בשלבי צמיחה
נציג מכירות בכיר

שרות בתי הסוהר
תן יד לשמירת בטחון חפנים ולאיכות חיים
לשרות בתי הסוהר
מחלקת כח־אדם
דרושים — לאיזור הצפון והדרום
עובדים/עובדות סוציאליים
מדריכים/מדריכות חברתיים

לדלקול בע"מ לוד
דרוש
קבלן
לניהול חדר אוכל ומתן ארוחות צהרים

למוסד בנקאי גדול
דרושים
מתמחים בראיית חשבון

לקונצרן תעשייתי באזור תל־אביב
דרוש/ה
מהנדס/ת בנין
לתפקיד ניהולי בכיר

מרכז למיון שיווק ומכירת ירקות בפתח־תקוה
מחפש
מנהל

אולי מודעה זו תפתח דף חדש בחייך!
לחברה רצינית ומבוססת
דרושים:
* **גברים ונשים**
* **סוכן ביטוח**
מודעה זו תפתח דף חדש בחייך!

לחברה תעשייתית גדולה בענף המתכת
דרושים
מהנדסי מכונות
לתפקידים מגוונים במפעלי החברה

לצה"ל
דרושים קצינים

ל"עוז תרמודינמיקה" בע"מ
דרושים
א. **חשמלאי מזוג־אויר**
ב. **טכנאי קירור**

לחברה העוסקת בפיתוח תהליכים, מוצרים ופרויקטים תעשייתיים HIGH-TECH
דרוש
איש כספים

לחברה גדולה בדרום
דרוש
חשמלאי

המיכללה להכשרה טכנולוגית אשדוד
דרושים
להוראה ורכזון
* מהנדס אלקטרוניקה
* מרצה למתמטיקה ופיסיקה
* מהנדס משחבים
* מדריך לעיבוד שבבי

למפעל בטחוני באיזור ת"א
דרושים
בעלי מקצוע "אומן"

„חנה סנש" מהמחזמר בברודוויי פגשה את האם האמיתית

השחקנית לורי וילנר – המגלמת את חנה הופיעה בקטעים מהמחזמר בבית האבות

לורי וילנר וקתרינה סנש צילום: פול מלינג

מאת אריאלה ראובני
סופרת „דבר"

פגישה נרגשת נערכה אמש בבית האבות „בית־בריית" בחיפה בין קתרינה סנש, אמה בת ה־89 של חנה סנש לבין השחקנית האמריקאית, לורי וילנר, שמגלמת את דמות בתה, ואת דמותה שלה במחזמר האמריקאי, „חנה סנש".

שתי הנשים שלא הכירו קודם לכן נפלו אשה בזרועות רעותה. את השחקנית הציג בפני אמו הבן, גיורא סנש. קתרינה סנש שוחחה באנגלית עם השחקנית אודות המחזה והציגה בפניה תצלומים של חנה. אל השחקנית נילווה בביקורה בחיפה, דוד שכטר, אשר כתב את המחזה „חנה סנש" על פי יומניה של חנה וכיים אותו.

„מהי הרגשתך לפגוש את אמה של חנה סנש?" – שאלנו את השחקנית – „חנה כתבה באחד ממכתביה האחרונים אל אמה, את יודעת טוב ממני מהי תחושתי ועל כן אין צורך במלים; זוהי גם תחושתי" – השיבה לורי וילנר.

בתום הפגישה עם קתרינה סנש הופיעה לורי וילנר בקטעים מן המחזה בפני דיירי בית־האבות וידידים של קתרינה סנש.

הירידה במחירי הדלק לא תוריד מחירי הטיסות

מאת אריה אריד
סופר „דבר"

חברות התעופה ובראשן „אל־על" אינן נוטות להוזיל את מחירי הטיסה בעקבות הוזלת דלק הסילונים ב־18 אחוזים. עם זאת יתכן שייענו לדרישת שר התחבורה חיים קורפו למתן ב־5 אחוזים את עליות המחירים הצפויה לקראת עונת הקיץ.

דובר „אל־על" הודה בתשובה לשאלת סופר „דבר", כי להוזלת הדלק השפעה 'משמעותית' על הוצאות החברה אולם סרב להיכנס לפרטים. ממקור אחר נודע כי הוצאות הדלק מהוות 20 – 30 אחוז בהוצאות המפעול. כל סנט שיורד ממחיר הדלק שווה ל„אל־על" מליון דולר, אמר מקור זה.

הוזלת הדלק ועליית ערך המטבעות האירופיים עשויים לשפר במידה ניכרת את ההוצאות העסקיות של „אל־על" השנה. בשנת המאזן 1984 – 1985 הפסידה „אל־על" כעשרה מיליון דולר. בשנת 85/86 לא חל שינוי של ממש במספרם של נוסעי החברה, להוציא ירידה ניכרת בדצמבר. הערכה כעת היא, שאם עד סוף מארס תימשך היציבות במספר הנוסעים בהשוואה לשנה הקודמת יקטנו הפסדי החברה.

בינתיים מסתבר כי החששות מירידה דרסטית במספר התיירים מארה"ב לא נתגשמו. חששות אלו התעוררו בעקבות גל הטרור של חצי השנה האחרונה.

ציידים מורשים בארץ יוכלו בקרוב לצוד צבאים

מאת דנקה הרניש,
סופרת „דבר"

ציידים מורשים בארץ יוכלו בקרוב לצאת לציד צבאים במסגרת תקנות חדשות שהכינה רשות שמורות הטבע. שינוי היחס לצבי, שבמשך כל השנים היה חיה מוגנת, בא בעקבות הבנה שהושגה בין הרשות לבין [illegible] והצורך הדוחף בדילול אוכלוסית הצבאים בארץ.

התקנות החדשות ייכנסו לתוקפן עם השלמת הגדר, שתפריד בין המשקים החקלאיים לבין השטחים בהם חיים הצבאים. הריכוזים הגדולים של הצבאים קיימים ברמת הגולן וברמות יששכר. בחלק מהמקומות הגדר כבר הוקמה. ההערכה היא שהגידור הכולל ישתרע לאורך כ־200 ק"מ. ההוצאה למטר אחד של גדר מסתכמת בשמונה דולר ולדברי מנהל אגף הגנת חיות הבר ברשות אביגדור לוריא כבר גויים חלק גדול מהכספים הדרושים.

באביב מגיעים כ־5000 ציידים מורשים וכל שירצה לצוד צבאים יצטרך להצטייד ברשיון מיוחד. הכוונה לשטח הציד תהיה מבוקרת. הציידים יקבלו הוראות ברורות לגבי מין וגיל הצבאים שמותר יהיה לצוד. בצאתם מהשטח יימסרו את הציד לבדיקה וטרינרית. שמירה על גודל אוכלוסיית חיות הבר על יד ציד מבוקר קיימת ברוב הארצות ולדעתו של מנהל השירותים הווטרינריים ד"ר ארנון שמשוני עם הפעלת רשיון לציד צבאים „תצטרף ישראל למשפחה מכובדת של ארצות שמקיימות ציד מבוקר".

רשות שמורות הטבע, הזואולוגים מתחום האקדמיה, והשירותים הווטרינריים, תומכים בכך שאוכלוסית הצבאים בשטח, היא בין 10 ל־14 על קמ"ר אחד והיום היא פי 6 יותר. הגידול הלא מבוקר של צבאים בארץ גורם לנזקים כבדים בחקלאות ובמשך השנה האחרונה אף לתחלואה קשה ביותר במחלת הפה והטלפיים בצבאים.

הוסר איום השביתה של המורים העל יסודיים בצו בית המשפט

מאת סופר „דבר"
לענייני חינוך

איום השביתה המתוכננת בכיתות י"ב בשבוע הבא הוסר לאחר שבית הדין האזורי בירושלים הורה אתמול לארגון המורים העל יסודיים להפסיק מיד את העיצומים ולהמנע מכל הפרעה לעבודה הסדירה בבתי הספר.

על פי הסיכום שהושג בבית הדין יפתח מיד מו"מ בין הממשלה לבין הארגון שימשך שבוע ימים. אם המו"מ לא יסתיים תוך שבוע יופיעו הצדדים בפני בית הדין האזורי לעבודה.

בסיכום שקיבל תוקף פסק דין, נאמר כי נציגי הארגון והממשלה ינהלו ביניהם בשבוע הבא מו"מ לגבוש ולהגדרת הזכויות שהוקנו להם בהסכמים הקיימים שהוקפאו מכח חוק ההסדרים לשעת חרום. זאת כדי שבתום ההקפאה במשק אפשר יהיה להעניק למורים את אותן זכויות שהוקפאו מכח החוק.

בבית הדין סוכם כי המו"מ יסתיים לא יאוחר מ־2 במארס.

יו"ר ארגון המורים העל יסודיים שושנה באייר הביעה שביעות רצון מכך שבית הדין כפה לדבריה על האוצר להכנס למו"מ עם הארגון והוסיפה כי היא מקווה שהמו"מ ישא פרי שאם לא כן – יאלץ הארגון להשבית את הלימודים בכיתות י"ב.

האחיות פותחות בשביתת שבת יפגינו מיום ראשון ליד הועה"פ

מאת דנקה הרניש
סופרת „דבר"

נציגים של ועדי אחיות בבתי־החולים הממשלתיים ושל קופת חולים הכללית פותחים ביום א' הקרוב בשביתת שבת ליד הועד הפועל של ההסתדרות במחאה על חוסר התגובה של ההסתדרות למצוקת שירותי הסיעוד.

חברת מטה המאבק של האחיות אילנה כהן אמרה ל„דבר", כי לפני שבועיים פנו לממונה על השכר במשרד האוצר הלל דוראי ולמנהל אגף יחסי עבודה בקופת־חולים משה לברון בבקשה לפתוח במגעים למציאת פתרונות, אבל עד היום לא נתקבלה כל תגובה. לדברי אילנה כהן „בתנאים הקיימים האחיות אינן יכולות להמשיך לתפקד. יש תקנים פנויים, אבל אחיות אין ומקבלים לעבודה כוחות עזר. המצב מחמיר מיום ליום ואנחנו לא נוכל לקבל אחריות על החולים".

בשבוע שעבר הכריז על סכסוך עבודה הועד הארצי של עובדי בתי־חולים ממשלתיים, בטענה על שחיקת השכר. תוקפה של ההודעה המוקדמת יפוג בעוד שבוע.

במספנות ישראל התחילו לעבוד מסיימים תחילה הזמנות קודמות

מועצת הפועלים מספקת הסעות ומזון

מאת יוסף מיטלסקי
סופר „דבר"

העבודה ב„מספנות ישראל" חודשה אתמול בשעה 6.45 בבוקר; נוכחות הפועלים היתה מלאה למעט אלה המשרתים במילואים או פועלים חולים שהודיעו על מצבם הבריאותי. העבודה מנוהלת למעשה על ידי הועדים, ראשי האגפים וראשי המדורים.

מזכיר ועד הפועלים, חיים אמויאל, מסר שהפועלים משתמשים בינתיים בחומרים שנותרו במספנה והם מקווים שכונס הנכסים יצליח להזרים כספים לרכישה או שחרור ממכס של חומרי גלם ופריטים אחרים הדרושים לסיום ההזמנות שנתקבלו. הזמנות אלה מקיפות עבודות בהיקף של 250 אלף שעות עבודה. מלבד זאת הוזלו מהנדסי המספנה לעבר הצעה למכרז של צי המלחמה האמריקאי לרכישת מבדוק. אם המספנה תזכה במכרז זה יידרש יחד עם הכנת ההצעה – 350 אלף שעות עבודה, שברובן יוקדשו לשיפוץ המבדוק.

יצויין שהמספנה מבקשת למכור את המבדוק הצף בעל כושר הרמה של למעלה מ־20 אלף טון אשר נבנה בזמנו במפעל זה בעיקבות שפל בהזמנות ונועד למכירה. כאשר התחלפו הדירקטוריון והנהלת המספנה הוחלט אז לשמור את המבדוק ולהשקיע כ־17 מיליון דולר להרחבת התשתית לתיקוני אניות גדולות יחסית.

סופר „דבר" מסביר שאם יימכר המבדוק תגוכה ההכנסה מחובות המספנה אולם אזי יהיה המפעל מוגבל בכושרו לתקן אניות גדולות.

לסופר „דבר" נמסר שמפ"ח מסייעת לפועלים בתחום ההסעות והכלכלה: המועצה תספק מדי יום עד 400 מנות מזון ותכסה את ההוצאות לשימוש בחמישה אוטובוסים שיסיעו את הפועלים ועובדים אחרים ממקומות מגורים מרוחקים כגון מכרמיאל, קרית טבעון ועוד. הפועלים תושבי חיפה והקריות מגיעים לעבודה בכוחות עצמם. כזכור, ויתרו הפועלים בשלב זה על ההסעות וכלכלה כדי לאפשר פתיחת המספנה אחרי השבתה מאנס של חודש ימים.

חסידי אומות עולם יוצאים להכיר את הארץ

ועדת הכנסת לביקורת המדינה תדון בהזנחתם על ידי המוסדות

מאת נתן רועי

34 מחסידי אומות עולם המתגוררים בארץ יהיו היום ומחר (יום שישי ושבת) אורחי סניף החברה להגנת הטבע בהרצליה ויטיילו ברחבי הארץ.

מקצת חסידי אומות עולם, לא סיירו בארץ מאז הגיעם לישראל. אחרי שיסיירו במקומות הקדושים לנוצרים, יתארחו חסידי אומות העולם בקיבוץ גבעת ברנר.

משרד השיכון החל לאתר בתים שבהם יוכלו להתגורר חסידי אומות עולם, שאין להם בתים ראויים למגורים. לפעולת שיפור תנאי הדיור הצטרף בעת האחרונה, שלמה להט, ראש עיריית תל־אביב, שביקר אצל כל חסידי אומות עולם שהם אזרחי תל־אביב במטרה להיטיב את תנאי מגוריהם בעיר.

יו"ר ועדת ביקורת המדינה, חה"כ הפרופסור דוד ליבאי (מערך), עומד לקיים דיון בוועדת ביקורת המדינה על הזנחתם של חסידי אומות עולם במשך למעלה מ־35 שנים על ידי מוסדות „יד ושם" ומשרד העבודה והרווחה.

המשפטנית טובה אולשטיין מבת־ים שיגרה באחרונה מכתב ליו"ר ועדת הביקורת ונפגשה איתו בנושא זה. במכתב היא דרשה ממנו לקיים דיון בנושא וקיבלה לכך הסכמה עקרונית. היא הציעה לו, פרט לכך, ליחד כספים מתוך תרומות ועזבונות לצורך סיוע לחסידי אומות עולם בארץ, במסגרת פתרון ממלכתי.

הציבור לא יצא להפגין בעד ונגד „או־כלכותה"

יו"ר המועצה לצנזורה מגיב על דברי המפיק האמריקאי

מאת אוריאל בן־עמי, סופר „דבר"

„מפיקי 'או־כלכותא', ביקשו להופיע בפנינו כדי לערער על החלטתנו לאסור את העלאת ההצגה בישראל. הדיון יתקיים ביום ב' הקרוב ובאותו יום נחליט שוב" – אמר ל„דבר" יו"ר המועצה לסרטים ומחזות – יהושע יוסטמן.

„המועצה החליטה לא לאשר את ההצגה בגלל גורם הפורנוגראפיה והניבול־הפה. מה יהיה לאחר הדיון, עדיין אינני יכול לומר. אינני מתייחס למסיבת העיתונאים שערכו המפיקים. אין זה עניין של עמדה אישית שלי. המועצה כולה צריכה לדון בעניין, לאחר שתשמע את ערעור המפיקים. לי אין קנה מידה לדעת מה הציבור בציון חושב על כך. מה זו התעוררות ציבורית? שעיתון זה או אחר כתב משהו? אחד אינו יודע מה הציבור אומר. עובדה: לא היו הפגנות בעד הו כלכותא וגם לא היו הפגנות נגדה".

המפיק האמריקאי של ההצגה הגיע במיוחד לישראל כדי לערער על החלטת המועצה. אם ידחה הערעור – יפנו המפיקים לבג"צ. עתירה דומה הביאה בשעתה לביטול הצנזורה על סרטים ומחזות – בבריטניה.

שר האוצר מעכב הקמת כפר לגימלאים

ההשקעה בסך חצי מיליארד דולאר אושרה ע"י כל המשרדים הממשלתיים

מאת דני צדקוני סופר „דבר"

השר האוצר יצחק מודעי מעכב השקעה של יהודי אמריקאי ארווין־לוי מחברי 'כח המשימה הכלכלי' המבקש להקים בהשקעה של חצי מיליארד דולר כפר גימלאים כמו שיש לו בארה"ב שיאכלס 3000 גימלאים יהודים מארה"ב. התנגדות השר נובעת מהחשש שהגימלאים יהוו נטל על שרותי הרווחה אם יממשו את זכותם להיהפך לאזרחי ישראל מכח חוק השבות.

ראש עיריית אשדוד אריה אזולאי הבהיר אתמול כי בהתאם למסוכם עם המשקיע יגיעו הגימלאים ארצה כשהם מבוטחים לגבי מחלות וכו'. הוא ביקש משר התכנון והכלכלה גד יעקבי להעלות את העניין הנסחב כבר שבע שנים ואשר קיבל כבר את כל האישורים של משרדי הממשלה השונים להכרעת הממשלה.

השר יעקבי אמר כי הפרויקט, שבו תומך לדבריו ראש הממשלה, הוא נאה ביותר, יביא ארצה לביקורים את בני משפחותיהם של הגימלאים, יחזק את הקשר בין ישראל ליהדות ארה"ב ויהווה מקור חשוב של הכנסה במטבע חוץ.

מזג האויר הנאה ימשך גם בסוף השבוע. החזאי אינו צופה התחדשות הגשמים עד יום שני. כך, במחצית השני של פברואר, בילו אתמול בחוף הים בתל אביב.
צילום: יעקב שאלתיאל

תושבי שכונת נווה צדק הפגינו נגד הריסת מקווה טהרה בשכונה

שר הפנים וראש עיריית ת"א סיירו במקום – בשבוע הבא יוחלט דבר

מאת נתן רועי,
סופר „דבר"

„להט, לך להתפלל במסגד המקומי", כך צעקו אתמול תושבי שכונת שבזי ונווה צדק בעת ששר הפנים, יצחק פרץ, וראש עיריית תל־אביב, שלמה להט, הגיעו לבקר במקווה הטהרה ובית המרחץ העירוני ברחוב אלרואי 33 שבשכונת נווה צדק בתל־אביב.

ראש עיריית תל־אביב ושר הפנים הגיעו כדי לבחון את מצבו של בית המרחץ העירוני ומקוה הטהרה המשרתים את תושבי שכונות דרום תל־אביב במשך למעלה מ־33 שנים. הביקור נערך בעקבות כוונת העירייה לסגור את מקווה הטהרה ובית המרחץ העירוני אחרי שנקבעו על ידי ועדת מומחים, כמבנים מסוכנים. התושבים במקום, בראשותו של הרב מרדכי יצהרי – ראש ועד שכונת שבזי ורב השכונה, ארגנו הפגנה והניפו שלטים שקראו ללהט לבטל את כוונתו להרוס את בניין מקווה הטהרה ובית המרחץ העירוני.

שר הפנים קיבל דיווח מאנשי העירייה שטענו, כי בחודש אפריל 1985 התקבל דו"ח שהוכן על ידי מהנדס הבטיחות העירוני ומהנדס של המכון לבטיחות ולגיהות ולפיו יש סיכונים משלושה סוגים: מערכת החשמל איננה תקינה ואיננה עומדת בתקנים, מערכת המים של בית־המרחץ הרוסה לגמרי, הקונסטרוקציה של הבניין הלודה וחלק מאגפיה עלולים להתמוטט.

התושבים טענו, כי ראש העירייה איננו מוכן להציב מהנדס מן החוץ שיהיה מוכן לבדוק את המבנה והוא עושה כל מאמץ, כדי להרוס את הבניין ולהשתמש ב־4 הדונאמים שעליהם עומד הבניין לצרכי העירייה. „אני לא רוצה לקחת את האדמה הזאת" אמר אתמול להט בשיחה עם עיתונאים, „אני רוצה שיוקם במקום מקווה טהרה מכובד על חצי הדונם ואינני מוכן להחזיק בניין ענקי על 4 דונאמים שמשרת 100 איש."

שר הפנים יפגש עם ראש עיריית תל־אביב, שלמה להט, בראשית השבוע כדי לדון עימו בנושא הריסת או שיקום בית המרחץ בשכונת נווה צדק. לפני שעזב שר הפנים את השכונה הוא התפלל תפילת מנחה ומעריב בבית־הכנסת שבשכונת שבזי ושמע את דברי התושבים במקום ואת אנשי המועצה הדתית.

תושבי שכונות נווה צדק ושבזי מפגינים; אח"כ התפללו תפילת מנחה עם שר הפנים. צילום –

45 מיליון דולאר לפיתוח העיר אשדוד

מאת דני צדקוני, סופר „דבר" בדרום

עשרת אלפים דונם משטח אשדוד יוחזרו לבעלות מינהל מקרקעי ישראל עם מכירת מניות הממשלה בחברת אשדוד (קי.בי.ע) על כך נמסר אתמול בעת שעות היגוי הבין משרדית שהוקמה על־ידי משרד הכלכלה והתכנון בשיתוף עם עיריית אשדוד מסרה לשר התכנון והכלכלה גד יעקבי ולראש העיר אריה אזולאי את המלצותיה למימוש פוטנציאל הפתוח של עיר זו.

ההמלצות כוללות מתן מעמד של אזור פיתוח א' בתחום התיירות ומעמד של איזור פיתוח ב' לתקופת ביניים בתחום התעשייה כדי לנצל את הקרקע הזמינה הזולה (20 אלף דולאר דונם) באזורי התעשיה של העיר. התקנת מסוף נוספים בנמל ובניית הסיטי בהשקעה משוערת של כ־45 מיליון דולר. השר יעקבי הדגיש שמדובר בגיוס משאבים ממשקיעים פרטיים וציבוריים ולא בהוצאה מתקציב הממשלה. צוות ההיגוי לאשדוד שיזום משרד התכנון הכלכלה הוא הראשון מתוך שלושה שיכינו תוכניות דומות לעוד שתי ערים ואשר לדברי השר הדו"ח שלו מצביע על אפשרויות ניצול הפוטנציאל של הערים הללו האחרות. אם יעתיקו לעצמן את הדוגמא לצמיחה כלכלית ולפיתוח אורבני.

גובשו התנאים לאישור מועמדים לרכישת הבנק הבינלאומי הראשון

שלוש קבוצות מתעניינות ברכישת הבנק הבינלאומי בימים הקרובים יפתח מו"מ עם המפרק של „דנות"

מאת דוד שרביט
סופר „דבר"

בנק ישראל גיבש את תנאיו לרשימת המועמדים לרכישת הבנק הבינלאומי הראשון. הכוונה היא לאפשר, כבר בתקופה הקרובה, לשלוש קבוצות של מועמדים לגשת למו"מ עם מפרקי חברת „דנות", בעלת השליטה בבנק.

כמה קבוצות של משקיעים וביניהן: קבוצת משקיעים אוסטראלית בראשות י. בראגרר, קבוצת משקיעים בראשות איש העסקים [illegible] ב. צובאלי, איש העסקים מאנגליה א. פרוסי וקבוצת י. ברונפמן מקנדה, מתעניינות ברכישת הבנק.

הקבוצה האוסטראלית צפויה לקבל אישור להתחיל בשלב המו"מ, כבר בימים הקרובים. שתיים־שלוש קבוצות נוספות עשויות לקבל אישור דומה בקרוב.

בתהליך גיבוש התנאים לאישור המועמדים לרכישת הבנק, שנערך גם בהתייעצות עם ועדת הרשיונות של בנק ישראל נקבעו כמה מבחנים לאישור. מהימנות המשקיעים, חשיפה מלאה של עסקיהם בפני המפקח על הבנקים והוכחת יכולת פיננסית, בסכום הגדול משמעותית מההשקעה הנדרשת לרכישת הבנק הבינלאומי הראשון.

עיקרון נוסף, שכבר דחה על הסף את אחד המשקיעים ומקטין את סיכוייו של ברונפמן מקנדה, הקשור ב„קנדה ישראל" בשליטת בנק דיסקונט – שמירה על עצמאות הבנק הבינלאומי וביטול כל אפשרות להגברת הריכוזיות במערכת הבנקאות. המשקיע שנדחה, אחד ממשקיעי החוץ הגדולים בישראל בעל מפעל טקסטיל, ביקש לגשת למו"מ בשותפות עם חברת „דלק", שבנק הפועלים הוא אחד מבעליה העיקריים.

ההשקעה הנדרשת לרכישת הבנק הבינלאומי הראשון מוערכת כיום בסכום של בין 20 ל־25 מיליון דולר. בנוסף לאישור בנק ישראל היא טעונה גם את אישור בית־המשפט, מאחר שפירוק חברת „דנות" נעשה בהשגחת בית־המשפט.

מחקרים שהושמעו בכינוס הבינ"ל לפסיכיאטריה ומשפט מגלים:

שיעור השתיינים, צורכי הסמים והמתאבדים בקרב הרופאים גבוה מאשר במקצועות אחרים

מאת דנקה הרניש
סופרת „דבר"

75 רופאים הועמדו במשך השנתיים האחרונות בפני ועדה מיוחדת שליד משרד הבריאות, בגלל הפרעות נפשיות קשות. הועדה, שבדקה את כל המקרים, שללה לצמיתות את רשיון העבודה מכ־35 מהרופאים, והיתר המקרים המליצה להשעות את הרשיון באופן זמני ולהפנות את הרופאים לטיפול פסיכיאטרי.

נתונים אלה הביא הפסיכיאטר המחוזי בירושלים ד"ר יאיר בר־אל בפני באי הקונגרס הבינלאומי לפסיכיאטריה, משפט ואתיקה, המסיים היום את דיוניו בתל אביב, שבו השתתפו 100 אורחים מחוץ לארץ וכ־200 ישראלים.

לדברי ד"ר בר־אל, תופעות שתיינות, התמכרות לסמים והתאבדויות אינן אופייניות לקהילה הרפואית רק בישראל, והן קיימות בארצות רבות אחרות.

המשותף לכל הארצות הוא, ששיעור התופעות הללו בכל ארץ גדול יותר בקרב הרופאים מאשר במקצועות אחרים במעמד כלכלי וחברתי דומה.

באנגליה שיעור מקרי המוות בקרב הרופאים בגלל סיבוכים בכבד כתוצאה משתיית אלכוהול מופרזת הם פי שמונה יותר מאשר באוכלוסייה הכללית. בארצות הברית, שיעור מקרי ההתאבדות של רופאים גדול פי שניים מאשר בקבוצות מקצועיות במעמד דומה. מספר ההתאבדויות של רופאות אמריקאיות גדול פי ארבעה יותר מאשר בקרב נשים במעמד דומה, בקרב רופאות פסיכיאטריות – פי שמונה, ובין הרוקחות – פי 16.

מחקרים שנעשו בעניין זה בחוץ לארץ מגלים, שאותן תכונות שמאפשרות לרופא להצליח במקצועו הן גם אלה המובילות לדיכאון נפשי, לשתייה מופרזת, לשימוש בסמים ואף להתאבדות.

בתנאי עבודה תחרותית, מתח מתמיד ומאמץ – המאפיינים עבודת רופאים רבים – קל לעבור את „הקו האדום", והרופא המצליח נהפך לאדם מופרע – כך טען ד"ר בר־אל, בהסתמך על עבודות מחקר רבות.

יום עיון לזכרו של יהושע רבינוביץ ז"ל יתקיים ביום א' הקרוב בשעה 18.00 בערב בבניין נפתלי, באולם אפטר, בקריית האוניברסיטה ברמת־אביב. ישתתפו: שר האוצר יצחק מודעי, חבר הכנסת יורם ארידור, השר יגאל הורוביץ וח"כ יגאל כהן־אורגד. דברי סיכום ישא הפרופ' חיים בן־שחר, ינחה פרופ' אסף רזין.

קריאה לעזרה להצלת ראיה!!!

אבי, סיגלית ועליזה, שלושה ילדי משפחה אחת הסובלים ממחלת עיניים נדירה זקוקים לנתוח דחוף להצלת ראייתם. נתוח זה ניתן לבצע אך ורק בארה"ב. הנסיעה למטרה זו אושרה ע"י הועדה המיוחדת במשרד הבריאות והומלצה ע"י רופאי עיניים מומחים.

עלות ההוצאות נתוח זה לשלושת הילדים גבוהה ביותר ואין בכח המשפחה וידידיה לכסות סכומים אלו.

ועדה צבורית מיוחדת בחסות „בית חנוך עורים" בירושלים, המשתתפת בחלק מההוצאות פונה לציבור הרחב לתרום בעין יפה למטרה חשובה ודחופה זו.

את התרומות נא להפקיד בחשבון מיוחד בבנק המזרחי המאוחד סניף גבעת שאול בירושלים מס. 175555 או בבנק הדואר חשבון מס. 4"206006 ע"ש „הצלת ראיה" – בחסות בית חנוך עורים ירושלים.

הרב אביעזר בורשטיין, יו"ר הנהלת בית חנוך עורים
[illegible] – יו"ר אגודת העורים בישראל
[illegible] – ירושלים
נתן מרל – ירושלים

אנו מצטרפים לקריאה זו וכל המסייע למטרה הקדושה יתברך שיפיק לו מן השמים ויקיים בכם הפסוק [illegible].

מרן הגאון רבי מרדכי אליהו שליט"א הראשון לציון הרב הראשי לישראל
מרן הגאון רבי אברהם כהנא שפירא שליט"א – הרב הראשי לישראל ונשיא בית הדין הרבני הגדול
מרן הגאון רבי עובדיה יוסף שליט"א נשיא מועצת חכמי התורה
הגאון רבי יצחק קוליץ שליט"א הרב הראשי ואב"ד ירושלים
הגאון רבי שלום משאש שליט"א הרב הראשי ואב"ד ירושלים

זה הזמן להכיר את דרום אפריקה
ורק עם אופיר טורס

כי רק אופיר טורס נותנת לך –
- 4 שבועות נפלאים בלווי מדריך מקצועי כל כך
- קבוצות קטנות ואקסקלוסיביות כל כך
- מסעות מרתקים לצד נופש מוצלח כל כך
- בתי מלון מפוארים כל כך

טיול מס' 16 מועד יציאה 1/4/86
טיול מס' 17 מועד יציאה 2/9/86

לפרטים נוספים פנה לאופיר טורס ועכשיו רחוב בן יהודה 32, ת"א. טל. 03-209772, 209777 או לסוכן הנסיעות שלך.

SAA SOUTH AFRICAN AIRWAYS satour

בית ראשוני פועלי ציון
תל־אביב, רחוב ברנר 14, טלפון 281771

הזמנה
ביום ראשון ה־23 בפברואר בשעה 6 בערב תתקיים באולם „בית ראשוני פועלי ציון", רח' ברנר 14, תל־אביב

עצרת חגיגית
מוקדשת ליום הולדתו ה־100 של החו' יעקב זרבבל
בתוכנית: יעקב זרבבל – דמותו הפוליטית והספרותית
המרצים: חיים פינקלשטיין ואברהם ליס
המנחה: שלמה שווייצר
בחלק האמנותי: הקריינית הדסה קסטין

האזינו –
ל„זכרון דברים"
בשבת, בשעה 13.00
בנושא –
„שליחות במחוזות הילדות"
יפתח טרגמן – נציג תנועת העבודה הציונית באמל"ע

במלאות שבע שנים לפטירת יקירתנו
אם משפחתנו הבלתי נשכחת
חביבה הכטר ז"ל
נתייחד עם זכרה ונעלה אל קברה בבית הקברות הצבאי בכפר־סבא ביום ראשון י"ד באדר א' תשמ"ו 23.2.86 בשעה 4 אחה"צ.
הרצל, דליה ושמעון
עוזי ומירי
הנכדים והנין

חברת שיווק ותיקה
מעוניינת בהפצת מזון לרשתות השיווק
בהצעות נא לפנות לת.ד. 883 ת"א.

דבר היום

נאום חוסיין: חשבון נוקב בלי מסקנות

במלאת שנה למו"מ שלו עם יאסר ערפאת חשף המלך חוסיין בנאום מרתק בן שלוש וחצי שעות את המאזן המאכזב של מאמציו הממושכים להביא את אש"ף לתהליך השלום. הפתעה רבה לא היתה כאן – ראש ממשלת ישראל הגיע למסקנה פומבית דומה לפני שבועיים. אך היה בדברים אישור נוסף על מהותה של המחלוקת העיקרית: בעוד שמלך ירדן רואה עתה את המטרה הראשונה במעלה בשחרור מהיר ככל האפשר של השטחים מידי הישראלים, עומד אש"ף על מימוש זכות ההגדרה העצמית – דהיינו הקמת מדינה פלשתינאית, גם אם בקונפדרציה עם הכתר הירדני. מסתבר כי גורם הזמן מהווה אף הוא נושא להבדלי הערכות בין השניים. חוסיין מבין את הסכנות הכרוכות לצד הערבי באחיזה מתמשכת של השטחים בידי ישראל. לערפאת, לעומת זאת, יש מקור דאגה נוסף חשוב יותר מבחינתו, והוא שלמות ארגונו. על כן הוא עומד על דרישתו למימוש המינימום ההתחלתי שיבטיח שלמות ארגונית זו.

בבואו לקבל על עצמו את סיכון הזמן החולף, שואב אש"ף בטחון מכמה גורמים. ראשון בהם הוא המצב הנוכחי בעולם הערבי: המדינות הפרו־מערביות, כמו מצרים וסעודיה, בין אם הן מחייבות מדינה פלשתינאית עצמאית ובין אם לאו, מוסיפות לשלם מס שפתיים לזכות ההגדרה העצמית. גם סוריה, היריבה הקשה של ערפאת, בוודאי אינה מוכנה לסמוך ידיה על כניסת חוסיין לתהליך השלום בלי אש"ף. יתר על כן, למרות אהדתו של מימשל רייגן לישראל, יש עדיין תמיכה ברעיון המדינה הפלשתינאית אצל מומחים לא מעטים במימשל, שלא להזכיר כלל את כל משרדי החוץ האירופים. אשר לברה"מ, הרי גם אם ערפאת בשום אופן אינו יכול להיחשב ככלי שרת בידי הסובייטים, מובטחת לו תמיכת מוסקווה בהמשך מאבקו על זכות ההגדרה העצמית.

אפשר להסכים לחלק מהניסוח הנוקב של המלך חוסיין בכל הנוגע לקפאון הנוכחי. אולם אין למצוא בדבריו מסקנות אופרטיביות. ייתכן כי המלך מקווה להפעיל בדבריו החושפניים לחץ נוסף על אש"ף. אם זו היתה המטרה, קרוב לוודאי שיתאכזב. אם אמנם משוכנע חוסיין שהזמן דוחק, הן לגופו של עניין והן בשל הקושי הנוסף שיתעורר במו"מ עקב הרוטציה המתקרבת בממשלת ישראל – הרי שהוא חייב, יחד עם פלשתינאים יציגים ומפוכחים תושבי השטחים, להעז ולהיכנס לתהליך השלום בהקדם. נאומו, אם לא היה תכסיס עקר כלפי אש"ף, מורה בכיוון שולחן הדיונים. הניתוח שלו מהווה אישור למציאות הידועה גם לתושבי השטחים, צריך להוביל גם אותם להבנה כי מאש"ף לא תצמח להם כל תועלת, אלא עליהם לקחת את גורלם בידיים במו"מ עם ישראל, יחד עם המלך חוסיין או בלעדיו.

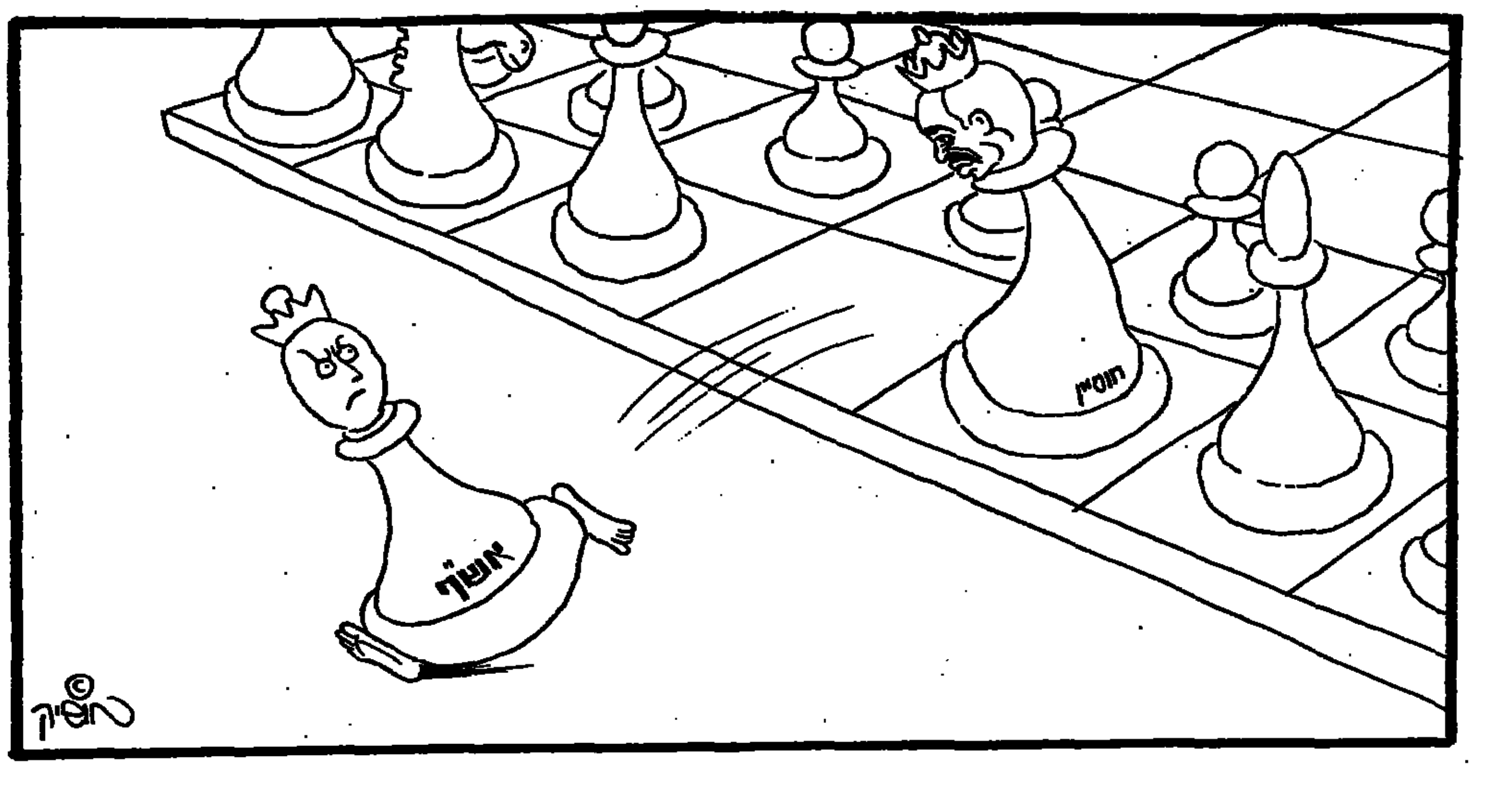

מי עובד אצל מי

■ **חגי אשד**

כדאי שמודעי יצא לכמה חודשי חופשה. שיחזור אחרי שיאוחה התפר בין בלימה לצמיחה. בין הממשלה ההסתדרות והתעשיינים. כדאי שיובהר לו שאפשרות פיטוריו אינה מבוטלת

בין יתר פגיו־הלשון שפיזר שר־האוצר יצחק מודעי השבוע בלטה התרסתו כלפי ראש־הממשלה שמעון פרס: „אני לא עובד אצלו". זה לא כל־כך מדוייק. על־פי חוק יסוד הממשלה יכול ראש הממשלה לפטר את שר־האוצר להעבירו מכהונתו, בלשון החוק, אם הוא סבור שהשר אינו פועל לפי מדיניות הממשלה והחלטותיה. על אחת כמה וכמה אם השר מוציא פגיו כלפי ראש הממשלה ופורם, בשער בת־רבים, את מירקם האחריות המשותפת של הממשלה, שגם היא מתחייבת באותו חוק.

לאחר שיפוטר יוכל יצחק מודעי לחזור על התרסתו, והפעם יהיו דבריו מדוייקים לגמרי: „אני לא עובד אצלו. הוא פיטר אותי". ואז יוברר למודעי שהוא בכל־זאת עובד אצל מי שיכול לפטרו, או בלשון החוק: „שר אחראי לפני ראש הממשלה לתפקידים שלפניהם ממונה השר", כדאי שיזכור לפני מי הוא אחראי ומה תחומי אחריותו.

כדאי שמודעי יזכור שאין סיבה ואין הכרח להפלות אותו לטובה על־פני השר אריאל שרון. אגב, הלה שיפר מאוד את התנהגותו, לאחר שהוזהר שיפוטר אם ימשיך בהתקפותיו הפרועות על ראש הממשלה. האזהרה של שמעון פרס מאז, כוחה יפה גם לגבי יצחק מודעי. וכבר נאמר אז שזה יהיה אמנם בניגוד להסכם הקואליציוני, אבל לא יעלה על הדעת שכוחו של הסכם מפלגתי יהיה יפה כעילה להפרת חוק יסוד הממשלה. חוק והסכם – חוק עדיף.

קרוב לוודאי שהליכוד לא יפרוש מהממשלה במקרה כזה, על אחת כמה וכמה לא השרים הליבראלים וחברי הכנסת שלהם. הללו יתחרו ביניהם מי ישלח ראשון זר פרחים לראש הממשלה, בצירוף פתק: אתה מספר לנו מי זה יצחק מודעי? כמה מהם יעשו זאת לא רק בפרחים, אלא גם בתרומה, על־פי אופנת הליכוד האחרונה.

כדאי ששמעון פרס ימלא את מקומו של שר־האוצר תקופה מסויימת, עד שמודעי יגמור לרצות את עונשו ועד לאחר שיובטח התפר המחבר ליריעה אחת כלכלה ופוליטיקה, פסיכולוגיה ציבורית ודיפלומאטיה אישית, אידיאולוגיה מפלגתית ופשרות קואליציוניות בלתי־נמנעות וגם סגנון של איחוי קרעים במקום פרימתם.

זה בדיוק מה שחסר ליצחק מודעי – להיות מסוגל לא לפרום את התפר, המחבר את קרעי המדיניות ופיסות הנייר („ניירות עמדה", „ניירות תכנון", „ניירות מדיניות") לגשר ברזל של ביצוע. הוא לא מסוגל. הוא פורם את כל התפרים. זה אופיו. זה גבול כישוריו.

כדאי שיצחק מודעי יצא לחופשת פיטורים של כמה חודשים ויחזור אחרי שיאוחה התפר בין בלימה לצמיחה, בין הממשלה לבין שותפיה ההכרחיים – ההסתדרות והתעשיינים. לפחות כדאי שיובהר למודעי שהאפשרות המעשית של פיטוריו – אם ימשיך בהתנהגותו הנוכחית – היא אמנם קשה, אך לא לגמרי מבוטלת.

בכל מקרה לא יהיה מנוס מהכרעה ברורה לפני מועד הרוטאציה, על העברת נושא הצמיחה לאחריותו של שמעון פרס, גם כאשר יכהן כממלא מקום ראש הממשלה. עכשיו, שהוא מכהן כראש הממשלה, מובן מאליו שהוא העומד בראש המערכה להצלחת המדיניות הכלכלית, בכל שלביה. הכרעה בנושא זה עכשיו, תהיה הערובה הטובה ביותר לקיום הרוטאציה וגם תנאי הכרחי לה.

בינתיים צריך שמעון פרס לרסן לא רק את יצחק מודעי בליכוד, אלא גם את חברי סיעת המערך. ראשית המעבר מבלימה לצמיחה אין פירושה פתיחת הברזים למדיניות רווחה והעלאת שכר בלתי־מרוסנות. הצמיחה תהיה אפשרית רק אם תימשך הבלימה. יצירת מקורות תעסוקה חדשים חייבת להיות מלווה בביטול מקורות תעסוקה ישנים, שאינם יעילים ואינם רווחיים, לא לבעליהם ולא למשק כולו. גם חברי סיעת המערך צריכים לשאול את עצמם, מי עובד אצל מי, מה היא משמעת קואליציונית ולשם מה. בסוף חשבון כולם „עובדים אצל הבוחר", ולפניו הם אחראים ביום הקלפי. הצלחת המדיניות הכלכלית תהיה המבחן החותך של כולם. עד אז מצפה לראש הממשלה מלחמה קשה מלפנים ומאחור – עם כולם ונגד כולם, כמעט.

כעת לפרק

■ **יזהר סמילנסקי**

נראה שכעת הגיעה השעה לפרק את ממשלת „האחדות הלאומית". כל מה שהיה אפשר להשיג באמצעות השותפות הזאת – כבר הושג. יותר טוב מזה אין בידי הליכוד להציע. ואין לצפות מהם מעתה אלא להכשלה בלבד.

בשלושת הנושאים הגדולים שעל הפרק, במאמצי השלום, בחידוש הצמיחה הכלכלית ובתיקון עיוותי החברה, וקודם־לכל בפתרון השאלה הפלשתינאית – הדרכים נפרדות והכיוונים מנוגדים.

כולנו מכירים היטב את הצדדים השותפים בממשלה. את מעשיהם בעבר, את מעשיהם בהווה ואת הרעיונות למעשים לעתיד. כל השנה האחרונה היתה הממשלה עסוקה ראשה ורובה בהצלת הארץ מתוצאות כשלון שלטון הליכוד. כמעט ונשברה אז מפרקתנו ורק האחראים לפורענות עדיין לא הודו באחריותם הכבדה.

הקריאה להקמת ממשלת „האחדות הלאומית" באה כדי להציל ממלחמת לבנון ומן „הכלכלה הנכונה". אבל גם כדי לתת לליכוד הזדמנות ללמוד ולהשתנות. להכיר בעובדות ולהסיק מסקנות. הם לא למדו. ואם רק יניחו להם, יחזרו ויעשו בדיוק מה שהם יודעים לעשות: לקלקל כפי שקילקלו.

כולנו מכירים את העומדים בראש. את כולם ואת כל אחד מהם לחוד. איש מהם לא יפתיע עוד. חדשים אין להם. אלה שלא הודו בטעותם ושעקבות מעשיהם ומחדליהם פזורים בגדול על פני הארץ המסכנה הזאת, אלה שהכשלון היה בכל מה שנגעו בו ידיהם, ואלה יחזרו שוב לשלטון?

אומרים כי ההסכם שנחתם לחילופי ראשי הממשלה מחייב, וכי האות הכתובה תקיפה מסכנת שכם. במה דברים אמורים? אילו עמדו במבחן ההשתנות שהיו צריכים להשתנות. כי לא להשתנות ולחזור לשלטון פירושו לקבל רשות לקלקל. להמשיך בקלקול כפי שהם יודעים לקלקל וכפי שכבר הוכיחו ועד היסוד: אותם האנשים באותן השיטות לאותם היעדים. הם לא התבגרו.

הנה הם לפנינו. כל אותם המוכרים לנו: קטני רוח, עבי עור ומדקלמי דקלומים. מה הם יודעים לעשות יותר ואחרת מאשר להוסיף ולהיות קטני רוח עבי עור ומדקלמי דקלומים, וביתר שאת?

את הסכנות בלימת האינפלציה יפוררו מהר, את מיטב המשאבים יזרימו אל שטחי הגדה כדי להעצים שם את פצצת הזמן שתתפרץ ממש בהתקרב סיכויי השלום להתממש; את מרבית עשייתם ישקיעו בעיצום הכוח לשם הכוח, הכוח כטעם השלטון, והכוח לבדו כאמצעי הבטחון.

מי שנכשל ואינו מודה בכשלונו, מי שהכשיל ואינו מקבל אחריות, מי שכשל ומעז לתבוע את שובו לשלטון – לא רק שהוא עצמו לא למד כלום, אלא מאמין הוא שגם העם לא למד דבר. ושלא דם לבנון ולא באושי „הכלכלה הנכונה", ולא פרשנות „קרקעות השטחים", ולא שממת האין־שלום, ואפילו לא אימת מלחמה מתקרבת – לא יחתיעו איש מתומכיהם. ושום מכה קשה, ושום מפולת מרסקת, ושום אסון לאומי לא יניאו אותם מתת אמונם מחדש במחוללי המפולת – אמון שאינו תלוי בהנהגות, אמון שלא הגיון ולא מכות ולא מוסר אינם פועלים עליו. [illegible] והכבוד, כלומר: בתי־הקברות.

ממשלת „האחדות הלאומית" היתה ממשלת מעבר לתקופה קצרה, לשם תכלית אחת: להציל מפגעי תקופת שלטון הליכוד. שותפות לשם עצירה. ואילו לשם הקידום לא תצלח עוד השותפות הזאת, מפני שהכיוונים הפוכים.

אך זה לפני שנה כמעט ומוגרה ישראל בידי הליכוד. נהג שהביא אסון – שוללים ממנו את רשיונו לנהוג, ומנהיגים שהביאו כשלון – אסור שיחזיקו עוד בהגה. ובמקום שילכו לעשות עוד ממשלה, ממש כדוגמת זו שכבר היתה ונכשלה, מוטב לליכוד שילכו בעקבות מנהיגם הראשון, שהבין, כנראה, הרכין ראש, וכבש פניו, ופרש מאז בבדידות.

הם מתכוונים לרוטציה

■ **יוסי מלמן**

מאחורי החרפות, הגידופים וההתפרצויות מסתתרת עצבנות הולכת וגוברת. איך אמר פעם גלילי, זהו מאבק „על מנופי הביצוע"

ביום שלישי הוא כן הסתכל בפרצוף השמן המחייך. ביום ראשון בישיבה השבועית של הממשלה הגיב שר הבריאות ב„שקר" על דברי שר האוצר. מודעי לא נשאר חייב והתפרץ: „אתה שקראת לי מבייאק, עכשיו אתה קורא לי שקרן, מי אתה בכלל? אני לא יכול לסבול את הפרצוף השמן והמחייך שלך". התקשורת האוהבת, והמתקשה להסתדר ללא שבלונות בדושות, טענה כי זו היתה ישיבה חסרת תקדים. אבל יומיים לאחר התקרית ישבו מרדכי גור ויצחק מודעי סביב שולחן אחד – בועדת שרים לענייני כלכלה. „אפילו אמרנו שלום שלום" הצטחק גור במזנון הכנסת כשנזכר במודעי. „אדם המגיע להתפרצות כזו יש לו בעיה. אבל אני לא דוקטור ולא ראש ממשלה. מה אני חושב עליו? זה לא ענייני של אף אחד". יום לאחר מכן בלשכתו, ניהל שר האוצר את ענייניו כהרגלו. כמו לא היו דברים מעולם. „זה לא נעים כשזה קורה. אבל הזמן הוא הרופא הטוב ביותר לכל התחלואים והלחצים. המשימה המוטלת עלי היא [illegible] לבזבז אנרגיה על משקעים שכאלה. עולם כמנהגו נוהג. אפשר להתווכח אך נגזר עלינו לעבוד במשותף".

„מודעי משוכנע עד עצם הרגע הזה שהיה קורבן לקנוניה, פרובוקציה שפלה של שרי מפלגת העבודה". „עובדה שגור הספיק להגיב". „איפה, מה פתאום", מגיב שר הבריאות. „לא תיכננו את זה. מודעי נראה מתוח מהרגע הראשון של הישיבה. הוא הפריע למשה שחל בכל משפט. לא היתה שום פרובוקציה. זה די מקובל בממשלות ובפרלמנטים לומר 'שקר'. התגובה שלו היתה בלי פרופורציה. יש גבול לשקרים ששרים יכולים לומר בריש גלי". בין אם היתה פרובוקציה ובין אם לאו, ברור כי מאחורי החרפות, הגידופים וההתפרצויות מסתתרת עצבנות הולכת וגוברת. הם מתרפים האחד את השני ומתכוונים לרוטציה. או, איך אמר פעם ישראל גלילי, זהו מאבק „על מנופי הביצוע". „תהיה רוטציה" אומר מרדכי גור. „כל הסיבות שהביאו להקמת ממשלת האחדות הלאומית קיימות גם עתה". אלא שגור מוסיף „לא תהיה אם תימצא סיבה אמיתית".

הדרישה שמשמיע ראש הממשלה להעביר את המשק לדפוסים של „צמיחה" יכולה לשמש לגור ולרוב השרים ממפלגת העבודה עילה כזו. „לא ניתן למערכות כלכליות שלמות להתמוטט. מודעי לא מבין או לא מסוגל להבין את ההשלכות החברתיות של תהליכים כלכליים ועל כך יש לי כלפיו טינה לא אישית אלא בתוקף היותו שר האוצר". מודעי לעומת זאת מדגיש את העובדה שמשרדים שבראשם עומדים שרים ממפלגת העבודה נפגעו פחות מקיצוץ התקציב. „דוגמא משרד הבינוי והשיכון, הבריאות או החקלאות קיבלו הערשות לעומת משרדי העבודה הרווחה והתחבורה שעליהם מופקדים שרים מהליכוד. זה מוכיח כי אינני פועל כנציג של מפלגה מסויימת – לא הליברלים ולא הליכוד – ושיקולי הם כלכליים צרופים. אני מוכן לצמיחה של צמח קטן ולא של עץ גדול. מה שהם בעצם מתכוונים אליו כשהם אומרים צמיחה זה עץ מגוון מסויים, לא בהכרח כחול לבן".

אולי אדום, אני שואל. „אתה אמרת", אומר מודעי, „אני מתכוון לצמיחה של המשק באותם ענפים שיש בהם פוטנציאל של יצוא בתעשיה, בחקלאות ובתיירות".

ההצעות למנות את ראש הממשלה שמעון פרס לשר־על כלכלי אינן לרוחו. „לא יכולים להיות שני נהגים למכונית" הוא אומר.

האיש מרחוב צמח שצ'רנסקי
אורי מלמליאן אוריאל לין

■ **אמנון דנקנר**

מי ישים יד על המשפך

הדבר היחיד הקשור בצמיחה שהיה אפשר לייחס לליכוד עד כה היה האיש מרחוב צמח. אולם אין זאת אומרת, כפי שמצטייר בטעות, שמודעי והליכוד הם נגד צמיחה. הריב בין שתי המפלגות הגדולות גם אינו אומר שהמערך נתון כל־כולו בשגעון של צמיחה עכשיו, תוך הסרת כל רסן ופתיחת כל הקופות. השאלה המסתתרת מאחורי הוויכוח הגדול של השבוע אינה אם תהיה או לא תהיה צמיחה, אלא מי יהיה בעל־הבית שלה. לשני הצדדים נוח להציג את הוויכוח כעקרוני: זה מצטייר כמיטיב עם העם וזה מצטייר כנטורי־קרתא של המדיניות הכלכלית בגירסתה המחמירה.

אולם האמת היא שהוויכוח הזה אינו כלכלי אלא פוליטי. העין של המתנצחים לטושה אל העתיד הקרוב, ולגביו יש להם תכניות שונות של צמיחה. באורח טבעי יעדיף המערך לאשש את המוסדות הכלכליים הקשורים בו: סולל־בונה, התנועה הקיבוצית ותנועת המושבים, וכנראה גם קופת־חולים, ואילו מודעי, גם אם קשה להאשים אותו במזימה להרוס את משק העובדים, יעדיף את טיפוח הצמיחה במיגזורים הקרובים יותר לליבו, העסקים הפרטיים.

התוצאה או שיהיה הסכם פשרה לגבי חלוקת משאבי הצמיחה, או שתפוצץ הרוטציה. הסכמים אמנם צריך לכבד, והאמינות המחודשת של שמעון פרס היא נכס יקר, אולם המערך לא יניח לליכוד לתת למשק העובדים להיחרב רק בשביל העיניים היפות והאמינות של הרוטציה. יש גבול לכל דבר.

אויב האנושות

היה משהו מגעיל דווקא בהתנפלות על חברינו הליברלים והשפויים על משפחת שצ'רנסקי. יואל מרקוס ב„הארץ" של יום שישי האחרון אף מתח ביקורת על אביטל שצ'רנסקי על שלא הניחה לבעלה לחבק ולנשק אותה בפרהסיה הרועשת של טקס קבלת הפנים. „היה מביך לראות את זה", כתב מרקוס. היה מביך לקרוא את זה. אביטל היא אשה דתית, דבר שעדיין אינו פשע כאן, ונשים דתיות אינן מעודדות ליבובים פומביים משום דרכי צניעות. מה הבעיה שלו כאן? לעומת זאת, הוא כותב באירוניה, היא מיהרה לקפוץ אחריו אל המיקרופונים.

כל מי שעוקב אחרי בני הזוג, רואה כי אנטולי שצ'רנסקי כרוך אחרי אשתו וידו אינה זזה מידה. היא לא קופצת אחריו. הרושם הוא שדתיותה של אביטל אינה נותנת לכותבי המאמרים מנוח, ושנתם נודדת בלילות מאימה פן תצליח להפוך את בעלה לדתי כמותה. גם הביקורת החריפה על מקבלי פניו של שצ'רנסקי ו„שומרי הראש" שלו נובעת משנאת־דתיים שאין לה צידוק.

הבחורים מ„מרכז הרב" הם אלה שליוו את אביטל לאורך מאבקה בתמיכה כספית ומוסרית, גם כשאחרים, בממסד העוסק ביהדות ברה"מ, הפנו לה עורף. הם לא היו „טרמפיסטים" על השמחה, אלא שושביני־כבוד לגיטימיים. כל המאמרים הלוהטים האלה בעתונות, הקוראים לשצ'רנסקי לא להפוך לאיש דתי חס וחלילה בהשפעת אשתו, מעוררים את הרושם שהרבנים הראשיים צודקים באומרם כי יחסם של החילוניים בארץ אל הדתיים הוא יחס אנטישמי. נכון שהממסד הדתי האורתודוקסי הביא את הצרה הזאת על ראשו במידה רבה, אולם הרגל הגסה שדרסה כמעט את הפרטיות השבירה והעדינה של בני הזוג היתה מאד מיותרת.

היד הארוכה של הפוליטיקה

כמו שניתן היה לצפות, גרמו הבחירות הפנימיות של „חירות" לביעבוע של ביבים: בירושלים מאשימים תומכי מצא את ריבלין בגזענות, בפתח־תקוה מדברים על איומים ברצח וחתימה על תצהירים כוזבים, ועוד נשמע ניסים ונפלאות על המהלכים בבחירות האלה.

אולם ההתפתחות המפתיעה ביותר קשורה דווקא לאורי מלמליאן. השחקן המוכשר הזה הורחק השבוע ממשחק של בית"ר ירושלים על־ידי המאמן שלו, והדבר עורר סערה במה שקוראים כתבי הספורט „הרחוב הספורטיבי של ירושלים". מדוע אין אנו משאירים את הפרשה הזאת בידיהם של כתבי הספורט? אוהו! מסתבר שגם זה קשור בבחירות הפנימיות. מלמליאן, מסתבר, הימר על הקלף הלא נכון בבחירות האלה: הוא הלך על יהושע מצא, ומי שניצח היה רובי ריבלין.

סניף „חירות" שולט בבית"ר, והמאמן שרצה למצוא חן בעיני השליטים החדשים, מיהר להדיח את מלמליאן מן ההרכב הפותח. את המשחקים הבאים של בית"ר ירושלים צריכים לסקר הכתבים לענייני מפלגות. ידה של הפוליטיקה מגיעה לכל מקום.

טורקומאדה על יחסי ציבור

לא יעזור לי. אני יכול לחשוב שהיהדות אינה גזענית, אבל המפלגות הדתיות בטוחות שהיא כן ומה שהן אומרות זה מה שקובע. כך הצליחו הדתיים להפיל השבוע את הצעת החוק נגד הגזענות, מכיוון שהם חוששים שהתבטאויות הלכתיות ייחשבו עבירות על־פי החוק. דבק ההלכה, הם מרגישים, מחבר ביניהם לבין כהנא, וכמו שיש לבחורי ישיבה ובנות דתיות פטור מצה"ל, כך הם רוצים פטור לדתיים מחוק הגזענות. זה לא עוזר.

הם יכולים ללכת לטלוויזיה ולעתונים ולדבר על אהבת ישראל ועל „חביב אדם שנברא בצלם" ולהיות מתונים־מתונים כמו טורקומאדה או סאבונארולה עם יחסי ציבור של מדיסון אבניו, אבל כשמגיעים הדברים לאיזו הכרעה – כל המסכות נופלות ומאחורי הטלית מבצבצת החולצה הצהובה עם האגרוף.

פרופיל תרבותי

דברים בשם אומרם: הח"כ אוריאל לין מהליכוד במוסף הספרותי של „ידיעות אחרונות": „כתבתי מחזות וכמעט 'איי ריילי מייד איט'. כתבתי גם תסריט אפקטיבי(!) לקולנוע הנקרא „סקס והצלחה". מאז שאני חבר כנסת אני קורא יותר. בשנה האחרונה גמרתי לקרוא אולי חמישה ספרים. לעגנון אין לי משיכה. א.ב. יהושע ועמוס עוז – לא יכול לקרוא. זה לא „לייף", זה לא אמיתי. פוליטיקאי שקורא יותר לא יהיה פוליטיקאי יותר טוב. בגלל שיטת הבחירות שלנו, האנשים הכי אפורים והכי דלים ברוח ובמעש יכולים להתקדם ולהחזיק בעמדות בכירות לתקופות ארוכות". אכן.

טעם התזכורת

■ **טלי זליגר**

אף שברור שאין בכוונת מערכת הבטחון לשנות את היקפו ואופיו של אזור הבטחון, לא יהיה מיותר להזהיר מפני אור ירוק להסתבכות חדשה.

שוב אותו בוץ ושוב אותו ערפל. לבנון, גם בימי האביב שאחרי הגשמים, גם בשעה של הפוגה, מחודדת צפורניים. השבוע הן נשלפו. צה"ל הסתובב, בכוחות גדולים שהפגינו בתרות יתירה את חוסר האונים, מחפש קצה של חוט. הנסיון שנעשה השבוע ללמוד מהנסיון המר ולנקוט פעולה מהירה שתעצור, לפני שיהיה מאוחר מדי, תהליכים שאחר־כך נאכל את פריים לאורך זמן, היה נסיון לא בלתי הגיוני מצד הצבא, אבל הוא המחיש שוב, כמו כל דבר אחר הקשור ללבנון, את אוזלת היד האמיתית.

גורלם של שני חיילים, רחמים לוי אלשייך ויוסי פינק, אולי הוכרע כבר, מערכת הבטחון מסרבת להיכנע לחוסר הוודאות ולחוסר האונים וממשיכה לפעול. שבוע של קרתתנות נמרצת, התשובות אולי יינתנו בתוך שעות או ימים ואולי לעולם לא. בלבנון כמו בלבנון; הכל אפשרי ודבר אינו ודאי. כמעט שכחנו. בא השבוע האחרון והזכיר לנו. נראה שבשביל צה"ל לא היתה זאת מחלת ילדות חולפת, אלא נגיף תעוקה פעם נוספת.

היה זה שבוע שנבחנו בו כמה מערכות וטכניקות שצה"ל השתבח בהנהגתן בשנה האחרונה. גם הקונספציה של אזור הבטחון, גם התפיסה של צד"ל בגיבוי של צה"ל, גם ההיערכות הצבאית בחוץ וגם ההיערכות המודיעינית מסביב. הכל עמד שוב למבחן, במהלך התקרית ובפעולות שננקטו לאחריה. בראיה נקיה מהכאב והאכזבה שבעצם האירוע ותוצאותיו העלומות, נראה שחלק מהמערכות עמדו במבחן.

המבחן הגדול, עם הדאגה הכבדה לשלומם של שני החיילים, הוא מבחן ההמשך. אף שברור כי אין בכוונת מערכת הבטחון לשנות את היקפו ואת אופיו של אזור הבטחון לא יהיה זה מיותר להזהיר גם השבוע מפני הפיתוי להגיב על התקרית בחומרה בהיקף ובעומק ומפני השלכותיה של תגובה כזאת. מבצע גדול, שיזקיף את גווה השחוח של מערכת הבטחון, שאפשר אמנם לייחס לו גם טיעונים ענייניים, אך הוא יכול בסופו של דבר לגרום את הנזק הגדול ביותר, ואולי לכך מכוונים ארגוני הסירוב והטרור. התקריות שנעשו השבוע לא ישמשו, צריך לקוות, אור ירוק להסתבכות חדשה.

1967–1986. המושגים שטחים משוחררים ומוחזקים וכבושים וקלף מיקוח, פינו מקום למונחים מעשיים כביכול. איכות־חיים, אוטונומיה, אוטונומיה חד־צדדית והאצלת סמכויות. בסיבוב הנוכחי הויכוח מתנהל על מי מנוחות. כאילו מדובר בארץ רחוקה וזרה. יתכן שזוהי עייפות. החברה הישראלית, כך נראה, השלימה והסכימה כי „משהו עם השטחים האלה יסתדר פעם", „הסכם כזה, הסכם אחר, העיקר שיהיה שקט". שקט הוא הנושא. מישהו עושה אותו. מישהו נושא אותו – תושבי השטחים.

קצת מירדן וקצת מאש"ף

■ דני רובינשטיין

פעילות פוליטית אסורה כידוע. יש לה תחליפים, עד כדי כך שמבחוץ אפשר לחשוב, ואין זו טעות גמורה, שהפעילות בשטחים ממוסדת ומאורגנת היטב

בגדה המערבית וברצועת עזה פועלים מאות מוסדות־ציבור, אגודות וארגונים וחלק נכבד מהם מקיים פעולות בעלות גוון פוליטי. פעילות פוליטית, כלומר פעילות של מפלגות וגופים שמטרתם העיקרית פוליטית, אסורה כידוע. אולם כיוון שהנושא הפוליטי עומד במרכז התעניינות של ערביי השטחים, מקבל כמעט כל גוף ציבורי בשטחים צביון פוליטי כלשהו. בסקירה קצרה אפשר לעמוד על המוסדות והארגונים העיקריים הפועלים בשטחים, ולתאר את תפקידם ונטיותיהם.

עיריות ● בגדה המערבית יש 25 ישובים בעלי מעמד מוניציפאלי, וברצועה ארבעה. בגלל הממדים הגיאוגרפיים הקטנים יחסית של השטחים, קשורים גם רוב תושבי הכפרים לפעילויות בערים (תלמידים מהכפרים לומדים בערים וכו'). העיר הגדולה ביותר היא עזה, ואחריה שכם וחברון (אם לא מביאים בחשבון את מזרח ירושלים). אחרי 1967 עלה במידה ניכרת מעמדם של ראשי הערים לאחר שהפכו לאישים הערביים הבכירים ביותר.

לפני 1967 עמדו בראש העיריות, בדרך כלל, אישים הנאמנים לשלטון הירדני, וגם אחרי שהמימשל הישראלי אירגן בחירות מוניציפאליות ב־1972 חזרו לכהן בעיריות אישים בעלי רקע פוליטי דומה, כלומר, נאמנים לירדן. ב־1976 היו שוב בחירות לעיריות ואז נבחרו בשש עיריות בגדה מועצות עיר וראשי עיר רדיקליים. אלה הגיעו לעימותים עם הממשל הישראלי, במיוחד בתקופת ממשלות הליכוד (אחרי 1977). עם כינון המינהל האזרחי (1981), החריף העימות בין הממשל הישראלי לעיריות. עוד קודם לכן (יוני 1980) נעשה, כזכור, נסיון התנקשות בחייהם של שלושה מראשי הערים. המינהל האזרחי הדיח מתפקידם תשעה ראשי ערים ובמקומם מונו פקידים וקצינים ישראלים, ובכמה מקומות גם תושבים מקומיים. העיריות בשטחים, שהיו הביטוי הבולט לשלטון עצמי ערבי־פלשתינאי „נשברו" בעצם על־ידי הממשל הישראלי ולא חזרו לתפקד כגופים בעלי מעמד פוליטי כפי שהיו קודם לכן.

לשכות המסחר ● לשכות מסחר קיימות בכל הערים הגדולות בשטחים ופעילותן נחשבת אמנם כבלתי פוליטית אך הן נתונות להשפעה ולפיקוח ירדניים. הלשכות מרכזות פעילות כלכלית, שעיקרה קשר עם השלטונות בענייני מיסוי, רשיונות, מתן אישורים למעבר סחורות למזרח הירדן ועוד. סמכותן זו מעניקה להן כוח רב. חברי לשכות המסחר נבחרים, על־פי החוק אחת לארבע שנים.

מוסדות מחקר ● בראש מוסדות אלה עומד „מרכז המחקרים הערבי" במזרח ירושלים, בהנהלת פייצל אל־חוסייני. הוא מממן מחקרים, מקיים ארכיון גדול ומסייע בתרגומים ובעריכת מפגשים תרבותיים ומרעיים בעלי אופי לאומי־פלשתינאי. ברמאללה פועל ארגון בשם „החוק לשירות האדם", שהוקם על־ידי כמה עורכי־דין צעירים ובראשם רג'א שחאדה והם מפרסמים דו"חות ומחקרים על זכויות האדם בשטחים בתיאום עם איגוד המשפטנים הבין־לאומי.

אגודת הכפרים טופחה על־ידי המנהל האזרחי הישראלי בשנים 1981–1984 בנסיון להתגבר על הועדה להכוונה לאומית" ורוב ראשי העיריות הגדולות שנחשבו כמקורבים לאש"ף. לראשי האגודות הכפריות ניתנו סמכויות רבות (בהנפקת רשיונות) ותקציבי פיתוח גדולים, וכן ניתן להם נשק להגנה עצמית. מעמדם נחלש ב־1982 (בעיקר כאשר ירדן הודיעה על עמדתה השלילית כלפיהם), ובשנים האחרונות האגודות הללו כמעט ואינן מורגשות בשטחים.

לרשימת המוסדות והארגונים יש להוסיף גם את רשת הפעילות הענפה שמקיימת בשטחים סוכנות הסעד והתעסוקה לפליטים של או"ם (סעו"ת). זו פועלת בעיקר במחנות הפליטים ברצועה ובגדה, ומלבד אחזקת המחנות היא מקיימת שורה של מוסדות חינוך ורווחה.

בשטחים פועלות גם אגודות כלכליות וקואופרטיביות שונות, כמו אגודות לשיווק חקלאי, אגודות מים השמל, המחזיקות מפעלי מים ותחנות גנרטורים בכפרים שאינם מחוברים לרשת החשמל. כן פועלות עוד כמה עשרות אגודות ספורט שלחלקן אופי פוליטי: ארגוני נוער (צופים) וארגוני צעירים המקיימים פעילות חברתית ותרבותית.

השפעה רבה יש לארגוני הסטודנטים במכללות השונות, שכמעט בכולן שולט הפת"ח ויש להם עימותים חוזרים ונשנים עם מערכת הבטחון הישראלית.

תמונה תמציתית זו מציירת חברה בעלת מידה רבה של פעילות מאורגנת בכל תחומי החיים. אם כי בנושאים מרכזיים תלויים תושבי השטחים בממשל הישראלי, יש להם גם מסגרות אוטונומיות חוקות למדי. בעיקר בתחומי השירותים – חינוך, בריאות, רווחה, תרבות וכן בתחומי הפעילות המקצועית וההתברתית, יש לתושבי השטחים מידה לא מבוטלת של פעילות „עצמאית" מאורגנת ומושפעת פוליטית, בצורות שונות, מממלכת ירדן ומן הארגונים שבמסגרת אש"ף.

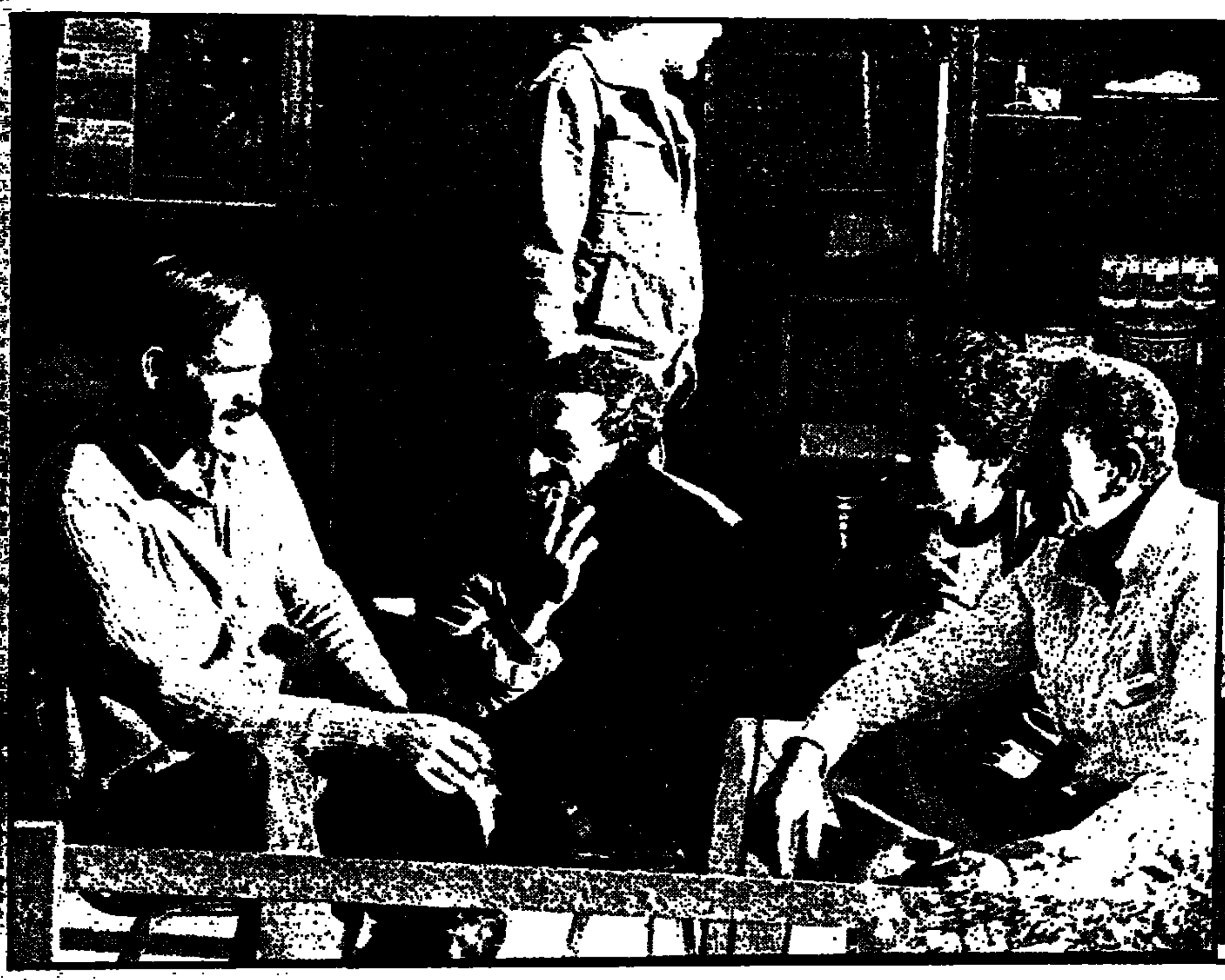

נבנה ארצנו

■ יקיר צור

דם, כוח העבודה הבלתי־מאורגן, באים מדי בוקר ל„שוק העבדים". 15–20 ש"ח ליום ל„פועל פשוט". 30–40 ל„מקצועי". אקדמאים ללא תעסוקה. פועלי בנין – אבטלה. שחיקת השכר שחקה גם את האטרקטיביות של השוק הישראלי

כמדי שנה בשמונה השנים האחרונות, הגיעה השבוע ארצה משלחת בת שלושה אנשים, חברי ארגון העבודה הבינלאומי, לסקור את "מצב העובדים והתעסוקה בשטחים הערבים הכבושים". חברי המשלחת נפגשו עם אישים ערבים ופלשתינאים בירדן, יהודה ושומרון, ובחבל עזה ועם נציגי המינהל האזרחי ומשרד העבודה המופקדים על התעסוקה בשטחים.

דו"ח הועדה יוגש לועידה השנתית של הארגון שיתכנס בחודש יוני וכמו תמיד יהיו שימצאו בו נושאים לניגוח ישראל. דו"ח השנה שעברה הצטיין ב„גישה בלתי אובייקטיבית לתיאור הנעשה בתחומי עבודה ותעסוקה בקרב תושבי השטחים, שנבעה בעיקרה מדעות פוליטיות", אומר שלמה אמיר, יועץ שר העבודה לנושאי יהודה, שומרון ועזה. השנה מקווים גורמי ממשל ישראליים, יהיה הדו"ח אובייקטיבי יותר ומחמיר פחות.

ספק רב אם איברהים, סופיאן, מחמוד ועומאר מחברון, כפר יאטה, רמאללה או בית־לחם שמעו אי־פעם על ארגון העבודה הבין־לאומי, או על הדו"ח שהם מככבים בו כנתונים סטאטיסטיים. בשבילם מסתכמת המציאות בסיכוייהם לשוב בסוף היום לביתם כשבכיסם הפידיון היומי, או להעביר את היום בבית־הקפה ולחזור הביתה בידיים ריקות.

את איברהים וחבריו פגשנו השבוע באיזור "שוק העבדים" ליד שער שכם בירושלים. מדי בוקר הם מגיעים באלפיהם מכל רחבי הגדה וממתינים לזה שיבוא ויאסוף אותם לבניין, לעבודות נקיון או סבלות. לבושים בבגדים שידעו ימים טובים יותר, לראשם כפייה אדומה או לבנה שקית ניילון ביד. הסבלים מתאספים למשאיות הממתינות להובלות ופועלי הבניין, הרצפים והטייחים מתגודדים בקרנות הרחוב. זר העובר במקום מוקף עשרות עיניים, אולי הוא מחפש סבל או פועל נקיון או מישהו לבניין להפירות.

התעריף המקובל 15 עד 20 שקל חדש ליום לפועל פשוט, 30 עד 40 שקל חדש לבעל מקצוע טייח או רצף. משיחה עם אנשים אלה מתקבלת תמונה קשה של אבטלה, בענף הבניה. גם עונת השנה, החורף, משפיעה על הירידה בביקוש לעובדים, בעוד חודשיים־שלושה, הם מאמינים, שוב תהיה עבודה. בינתיים מעבירים את הזמן בתקווה למצוא יום עבודה פה ושם. יש ביניהם אנשים שלא עבדו כבר שלושה חודשים ויותר. ללשכת עבודה אינם הולכים, בעיקר בגלל המשכורות הנמוכות המשולמות באמצעותן.

כשליש מכוח העבודה ביהודה, שומרון ועזה, 80,000 – 90,000 עובדים – מועסקים בישראל. מחציתם באופן מאורגן, באמצעות לשכות התעסוקה. השאר אינם מאורגנים. „המאורגנים" מקבלים היתרי עבודה באמצעות הממשל הצבאי ולשכות התעסוקה. הם מופנים לעבודה על פי בקשות שמגיעות מלשכות העבודה בישראל. את משכורתם הם מקבלים ממדור התשלומים של לשכת התעסוקה במשרד העבודה, הגובה את שכרם מן המעסיקים ומנכה משכרם מס הכנסה ודמי ביטוח לאומי. העובדים המאורגנים זכאים לתנאים סוציאלים – חופשה שנתית והבראה, דמי חגים ותוספות ביגוד, דמי מחלה, פיצויים עבור תאונות עבודה, פנסיית זיקנה, פנסיית נכות, ביטוח הדדי ושירותי רפואה. אין הם זכאים לקיצבאות זיקנה ואבטלה לביטוח משפחות מרובות ילדים. כספי הביטוח הלאומי המופרשים ממשכורתם מופקדים בקרן צבורה באוצר, המשמשת בחלקה לתוכניות פיתוח ביהודה ושומרון.

הממוצע החודשי של פועלי השטחים שהועסקו בישראל בצורה מאורגנת בשנת 1985 עמד על 43,600 פועלים ליום. 25 אחוז מהם הועסקו בעבודות שירותים שונות – מסעדות, בתי־מלון, עבודות נקיון ושירותים עירוניים. כ־35 אחוז בתעשיה – טקסטיל, מתכת, מזון, כ־10 אחוז בעבודות עונתיות בחקלאות – קטיף הדרים, עגבניות ומלפפונים. כ־30 אחוז מן הפועלים בממוצע רב־שנתי מועסקים בבניין. בשנה החולפת, בגלל הצמצום בבניה חדשה, ירד מספרם מכ־20,000 עובדים בשנת 1984 לכ־10,000 כיום. התפלגות זאת משתנה אם מביאים בחשבון את העובדים הבלתי מאורגנים המועסקים בעיקר בבניין, חקלאות ושירותים. התמונה המלאה מתקבלת היא שכמחצית הפועלים מועסקים בעבודות בניין ושיפוצים למיניהם, כ־20 אחוז בתעשייה ו־10 אחוז בשירותים.

על־פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה רמת האבטלה ביהודה ושומרון עומדת כיום על כ־4 אחוזים מכוח העבודה המונה כ־150,000 לעומת 2 אחוזים בסוף שנת 83'. ובעזה על 1.2 אחוז מכוח עבודה של 85,000 לעומת 0.6 אחוז בשנת 83'.

עד לשנים האחרונות היתה חלוקה מסויימת בביקוש לעובדים בין ישראל, השטחים ומדינות ערב השכנות. ממלחמת ששת הימים ועד מלחמת יום כיפור, המשק הישראלי קלט ללא קושי את כיסי האבטלה בשטחים. תקופת ההאטה שלאחר מלחמת יום כיפור היתה תקופת פריחה במדינות הנפט ועשרות אלפי פועלים יצאו לעבוד בכווית, סעודיה ובשאר מדינות האיזור.

בשנתיים־שלוש האחרונות, עם ירידת מחירי הנפט, צומצמה יציאת הפועלים מיהודה ושומרון וחבל עזה למדינות ערב השכנות, אולם המשק הישראלי אינו מסוגל לקלוט את עודף הפועלים. אף־על־פי־כן נתוני המינהל האזרחי מראים כי מספר היוצאים למדינות ערב עדיין גדול ממספר הנכנסים על אף שהפער בין יוצאים לנכנסים צומצם במידה רבה.

בעיה מרכזית שקשה למצוא לה פתרון הולם היא תעסוקת אקדמאים. האוניברסיטאות בשטחים מכשירות מדי שנה עשרות אקדמאים שאינם מוצאים תעסוקה. אם נוסיף לכך את הלומדים בארצות ערב השכנות ובמדינות מזרח אירופה ואמריקה, החוזרים בתום לימודיהם, נגיע לכדי 5,000 (לפי אומדן המינהל), 10,000 (לפי גורמים בשטח) אקדמאים מובטלים או העוסקים בעבודות מזדמנות בלתי מקצועיות. המדובר בעיקר בבוגרי מדעי הרוח והחברה, אך גם במהנדסים, רופאים, מורים ומקצועות סמי־אקדמאיים כמו שרטטים, תמחירנים, עתונאים. השוק הישראלי סגור בפניהם וגם במדינות ערב אינם מוצאים תעסוקה. סגן מתאם הפעולות בשטחים, אל"מ פרדי זך, מזכיר מאמצים הנעשים על־מנת לפתור את הבעיה. זך מדבר על מגעים עם ארגונים וולונטריים בינלאומיים, במטרה להקים פרוייקטים שונים בשטחים כדי לייצר מקומות עבודה לבעלי הכשרה אקדמאית.

ההאטה במשק הישראלי הביאה לירידה של 5–7 אחוזים במספר המועסקים בישראל, שרובם נקלטו בעבודה בשטחים. השחיקה בשכר הורידה במידה רבה את האטרקטיביות של המשק הישראלי. אם בעבר היה היחס בין השכר לשכר בשטחים כ־1:3, הרי כיום הצטמצם הפרש ואף התבטל. רמת האבטלה ביהודה, שומרון ועזה הוא עדיין בתחום המתקבל על הדעת ולשכות העבודה מסוגלות לספק את מרבית הביקוש לעבודה בישראל. במינהל האזרחי, עם זאת, לא שוכחים את המשוואה תעסוקה־בטחון. תוכניות מגירה קיימות תאפשרנה, בעת הצורך, אספקת עבודה לאלפים בודדים – לא יותר מ־10 אלפים בעבודות יזומות – ייעור וסלילת כבישים.

אישית לוחצת

■ טובה צימוקי

„חיסון סלוקי" ו„וסטה" הם מושגי־יסוד בגדה. הראשון – תעודת יושר, זכאות. השני – תיווך, שלא לומר שוחד. ביורוקרטיה עם כל דבר. מציאות של מימשל צבאי. כיבוש

עודף ביורוקרטיה מעצבן את האזרח הקטן, וכשהוא חי תחת שלטון כיבוש – על אחת כמה וכמה. בשטחים – פעולה ביורוקרטית יום־יומית, ותהיה הקטנה ביותר, מלווה במילוי עשרות טפסים, בשיגור שתדלנים, בעורכי־דין, ובמקורבים למימשל.

טלפון. אם אתה גר בתל־אביב ורוצה להזמין טלפון, אתה ממלא טופס מתאים, משלם אגרה ומחכה להתקנה. אם אתה גר בטול־כרם ורוצה טלפון, אתה זקוק לתעודת יושר. כן, תעודת יושר יעניק לך מפקד האזור. תעודה זו, הנקראת „חיסון סלוק", מכריחה אנשים להיכנס למשא־ומתן עם הממשל על נושא כה פרוזאי. מספרים בגדה שלעיתים אחד ממפקדי האזור „מבקש" איזו טובה קטנה או הבטחה קטנה בתמורה לזירוז מתן התעודה המיוחלת.

נהיגה. בישראל, לאחר בדיקת עיניים, אפשר להתחיל ללמוד לנהוג. בגדה זה סיפור אחר. כדי לקבל רשיון נהיגה, אתה צריך להגיע למפקד המקום ולקבל „חיסון סלוק".

א.ג. עורך־דין ערבי־ישראלי המטפל בענייני יום־יום של ערבים בגדה המתקשים לייצג את עצמם, אומר: „מה שקורה בגדה הוא חזרה על מה שקרה לערבים בישראל בתקופת המימשל הצבאי. זוהי חזרה יותר חמורה משום שמדובר בשטח כבוש, לכן סמכויות המימשל הצבאי רחבות יותר". מתברר שרוב ענייני ה„אזרח הקטן" בשטחים כרוכים בחיכוך זה או אחר עם המימשל.

שיווק. חקלאי ערבי הרוצה למכור סחורה לישראל צריך לגשת לקמ"ט חקלאות במימשל הצבאי ולקבל רשיון יצוא. אדם הרוצה לייצא לירדן צריך לקבל אישור מירדן, הניתן באמצעות לשכת המסחר בשטחים. הפרדוקס הוא שחברי לשכת מסחר זו כפופים לירדן שממנה הם מקבלים מכסות, אך הם מדווחים על כך לממשל הישראלי.

חינוך. אם רוצה אדם שבנו ישתלב באחד המתנס"ים שהוקמו בשטחים, הוא צריך לפנות לקמ"ט המטפל בענייני נוער בשטחים.

ה„חיכוך" הזה עם המימשל נערך באמצעות טופסי בקשות. ערביי השטחים יכולים אמנם למלא טפסים אלו בעצמם, אולם שרירות־לב, סחבת, הנהוה שלא בכוונה, חשדנות מיותרת או מוצדקת – אלה מאריכים כל הליך ביורוקרטי הרבה מעבר לזמן הדרוש לכך.

זה עשרות שנים מוכר בגדה דפוס התנהגות המכונה „וסטה", בתרגום חופשי תיווך שנועד להקל את המגע עם השלטונות. אם אתה פונה לאיש הנכון, אפשר לסדר דברים רבים ומהר. אנשי ה„וסטה" מקורבים, בדרך כלל, לשלטונות. יש ביניהם גם יהודים, חלקם עובדים בממשל; יש משתפי פעולה, מלשינים, וכמובן המוכתרים. בעזרת מלה טובה, ואולי תמורת טובין או כסף, אפשר לסדר הרבה דברים.

אומר ח"כ בנימין בן־אליעזר, שהיה המושל הצבאי ביהודה ושומרון ואחר כך מתאם הפעולות בשטחים: „המגמה שהיתה צריכה להדריך את המימשל הצבאי היא הקלת הביורוקרטיה. היו שאמרו לי: „מימשל שלא מתערב בכל התחומים יתפרש כמימשל חלש. ביום שהתמניתי למתאם הפעולות", מספר בן־אליעזר, „ראיתי במימשל בעזה תור ענק. כששאלתי לשם מה התור, ענו לי אנשים, שעמדו כבר שש שעות בשמש, שהתור הוא לשם קבלת אישור יציאה לירדן. ביטלתי את התור".

בן־אליעזר סבור כי המדיניות המתבצעת בשטחים בענייני יום־יום היא פירוש של „קצינונים ומפקדי נפות". לכן, הוא אומר, „חובה על שר הבטחון וראש הממשלה להתערב במה שקורה שם". „היום, לצערי", הוא אומר, „האזרח הערבי קשור בטבורו למימשל בכל דבר ודבר".

„האזרח הקטן" בגדה המערבית מציין לטובה את מערכת המשפט הישראלית, העוזרת לא פעם לרכך את קשיחותם של שלטונות המימשל במקרים שעיכוב הליכים ביורוקרטיים אינו מוצדק. הכוונה, כמובן, לשימוש בבג"ץ. עו"ד מאזן קספי, המטפל בעניינים משפטיים יום־יומיים של תושבים מן השטחים, מאיים לא פעם, לדבריו – במקרים של עיכובים סתמיים – כי יפנה לבג"ץ, ולהרבה הפלא העניין מסתדר במהרה.

יציאה־כניסה. שטח הגדה מוכרז, בתוקף צו, כשטח סגור. יציאה ממנו או כניסה אליו מצריכות היתר. אזרח הגדה יכול לצאת לשטח ישראל מדי יום ולשהות שם מחמש בבוקר ועד אחת אחר חצות. מי שרוצה לשהות בלילה חייב, רשמית בהיתר תוקף. אין בודקים זאת כמעט למעשה, אלא אם נתפסת בישראל כחשוד בביצוע עבירה כלשהי ולא נמצא ברשותך רשיון.

מי שרוצה לצאת לירדן צריך ללכת לסניף הדואר הקרוב או למשרד הפנים, תמצא בכל אחד מבנייני המימשל הצבאי, להביא טופס ולמלא אותו. מילוי הטופס הוא סיפור בפני עצמו. ליד כל דואר ובית מימשל נמצא בחור עם מכונת כתיבה, המכונה „כאתב". הוא מומחה למילוי הטופס ולהדפסתו בעברית ובערבית. תמורת תשלום אגרה של 20 דינר נוספים, 50 דולר, אתה יוצא בדרכך לגשר.

כאן אתה צפוי לדרך יסורים. מתיחות בגדה, או אם אתה סטודנט, מנהיג אגודה מקצועית, בעל עבר „בטחוני", או שקרובי משפחה שלך יש להם רקע כזה, יציאתך תתעכב. יש כמובן מקרים מוצדקים, שאין להתיר יציאה, אבל במקרים רבים די באיום בבג"ץ כדי לזרז את היציאה.

ערבי הרוצה לצאת את הארץ דרך לוד, צריך לפנות לקמ"ט פנים כדי לקבל תעודת מסע. זו נקראת „תעודת מסע של תושב לא אזרח" והיא משמשת כהגנה קונסולרית של ישראל בחו"ל. אם יתגלה בירדן כי יצאת דרך לוד, יבוטל הדרכון הירדני.

משפחות. „בקשה לאיחוד משפחות", אומרים בגדה, „כולה פוליטיקה". יותר מ־90 אחוז מן הבקשות לאיחוד משפחות המועברות למימשל הצבאי, והמדובר בקרובי משפחה מדרגה ראשונה (אח, אב, בן) נדחו. בשנתיים האחרונות הוגשו יותר מ־2000 בקשות ורק 17 מהן אושרו. עורכי־דין המגישים בדרך כלל בקשות אלה בשם בני המשפחה מספרים כי התערבות של בג"ץ בתהליך זה היתה קטנה מאוד.

לימודים. לא פחות בעייתית היא פניה של סטודנט ללמוד בחוץ־לארץ: הכוונה, בדרך כלל, היא לארצות ערב. הסטודנט נרשם בעירו בגדה ללימודים, עובר את הבחינות, ומחכה לתשובה. אם התשובה חיובית, הוא צריך לפנות למימשל הצבאי כדי לאשר את הנסיעה. סטודנטים רבים מתלוננים כי בבואם לחצות את הגשר ביום תחילת שנת הלימודים או בתחילת סמסטר, מעכבים אותם, חוקרים אותם, לטענתם, על קשריהם עם סטודנטים אחרים בארצות ערב.

מסים. אדם הנכנס לחנות בגדה יכול לראות את פנקסיו של בעל החנות, הרשומים בקפידה. הכוונה, כמובן, למס ערך מוסף. עורך־דין המטפל בתחום זה טוען כי באחרונה דן עם קצינים משפטיים במימשל בתלונות רבות של אזרחים, שחנותם נסגרה, לדבריהם, מאחר שספריהם לא מצאו חן בעיני פקיד מס ערך מוסף. לא פעם, אומר אותו עורך־דין, מגיעים אנשי המימשל, לוקחים את מפתחות החנות וסוגרים אותה כאמצעי לחץ על בעל המקום, כדי שישלם את המס בזמן. „בתוך ישראל לא ידוע לי שסוגרים חנות במהירות כזו", הוא אומר.

הגדה המערבית, יהודה ושומרון, השטחים המוחזקים, הכבושים

את ילדי הפרחים לא תמצא שם

■ יעל אדמוני

13,000 סטודנטים באוניברסיטאות ובמכללות. יחסים מתוחים עם הממשל. אקדמיה ופוליטיקה, או: הישראלים מכנים זאת פעילות חתרנית וטרור. הפלשתינאים – רנסנס ומלחמת שחרור

„אנחנו רוצים להקים אוניברסיטאות משום שאנו מחפשים משהו שלא יילקח מאתנו. כל־כך הרבה דברים נלקחו מאתנו בכוח, ואילו השכלה היא עוד שאי־אפשר לשלול מאיש. האוניברסיטאות בגדה הן מוסדות אקדמיים לכל דבר, והפוליטיקה קיימת עם או בלי האוניברסיטאות", אומר ד"ר סאיב עריקאת, מרצה למדע־המדינה באוניברסיטה א־נג'אח בשכם.

ד"ר עריקאת חוזר ומדגיש כי האוניברסיטאות הן אוניברסיטאות. כמו במדינות ערב, כמו באירופה, כמו בארה"ב. גורם פלשתינאי אחר אומר: „אנחנו לא „היפיס" ולא ילדי הפרחים של ברקלי בשנות ה־60, כפי שאתם מתארים לעצמכם. פשוט מוסדות להשכלה גבוהה עם מעבדות, ספריות, מחשבים, פרסומים ויציאה באלה".

ישראלים המכירים את האוניברסיטאות מקרוב אומרים: „אלה הן החממות הלאומניות האמיתיות של הדור הבא של המנהיגים הפלשתינאים. לאומניות, לא רק לאומיות. שם מתחנך הנוער שנצטרך להתמודד אתו בעוד עשר־עשרים שנה. הלימודים הם דבר משני. שם מתרחשת ההתמודדות האמיתית בין הגופים הפוליטיים. אין מה לדבר על האוניברסיטאות בשטחים כעל מוסדות רגילים להשכלה על־תיכונית".

עיתונאי שסיקר את השטחים משך שנים רבות אומר באופן נמרץ: „שני הצדדים צודקים. ההבדלים בהגדרת מוקד פעילותן של האוניברסיטאות נובעים מהבדל גישות בסיסי. אי־אפשר לכבול את הסטודנטים לעיסוק האקדמי בלבד בלי עיסוק בפוליטיקה. יש באוניברסיטאות התארגנות אידאולוגית. מה שהישראלים מכנים טרור וחבלה מכנים הפלשתינאים רנסנס ומלחמת שחרור. אי־אפשר לגשר על העמדות. שתיהן נכונות".

בגדה המערבית פועלות חמש אוניברסיטאות המעניקות תארים אקדמיים מוכרים: א־נג'אח בשכם, ביר־זית, בית־לחם, המכללה האיסלמית (אוניברסיטת חברון) ואוניברסיטת ירושלים, המורכבת משלוש מכללות נפרדות: המכללה למדעים באבו־דיס, המכללה לסיעוד באל־בירה והמכללה הדתית בבית־חנינא.

עד מלחמת ששת הימים לא היו בשטחים מוסדות אקדמיים כלשהם. המעבר לארצות ערב היה כרוך בקשיים רבים ונוצר להן למצוא פתרון ללימודים גבוהים בשטחים. אחד הראשונים שחשב על הצורך להקים אוניברסיטה בשטחים היה יגאל אלון. המכללה האיסלמית בחברון הוקמה ב־1971 במימון חלקי של משפחת השייח ג'עברי ובסיוע של הממשל הישראלי, במגמה לחזק את היסודות הפרו־ירדניים בגדה. תפיסה זו היתה גם הבסיס להקמתה של אוניברסיטת א־נג'אח, שהפכה ב־1977 מסמינר למורים לאוניברסיטה בהנהלת משפחת אל־מאסרי, שדגלה בגישה פרו־ירדנית מתונה ופרגמטית.

ב־1974 נעשה אש"ף אחד מצינורות גיוס הכספים לאוניברסיטאות ממדינות ערב, לאחר שבוועידת הפסגה הערבית שהתקיימה ברבאט באותה שנה התקבלה החלטה חד־משמעית הרואה באש"ף נציג בלעדי של הפלשתינאים. בתוקף זה הכירו מדינות ערב באחריותו של אש"ף על השטחים, ולכאורה צריכה היתה העברת הכספים להיעשות על־ידיו.

גורמי חינוך ישראלים מדברים על מצב של הסלמה אישית, שבאה בעקבות מה שהם מכנים השתלטות אש"ף על הקמפוסים. לדבריהם, אסירים בטחוניים משוחררים, שנקלטו באוניברסיטאות בגדה, העבירו אל האוניברסיטאות דפוסי התארגנות פוליטיים שהיו נהוגים בכלא. עוד אומרים אותם גורמים כי בעקבות התארגנות זו איבדו הנהלות האוניברסיטאות את השליטה על הנעשה בקמפוסים.

גורמים פלשתינאים טוענים, לעומת זאת, כי ההתארגנויות הפוליטיות הן בלתי־נמנעות: „הסטודנטים לא באים לקמפוס מן המאדים", אומר ד"ר עריקאת. „חלקם גדלו אל מציאות של כיבוש או שנים מעטות לפניו. הרבה ישראלים סבורים שהאוניברסיטאות אינן אלא מרכז לפעילות פוליטית. יש ועדי סטודנטים, יש בחירות, אבל יש גם לימודים, בעיקר לימודים". בבחירות האחרונות השיג הפת"ח ניצחון בכל האוניברסיטאות מלבד אוניברסיטת עזה, בה שולטים בוועד האחים המוסלמים. בתקופות שונות בחברון ובשכם הגיעו האחים המוסלמים לעמדות כוח ואילו באוניברסיטת בית־לחם היה תמיד גוש חזק של השמאל.

באוניברסיטת א־נג'אח לומדים השנה 3,500 סטודנטים הבאים למקום מהגדה, הרצועה וירושלים. באוניברסיטה – פקולטות למדעי הרוח, מדעי הטבע, כלכלה, מינהל עסקים, הנדסה וחינוך. המרצים, פלשתינאים ברובם, רכשו את השכלתם במערב. „בעבר היינו מכשירים את הסטודנטים שלנו ליצוא. 6 מתוך 10 סטודנטים מצאו עבודות בארצות המפרץ. אולם עתה, לאור המשבר הכלכלי שם, נסגרו השערים בפני הפלשתינאים", אומר ד"ר עריקאת ומצביע על אבטלה של אקדמאים בסדר גודל של 12,000–15,000 נפש. „חלק מהמובטלים מוכרים פלאפל בתל־אביב, חלק חוזרים לעסוק בחקלאות", אומר עריקאת. גורם פלשתינאי אחר אומר: „האבטלה והמצב הפוליטי גורמים למתח גדול בקרב הסטודנטים. שלטונות הכיבוש מתערבים במהלך הלימודים: מדי יום יש איחורים של סטודנטים הנעצרים במחסומים ומפסידים ימי לימוד. יש סגירות של האוניברסיטאות. בשום אופן אי־אפשר לדבר על מהלך אקדמי חופשי ותקין".

גורמים ישראליים אומרים כי בתקופה האחרונה נסגרות האוניברסיטאות יותר על־ידי הנהלות האוניברסיטאות מאשר על־ידי הממשל. המצוקה הכספית גורמת לשביתות, ומהומות פנימיות מביאות לסגירת האוניברסיטאות פעם על־ידי ההנהלה ופעם על־ידי העובדים. באוניברסיטת ביר־זית נסתיימה זה עתה שביתה בת חודש של העובדים על רקע תביעות שכר.

דוברי האוניברסיטאות מדגישים כי למרות הסגירות הפנימיות והחיצוניות מנסות ההנהלות להקפיד על לימודים סדירים. מוחלס חמודי מאוניברסיטת בית־לחם, שיש בה פקולטה למדעי הרוח וללימודי האיסלאם, מדבר על פתיחת פקולטה חדשה למדעי הטבע בשנת הלימודים הבאה ופקולטה לחקלאות. „אם הרשויות הצבאיות יאשרו". דוברי האוניברסיטאות מדברים על רמת לימודים גבוהה ודרישות מחמירות וקפדניות. אישי חינוך מישראל מגדירים את הרמה כנמוכה ביותר. הם תולים זאת בגידול המואץ והבלתי מתוכנן של האוניברסיטאות, בקבלת תלמידים ללא הצבת סטנדרטים מתקבלים על הדעת ובפעילות פוליטית רבה.

ד"ר עריקאת מדבר על מחקרים רבים הנעשים בא־נג'אח ועל דרישות גבוהות כדי לאפשר לסטודנטים פלשתינאים להתחרות על משרות, בבוא העת, עם בוגרי אוניברסיטאות אחרות. אנשי חינוך מישראל מדברים על חוסר סובלנות מדעי. לדוגמה מביאים את מחקריו של סוליימאן באשיר, דרוזי ישראלי שכיהן כסגן דיקן א־נג'אח, שטען כי הכיבושים המוסלמים מאוחרים יותר מכפי שמקובל לחשוב. באשיר סולק מהאוניברסיטה בגלל המחקרים שלא נשאו חן בעיני המוסלמים הקיצוניים והפת"ח. גם מרצים בתוך האוניברסיטאות מתלוננים על רמה נמוכה, בעיקר במדעי הטבע. עם זאת, יש לזכור כי האוניברסיטאות חדשות יחסית ונמצאות בראשית דרכן.

כיום לומדים בגדה המערבית וברצועת עזה 13,000 סטודנטים באוניברסיטאות ובמכללות ברמות הביניים המעניקות דיפלומות. צעירים פלשתינאים, שבעבר למדו באוניברסיטאות של מצרים וירדן, לומדים עכשיו בעיקר באוניברסיטאות השטחים, לאחר שמדינות אלה סגרו שעריהן בפני סטודנטים פלשתינאים. האוניברסיטאות בשטחים אינן מסוגלות לקלוט אל כל הנרשמים. א־נג'אח קלטה השנה 800 תלמידים מתוך 4,000 מועמדים. ד"ר עריקאת אומר כי לרבים מן המועמדים היו ציונים גבוהים וכי הם נדחו בגלל חוסר מקום.

מאז שהוקמו האוניברסיטאות בשטחים היו יחסי ממשל־אוניברסיטה מתוחים. הממשל רואה באוניברסיטה חממה לפעילות חתרנית במסווה אקדמי והאוניברסיטאות רואות את תפקידן בהכשרת קאדר של מנהיגים ואינטליגנציה, שישרתו בבוא היום את צרכיה של מדינה פלשתינית. ועד שזו תקום, אם בכלל, „ייווצר מצב שבמקום פלשתינאים תחת כיבוש יהיו בוגרי אוניברסיטה תחת כיבוש", אומר ד"ר עריקאת. „המצב באוניברסיטאות בפרט ובשטחים בכלל הוא פצצת זמן. וכשזו תתפוצץ, לפחות תהיה לנו אינטליגנציה גדולה".

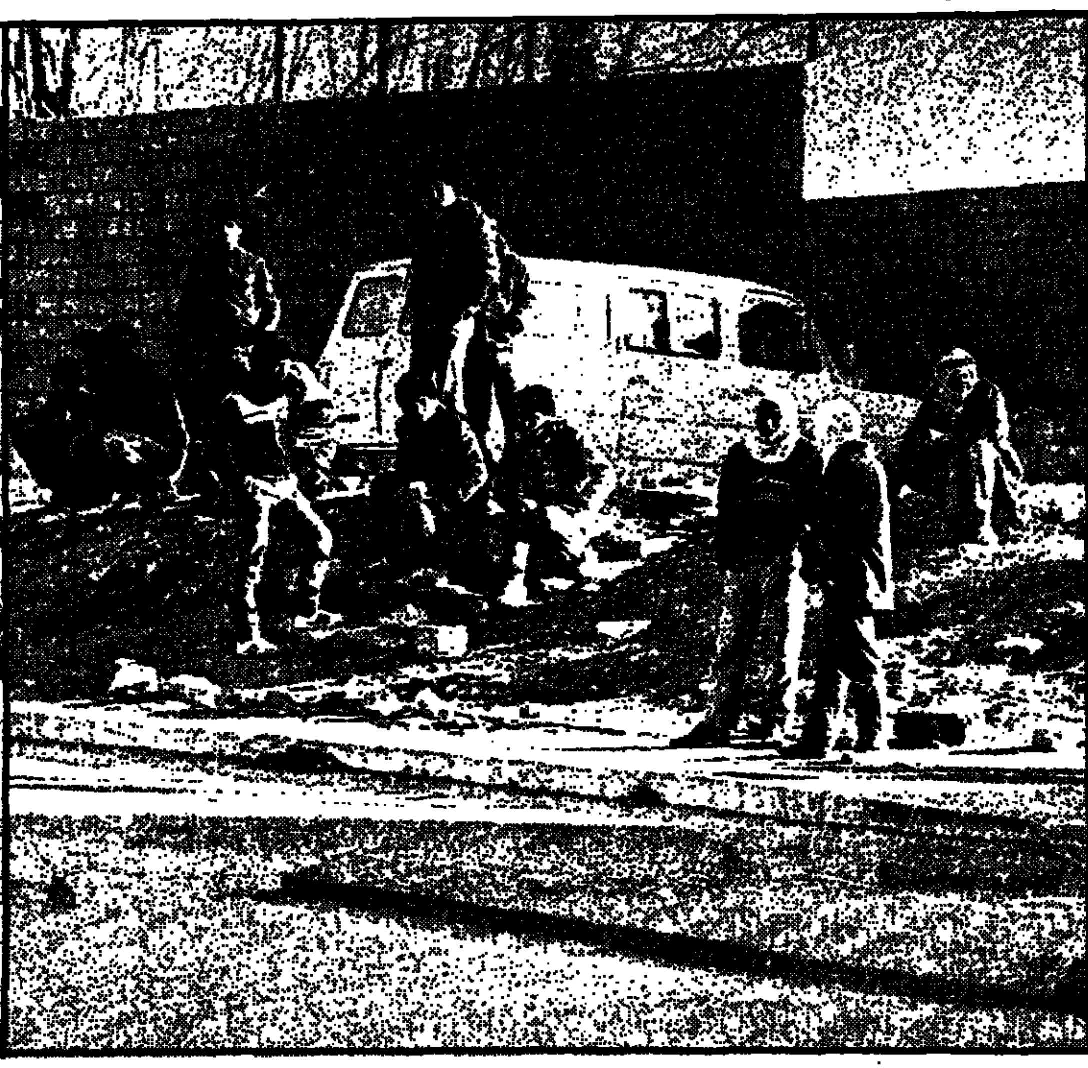

תצלומים – ניצן שוהר

שמוליק ואפרים, גורן וסנה

■ טלי זליגר

הם חווים טוב ורע בעת ובעונה אחת. הם בנויים לחיים כפולים ומסוגלים לנהל שתי מערכות שונות. באחת מהן – נהנים. בשנייה – סובלים. משקיעים מאמץ לא לחשוף את הכפילות.

לאלוף משנה אפרים סנה יש זכרון מצויין. ראש המינהל האזרחי בשטחים, רופא מומחה ובנו של המנהיג, האידאולוג, איש מק"י ד"ר משה סנה, זוכר המון דברים. פרטים ופרטי־פרטים של כל קורות היחידות הקרביות ואנשיהן, שהיו חבריו לדרך ושעודם חבריו לזכרונות: של ימיו בבית־הספר של דרכו ברפואה שנשקה תמיד לדרכו בצבא. אין איפוא מקום להניח שסנה, ד"ר אפרים, אלוף־משנה, שכח משהו ממה ששמע בבית אביו ואמו, אנשים ישרי־דרך ובולטים במחשבתם ובמעשיהם כל ימיהם. הדרך של סנה אפרים לא יכולה שלא להיות נגזרת מהדיק שלו.

חבריו של אפרים סנה אומרים שהוא „שרוף על הצבא" ומשבחים את המנהיגות הצבאית שלו, את הנכונות לעשות הכל וכל הזמן, ואת הנחישות שלו. האמת היא, כנראה, שאפרים אוהב את הצבא, מאמין בחשיבותו המכרעת ובתפקידו המרכזי בהוויה הישראלית ועל כן מרגיש שהכבוד מגיע לו. להשתתף, לתרום, לעשות: בנחישות שאפשר לקרוא לה גם עקשנות, ולא יהיה מגוזם לכנותה לעיתים מרפקנות. אבל מתוך הכרה ואמונה שהוא יכול, כנראה, לעשות את מה שהוא עושה הכי טוב שאפשר ולמה, אם כן, להצטנע.

„לפיכך, כשהגיע אל"מ ד"ר אפרים סנה למינהל האזרחי בשטחים, עורר הדבר סקרנות שעלתה על הסקרנות הרגילה לגבי נושא חדש בתפקיד ישן, הידוע ככפוי־טובה כמו זה. אפרים סנה כנראה לא שכח דבר מכל מה ששמע ולמד, וגם מכל מה שעבר עליו כנער הגדל בצל הצלב שנשא אביו, או לאורו. כי אם יכולים לומר ש„השד אינו נורא כל־כך" ולהתרגל לכך שראש המינהל האזרחי הוא עוד קצין עם כומתה אדומה, עם השקפת עולם מוצקת, קצת או הרבה יותר משל אחרים, אבל שאיננה קיצונית או דוגמטית, הרי זה תודות להרגל של אפרים סנה להיזהר.

בזהירות, גם אם לא במתינות, אפרים סנה עוקף מוקשים. הוא לא ייאות להתמודד, פומבית או פרטית, עם שאלות המובילות לשטח הממוקש של הפוליטיקה. כמי שהתרגל באקרובטיקה, הוא אפילו לא ינסה להסביר מה, לדעתו, היתה השקפתו הפוליטית והחברתית של אביו. כדי שלא לרתק לעברו אש, שלא יגידו עליו הקצין־הפוליטיקאי־בן־פוליטיקאי. חבריו זוכרים שליום הולדת שש או שבע אותו קיבל את הספר של יצחק שדה „כך נפלה המצודה", וכילד – בעיצומה של התקופה הסטליניסטית – לקחו אותו הוריו, בלי להתבייש, לתל־חי, לבאב־אל־וואד ולבית הקרן־הקיימת. מכאן אפשר להבין שהשד האדום לא היה נורא כל־כך ולפעמים אפילו לבש חאקי. התודעה הבטחונית המפותחת של אביו עברה אל אפרים, ככל הנראה, לא פחות מהתודעה הפוליטית.

את המטען הזה, וכן מטענים אחרים, עמוקים וכבדים לא פחות, הביא אתו אפרים סנה לתפקידו כראש המינהל האזרחי. לא בקלות קיבל סנה את התפקיד ומתנגדים רבים עמדו בדרכו לפני שהתיישב בכיסא, ללא דרגת תת־אלוף שהיתה נהוגה לגבי התפקיד בעבר. את השילוב ההיסטורי בין בטחון־חברה־מדיניות הוא מיישם במשרה הזאת, מאמין בלהט בפוטנציאל צבאי במקביל לאקטיביזם פוליטי שיכול לבטל את הצורך באקטיביזם צבאי. בשטחים זה לא תמיד הולך. אפרים סנה לא יוצא נקי, כמו האחרים, מהתלבטות, מהססנות לפעמים, ממה שיכול להיראות כחוסר עקביות. אבני הריחיים על צוואר המימסד שוחקות שם את כולם, לא מן הנמנע שאת ד"ר אל"מ אפרים סנה, הן שוחקות קצת פחות.

על מסלול ההחלקה של אל"מ אפרים סנה במינהל האזרחי יש יותר ממשוכה אחת. עליו להתמודד עם הדרג הצבאי, השואף בדרך כלל לפתרונות כוחניים של הבעיות הבטחוניות, היום־יומיות בשטחים, בעיות המשבשות את המגמה הנשוכה – רווחת התושבים: הוא צריך להתמודד עם המטרה המרכזית – שמירה על סדר חיים תקין של אוכלוסיה כבושה שהיסטורית, לפני הכיבוש וגם לאחריו, זכתה בהטבות על תנאי, כשלא הפריעו להתיישבות היהודית. הוא צריך להתמודד עם האוכלוסיה היהודית ש„חזרה הביתה" לשטחים, ושההטבות הניתנות לה נגזרות מסט אחר ונפרד של שיקולים: הוא צריך להתמודד עם מתאם הפעולות בשטחים שמואל גורן, המתווך בין הדרג המדיני לבין הדרג המבצע – המינהל האזרחי.

סנה, על־פי ההערכות, מצליח להתמודד. גורן וסנה לא הביאו איתם אל הזירה חיכוכים ומתיחויות. הם מצאו אותם שם. הנפשות הפועלות כיום, עם רקע כזה או אחר מהבית ומהקוריקולום ויטה המקצועי, אינם מקום לרגיעה, והחיכוך המתבקש ממילא מתקיים.

אלא שנראה כי במידרון על ליבו של הדרג המדיני. יכולים בסיטואציה אפשרית כרגע, לזכות דווקא התושבים. יחד עם זאת, מפני שמלת המפתח היא „כרגע", הנזילות של הרגע ניכרת במצב הרוח ובמתיחויות בקרב האוכלוסיה אפילו מתחת לפני השטח, מוקדם מדי לשפוט אם אמנם קרה משהו טוב לאוכלוסיית השטחים – וכמו בכלים שלובים, אולי משהו פחות טוב לאוכלוסיית יהודה ושומרון – בימי הצמד גורן־סנה.

שמואל הוא שמואליק גורן, מתאם הפעולות בשטחים. אוהב להזכיר שהוא סא"ל, ולא פחות מזה אוהב לחישות שהוא מיוצאי „המוסד", בטחוניסט בעבר ואולי גם בעתיד. גורן הוא אישיות קשה לשרטוט. פעלתן נשמע ונראה ולא מן הנמנע שיש לכך השפעה על אוכלוסיית השטחים. גורן זוכה לאמונו של שר הבטחון יצחק רבין, על־אף שנכנס לתפקידו בימי משה ארנס, ואולי לא במקרה. יש רמיזו־מה בין צורת החשיבה והפעולה של מתאם הפעולות בשטחים לזו של הנץ הליברלי ארנס. גורן נכנס בתפר שבין שר הבטחון הנוכחי להתעניינותו המנוכית של רבין בעסקי השטחים. גורן יוצא מזה מלך השטחים.

שלא כמו מלך השטיחים, הוא לא מוכר בזול, שום דבר. מכירת סוף העונה היחידה שמתנגדיו של גורן, ובאלה יש רבים, מוכנים לייחס לו, היא מכירת אמונתו. סוף העונה הוא סוף הקדנציה של ממונה כזה או אחר. גמישות קוראים לזה. זוהי האשמה כבדה ביותר, המתבססת על ההנחה שפיו וליבו של גורן אינם שווים, ושהוא מגייס בתפקידו הנוכחי את תכונות ההרגל הטבועות בו. כששמוליק גורן מדבר על איכות החיים בשטחים, מוכרחים לומר לזכותו שזה לא רק על ריק. אבל מוכרחים גם להזכיר את ההתפתלויות שלו בהתאם לרוח, את חוש הריח שלו ואת פנקס החשבונות. יותר מדי אנשים אוהבים לא לאהוב אותו ולהשמיץ אותו על רקע זה. אומרים שהוא מתמרן את רבין, אומרים שהוא מתמרן את פקודיו. התוצאה היא עבודה שנעשית ברעש גדול ובצלצולים, אבל נעשית. גורן מוכן לעשות לא מעט בתחום שנראה טוב ואטרקטיבי לאוזני הקהל. יש מקום לספק אם גורן מוכן לעשות הרבה בתחום שנוי במחלוקת, במרחב התימרון והפעילות הפוליטית של תושבי השטחים.

ליברל ניצי כבר אמרנו? נץ נאור כבר הוזכרנו. גורן לא יסתכן בשחרור החוט המחבר אליו ואל המערכת שלו את הפעילים הפוליטיים שלא על דעתו, בשטחים. לא מוגזם להעריך שגורן, בחשדנותו, מגייס את נסיונו עם אוכלוסיות מיעוטים, את המידה הלא־גדולה של סימפטיה שיש לבטחוניסט כזה כלפי האוכלוסיה. נכון שלא מוכרחים לאהוב „אותם" כדי להסתדר איתם. אבל אם גורן מייצג ותוך, או זהו חתך שלפיו „אותם" ו„איתם" – עם הערבים – צריך להיזהר ולהחזיק קצר: יתכן שאיכות החיים היא, על־כן, רק טקטיקה.

איכותה של קוסמטיקה

■ יוסי מלמן

הרצון לשפר את איכות החיים של תושבי השטחים לא יכול להיות תחליף לצעדים מדיניים. מדובר, בכל מקרה, בניתוח קוסמטי בלבד

שלוש הנחות יסוד – אולי קצת בנאליות, אבל נכונות. ראשונה, הפלשתינאים תושבי השטחים אינם רוצים בשלטון הכיבוש של ישראל הנכפה עליהם בכוח; שניה, כל שיקולי שלטון ישראל בשטחים כפופים לפרימאט העליון של הבטחון. שלישית, הרצון לשפר את איכות החיים של תושבי השטחים לא יכול להיות תחליף לצעדים מדיניים. ומכאן המסקנה הבלתי נמנעת: מדובר, בכל מקרה, בניתוח קוסמטי בלבד או, אם להשתמש בדימוי אחר, בגלולות לשיכוך כאביו של חולה אנוש הזקוק בדחיפות לניתוח.

ובכל זאת, בהעדר פתרון מדיני של ממש, יש חשיבות גם לשיכוך כאבים. מה עוד ששיפור איכות החיים יחזק ולו במעט את שולי הבטחון של שלטון ישראל בשטחים. כשקיבתם של התושבים מלאה, רמת חייהם סבירה, הם ישקלו פעמיים לפני שיסייעו לטרור. על כך יש הסכמה בין יונים לניצים, בין הליכוד למערך.

ממלא מקום ראש הממשלה יצחק שמיר אמר בעניין זה „אני בעד ליברליזציה ביחס כלפי תושבי השטחים". אם כי פה ושם יכול שמואל גורן, מתאם פעולות הממשלה בשטחים, לשמוע רטינות, כי שיפור איכות החיים בשטחים עשוי להניח את התשתית למוסדות שישמשו בעתיד את המדינה הפלשתינאית, הרי אוזן יבחינו גם בהבדלים הדקים בצלילים הבאים מפי ראש הממשלה לעומת שר הבטחון. פרס נלהב הרבה יותר מרבין בנושא זה ואולי עוד יותר מכך מאמין יותר גדול ממנו ביתרונות שיצמחו מכך. רבין, בניגוד לפרס, רואה את הנושא בפרופורציה הנכונה שלו – קוסמטיקה בלבד.

ברור שיש מרחק רב בין רצונה של ישראל לבין מאווייהם של תושבי השטחים. הם חוששים לשתף פעולה עם השלטון, אם כי בחדרי־חדרים נשמעות נימות אחרות. לפני כמה שנים ניסה משה דיין לעניין את רשאד א־שאווה מעזה להסכים לרעיון האוטונומיה החד־צדדית שלו. א־שאווה השיב: „אם תקים לי נמל בעזה, לא אתנגד". במלים אחרות, נוח יותר להנהגה המקומית שישראל בעצמה תבצע חלק מצעדיה בלי שהם יצטרכו להצטייר כמשתפי פעולה.

ובכל זאת יכולה השנה וחצי האחרונה מאז הקמת ממשלת האחדות הלאומית להצביע על שיפורים מסויימים. קודם כל, ברצון ובכוונות. אפשר שהדבר נובע גם מן ההתעניינות הגדולה של ארה"ב. רוברט פלסין, מספר שניים בשגרירות ארה"ב בת"א, היה ל„רפרנט" של ארה"ב לשטחים. הנושא היה גם ל„בייבי" של שר החוץ ג'ורג' שולץ עד שבביקורו האחרון בישראל מצא לנכון להיוועד עם שמואל גורן ולעסוק, בין השאר, באפשרות להקים מפעל מלט בחברון. בסופו של דבר, אומר גורן, שוכנע שולץ שהקמת המפעל איננה כדאית מבחינה כלכלית והבין את החשש של ישראל מפני פגיעה במפעלי המלט שלה. אגב, שר הבטחון הקודם משה ארנס דווקא תמך בהקמת המפעל, נאמן לתפיסת „הלַסֶה פֶּיר" של הליכוד. לעומת זאת, מוכן המימשל לאשר, ואף עשה זאת, שורה של פרוייקטים בתחומי התעשיה, החקלאות, השירותים, המסחר והפיננסים. ניתנו אישורים להקמת בתי חולים בכל הערים הגדולות, לייצוא סחורות, ירקות והדרים לירדן ולמצרים ובראש ובראשונה: הקמת בנק פלשתינאי.

לפני כשנה, כשדובר על מתן רשיון למשפחת אל־מסרי משכם להפעלת הבנק, התנגדה לכך ממשלת ירדן. באחרונה היא הסירה את התנגדותה. אולי משום שאת הבקשה לרשיון הגישו הפעם – משפחות קרסואה, מגדולי חלפני הכספים בשטחים, ובנק משכם, ובוודאי משום הסכמתה של ישראל שעל הבנק יפקחו במשותף הבנק המרכזי של ירדן ובנק ישראל.

לשמואל גורן יש אמביציה אישית לקדם את ייסוד הבנק והוא רואה בו מנוף חשוב לקידום חייה הכלכליים של הגדה. בעניין זה הוא גם נהנה מהגיבוי הגדול שמעניק לו „הבוס" שלו, שר הבטחון. מאז שנכנס לתפקידו, הודה רבין להנהיג „ליברליזציה" בקשר להכנסת כספים לגדה. אין בודקים עוד מה מקורותיו של הכסף, וכל עוד הוא מיועד לצרכים של כלכלה או תרבות, ולא לטרור מאפשרים את זרימתו מירדן וממדינות ערב האחרות גם אם יש לו לכסף ריח של אש"ף. מדי יום נכנסים יותר ממיליון דולר דרך גשרי הירדן. חלקם מוצא דרכו בידיעת בנק־ישראל, משרד האוצר והממשל, לשוק השחור בלילנבלום. המתאם וקציני המימשל אף מעודדים ראשי עיריות ומוסדות ציבור, כגון האוניברסיטה האיסלמית בעזה, השקועה בקשיים כספיים גדולים, לצאת למדינות ערב ולגייס שם כספים, משום שהמשאבים העומדים לרשות המימשל עצמו הם דלים.

אבל גם באותם מקרים שבהם הוקמו קרנות סיוע, כמו הלוואות להקמת מפעלי תעשיה, מהססים התושבים והיזמים להשתמש בהן. אולי כדי שלא ידבק בהם כתם „שיתוף הפעולה" והשימוש ב„כספי כיבוש". עם זאת, בגלל התרבות סממני משבר כלכלי, כלומר מיתון ואבטלה בירדן ובמדינות המפרץ, מגלים התושבים כי מקורות הכסף שלהם מתייבשים ובצר להם הם מחפשים מקורות מימון חדשים. התקוה היא למצוא אותם בארה"ב ובאירופה. גם כאן מוכן המימשל לסייע. כמעט כל ארגון בין־לאומי, כולל של האו"ם, או יזמים המבקשים להשקיע בפרוייקטים בגדה, זוכים לתשובה חיובית.

יוצא מכלל זה מקרה של קבוצת יזמים פלשתינאים מארה"ב, שהקימה את „המגבית הפלשתינאית „מאוחדת" U.P.A (ומזכיר משהו הלא כן?) וביקשה להשקיע כספים בגדה. הממשל סירב. לטענת אנשי הממשל, התברר כי היזמים קשורים לאש"ף ומתכוונים לממן מכספם ארגונים „לאומיים" שהמימשל אינו חפץ ביקרם. מקרה זה ממחיש, כמובן, כמה עדיין מרקם היחסים וכמה מוגבל רצונה של ישראל להביא לשיפור של ממש ברמת החיים בשטחים. גבולות השיפור הם שוב בשיקולי הבטחון. ברגע שניצבים על הפרק שיקולים של בטחון או מה שנתפס כבטחון נשכחות כל הסיסמאות היפות.

יש לשונות רעות המלחשות כי האשם הוא בשמואל גורן עצמו. מתארים אותו כקשוח, בטחוניסט, עוין ערבים ומצביעים לראיה על עברו ב„מוסד". טוענים כי גורן מסרב לאפשר לישראלים, אפילו לשרים, להיפגש עם מנהיגים מהשטחים שלא בנוכחות נציגיו. יש בכך הפרזה רבה ואולי גם אי צדק לגורן. הרי בסופו של דבר הוא פקיד ציבור. אין להעלות על הדעת שגורן יעשה משהו שאינו עולה בקנה אחד עם רצונו של שר הבטחון או הוראות הממשלה.

לדוגמה מדיניות הענישה. בשנה האחרונה גורשו 12 תושבים מהשטחים ועוד 21 שהשתחררו בעיסקת החילופין עם ארגונו של ג'בריל עזבו את הגדה. כמאה חשודים בפעילות עוינת הושמו במעצר מנהלי. זהו גידול לעומת הנתונים בעת שלטון ממשלות הליכוד. נשמעות גם טענות כי הממשל מכביד ידו במתן רשיונות לאיחוד משפחות. אפשר שיש גרעין של אמת בטענות אלה, אך אסור לשכוח כי החלטתו של אריאל שרון בזמנו להפקיד את מתן האישורים לאיחוד משפחות בידי „אגודות הכפרים" הגבירה את השחיתות ואת תופעות השוחד.

מאז נכנס גורן לתפקידו לפני כשנתיים צומצמו ההיתרים, אבל צומצמו גם תופעות השחיתות ומעל לכל, אם יש למישהו טענות – יש להפנותן לא לכתובתו של ה„סיביל סרבנט", אלא לממונה עליו ואולי גם לקונצפציה המעמידה בראש המערכת המופקדת על שיפור איכות החיים פקידים שעברם הוא בקהילית הביון. אבל שוב, הרי כל שיקוליה של ישראל בניהול השטחים כפופים לאינטרס הבטחוני.

לחוקק צדק, לא לשדל

קידה לפני המכאוב

יהי העט יומרני כאשר יהיה, הוא חייב בקידה של התבטלות לפני מכתב אחד שפורסם לפני זמן־מה („יאושו של חבר נאמן", „דבר", 2.2.86) בחתימתו של אדם ששמו אינו שכיח בכתיבה העתונאית. קידה לפני הכנות, המכאוב והאמת שהעלה אריה בן־משה באותה אגרת גלוייה. הדברים ממוענים אל ידידנו עוזי ברעם, מזכיר מפלגת העבודה, אך הם ננעצים בלב כולנו. כהיגעץ אמת.

נקיים, איפוא, את המאוחר. נרתום – כמאמר הרווח – את עגלת־המסקנה לפני סוסי־ההנמקה ונענה לקריאתו של אריה בן־משה בהודעות חד־משמעית, כך:

אינו יודעים עדיין בעד מי נצביע בבחירות הקרובות – אם ניקרא אל הקלפי – אבל אנו יודעים כבר עתה בוודאות בעד מי לא נצביע: לא נצביע בעד שום גוף שלא מחק את קווי־העוקם המוסריים והחברתיים בתכנית התקציב של המדינה לשנה הקרובה. ולא חשוב לענין זה מי יעמוד בראש הגוף הזה או מי יחזיק בזנבו; ולא חשוב אם הגוף ייקרא „יציב" או „אמת" או כל שם אחר מן השמות הנרדפים לאמת או הרודפים אותה; ולא חשוב אילו מליצות – תנ"כיות או סוציאליסטיות – יעטרו את מצעו. שום מסורת, שום הרגל־הצבעה אטאוויסטיים, לא יביאו אותנו להורדת בקלפי עם גוף צבורי שנתן ידו – ולו בעקיפין – לעוול בקשיישים ובקשישים: לעקם עקרונות־עצמו בתחום החינוך, הבריאות והצדק החברתי האלמנטרי – ולעוות פני חברה.

לעוות עוד יותר פניה של חברה שכבר הם מעוותים בלאו־הכי בפער הנורא – שסופר עליו רק השבוע – בין עשרת האחוזים של יושבי הארץ היונקים ארבעים אחוזים של ההכנסה הלאומית לבין תשעים האחוזים שבשבילם הותירו את כל השאר. עיוות העולה ביתר־שאת מן הידיעה שנתפרסמה השבוע, והמסמיקה פני כולנו, כי הפער בין עשירים ועניים בישראל גדול מאשר בדימוקרטיות המערביות – ואפילו בארצות־הברית הקפיטליסטית מידת אי־השויון קטנה יותר.

נפחת בעושי העוולה, אך בחצר המטרה – גם העומדים מנגד.

הטבילה והשרצים

וכיוון שהתהייסות כאן עשויה להיות גם אישית – שאינה ממנהג עטנו – אולי מן הראוי להוסיף שורות־מבוא אחדות:

לפני כמה שנים יצאנו בטור זה באופן נחרץ נגד הנסיון שנעשה לפגוע בשמו הטוב של מי שמכהן עתה כשר האוצר, בתחום היושר האישי. ראינו כתובת־העט להתייצב לימינו נגד הנסיון – שלעולם ייראה בעינינו מופקר לא פחות מנקלה – להאשים בלי הוכחות ולהכתים שם־אדם ישר־דרך בלי סימוכין. היתה זו עמדה נחרצת נגד הוצאת שם רע, שם בדוי. שמחנו כי חפות זו אמנם הוכחה באופן חד משמעי.

באותה מידה של חובה מוסרית אין לנו אלא לצאת עתה באופן נחרץ לאיפכות נגד הוצאת שם טוב – שם בדוי – של גואל־ישראל ומושיעו, לאותו שר עצמו הטובל בריפורמה פיננסית ושרצים חברתיים בידה; המראה לנו יום־יום את פלא הכספית היורדת במדחום המדד – והיא, כמובן, ירידה חשובה מאד והאמת מפליאה מצד עצמה – בלי להביט כלל בפניה המתוחים־כסיד של החולה שחומו ירד, ובלי לזכור כי הבר־מינן אין לו מידת־חום כלל.

אפס אינפלציה – אפס חסד אנושי?

האינפלציה ירדה – או הורדה – עד לאפס ממש, וזו כשלעצמה עדות לכשירות בניווט כלכלי. הכלכלה הולכת ומסיגה את תומה הפתולוגי, אך ריקמת החברה – אותו מוסר חברתי אלמנטרי שהיה לנו החברה הישראלית וגאוותה – הולכת ונפרמת קרעים־קרעים באבטלת רבבות, בהחלשת החלשים, בפגיעה בקשישים, באי־בטחון קיומן של שכבות־עם רופפות. ובנוסף על כל אלה – במיתוח כל החוטרות המסובכות האלו על פני ארבעה־עשר הרי־מכאוב נוספים.

ו„קש" זה של עיוות חברתי עלול בהמשכו לשבור לא רק גבם של כל הגמלים במומחייה הפיננסית של ישראל, אלא גם לפוקק חוליות־השדרה של החברה כולה. שהרי אפס רגישות חברתית ואפס חסד אנושי חמורים אולי פי כמה מאפס אינפלציה.

המשענות האמיתיות של הריפורמה הכלכלית

אנו יודעים חלקו של שר־האוצר בניווט מקצועי („אני כלכלן") של ההתפתחות הנוכחית בכלכלה, אך באותה מידה אנו יודעים שלא עשתה זאת הטכנאות הכלכלית המיומנה וכי כל הפעלתנות המקצועית הזאת יכלה להיות מאפס אילולא שניים:

א. התייצבותו האמיצה, המנהיגותית והסמכותית, של ראש־הממשלה לימין הריפורמה הכלכלית שנועדה למחוץ את האינפלציה, עד שיבוא המשק – שכמעט נהרג עד־היסוד על ידי ממשל קודם – במהירות האפשרית אל שלב השיקום המבריא. לא היתה שום משענת־בטחונות כזו לשום שר אוצר מאז תאונת־הקלפי שהביאה את הליכוד לשלטון;

ב. חוש האחריות של הנהגת ההסתדרות ונכונותו של העומד־בראשה ליטול סיכונים חמורים – סיכונים כלכליים ממשיים לחברת־העובדים שהוא מייצג וסיכוני־מנהיגות אישיים שאין שום אדם העומד בראש ציבור נחפז להיחשף להם. שהרי אין זה פשוט כלל להחזיר ציבור, שסוהרים הרחיפו אותו אל ענני ההייה, אל קרקע של מציאות קודרת ואל האיפוק והצמצום המתחייבים ממנה.

כף הזפת בחבית שאינה חבית של דבש

אילו היתה מידה כלשהי של הגינות בחיים הציבוריים של ישראל, צריך היה שר־האוצר לקוד כל יום קידה־של־הודייה לפני הנהגת ההסתדרות, שבחוסר־אנוכיות־סקטורלית כזה ובמיצוי כזה של אחריותה הלאומית התייצבה לימין תכנית־ההבראה הזאת, חרף כל אשר תכנית זו מעוללת במהלכה בתחום השכר, האבטלה, עיירות הפיתוח, הקשישים ובטחון הקיום הכלכלי הבסיסי של החי על יגיעו.

אלא שמידת ההגינות הציבורית איננה נעלה, כנראה, ממידת הרגישות החברתית של שר האוצר ואין הוא מחמיץ שום הזדמנות ליצוק כף מגושמה של זפת סוציאלית לתוך חבית הריפורמה הכלכלית שלגבי החיים על עמלם לא היתה זו מעולם חבית של דבש. ואם מי שהוריש למדינה את ההרס הכלכלי נחשב עתה בעיני רבים כשר ההשחתה הציבורית, הרי יורשו, על פי כל מדיניותו ומעשיו, עתיד להיחקק בתודעת הציבור כשר העוולה החברתית. נוטו מקצועני – יתכן; מינהלן ממורק – אולי. מנוכר וערל־לב למצוקה אנושית, לאדם שבכלכלה – ודאי ודאי. קודמו ראה כאחד מיעדיו להעשיר את העשירים – יורשו של קודמו מסייע לרושש את העניים. הכיוונים, כביכול, שונים אך המכנה המוסרי לשניהם – משותף.

הפן האנושי והפן הפוליטי

העיכור האנושי, הערות לשכבות־מצוקה – הם פן אחד בהתנהגותו של שר האוצר, אך חמור לא פחות הפן הציבורי – כפשוטו: הפוליטי – המעוצב על ידי אידיאולוגיה שלתומנו סבורים היינו כי מציאות־החיים של ישראל והתפתחותה כבר העבירה עליו כלח.

מאז הטיל זאב ז'בוטינסקי לחלל, לפני חמישים שנה ומעלה, את הקריאה „יא ברעכּן" („כן, לשבור", את ההסתדרות –י.) לא נתנו הגורל והקלפי הזדמנות לחסידיו לנסות להגשים אותה. ואולם באיחור של אותן חמישים השנים כמו נזעק להגשימה בפועל, במעשי יום־יום, לא ואטארען קנאי של התנועה הרביזיוניסטית אלא ליברל מהוגן, המתרפק עתה על שער־הכניסה אל חצרה. מדיניות ה„כן, לשבור", אמורה להיות כרטיס־הכניסה שלו בשערה. ועל חוט עקיב זה נשחלים כמה וכמה מעשים חברתיים מגונים.

העמידה – המופקרת – מנגד

כי מהי התאגנות – העקיבה, הקשוחה, שאיננה נרתעת אפילו מיסוריהם של זקנים־נכים המושלכים אל ההפקר לפני שער בית־החולים – לקופת החולים, שהיא בלא כל גוזמה מעוז־הבריאות של ארץ ישראל מימיה החלוציים ועד ישראל הריבונית בימינו? במחשבת שר־האוצר מכוונת התאגנות שיטתית זו לקעקע גוף ולהנזוגרי הנראה כאחד ממעוזי־הכוח של העובדים, אך, למעשה, זוהי התנכלות מרושעת לבריאות הציבור, שבתוצאותיה האכזריות האפשריות היא גובלת, לפעמים, בפלילים.

כיוצא בזה, איך ניתן להסביר את ההתאגנות לחקלאות השיתופית, פאר הישגיה של הציונות ומסד לכל קיומה הכלכלי של ישראל? בעיני שר־האוצר גם זה טלטול של עוד מעוז בתנועה שאיננה אהודה עליו, אך למעשה, זהו מיטוט אחת האושיות לבנין הלאומי כולו. ערעור יסודותיה של ההתישבות החקלאית איננו רק פגיעה במסד החברתי, החלוצי והציוני של ישראל אלא גם זעזוע המיבנה הפירמידיאלי הבריא של כלכלת ישראל וריבונה – מיבנה שהציונות כה עמלה להשיבו על מכונו.

והוליה אחרת באותה שרשרת עצמה: סולל בונה. איננו בקיאים כלל בעניני משק הקבלנות והבנייה בארץ. אבל מהי העמידה־מנגד הסטואית הזאת – והיא כמו שמחה מפורשה לאיד – נוכח הקשיים החמורים שאליהם נקלע עתה מיפעל־אדירים זה של העובדים?

האם התמוטטות אפשרית של „סולל בונה" ופליטת חמשה־עשר אלף מפרנסים ממעגל העבודה היא „רק" נפילת עוד מעוז של תנועת־העבודה, או שהיא מפלה לאומית מסוכנת, שעימה נשברת אחת מזרועות עוזה הכלכלי והיצירתי של מדינת ישראל? על גבו של מי מנהל שר־האוצר ה„ארפוליטי" – לדבריו – את מישחק היושר המאוזן כביכול, ומצייר עצמו בדמות המתייסר היחיד על אסון כלכלתה של ישראל, שחבריו, ביחוד עימו, המיטו אותו עליה?

האם – להפטרה – חשבון „אתא" באמת נסגר ונחתם על פי ראיה צלולה ומרחיקה־ראות מזוית כלכלית־ייצרתית? האם הפרש של ארבעה מיליון דולר שבין הדממת המיפעל והפקרת עובדיו לבין המשך התייאותו, הבטחת הקיום והפרנסה ורצף הפעילות הייצורית לאורך ימים: האם הפרש זה צריך היה לקבוע גורלה של החלטה לאומית עקרונית, כלכלית ואנושית גם יחד?

האם אפשר על כל המגמה השלילית הזאת לכפר רק בתאוניה־זאניה על גורל המשק, בטיעון צדקני לאיזון מדומה, בקול נהי ובכי־תמרוקים?

„על גב מצוקתנו אתם מטפסים אל הגדולה"

באחד מנאומי־ההגנה המפורסמים שלו „PRO SESTIO" – בזכות סאקסטיוס) קורא ציצרו בשם העם אל כתובת השליטים שהעמידו את הבאשם לדין (בתרגום חפשי) „על גב מצוקתנו אתם מטפסים אל הגדולה"). אמירה זאת – לפני אלפיים שנה – היתה מכוונת אל נטל־המיסים הכבד שהמימשל היה מעמיס על המוני־העם תוך אפלייה לטובה של הנגידים והשועים.

הרושם הוא שעל גב המצוקה הזאת – של אבטלה, מירור חיי הקשישים וחליבת שכירי היום ומעוטי־ההכנסה – מבקש גם שר־האוצר של ישראל לטפס במעלות הכהונה הציבורית. כמו היה איזה גילוי של גבורת ואונים בהכבעה חסרת־חסד של החלש.

„בנתיב הענוות הולכה הפרדות"

והדבר הזה, כמובן, גם על הכוונה למתוח מצוקות אלו – שמטבע הדברים יעמיקו ויחמרו – על פני שנת־יסורים נוספת. כמו לא היתה בכלל נקודת־שבירה בכוח־הסבילות של אדם מובטל ובמצוקתם של עיר פיתוח וישובים; כמו לא היתה שום דחיפות, מוסרית ומעשית, להבטיח כי צעיר שחזר מן הצבא לא ימצא עצמו מיותר בחברה ששלחה אותו להגן עליה – גם תוך חירוף נפשו. לעבוד, בשלבים העליונים של ההנהגה הלאומית, „לפי הספר" הכלכלי לכל תגיו, בלי לפתוח – כתביעתם הנמרצת של ראש הממשלה וחבריו – שביל מוחשי אל נתיב ההתאוששות, הוא עוגן־הצלה למובטלים והוא גם עוגן־תקוותה של החברה כולה.

„בנתיב הענוות – כתב דוד שמעוני – הולכה הפרדות". אולי יבין גם מנהיגי־הכספים של ישראל כי רק אם ייראו בעליל ניצנצים ברורים של „הפרדות" – הצמיחה, יוכל ציבור של קשי־יום להוסיף ולשאת במועקה הכבדה של „הענוות".

לא לשדל – לחוקק!

יש איזו פתטיות במאמצים – הראויים מצד עצמם לכל שבח – של כמה חברי־כנסת לכונן שדולה למען הקשישים ולמניעת קיפוחם. ששים וחמשה חברי כנסת – רוב מוחלט מבין מאה ועשרים חבריה – חברו לשדולה הזאת. ככל שאפשר לשאוב עידוד מרגישותם ההומנית הכנה של חברים אלה אי־אפשר שלא לחייך מעט לטעמה של שדולה כזאת: ששים וחמישה חברי כנסת, שלהם כוח־הצבעה וכוח־הכרעה, מארגנים שדולה נגד עצמם או – ואפשר לראות זאת גם כך – בעד עצמם. אין פלא שדוקא אקט – לכאורה, חיובי – נענה בחיוך מריר כלשהו מצד הנוגעים לדבר, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בעשרות מכתבים למערכת.

ואמנם, עוד מעט עשוייה להסתמן בחברה הישראלית המאורגנה הנוסחה הבאה: העוול יש לו הליכים דימוקרטיים סדירים ומקובלים – הצדק צריך שדולה, כביכול, לעוול יש קואליציה רשמית בתוך בית־המחוקקים, הצדק, לעומת זאת, צריך הידברות חוץ־מסגרתית; העוול הוא הדופן – הצדק יוצא. השטות החברתית מוסדרה, ואילו מינימום של חכמה חברתית צריך להתארגנות מבחוץ. כמו היו ששים וחמשה חברי־כנסת מבקשים לשדל עצמם בחוץ, להקים אופוזיציה עם רוב בחוץ, כדי להפיל את הרוב של עצמם בפנים, בכנסת. כמו אין הם יכולים, בכוח הרוב שבידם, לקום מחר בכנסת לפרוע כל חוקי־קואליציה ולחוקק את הצדק במידת הדין במקום לשדול אותו במידת־הרחמים.

מיבחן האמינות האמיתי

ושמא חבוייה גם במרד מצפוני כזה סכנה לערעור הרוטאציה? ובכן, תהיה כל הרוטאציה – שאינה, בעצמו של דבר, אלא עיסקה של מפלגות – כפרת מכאובם של יושבי ערי הפיתוח, של כל קשי־יום; של ארבע מאות אלף קשישים בישראל, שחלבם ודמם מוכנים בכל אשר קם בארץ הזאת מאז נגעה בה יד חלוצים.

ואם הדבקות בהסכמים הרוטאטיביים מוליכה לעיוות מתמשך בכמה מערכי־יסוד חברתיים של ארץ־ישראל, כפי שעוצבו במשך שלושה דורות, תהיה דבקות זאת כפרתם. אמונם של רבבות אנשים תמימים בכל אשר נאמר הובטח להם בזמנם לפני הליכתם לקלפי – חשוב, מחייב ומוסרי לאין־ערוך מכל אשר הבטיחו מפלגות זו לזו בחלקן ביניהן נחלת־שלטון עתידיים.

וזוהי הברית האמיתית שאין להפירה; זהו מבחן־האמינות האמיתי של תנועת העבודה, אלא אם כן היא מכבה נפשית להתפתחות שתביא בכנפה של דבר למינוי פונקציונרים גם לערכי־חיים שום כל טעם שאיפותיה – אם לא טעם עצם קיומה.

* על פי „המנהגים ברומי" מאת צבי יעבץ, הוצאת „דבר" 1968.

ההצגה של עורך הדין וינרוט

■ נתן רועי

כמעט שנה לאחר שהוגש נגדם כתב אישום ראשון, זוכו השבוע הברוקרים יעל ויצחק מוריץ. עו"ד יעקב וינרוט עשה להם עבודה טובה. סוף־טוב של פרק א'. המשך יבוא

נסיונות שבוע מאחורי הקלעים לא הועילו לבני הזוג מוריץ. ב־24 באפריל 1985 צירף עורך־הדין אמנון רודה, מנהל המחלקה הפלילית־כלכלית בפרקליטות מחוז תל־אביב, לקלסר בית־המשפט המחוזי כתב־אישום ראשון נגד בני הזוג יעל ויצחק מוריץ, מבעלי חברת הברוקרים „מוריץ את טוכלר", ונגד רחל מונק, עובדת החברה. היו כאן חומרים נהדרים לסיפור סוחט דמעות.

חוקרי היחידה הארצית לחקירות הונאה, הביעו מורת־רוח מהגשת כתב האישום. היה ברור להם, כי בחומר אין „קייס" די חזק למשפט. אחד מחוקרי היחידה פנה לעורך הדין אמנון רודה ואמר לה: „מדוע אתה מציב קרון לפני הקטר? הרי בכתב האישום הזה אין אישום עיקרי והוא בעל חשיבות משנית". רודה חשב – ועשה – אחרת.

ב־22 בספטמבר 1985 היה נדמה לאנשי הפרקליטות כי הרשעת בני הזוג בטוחה. באולמו של השופט יעקב קדמי התנהל משפט שולי נגד יועץ בחברת הברוקרים „מוריץ את טוכלר", ארתור סלאברט (43), ששימש כיועץ השקעות לכ־200 מלקוחות החברה. בעקבות חקירות נגדו ביחידה הארצית לחקירות הונאה, פוטר סלאברט מעבודתו בחברת הברוקרים. פקד בצלאל ליבנה, שריכז את החקירה נגד חברת הברוקרים, לא הסתיר מבית־המשפט כי סלאברט שיתף פעולה עם המשטרה. בעקבות הודאתו של סלאברט נעשתה איתו עסקת טיעון, ובעקבותיו הורשע, בעבירה של רישום כוזב במסמכי תאגיד.

לאנשי הפרקליטות היה נדמה כי הרשעת בני הזוג מוריץ תבוא כתוצאת הלוואי מהרשעת סלאברט, מה גם שבגזר־דינו של סלאברט מתח השופט קדמי ביקורת חריפה על שיטת פעולתם של בני הזוג מוריץ וציין, שזו גבלה בהונאת לקוחות. מקביעותיו של השופט קדמי התברר, כי „שורש הרע" הוא הרישום המאוחר, (הרטרואקטיבי) שנעשה בכרטסת הלקוחות. כלומר, רישום רכישה של מניות בבורסה או מכירתן לא נעשה ביום הפעולה אלא ימים אחדים לאחר מכן, ולא כפי שפועל בנק, כשלקוח בא ליועץ ההשקעות שלו כדי לקנות או למכור מניה. הרווח, במקרה כזה, איננו עובר ישר ללקוחות אלא לבאי־כוח החברה.

השופט קדמי קבע כי היועץ חילק את המניות ללקוחות לאחר שידע את שערי המסחר בבורסה, וחילק את הרווחים – להם ולו – לאחר שידע את תוצאות המסחר. סלאברט הודה בבית־המשפט כי הצליח לגרוף לכיסו רווחים בשיעור של פי חמישים מרווחיו הרגילים. הכל, כמובן, בניגוד לחוק.

התיזה של חוקרי היחידה הארצית לחקירות הונאה, כי נעשו פעולות חריגות בחברת הברוקרים „מוריץ את טוכלר", קיבלה גיבוי מפסיקתו של השופט קדמי. היה נדמה לחוקרים כי הרשעת סלאברט תוביל להרשעת „בעל הבית", יעל ויצחק מוריץ.

ב־22 בספטמבר 1985, בדיון נגד סלאברט ישב עורך־דין מטעם בני הזוג מוריץ באולם ורשם את הדברים שנאמרו בבית־המשפט. אנשי ההגנה סברו כי יש ללמוד את „הקייס" הזה היטב עוד לפני השמעת העדויות במשפט בני הזוג מוריץ. המעקב הוביל לבדיקות שערכו עורכי־הדין וינרוט וקירש, שייצגו את בני הזוג. אחת הבדיקות נעשתה במשרדי רואה החשבון של החברה. האם החברה הפסידה בעת שהתקיים המסחר, שאלו עורכי־הדין. מהיכן יצא הכסף לביצוע העסקאות הרטרואקטיביות? ואז התברר לעורך־הדין ד"ר יעקב וינרוט, כי החברה נאלצה להפריש למעלה ממיליון דולר לרכישת מניות רטרואקטיביות. ומה היה קורה אם לאחר העברת כספי החברה היו המניות נופלות? מי היה מפסיד, החברה? הלקוח? אם החברה היתה מפסידה, הרי אין ראיה לכוונה פלילית. לפחות לא מצד החברה.

הבדיקות נעשו מאחור יוזמית. עורך־הדין שמואל תמיר, שייצג את בני הזוג בתחילה, עסק „בענייני מעלה", בנסיונות לשכנע את היועץ המשפטי לממשלה לעכב את ההליכים נגד בני הזוג; בפגישות עם חברי כנסת ואנשי משפט. כל זה כדי לעכב את ההליך המשפטי. עניין אחר, שאולי איננו קשור לעורך־הדין שמואל תמיר, שעיכבן את חוקרי היחידה הארצית לחקירות הונאה: ראש עיריית תל־אביב, שלמה להט, שהוא ידידו של עורך־הדין יצחק מוריץ, ניסה – לדעתם – להשפיע על החוקרים במתן חוות דעת טובה על עורך־הדין מוריץ בעודו בחקירה. הלחצים על היחידה שהיתה עדיין בניהולו של תנ"צ בנימין זיגל, היו גדולים. זיגל לא התרגש. תמשיכו חקירה, לעבוד, אמר לחוקריו.

השבוע אמר לי אחד החוקרים כי הגברת יעל מוריץ, מבעלי החברה שנחקרה ביחידה סירבה לענות על שאלות ושמרה על זכות השתיקה. פעמים אף ולולה בחוקרים מה שפגע בהם עוד יותר. אולם מוריץ, ללא ספק, הקשתה על חוקריה. אילו היו בני הזוג משתפים פעולה מלכתחילה, היה כתב־האישום נראה אחרת ואולי לא היה צורך לערוך עסקאות טיעון עם סלאברט ואחרים, כדי שיעידו נגדם.

לאחר שתמיר פרש מייצוג בני הזוג, ועורכי־הדין קירש וינרוט לקחו את התיק, השתנתה התמונה. קירש וינרוט ביקשו מבני הזוג לשתף פעולה. הנתונים, טענו עורכי־הדין, לא יספקו הוכחה נגד בני הזוג, אפילו אמר השופט קדמי מה שאמר. וינרוט קלט עוד נקודת תורפה. מניות ובורסה הם מושגים מופשטים בהיעדר פעולה רשומה. במהלך חקירתו של ארתור סלאברט, בדיון המשפטי של בני הזוג מוריץ, הוכיח וינרוט סלאברט כי שלוש פעולות שהן בבחינת פעולות מופשטות לגמרי והכל נעשה בכספי החברה. הוא הוכיח לבית־המשפט כי השם „חשבון־מרכזי", החשבון שאליו מועברים כספי הלקוחות, איננו בר־מרידה, ובמידה שהחברה רוכשת מניות עבור לקוחותיה, כל עוד הכסף לא הועבר לחשבונותיהם, הכסף הוא של החברה.

ה„הצגה" של עורך־הדין וינרוט הובילה את השופט שטרוזמן לאמץ את טענתם של הסניגורים, כי אין מדובר ברישום כוזב של מניות. ובכלל, הכספים שביקש מוריץ מסלאברט אינם הכספים של סלאברט אלא של החברה. כלומר, עושק אין כאן כפי שנקבע בכתב האישום. השופט קבע עוד כי הכספים הם של החברה ולא של הלקוחות, וכל הרכישות נעשו מכספי החברה. כל הקביעות האלה נשענו על דברי הסניגורים.

החלטתו של השופט שטרוזמן השבוע איננה מבטלת את פסיקת השופט קדמי, שקבע במשפטו של סלאברט כי המדובר בשיטה פסולה של יועצי השקעות. אין ספק כי משהו חריג נעשה בפעולות יועצי המניות בתקופת גאות הבורסה. חוקרי היחידה הארצית לחקירות הונאה טענו השבוע, כי העובדה שהוגש נגד בני הזוג מוריץ כתב אישום, שהוא רק חלק משורת האשמות שעוד ידונו בבית־המשפט נגד בני הזוג, פעלה לרעת הפרקליטות. פרקליטי הזוג ממשיכים להחזיק בדעה שאת כל העניין אפשר היה „לסגור" מלכתחילה כשהוכבר שהרישום הרטרואקטיבי אינו נושא בחובו כוונות פליליות.

ארוך, מסובך וכואב

■ שלמה קרמר

הדרך האלטרנטיבית ל„להיטיב עם העם" היא בהגדלת החסכון והשקעתו במוצרים שיתרמו לגידול התוצרת. לחלופין – העלאת הפריון על־ידי יעול השימוש במוצרים קיימים

במושגים כלכליים, גידול התוצר הלאומי, כלומר גידול בערכם האיכותי והכמותי של סחורות ושירותים המיוצרים בארץ, ייקרא צמיחה כלכלית. הויכוח הניטש עכשיו בין מרכיבי ממשלת האחדות הוא על יותר מתצבת לוח זמנים. עיקרו הוא על הדרכים שיש ללכת בהן אל הצמיחה.

דרך אחת להגיע ליעד היא בהגדלה מיידית של הקציות. במשוואה הזאת מוצבים כספי הצריכה. אבל המשוואה הזו מציבה קושי, והוכחה שתהיה זאת צמיחה מלאכותית. שכן הייצור הישראלי – התוצרת המקומית – אינו מאפשר צמיחה אמיתית. מה שניתן לעשותו – כתהליך – הוא להגדיל את נפח פעילות השוק על־ידי לקיחת הלוואות, במוצרים או בכסף, במדינות אחרות. כלומר, להגדיל את החוב הלאומי ובלבד שיהיה כסף.

וזוהי דרך פשוטה ונוחה יחסית, שיש לה גם תמורה פוליטית מוחשית ומיידית – קולות הבוחרים. לדרך זו קוראים „להיטיב עם העם", היא נוסתה בעבר כאשר באמצעותן של הממשלות שהתגלגלו לאחרונה לא היתה תוצרת מקומית להבטחת כיסוי ל„חגיגה". הכיסוי היחיד למסע הקציות היה הלוואות שנלקחו ושבהחזרתן יעסקו ויזיעו בנינו ונכדינו. אולי גם נינינו.

עדות לכך יש בדברים שאמר שר האוצר בהופעותיו האחרונות. מודעי, יש לומר, נזהר שלא לעסוק בויכוח שבין התגובה לבין האחראים לה, הממשלות שאירגנו אותה. הוא הסתייג ממדיניות העבר, טשטש את עקבותיה ולא מיהר לסמן כיוון שונה.

הדרך האלטרנטיבית ל„להיטיב עם העם" היא ארוכה, מסובכת וכואבת. משמעותה הגדלת החסכון שיושקע במוצרים שיתרמו לגידול התוצרת, ולחלופין – העלאת הפריון על־ידי יעול השימוש במוצרים קיימים. קצב ההשקעות בציוד, בעיקר בציוד מיובא, היה גבוה מאד בשנים האחרונות עקב הסיוע שהממשלה נתנה בסיבסוד לרכישת אמצעי־ייצור. התוצאה – חלק גדול מכושר הייצור שנוסף למשק בשנים האחרונות אינו מנוצל במלואו.

מאוחר יותר החליטה הממשלה לבטל את סיבסוד ההון. מאחורי ההחלטה עמדה הנחה שהיעדר סיבסוד יגרום להעלאת הפריון, לניצול יעיל יותר של הציוד הקיים. עוד לפני שאלה קרו פרצה מחלוקת פוליטית בין המחליטים, מרכיבי הממשלה.

מפלגת העבודה טוענת ששלב אחר, בלימה האטה, עבר, וכי עכשיו יש להיכנס לשלב של עשייה. עמדתה מתבססת על ניצול יתר של התעשיית הקיימת, כולל סיוע למפעלים בעלי פוטנציאל ייצור בלתי מנוצל, שניתן לייעלם ולהגדיל את תוצרתם. פעולת הייעול – גורסים המצדדים בה – מחייבת זמן ומשאבים. כדי לסייע למפעלים לעבוד למתכונת יעילה יותר, צריך לבחון את פוטנציאל הייצור שלהם והגדלתו בתנאים נורמליים של משק יציב. בכל זאת יש להתחיל עכשיו.

עמדת משרד האוצר, ומומחים אחרים שעמדו מאחורי התכנית הכלכלית, היא שהמשק לא הגיע עדיין למידת יציבות המאפשרת בחינה כזו, וכי יש לעבור עוד מספר שלבים לפני התחלתה על מפנה. בשלב ראשון, כך האוצר, יש לשחרר מוצרים מהקפאת מחירים ולבדוק את רמת המחירים שתיקבע בשוק החופשי־טבעי. האוצר מציע שהתהליך יהיה מודרג ומבוקר, וזה עיקר – שלא יתחיל לפני חתימה על הסכמי השכר החדשים, כאשר תתברר כמות האמצעים, הכסף, שבידי הציבור, והאם יגרמו להתפרצות מחירים. במקביל, גורסים באוצר, יש לבצע השקעות בתשתית, כבישים ותקשורת למשל, היוצרים תנאים סביבתיים נוחים לצמיחה. יש זמן.

עמדת האוצר בעניין שמירת מפעלים מפני התמוטטות אינה ברורה. יש הטוענים שעמדתו השלילית בדרך־כלל טמונה בתנאים. סיוע תמורת התייעלות והבראה. מפעל מקבל סיוע הוא מפעל שיראה, מלכתחילה, הוכחה „לכושרו" – פיטורי עובדים, ארגון מחדש של הנהלתו ושווקים בחו"ל. זכאות מן הסוג הזה אינה נוחה לפוליטיקאים ויש בה קושי של ממש, מעבר לנוחות פוליטית – פיטורי אלפי עובדים וזעזועים באירגונים כלכליים לארדיוקא הסתדרותיים: כים, אלסינט, סולל־בונה ואחרים.

אבל באוצר ובבנק ישראל יודעים שהציבור מחזיק סכומי עתק, הרבה מעבר למקובל במשק יציב. החסכונות הנזילים מוחזקים ב„מצב הכן". כל שבירה קלה באמון הציבור תסיט את החסכונות לאפיק של קניות ורכישות מוצרים.

האוצר ובנק ישראל, המכירים בכך, פועלים עתה למציאת־דרכים לניתוב כספי החסכונות קצרי מועד לאפיקי השקעה בענפי המשק. אכן, עליהם לנקוט פעולה נועזת בתחום רגיש. שכן בכל פעולת ניתוב בשוק ההון כרוך סיכון שהציבור לא יפעל בהתאם לציפיות, וימיר – לפי של – את חסכונותיו לטווח ארוך כאשר מצפים שימיר את חסכונותיו קצרי המועד. אם הציבור ייפטר מחסכונותיו שבאגרות חוב, ייוצר „חור" בתקציב המדינה. החור יביא להדפסה ולהאצה מחודשת של האינפלציה.

זה הסיכון ויש לקחת אותו, בתקוה שהציבור נותן אמון ביכולתה של ממשלת האחדות. סדקים בנוסחת האחדות יערערו מחדש את היכולת לטפל בבעיות המשק. ומה שהמשק זקוק לו עתה הוא הסכם הבין־כלכלי לשנתיים שלוש נוספות, שיכלול פיקוח על מחירים, הסכמי שכר, שערי־חליפין ברורים ותקציב מוסכם. ממשלת האחדות שבלמה את המשבר הכלכלי תוכל, אולי, להגיע גם להסכם ארוך טווח בזה.

ושתיקת החולות ההם

■ חיים גורי

את הבדואי כינו „הרצל". בצהריים מצא אותי בבית. יש שם אווירון, אמר, נחת נחיתת אונס. והכנופיה של אחמד אבו־טייס רצחו את כולם. היה אחד פצוע. אמרתי: תעשה את עצמך למת. אני אציל אותך.

סיפור ישן מ־1948. פרסום ראשון.

בעקבות הזמן האבוד. לפני כחודשיים שהיתי בסופשבוע אצל גיורא וייד, ליד קרית־עמל. מרחק־מה משם, במורד הרחוב, מתגורר גואל לויצקי. ניגשתי לבקרו. בקיץ 42' עשינו יחד במחנה החבלנים בחורשת משמר־העמק, לא הרחק מ„המחלקה הגרמנית". „הקורפוס האפריקאי" הגרמני של רומל מאיים על המזרח התיכון. גואל הוא אחד ממדריכי החבלה שלנו בוסטת היחידה המיוחדת של המודיעין הבריטי. לא הרחק היה מחנה „המסתערבים" וגיורא היה שם. במלחמת העצמאות לחם גואל בחזיתות שונות והיה בין השאר מפקד סדום הנצורה.

במהלך הפגישה נזדמן לביתו של גואל גם אביגדור יוסיפון, איש רמת־ישי הסמוכה, מי שהיה בשנות השלושים והארבעים שומר בבית־עובד ליד נס־ציונה. הם היו מצולמים בימים ההם על גבי סוסותיהם האצילות ותהילתם נודעה הן כלוחמים והן כאנשי מודיעין דוברי ערבית צחה, המעורבים עם שכניהם.

שתינו קפה בספלולים. מעניין לעניין עלתה פרשת המטוס הקל שהמריא מסדום בקיץ 48 ונחת נחיתת אונס בחולות שבין אשדוד ליבנה. שם התנקפו הנוסעים והטייס בידי כנופיה ערבית שרצחה את כולם (את אמנון ונסיק, מרדכי גליקסון, פסח אוקראיניץ וחנה אבנר) למעט אחד שניצל בנס. כאשר דיבר גואל בעניין הזה התרגש אביגדור: „אתה יודע היכן נמצא היום האיש הזה?" גואל השיב כי ידוע לו שם האיש ומקומו וכי פגש בו בבצרת לפני לשנה. „אני רוצה לראות אותו", ביקש אביגדור, „אם זה הוא, הרי זה האיש שהצלנו". כאשר נודע לו כי האיש מתגורר בבצרת הביע נכונות לצאת מיד אל ביתו.

„חיכית שלושים ושמונה שנים", אמר גואל, „חכה עוד כמה ימים. אני אמצא אותו. אתה לא יכול לבוא אל האיש ההוא סתם ככה". ביקשתי להיות עד בפגישה בין הניצול והמציל. „העניין בידך", אמר לי גואל, „אמור מתי אתה פנוי ונסדיר את הפגישה".

הזמן עבר, לפני כמה ימים טילפנתי לגואל לויצקי באותו עניין. הוא אמר לי: „קח את מספר הטלפון של האיש ודבר אתו. אם הוא מוכן להיפגש עם אביגדור ואתך, אשמח לארח את הפגישה בביתי". עשיתי כדבריו. חייגתי לביתו של האיש. תחילה נשמע לי כמהסס, כירא מההתחייבות הזאת. אחר כך, בלי שהפצרתי בו יתר על המידה, שנתנה נימת קולו הוא באות לבוא לביתו של גיורא וייד ביום חמישי בשעת הערב שבו נערכה תחרות הכדורסל הגורלית בין נבחרות ישראל וצ'כוסלובקיה.

הגעתי ראשון, בשעה שמונה וחצי. לאורך הדרך סערו הגשמים, הדרך הוארה בזיגזגי ברק ומרכבות הרעמים התגלגלו בשמים. אחר כך הגיע גואל לויצקי ואחריו אביגדור יוסיפון, אנשי הסביבה הקרובה. לוחצנו ידיים והמתנו לבואו של האיש. אחר כך נוספו לפגישה עוד ידידים.

נשמע צלצול בדלת. בפתח ניצב איש בריא בשר וגבה קומה, בשנות החמישים לחייו. הוא הציג עצמו כגרי רוזה. לוחצנו ידיים. אביגדור, המשתייך לגזע הענקים, העיר לפתע: „עכשיו אני מבין למה היה כל כך קשה לסחוב אותו". והיה צחוק. והכל התיישבו סביב השולחן הקטן העמוס בעראק סורי ובזיתים ולבנה מעשה ידי בעל־הבית. עד מהרה הובא גם יין מקומי.

הרמנו כוסות לכבוד הפגישה. הודיתי למארח שנאות לזמננו בצל קורתו בליל גשם כזה וכן לגרי רוזה ולגואל ולאביגדור הנכונים לספר את סיפורם בפני. אמרתי מראש כי אני עומד לפרסם את הדברים האלה. לא ידעתי מה מצפה לי ועד כמה עתידים הדברים להסתבך.

אני: גואל, כיצד ומתי פגשת, לאחר שנים, בגרי?

גואל: לפני שנה נכנסתי לחנות של ערבי אחד בבצרת, מפגש של כל היהודים הטובים. כעבור איזה זמן נכנס גרי. בעל החנות אמר לי: „גואל, אני מכיר לך את אחד הלקוחות המתמידים". זה (הוא מצביע על גרי) שאל אותי: „היית בסדום?" הוא אמר לי את השם שלו ובשרי נעשה חידודין־חידודין.

אני: מה היה אז שמך?

גרי: שמי היה גרשון סטרוססה. היום גרי רוזה. עליתי ארצה בשנת 1945 מרומניה. ישבתי במחנה המעצר בעתלית. במלחמת השחרור הייתי בפלמ"ח, בן שש־עשרה וחצי, לא ידעו את זה, הייתי בין מלווי השיירות ב„הראל". נתקענו בבית־הערבה. משם העבירונו לסדום.

גואל לויצקי היה מפקד סדום הנצורה. הכוח בפיקודו פשט על יעדי הלגיון במזרח ובצפון, מיקש דרכים וכבישים בדרך יריחו־ירושלים ובכיוון עין־פשחה וגם ממזרח. יום אחד הוא קורא לקבוצת לוחמים בפיקודו של אמנון ונסיק: גרי רוזה, אז גרשון סטרוססה, [illegible] אמר להם גואל: „מה שאנו הולכים לעשות עושים רק בהתנדבות. אם תחזרו חיים, אני מבטיח לכם חופש במטוס הראשון. שנה לא היינו בבית. הוא הבטיח וקיים. חמישה ימים היינו בפעולה הזאת". גם היום הם מסרבים לפרט מה עשו. גואל עומד, כאמור, בהבטחתו. הם עולים על המטוס הראשון.

– מתי זה היה?

הם מתקשים להיזכר. בראשית ההפוגה הראשונה בסוף יוני. אביגדור, המקשיב להם, קובע: „זה היה בסוף מאי, הקומביינים אז קצרו את החיטה". אך השערתו נדחית על הסף. גואל נוקב בתאריך ה־6 ביוני. גרי רוזה מדבר על אוגוסט: „אינני יודע מדוע, אך אני זוכר שזה היה באוגוסט, את אוגוסט אני כבר זוכר". פניו לובשות פתאום ארשת מחורה, המזכירה קירבת בכי: „תנו לי להיזכר רגע. אני יודע שחסרים לי כמה שבועות... אני זוכר את אוגוסט". היתה דממה ורק הגלים והרוח נשמעו.

אני מבקש מגרי לספר מה אירע. הוא לוגם מהיין המקומי, מעשה ידיו של גיורא: „עלינו על המטוס. זה היה מטוס קל. היינו ששה, אמנון ונסיק ועוד בחורה אחת ועוד שניים, והטייס". הוא מתקשה לזכור את שמותיהם.

גואל מוסיף שהמטוס היה מדגם קטן. קראו לו „הבדווק", „פיניילה מנען היה מטיס מטוס כזה". גרי זוכר שהטייס, אותו יום, היה בחור קנדי ממח"ל. הוא ממשיך: „טסנו בלילה. דרומה לנחל רובין, בין יבנה ואשדוד, בחולות, נחתנו נחיתת־אונס. טנק הדלק נפל עלי. היינו פצועים, כולנו".

אני חש כי מהלך ההיזכרות קשור באיש המגודל הזה בכאב ההולך ומתעצם. אך אם הסכים לפגישה, אולי מבקש הוא, לאחר שנים, לספר איזה סוד השמור עמו. הוא לוגם מהיין וממשיך: „אמנון ונסיק היה המ"כ שלי. בחור בלתי רגיל. איש האוניברסיטה. מוכשר ומבריק. הוא אמר לי, „קח את האקדח מהטייס ולך להביא עזרה". הוא חשב שאנחנו מדרום לתל־אביב, הרבה יותר צפונה מהמקום שבו היינו. הוא אמר לי, „לך לבת־ים ותביא עזרה"... התחלתי ללכת. הגעתי לוואדי רובין ואיכשהו התמוטטתי. כן, אני הגעתי לנחל רובין ושם איכשהו נפלתי".

אני שואל אותו אם הוא בטוח שהגיע אל הנחל. אביגדור מעיד כי המרחק ממקום נפילת המטוס אל הנחל הוא עניין של שעתיים־שלוש הליכה בחולות.

גרי לופת את ראשו בידיו ומחריש. מניחים לו לרגע, פותחים את הטלוויזיה וצופים שעה קלה במשחק הכדורסל. כעת אני מצטער על שהטרדתי את גרי לאחר 38 שנים להיפגש עם אביגדור, לפתוח פצע שאולי העלה ארוכה ברבות השנים.

מכבים את המרקע.

אביגדור: נחל רובין, רחוק שם שלושה מטר.

גרי: נכון והיו שם סרטנים.

גואל: ליד החוף, לא רק שם, ישנם סרטנים.

גרי: אני זוכר שחששתי מהם. הייתי יחף. הגעתי לנחל רובין... חזרתי עם האנשים...

אביגדור: חזרת לבדך לאווירון, כי מצאתי אותך ליד האווירון, פצוע. הלוך וחזור לנחל רובין זה עניין של ארבע שעות הליכה... אולי תעית בדרך.

גרי: אתה מצאת אותי ליד המטוס?

אביגדור: כן, שם שכבת מכוסה בחול. „הרצל" כיסה אותך. הוא אמר לך – „שכב בשקט ותעשה שאתה כמו מת, אני אציל אותך", כך אמר לך „הרצל". אתה זוכר?

אני: מי זה „הרצל"?

אביגדור: זה היה ב־48', בא אלי דוד קרון שעבד בש"י. לא היה אז עוד השב"כ. בלי משכורות, בלי אוטומובילים. ביקש בדואי שילך לעזה לפעולה מסויימת. היה לי איש אחד, שלי, בדואי מה„סואריקה". נתתי לו חמור עם שק חיטה. הייתי אז כבר בצבא. הוא התחיל ללכת בבוקר השכם מבית־עובד (גרתי אז בבית־עובד). הכינוי שלו היה „הרצל". הוא יצא בבוקר השכם. בצהריים מצא אותי בבית והוא מספר לי: „יש שם אווירון. נחת נחיתת אונס. והכנופיה של אחמד אבו־טייס רצחו את כולם. היה אחד פצוע, עוד חי. אמרתי לו מי שיגש אליך אל תזוז, תעשה את עצמך למת. אני אציל אותך". אביגדור פונה לגרי: „אתה לא זוכר את זה? אתה שכבת לבד בצד השמאלי של האווירון. הבחורה היתה בצד השני. התעללו בה".

פניו של גרי צופות באביגדור הדובר אליו. נדמה לי שהוא שומע את קולו ממרחקים. בחוץ המון הגשם והעצים העבותים המתפללים בדבקות איומה.

אני שואל את גרי אם הוא זוכר את דברי הבדואי הגוהר עליו. גרי אינו זוכר דבר. אביגדור ממשיך לעברו: הוא אמר לך „אל תזוז", אחר כך פנה לכנופיה ואמר להם: „עזבו אותו, אני כבר גמרתי אותו".

גרי אינו זוכר.

ממשיך ללגום מהיין.

אביגדור: „הרצל" השאיר שם את החמור והלך ברגלי לבית־עובד. מרחק עשרה עד שנים־עשר קילומטר. סיפר לי מה ראה שם ומה עשה. לקחתי את „הרצל" על אופנוע והגענו ליבנה. חנתה שם פלוגה של חיל־מצב בפיקודו של מתתיהו איתן, אחיו של רפול. סיפרתי לו. הוא לקח כיתת חיילים ויצאנו לדרך. בדרך נתקלנו בכנופיה. פתחו עלינו באש והסתלקו. הגענו לאווירון וראינו את המחזה.

הוא מחריש. גם הוא, שראה בחייו כהנה וכהנה, מתקשה לדבר. הוא ממשיך: „כולם היו הרוגים. מצאנו אותך מכוסה בחול. הדופק שלך עבד. שמנו אותך על אלונקה. התחלנו ללכת. לקח שעות עד שהגענו לסביבת קיבוץ פלמחים היום. היתה שם יחידת צבא. משם העבירו אותך לבית־החולים דג'אני ביפו. „הרצל" הציל את חייך.

גרי מקשיב לסיפור וראשו בכפותיו. אחר הוא אומר כמהרהר: „היה לי, כנראה, שפך־דם במוח מהמכה. הטנק של המטוס נפל עלי. עכשיו אני מתחיל לקשור את אוגוסט. אולי? למה אני קושר את זה באוגוסט? זה לא היה באוגוסט. זה היה ביוני או ביולי. אולי משום שאז התעוררתי".

אני: אתה זוכר מישהו מהרופאים?

גרי: אני חושב ששם הרופא היה מנדל, רופא אוסטרלי. אני יודע שכולם נרצחו. אולי לא הגעתי בכלל לנחל רובין, אולי אף פעם לא הייתי שם.

אביגדור: יש מומנטים כאלה בחיים... הבן־אדם שוכח.

גואל: אולי לא הגיע בכלל לנחל רובין. הוא היה על שפת הים לא רחוק ליד האווירון. גם שם ישנם סרטנים.

גרי: אני חיפשתי...

גואל: אתה זוכר את דברי „הרצל"?

גרי: לא, לא זוכר, לא קול, לא פנים.

אביגדור: „הרצל" הציל אותו.

אני: אולי נפנה להרצל ונשאל אותו...

אביגדור: הרצל היה חייל בצה"ל. „במבצע קדש" עלה על מוקש. לפני חמש שנים נפטר. כבר לא נוכל לשאול אותו. הבחור הזה, הרבה אלופים בצה"ל חייבים לו את הדרגות שלהם. אתה יודע, גרי, בגללך הוא ישב שנה וחצי בעזה, בעינויים. הוא חזר לשם לבצע את המשימה. הכנופיה הכירה אותו. הלשינו עליו. שיחררו אותו רק בסוף 49'. „זה סיפור שלם. [illegible]"

גיורא וייד, המארח: „הרצל" היה סמבו, כושי כזה. גבר בגברים. עבר בשבילנו. אנחנו חיתנו לו את אשתו הראשונה. הם היו זמן קצר. גם היא היתה בדואית. בת 15. היום היא מגדת־העתידות המפורסמת רות עוזיאל. היא התחתנה עם יהודי אחר, רב, התגיירה, חזרה בתשובה.

אני שואל את גרי אם אינו זוכר פרטים מימי שהותו בדג'אני, ביפו. כיצד טיפלו בו. הוא לא זוכר. „אני לא יודע אם הייתי פונקציונר כזה. דג'אני אז היה מלא דם. יש לי תמונה עם אחות אחת שטיפלה בי, הצטלמנו על הטיילת". פתאום הוא מגלה משהו שיש בו כדי להסביר משהו: „זה פרק זמן כזה שהזמן לא אתי. אני לא זוכר שבבית־החולים נרשמו דברים. היה שם אחד שנפצע בבטן. יצאנו לתל־אביב. הבחור הזה אהב גלידה, אכל המון גלידה. חזר לבית־החולים ושם מת. היה שם בלגן כזה. למה אני אומר בלגן כזה? היה המון דם. סדינים עם דם".

גואל: זו ההתרגשות. היית נרגש מאד.

גרי: נפלתי והידיים שלי היו על החולות... חשבתי שאני עומד אחרי העננים.

ופתאום היה מאוחר מאד. בחוץ סער הגשם והשמים הסגילו ברקים שהיו לארטילריה. הפרטים לא הובהרו עד תום. נשארו הסתומות והיה הסיפור ההוא שאבד בין שאר סיפורי 48': מטוס קל ובו שישה נוסעים ממריא מסדום הנצורה ונוחת נחיתת־אונס בחולות הנודדים שבין אשדוד ליבנה. גרשון סטרוססה, מספר אישי 5139, נשלח על־ידי אמנון ונסיק להזעיק עזרה. פרטי הגעתו בלילה ההוא אינם נודעים מתוך סיפורו. הוא לוחם אמיץ בן 17, אך אין הוא זוכר קטע זמן שלם מהקורות אותו. האיש הצעיר שנטל חלק בפשיטות נועזות, שהשתייך למלווי השיירות בדרך הדמים לירושלים, מודה כי חסר לו איזה זמן בסיפור הזה. הוא נראה בתמונה, וידו השמאלית חבושה, לבוש מדים, ליד מעקה הטיילת, בחברת צעירה האמורה להיות אחות בבית־החולים דג'אני. היא טיפלה בו, כדבריו. המחבר מבקש את הצעירה ההיא, אם תזהה עצמה בתמונה, להתקשר למערכת „דבר". מעבר לתמונה כתוב: "אוהב לנצח את היום שבו נפל...על [illegible] התאריך – 16.7.48 ואין זה מתקבל על הדעת, באשר רצח החמישה בחולות שבין אשדוד ליבנה אירע ב־18 ביולי 48' י"א בתמוז תש"ח. יעל הדר, אחותו של אמנון ונסיק, חשבה לרגע שזו חברתו של אחיה.

הנפש אשר שכחה והדחיקה? אשמת היחיד שנשאר? סיפורו של הבדואי „הרצל" מאומת עד תום מפי אביגדור יוסיפון. בבוא הכיתה, בפיקודו של מתתיהו איתן, אל מקום הרצח – הם מוצאים את גרי מכוסה בחול, ללא הכרה. „הוא לא הניד עפעף. חשבנו שלא יחיה", אומר אביגדור.

השבוע פניתי טלפונית למשרד הבריאות, לארכיון. פקיד הגנזך החרוץ הנעים־שיחה בשם יעקב הבטיח לי לבדוק אם נשארו מסמכים כלשהם. דג'אני היה ל„דונולו" ואף ביה"ח הזה נסגר. הוא גילה אשה שעבדה שם בימים ההם כאחות ששמה לאה. דיברתי אתה. היא אמרה לי שאם תראה את התמונה אולי תזהה את הצעירה שליד החייל. אני משער שפרטים נוספים ניתן למצוא בגנזכי אכ"א מאז. כבר היה צה"ל והיה רישום.

ובחדר בגבעות־ייד יושבים בלילה הגשום גרי רוזה (גרשון סטרוססה) מול אביגדור יוסיפון, ששפמו הקוזקי שיבה. אומר גרי: „אז אתה הצלת את חיי" ועונה לו אביגדור: „הרצל" הציל את חייך. הוא כיסה אותך בחול ורץ להזעיק עזרה. לבדואי הזה אתה חייב את החיים שלך". וזה עונה: „אינני זוכר שום דבר. לא ראיתי את האיש הזה". פניו דומות כעת להודייה עייפה ומאוחרת המחפשת גם את הבדואי שהלך לעולמו.

הזמן שעבר. גרי רוזה הוא היום בן 55, נשוי פלוס שלושה. בן בגיל 32 וצעיר ממנו, בן 30, ובת צעירה בת 19. הבכור לומד רפואה וטרינרית בהולנד. „חזר לי הביתה לביקור עם שיקסה אינדונזית"... אביגדור יוסיפון הוא גבר מגודל בעל שפם אריה, בן 74. נוסף לכל עלילותיו הוא מוכר גם כבעלה של אסתר גמליאלית, הלא נשכחת, הנעימה וזמרת ישראל. שתי בנות ובן.

ו„הרצל" איננו.

„הרצל", הלא הוא מוחמד אבו־רגנם, מת לפני חמש שנים. אשתו הראשונה, הבדואית, שנחטפה למראית עין, הנשאה לו, בת 15, על־ידי חבריו, שומרי השדות, אביגדור וגיורא, היתה ברבות הימים לרות עוזיאל, מגדת העתידות, המנחשת בקפה. לאחר שנה נפרדו. מנישואים אלה נולדה בת בשם דליה המכונה „דולי". מאשתו השניה נולדו לו עשרה בנים ובנות.

„לך אל רות דיין, היא יודעת הכל", מייעץ לי אביגדור על סף פרידה בליל הגשם.

השבוע נפגשנו בביתנו בירושלים. אשתו הראשונה של משה דיין האם ילדיו (למי שאינו יודע) התרגשה מאד. „הרצל"? פתאום זה נזכרו בו? כן, אני הכרתי את כל הפרשה. יכולתי לכתוב על כך ספר. שנים על שנים הם ידעו על „דולי", על בתו הראשונה. איש מהם לא טרח לקרב אותה, לספר לה על אבא שלה שהיה גיבור, שנלחם למעננו. רק לפני שנתיים או משהו, כאשר הם נאספו ביגור לספר זכרונות על יחידות המיעוטים, נודע לה מי אביה. היא גדלה במוסדות לאימוץ וגם חונכה בקיבוץ אחד בגליל. ילדה בודדה, יפהפיה. כבר שבע־עשרה שנים אני מטפלת בה, היא כמו הבת שלי. היא רצתה לבוא אליכם אתי. חבל שלא באה לפגישה הזאת, היא חולה היום, יש לה חום גבוה. היא בחורה נפלאה... חבל שכל החברים הטובים שלך לא התעניינו בה ולא סיפרו לה דבר".

אולי נפסיק את סיפורנו במקום הזה. דברים רבים על „הרצל" שמעתי השבוע מפי רות דיין. הבדואי הזה הציל את חייו של גרי רוזה (גרשון סטרוססה). הפרשה אבדה בשתיקת החולות ההם. אך סיפורו של „הרצל" נמשך עד אשר גווע הלוחם הזה בשורות צה"ל מכל הפצעים שאחזו בו. שנותיו האחרונות היו שנות חולי ויסורים.

טילפנתי אל „דולי" וביקשתי תמונה של אביה. היא הספיקה לומר לי: „אמי ואבי עזבו אותי כשהייתי ילדה קטנה". אמרתי לה: „היה לך אבא גיבור". שמעתי כמו ממרחק „כן, עכשיו אני יודעת משהו..."

אביגדור יוסיפון. הרצל הציל אותך, לא אני

תארי לך מהו כוחו של ניתוק

קטעי מכתבים ושירים שנשלחו מסדום על־ידי אמנון ונסיק ז"ל לאחותו יעל.

22.1.48 מעלה החמישה

... בין שלושים וחמישה הבחורים שנפלו בדרך לכפר עציון נמצאו הרבה מחברי הטובים והכרים סתם. ומשום מה לא הייתי אני ביניהם, משום מהו האמת שאינני יודע ואינני יכול להסביר זאת אלא בדרך נס. אלא שאין לדעת אם אין לברך על הנס...

... נעשיתי קצת פטליסט וקצת פסימיסט. ראיתי בעיני איך שבני אדם נכנסים באקראי לגן עדן, או משתמטים ממנו – מבלי דעת זאת מראש. והראשונים שמחים בתחילה והאחרונים מצטערים ואין זה יודע על מה הוא שמח ולא חברו על מה הוא מצטער. ולבסוף, כשהחי שמח על שנשאר בחיים, הוא יושב וחושב בכל כובד הראש כלום באמת טוב לו לכלב החי מן האריה המת? אני, למשל, אינני יודע להשיב על כך".

21.3.48 בית הערבה

„הראה אתה הצלחתי לכתוב מכתב שלם מבלי לדבר על עמידתנו החזקה ורוחנו האיתנה".

29.4.48 קליה

... נעשיתי לבן אדם אחר... ראשית: אני אוהב צבעים מבהיקים ורעשים; אילו היתה לי חולצה ירוקה בהירה וכובע תום עם נוצה צהובה עליה חוץ מזה אני אוהב ג'זים ופוקסטרוטים ושאר מיני זמר וניגון שיש בהם צלצולים ומלמולים וקשקושי פחים. מוזיקה קלסית איני אוהב יותר. לקרוא אני קורא רק רומנים זעירים... על תקרת חדרי מודבקת תמונה של שחקנית לבושה במינימום ובכל בוקר שאני מתעורר – אני נתקל במבטה המחייך ואז גם אני מחייך וטוב לי. שפם עוד אינני מגדל, אבל אני מעשן סיגריות הרבה ואני מוציא את העשן דרך האף..."

6.5.48 קליה

... ואני נשארתי אותו אמנון שהייתי מאז ומעולם ובדיוק כך אני מתעתד לסיים את חיי... בצבעים הקרובים לאפור, בצלילים שקטים ובטונים נמוכים..."

... בפינה נידחת זו של העולם יש ערך לכל מלה חיה. אפילו את העתון בולעים כאן כבכורה בטרם קיץ, על כל מודעותיו ופרסומותיו ולא עוד אלא שאפילו את המאמרים הפועליים־תנועתיים־משעממים שב'דבר' התחלתי לקרוא. תארי לך מהו כוחו של ניתוק..."

... מסרי שלום לדני. אינני יודע מתי נתראה. בודאי בשעה 6 אחר המלחמה".

אמנון ונסיק. נפל במלחמת־העצמאות

גרי רוזה, לשעבר גרשון סטרוססה. נשאר בחיים

הרצל, הוא מוחמד אבו־רגנם. מת לפני חמש שנים

קולה החופשי של אורסוס

■ זאב סטרומינסקי

„קול אורסוס", בטאון מחתרת של „סולידאריות", הוברח השבוע למערב. „בהיענותך ללחישות ולגישות אנטישמיות" – כותב אורסוס – „אתה מעיד על טמטומך ומוגבלותך הרוחנית, אתה רומס את כבודך כאדם וכפולני."

העלון נראה עלוב. מודפס במכונת כתיבה ששיני הבלאי ניכרות באותיות הישנות והבלתי שלמות שלה. גלופה מסתורית קבועה בראש העמוד, „כתובת המערכת ידועה למערכת בלבד". העלון: קולה החופשי של אורסוס.

אורסוס הוא שמו של מפעל טרקטורים גדול הנמצא באורסוס, עיר קטנה בפולין. העיר היא לא רק מרכז פעיל של תנועת „סולידריות" הפולנית, אלא גם סמל בתולדות המאבק של מעמד הפועלים הפולני נגד שלטון המפלגה הקומוניסטית. ב־1976 היתה אורסוס אחד המוקדים של מרד הפועלים שזיעזע את יסודות השלטון. מן המוקד הזה צמח האיגוד המקצועי החופשי „סולידריות". „קול אורסוס החופשית" הוא בטאון סניף סולידריות בעיר, הפועל במחתרת.

בעלון – בין שאר המאמרים גם הכותרת: „רעש סביב 'שואה' או: כיצד לסכסך בין פולנים לבין עצמם על רקע גזעני". המאמר מוקדש לבעיית האנטישמיות הרשמית בפולין תקופת המוצא של הסרט „שואה" של הבימאי הצרפתי־יהודי קלוד לנצמן. הסרט, המציג בין היתר פולנים ששיתפו פעולה עם הנאצים בהשמדת היהודים, עורר תגובות זעם והתקפות חריפות על לנצמן מצד המשטר הפולני וכלי התקשורת הממלכתיים, אבל הסרט עורר גם ויכוח ציבורי בפולין בנושא השואה וביחסי פולנים־יהודים בכלל.

גם לבטאון סולידריות יש חשבון עם לנצמן. הסרט, כך נאמר בפתח הכתבה, מציג רק פולנים ש„אין בפניהם ולו ניצוץ אחד של אינטליגנציה... ושתגובותיהם מתאימות לאדם מתקופת האבן". אך אין נקודה זו מדאיגה ביותר את כותב המאמר. „נניח לרגע שהסרט באמת מגמתי ושהבימאי לנצמן אינו רוחש אהדה יתרה לעמנו. גם אם כך הדבר, אין לנצמן יוצא דופן, לדאבוננו, בקרב נציגי התרבות והאמנות העולמית".

בין שונאי פולנים מפורסמים בתולדות אירופה, מציין בטאון סולידריות, היו, בין היתר, הפילוסוף הצרפתי המפורסם וולטיר, הסופר הרוסי הגדול פיודור דוסטוייבסקי, ומגמות אנטיפולניות ניכרות גם ביצירותיו של אירווין שאו. חרף זאת, מציינים שלטונות פולין את וולטיר כפילוסוף מתקדם ואין מדגישים את הנטיה האנטיפולנית של דוסטוייבסקי. גם ספרי שאו זוכים לפרסום בפולין. מדוע, אם כן, מגלה המשטר בוורשה חוסר־סלחנות מופלג כלפי לנצמן, שואל „קול אורסוס", ומשיב: „עובדה מספר אחת – הבימאי לנצמן הוא יהודי". מנהלי התעמולה הממשלתית־מפלגתית של פולין, קובל „קול אורסוס", מנצלים את הדעות הקדומות האנטישמיות בתודעה הקולקטיבית הפולנית כדי להטיל על היהודים את האשמה במשבר הכלכלי המדיני הפוקד את פולין.

פולין מוצפת בחומר תעמולתי בעל תוכן אנטישמי שמקורו במנגנון התעמולה הממלכתי, מציין המאמר. החומר האנטישמי מודפס בבית־הדפוס של צבא פולין. עם זאת, קובל בעל המאמר, מודפסים הפרסומים האנטישמיים בעיצוב דומה לחומר מחתרתי, כדי לעודד רושם כי מדובר בפרסומי המחתרת של מתנגדי המשטר. היהודים הם המטרה מספר שתיים – לאחר הכנסיה הקתולית – לדברי השמצה של התעמולנים הרשמיים. „תעמולת־לחישות" – מידע כוזב, שהוא אופוזיציוני לכאורה, אך למעשה מופץ על־ידי סוכני המשטר – טוענת כי הרעה החולה של פולין היא מספרם הרב של נושאי משרות. היהודים בכל מקום: „סולידריות" וכן הועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית.

הבטאון מזכיר כי יהודים או אנשים ממוצא יהודי נמצאים הן במחנה הממשלתי, כגון דובר ממשלת פולין יזי אורבאן, והן בקרב לוחמי החופש בפולין, כגון מתנגד המשטר הנודע אדם מישניק. בטאון סולידריות מפנה לקוראיו קריאה נרגשת. נגד האנטישמיות:

„זכור: בהיענותך ללחישות ולגישות אנטישמיות, אתה מעיד על טמטומך ומוגבלותך הרוחנית, אתה רומס את כבודך כאדם וכפולני.

„זכור: אם אתה חושב את עצמך לקתולי, עליך לדעת כי האנטישמיות היא חטא חמור – מה שציין לא פעם, בהדגשה, האב הקדוש יוחנן פאולוס השני".

„זכור: אויבך ואויב פולין הוא משטר הסוציאליזם הריאלי והכובש הסובייטי, ולא שום „גזע".

בסוף המאמר שולל בטאון סולידריות מהשלטונות גם את הזכות להגן על שמה הטוב של פולין ועל כבוד הפולנים. „מי הסמיך אתכם לכך?... מי, אם לא אתם, מוסר את פולין יום־יום לכובש המוסקואי? מי הורס את כלכלתה ותרבותה ודתה של פולין? מי אחראי למות הקדושים של בניה הטובים", שואל־מאשים „קול אורסוס".

קול שדי הנה זה בא

■ **יקיר צור**

עכשיו תוכלו לקבל אותו בקסטה. אם תאזינו לו תיווכחו שמאה מיליון דולר ופרס נובל לא יחזירו אותו לחייו הקודמים. מלך הקסטות של העדה החרדית. אורי זוהר בספריית קסטות בשכונת גאולה

חיה גינזבורג וקסטות. תבחרו תמונה טובה.
תצלום – ניצן שורר

"עמדתי בפני אתגרים עצומים בעבודה שלי. הלכתי לעשות תוכנית טלוויזיה של קרב־ערב וראיונות ופוליטיקה וסרטים. הייתי בתנופה עצומה קדימה ולא היה חסר לי כלום מבחינת משמעות בחיים. ילד בן ארבע יושב בארגז חול ויש לו מסביב 15 מיני צעצועים שונים – חסר לו משהו? זה היה המצב שלי. ופתאום זה נכנס. רב אחד במסיבה שאל אותי שתיים שלוש שאלות ולא היתה לי עליהן תשובה. זה היה נקב קטנטן שדרכו נכנס קצה אור פנימה והתחלתי לחשוב: מה הולך כאן? אני חייב לדעת את התשובה. התעסקתי עם זה כשמונה חודשים. ברגע שהתברר לי שזאת האמת, זה היה הרגע הקשה בחיי. נפלתי ממש לתוך בור שחור – אני אהיה דתי?!!"

הקסטה ממשיכה להסתובב והקול הצרוד, המוכר כל כך, הבוקע מן הרמקול מחזיר אותי אחורנית בזמן אל "לילות הקיץ החמים" שבהם "שום דבר אינו קורה" מלבד ההתמכרות השבועית ל"ציפורי הלילה" של, ניחשתם כמובן, אורי זוהר. אותו הקול החם, אותו הלהט ואותה ההתלהבות, אלא שהפעם לא בשם השלום, הרעות והאהבה החופשית, אלא בשליחות "תורת אלוהים חיים".

בגילוי לב תוסף ר' זוהר בפני באי סמינר לחוזרים בתשובה את התהליך הארוך שעבר בדרכו חזרה אל הדת, את התנגדותה של אשתו ואת המשבר שכמעט וגרם לפירוק נישואיהם עד "לנס" שקרה לה, את התייחסותו הנוכחית לנושאים שהעסיקו אותו בעבר. זוהר כבאר, מפרש, מסיר ספקות, משיא עצות. זוהר עם כל דבר. הכל זוהר.

על הקסטה של אורי זוהר נודע לי מתוך מודעה קטנה שהיתה תלויה על לוח המודעות בפיצריה "ריצ'יס" בירושלים בערבוביית המודעות, בין דירות להשכרה ומכירת חפצים מיד שניה. "בספריית קסטות "קול דודי", נאמר במודעה, "מבחר עצום של הרצאות בנושאי יהדות מפי גדולי הרבנים, עובדיה יוסף, יצחק פרץ, ראובן אלבז ור' אורי זוהר".

בשעת ערב מוקדמת הגענו, ניצן ואני לדירה הקטנה בלב השכונה החרדית "גאולה". הדלת היתה סגורה ופתק קטן בכתב יד בישר: "בס"ד, תיכף אשוב. נא להמתין".

עמדנו שם, שני חילונים בלב שכונה חרדית, ממתינים לדלת שתיפתח לנו. ברחוב הסמוך השתתפו עשרות אברכים נושאי לפידים בטקס הכנסת ספר־תורה חדש לבית־הכנסת.

זוהר מסתובב לי בראש.

"נסעתי לירושלים ושאלתי אותם: מה הן המצוות המינימליות שאני חייב לעשות כדי לעבור את הקו האדום, לא להיות בחוץ. אמרו לי: קריאת שמע בבוקר, הנחת תפילין, שבת, כשרות, טהרת המשפחה. זהו. שבת היתה בעיה. לא שאני מפסיד כל כך את הגיהנום בחוץ שם בשפת הים, זפת על הרגליים, זה לא היה חסר לי כל כך. אבל הפחד מה אני אעשה בבית – זה היה פחד גדול. אז אמרתי נו, אז אני אתענה יום אחד בשבוע. אין מה לעשות, אני אבלה בשביל זה ביום ראשון פעמיים".

חיה גינזבורג מיוהנסבורג בעלת הדירה, חוזרת בתשובה, שתים־עשרה שנה בארץ. פנים מלאות, בסביבות גיל השלושים. חצאית וחליפה מצמר גס בצבע ורוד מתחתיה מבצבצת חולצת גולף לבנה, לראשה מטפחת ארגמן פרחונית. וגרבי צמר שחורים נתונים בתוך סנדלים מגושמים. שולחן ושלושה כיסאות, כוננית וארון מתכת. חיה פותחת את הארון. על המדפים, בתוך קופסאות קרטון, מונחות עשרות קסטות. יש גם קטלוג מפורט ומבואר בעניינים "קדושת המשפחה", "שבת עבודה רוחנית", "האם יש חיים לפני המוות?", "זן לעומת יהדות", "על מוסר, ערכים ובחירה חופשית". טובי הרבנים יסבירו לך.

"כל העניין של החזרה בתשובה הביא אותי ואת אשתי למצב שבו החיים בינינו הלכו וקפאו לאיזה מן סיגריה שלא נתנה שום טעם בחיים... אני כבר למדתי די הרבה וכבר הבנתי מה התמורה של חיי טהרה ואמרתי לה: מה איכפת לך, בלי הבנה, בלי שכנוע בלי שום דבר, למעני תשמרי על טהרה. עקרונית היא לא היתה מוכנה. זה היה סלע מחלוקת שהיא לא רצתה לוותר עליו והגענו למסקנה משותפת שאנחנו צריכים להיפרד, רחמנא ליצלן. זה היה אסון, ממש אסון. ואז אני ראיתי, פשוט לנגד עיני, איך זה התהפך. הלכתי לישון וקמתי והעולם היה חדש, אחר, היא היתה ברעה אחרת. לא יודע מה קרה ואיך, אני ישנתי ולא זכיתי לראות את הנס נגד עיני. אני לא יודע מה קרה ואיך אני רק יודע שהיה זה ממש "סייעתא דשמיא". תודה לאל, כך ניצל אורי זוהר.

חיה גינזבורג מצטלמת ליד הארון. "הכוונה שלי לעשות תמונות זה שיהיו הרבה בעלי תשובה שיבואו לחשוב ולשמוע דרשות מרבנים. אתם כבר תבחרו את התמונה הטובה" היא אומרת בנשימה אחת.

זוהר מסתובב בקסטה. בהאזנה שניה גם הקול של זוהר לא מה שהיה. מסתובבים.

"אני לא יכולתי בלי טלוויזיה או מה עושים, חיברתי את זה לשעון שבת וזה הדליק וכיבה את הטלוויזיה. יום אחד למדתי גמרא ופתאום שמעתי בטלוויזיה את את הספורט. לפני שהספקתי להגיד ג'ק־רובינסון תפסתי את עצמי, כמו כלב ששומע את הפעמון לארוחה ולא יכול לעצור את עצמו, יושב בכורסה מול הטלוויזיה. נתקפתי בושה. הקב"ה מדבר אלי מתוך התורה ואני ממש בולם את פיו, רחמנא ליצלן, ורץ אל אני יודע מה. ואתה יודע שהחצי שעה מבט ספורט תיגמר ולא ישאר לך מזה כלום. אמרתי, אני מוכרח לקום אבל אני מרגיש שאני לא יכול לוותר עד כדי כך. מה עשיתי? קמתי ואמרתי: אני אמשיך להסתכל בטלוויזיה, אבל אני רוצה לבדוק את עצמי. אני הולך צעד אחורה ועוד צעד ועוד צעד וכבר הגעתי לקצה החדר והטלוויזיה יותר קטנה והאלה שרצים שם בפנים נראים לי יותר ננסים וכל העניין נראה לי יותר מגוחך. נעמדתי מעבר למשקוף והסתכלתי רק עם עין אחת.

"ועכשיו הגיע הרגע הגורלי. אם אני עושה עוד צעד אחד, הטלוויזיה נעלמת מהעיניים. מה יהיה? אני אמרתי אמרתי: אני אבדוק את זה, הרי תמיד אני יכול לחזור. נעמדתי ולא ראיתי את הטלוויזיה ונשארתי בחיים. עכשיו, אמרתי, אני אשב רגע ליד הגמרא. פתחתי את הגמרא וקראתי משפט ועוד משפט ואחרי כמה דקות נהייתי הבן־אדם הכי מאושר בעולם. הרגשתי שיצאתי מעבדות לחירות. יצאתי ממצריים"... תנו לי את החיים הקודמים שלי עם מאה מיליון דולר בתור בונוס ולהיות הבמאי הכי מפורסם בעולם ולקבל פרס נובל על תכנית הטלוויזיה הכי מוצלחת שהיתה בעשור האחרון וזה בכלל לא מזיז לי, אני לא מבקש נסיונות, אבל זה נסיון שברור לי שאני אדחה אותו בלי שום בעיה בכלל".

היא גילתה קור־רוח מפליא לפני הוצאתה להורג

■ **דן אבידן**

ביומי אוהב את מקצועו, רואה בו "שליחות אלוהית". אדם פשוט ביומי, רב־כלאי בשירות בתי הסוהר במצרים, התליין הראשי

מוחמד עבד אלעזיז ביומי הוא רב־כלאי בשירות בתי־הסוהר במצרים. לכאורה עוד שוטר מני רבים העוסקים בעבודה האפורה של טיפול־באסירים. אולם עבד אלעזיז ביומי ידוע יותר במצרים בכינוי אלעשמאוי, שהוא הכינוי המסורתי במצרים לתליין הראשי של שירות בתי־הסוהר. זה עשרים שנה משמש רב־כלאי עבד אלעזיז ביומי תליין ראשי של שירות בתי־הסוהר במצרים. ביומי, כיום בן 56, אב לשבעה, וסב לנכד אחד, הצטרף לשירות בתי־הסוהר ב־1960. בתחילה עבד כסוהר מן המניין, אך עד מהרה החל להתאמן בתליינות. חונכו בתפקיד זה היה התליין המצרי הקודם עבד אללטיף עלי אבראהים, שגם הוא נודע בכינוי אלעשמאוי, על־שם התליין הראשון של מצרים. ארבע שנים למד ביומי את התפקיד, וב־1981 נהיה לתליין הראשי של מצרים ואף זכה בעוזר בשם חילמי סולטאן.

ביומי מעיד על עצמו שהוא אוהב את מקצועו ורואה בו "שליחות אלוהית": הוא מבצע את צו האל, בהוציאו להורג פושעים ומפרי חוק, על־פי פסקי־הדין של בית־המשפט המצרי, שעוברו את אישור פוסק ההלכה הראשי במצרים, המופתי של הרפובליקה. בשנים האחרונות, אומר ביומי, הוא "פחות עסוק" מאשר בעבר; אז היה מספר ההוצאות־להורג במצרים הרבה יותר גדול. זכורות לו במיוחד כמה הוצאות־להורג של פושעים מפורסמים. בעיקר זכורה לו פרשת הוצאתה־להורג של נערה מצריה בשם היבאת עבד אלרחמן סלים, שנידונה למוות בעוון ריגול לטובת ישראל. נערה זו היתה מאורסת לקצין בצבא המצרי, והוא היה מספק לה מידע על המתרחש בצבא. את המידע היתה מעבירה למודיעין הישראלי. ביומי מספר, שהיבאת עבד אלרחמן גילתה קור־רוח מפליא לפני הוצאתה להורג. אף כי הורשעה במשפט, היתה משוכנעת שהיא חפה מפשע ועד הרגע האחרון, לפני הוצאתה להורג בתליה, טענה בקולי־קולות שהיא זכאית לחנינה. עלייתה לגרדום היתה כה דרמאטית, אומר ביומי, שכמה שנים אחר־כך גילמה אחת משחקניות הקולנוע המצריות את דמותה של המרגלת הישראלית בסרט שנקרא בשם "העליה השמימה".

עוד מקרה זכור לו היטב הוא הוצאתו להורג של סוכן לובי, שהניח מטעני־חבלה בתחנות רכבת במצרים וגרם את מותם של אזרחים מצרים רבים. סוכן זה איבד את עשתונותיו לפני עלייתו לגרדום, וחירף וגידף את קציני המודיעין הלובי ששלחוהו למוות.

בעשרים שנות "עבודתו" כתליין הראשי של שירות בתי־הסוהר במצרים היה ביומי עד לדרכי התנהגות שונות של המוצאים להורג. ישנם נידונים המגלים קור־רוח עד רגע הוצאתם להורג; וישנם אחרים המאבדים את שפיות־דעתם ונתקפים בשגעון. המקרה "המוזר" ביותר שנתקל בו היה כאשר העלה לגרדום רוצח מצרי, שראשו נעקר מגופו בעת התליה. זכור לו עוד מקרה בו, שרוצח של משפחה מצרית שלמה לא הביע חרטה על מעשהו ודקות ספורות לפני הוצאתו להורג הצהיר בקולי קולות, שהוא היה רוצח מחדש את קורבנותיו אילו קמו לתחיה.

התליין הראשי של מצרים טוען שמצפונו, שקט לחלוטין – הוא מבצע את שליחות החוק ואת צו האלוהים. מלאכתו כשרה בעיניו, ככל מקצוע אחר שהיה מסייע לו בפרנסת משפחתו העניפה. מראה האנשים המוצאים־להורג בתליה איננו מעורר בו חלחלה. הוא "התרגל" כבר למראות הללו וידיו אינן רועדות בשעת מעשה.

ביומי מוצב בכלא טורה בקאהיר, אך הוא מבצע את ההוצאות־להורג בכל מצרים. כל פעם שבית־משפט מצרי גוזר פסק־דין מוות על פושע, מזעיקים את ביומי ועוזרו, חילמי סולטאן לבית־הכלא שבו מבצעים את גזר־הדין. ביומי ועוזרו מנקים את הגרדום ומשמנים אותו, יממה לפני ביצוע פסק־הדין, אף־על־פי שהשלטונות בכל בית־סוהר במצרים דואגים ל"אחזקה תקינה" של מתקני התליה. "כמי שאחראי לביצוע חלק של פסק־הדין, עלי לוודא שהגרדום יפעל כשורה", אומר ביומי. הוא קושר את עיניו של הנידון־למוות במטלית שחורה, הודק סביב צווארו את טבעת החבל וקושר את ידיו מאחורי גבו. את ההוצאה־להורג מבצעים על־ידי הזזת לוח העץ שעליו ניצב הנדון למוות.

"הנפילה לקרקעית הגרדום גורמת לנידון חנק ומפרקתו נשברת. עלי לוודא אחר־כך את מותו, בעזרת רופא בית־הכלא" – אומר התליין.

במשך שנים רבות הסתיר ביומי מבני משפחתו שהוא התליין הראשי של מצרים. הוא חשש שארבעת בניו ושלוש בנותיו יתחלחלו כאשר יוודע להם שאביהם מוצא את פרנסתו בהפעלת הגרדום. תחילה סיפר לילדיו שהוא עוזר לתליין ומסייע בידו להכין את הגרדום לקראת ההוצאה להורג. רק לאחר שילדיו התבגרו גילה להם את כל האמת. לדבריו, משפחתו השלימה עם עבודתו המיוחדת במינה. גם ילדיו ואשתו סבורים, כמותו, שהוצאה־להורג של פושעים אכזריים כמוה כביצוע שליחות האל לביעור הפשיעה. "ילדי קוראים בעתונות על הזוועות הנוראות שביצעו הנידונים למוות, ומצפונם שקט", אומר ביומי.

ילדיו רכשו, במשך השנים, השכלה גבוהה והינם מתפרנסים מעבודות אקדמאיות ופקידותיות שונות. ביומי מעיד על עצמו שהוא בעל מזג נינוח, וחוש־הומור מפותח, והוא מסור מאוד למשפחתו. הוא מוסלמי דתי, מתפלל חמש פעמים ביום ומרבה לקרוא בקוראן. בשעות הפנאי מרבה לצפות בטלוויזיה – בעיקר בסרטי הרפתקה אמריקאיים או בקומדיות מצריות. הוא אוהד מושבע של כדורגל ובמיוחד אהוב עליו שחקן קבוצת "אלאהאלי" – מוחמד אלחטיב. בשעות המנוחה הוא מרבה לשמוע מוסיקה מצרית פופולארית – משיריה של אום כלת'ום, משיריו של פריד אלאטרש ומנגינותיו של המלחין המצרי הפופולארי ביותר מוחמד עבד אלוהאב. "בכלל", אומר ביומי, "אני מנסה ליהנות מהחיים כמה שיותר אפשר". רק פעם אחת בחייו הזיל ביומי דמעה. היה זה בעיצומה של אחת ההוצאות־להורג, כשהודיעו לו שאביו החולה מת. "הייתי שקוע אז כולי בעבודתי, אך לא יכולתי לשלוט ברגשותי, והדמעות פרצו מעיני, לא מרחמים על הנידון למוות אלא בגלל מות אבי האהוב"...

גליה אלבין בנעליים גדולות

גליה אלבין. שועלים מחפשים מציאות הדנבר

■ **שמואל רוזנבלום**

אלבין סירבה לפניות ואף שמרה על שקט מגומס בגזרת היחסים עם קבוצת־משפחת אייזנברג. השקט הזה, ככל הידוע, נשמר לפי שעה גם בעסקים שבבעלותה

מיכאל אלבין המנוח השאיר אחריו – במונחים ישראליים – אימפריה בורסאית־כספית המחייבת ניהול יום־יומי שוטף. פרישתו של אלבין מקונצרן אייזנברג לוותה במחלוקת רכוש בין השניים, בתיווכו של מנחם עצמון, מנהל בכיר בקונצרן. החלוקה נותרה אפופת מיסתורין. מעט האינפורמציה שדלפה מההסכם מלמדת שבידי אלבין נותר רכוש ניכר, כמתבקש מחלקו ומתרומתו לקבוצה.

עד תחילת 1984 היה אלבין כליכול בבורסה הישראלית, ונציגו הבלעדי של אייזנברג בשוק ההון הישראלי. באמצעות הקבוצה שייצג, הנפיק אלבין לבורסה את "אינטרגמא", "יעסור", "רפק", "פריוך", "קיסריה", "לומיר", הבנק לספנות – וזה עוד לא הכל. אלבין גם רכש, באמצעות הבורסה, את השליטה ב"נחושתן" ו"אמישר", וכמובן – בחברה לישראל.

רכישת החברה לישראל היתה הקש ששבר את גב האייזנברגים וגרמה לפרישת אלבין מהקבוצה. במשך שנים רבות ביקש לעצמו שאול אייזנברג את השליטה בחברה לישראל משיקולי יוקרה – הרחק הברון אדמונד רוטשילד. אך גם ליוקרה יש מחיר. אלבין, לטעמו של אייזנברג, שילם מחיר גבוה מדי.

התמוטטות הבורסה וחסימת האפשרות להנפיק מניות לציבור ולגייס כספים זולים, בצירוף כשלונות בורסאיים, הביאו לנתק אייזנברג־אלבין. גם חותנו של אייזנברג, יונתן רוכמביצקי, פרש מהקבוצה ועסקיה. זמן קצר עבר מהנתק לחלוקת הרכוש, לפרישתו של אלבין ועד למותו. גליה, רעייתו, נותרה כבעלים של נחושתן, פרטי רול, מגיסין, חבילת מניות של 5 אחוזי שליטה ביונייטד מרצ'נט בארצות־הברית, שעיקר עיסוקה בטקסטיל. החברה מוגדרת כחברת־ענק. מחלוקת ואי־בהירות קיימים לגבי השליטה באמישר ונכסים נוספים. חשוב לציין שכל הגורמים הקשורים בחברות מילאו פיהם מים. שתיקה מוחלטת. מכל מקום, אלבין היה אמור לפרוש מעסקי אייזנברג בתמורה לשליטתו בעסקים הנ"ל, וכך – ככל הידוע – היה.

ישראל פלקסמן, לשעבר חשב אג"ד, שימש את אלבין בכשרון רב כאחד מנאמניו. פלקסמן ישב במועצות מנהלים רבות והטה אוזן קשבת גם למען אלבין העסוק. פלקסמן יושב עכשיו בחו"ל. מאז פרצה הפרשה פרשו עוד מספר מנהלים מנאמני אלבין מחברותם בדירקטוריונים. אחרים הסתלקו לאחר מותו. פרישת המנהלים המקורבים יצרה בעיות שליטה וניהול מיידיות שיש לפתרן במהירות.

אל גליה אלבין הופנו פניות רבות שתמכור חלק מן העסקים והנכסים שבידיה. עד כה כולן הושבו ריקם. אלבין החליטה על מעורבות פעילה בניהול העסקים. בחוגי הבורסה דובר בזמנו שחברת נחושתן, היושבת על קרקע יקרה בדרך יפו־תל־אביב, תעבור לאיזור תעשיה מרוחק, מעבר שממנו יופק רווח כלכלי מהיר. אלבין הקפיאה את המעבר.

טבעי היה ששועלי עסקים ותיקים, ואלה אינם מעטים כידוע, יעוטו על מה שנראה כהזדמנות לקנות עסקים טובים במחיר מוזל. אלבין, כאמור, סירבה לפניות ואף שמרה על שקט מגומס בגזרת היחסים עם קבוצת־משפחת אייזנברג. השקט הזה, ככל הידוע, נשמר לפי שעה גם בעסקים שבבעלותה.

גליה אלבין אמרה לפני זמן מה שהיא מתחילה ללמוד את נושא ניהול העסקים. יכולתה להשתלט מבחינה פיננסית על החברות או חלקי החברות שבבעלותה מייצגת, במידה מסויימת, חזרה לשפיות כלכלית בעסקי המשק הישראלי.

אם אפשר לעשות כסף מהעניין

■ **שמעון וייס**

חברי גנוסר לוחשים שכבר הכשירו שטח ליד בית־אלון שבו תוצב הספינה. "עוד מעט אתחיל להעביר אליך זהב", אמר ראש מועצת מגדל למנהל הבנק שלו, והתכוון לכך ברצינות

חופרים הספינה בבוץ. השלב שלאחר ההליכה על המים

"משה כרסנטי, דמות מוכרת במושבה מגדל ובאזור טבריה, עמד על החוף לא הרחק ממקום חשיפת הספינה הרומית העתיקה ואחז את ראשו בידיו. "לא היה לי מזל בחיים", קונן, "אילו בניתי את הבית שלי כמה מטרים צפונה, הייתי היום מליונר ומה לא..."

כרסנטי, שגם היום לא חסר לו דבר והוא בעל חוף סמוך למקום התגלית, כבר ראה בעיני רוחו את האפיפיור וחבר מאמיניו מתארחים אצלו בבית על כוס קפה. אותו בית שהיה נבנה על שרידיה של הספינה־של־ישו, ולכרסנטי לא כל כך חשוב אם ישו אכן שט בספינה הזו או רק ראה אותה, וגם לא חשוב לו אם היא מתקופתו של ישו. אם אפשר לעשות כסף מהעניין – אז לעזאזל הדיוק ההיסטורי.

מחשבה זו, אגב, אינה נחלתו הבלעדית של אדון כרסנטי. היא מקננת גם בראשם של חברי קיבוץ גנוסר. אחד מהם, אברהם הרציג, הודיע שלא יעזור דבר לטבריינים השכנים, האפיפיור ילון בבית הארחה של המשק כאשר יגיע בקרוב לבקר את הספינה ששירתה את הקדוש שלו.

תראו מה עושה טרקטור השוקע בחוף הים הנסוג. גלגליו מעיפים מטבעות ותרסים לכל עבר ובעבור כמה שבועות עוברים שם במקרה שני קיבוצניקים, יובל ומשה לופין, ארכיאולוגים חובבים, ומגלים עד מהרה שצריך להיות משהו יותר רציני בסביבה. כך, בעצם, גילו את הספינה העתיקה.

שלושה ימים ולילות עבר השבוע בחוף שממערב לגנוסר צוות ארכיאולוגים ועמו מתנדבים רבים, תיירים שהתארחו בקיבוץ השכן ואנשי השגרירות האמריקאית. הם חשפו את מה שנחשב למימצא החשוב ביותר שנתגלה עד כה באזור הכנרת. עבדו ביום בעזרת טרקטורים שפינו את הבוץ, ובעזרת מגלה מתכות לשם גילוי מטבעות, ובלילה בעזרת זרקורים. גלי הים ומפלס הכנרת העולה, דווקא עכשיו להכעיס, הפריעו ואיימו לשטוף את אתר החפירה ולהטביע שוב את ספינת העץ.

ילדי גנוסר התגייסו למלא שקים בחול ולהציבם כסוללה בין גלי הים למקום החפירה. קורט רווה ושלי וקסמן, שני ארכיאולוגים המתמחים בחקר תת־ימי פינו בידיהם את הבוץ בן אלפיים השנים שדבק במוטות העץ ובשרידי הספינה. שלא כבחפירה רגילה, כאן עבדו מהר ולפעמים נעזרו בכלים גסים כדי לחשוף מימצא עדין – כל זה כדי לנצח במירוץ עם גלי הים הקרבים.

"האקונומיה" של גנוסר דאגה לאספקת כריכים ומשקה נודסטופ: הרציג וחבריו דאגו לשמור על המוראל, הכנבצ'יקים של גנוסר הביאו את הטרקטורים ואנשי הבניין את משאבות המים, וכמה חברי משק שיכלו להתפנות ממקום עבודתם שמחו לגוון את יום העבודה. עד כדי כך היו כולם שקועים בבוץ, שלא הבחינו בבואם של שגריר ארה"ב פיקרינג ורעייתו, שניהם ארכיאולוגים יותר מסתם חובבים. קשה היה להבחין בין החופרים מי מהם איש מקצוע ומי סתם חבר מתנדב מן הקיבוץ. כולם היו לבושים בבגדי עבודה כחולים וסינרים צהובים וכולם במגפיים ובבוץ עד הצוואר.

"עכשיו מגלים כמה אבטלה טמויה יש אצלכם במשק", מקניט איש המושבה מגדל את שכנו מהקיבוץ, והרציג לא נשאר חייב: "תזהרו שלא נחייב אתכם לשלם כרטיס כניסה כדי לראות את הספינה". אגב כך, חושף הרציג עימות צפוי בין המושבה לקיבוץ סביב הבעלות על התגלית. וכל אחד "מפנטז" לו כבר שיירות ארוכות של אוטובוסים עם צליינים המתגודדים ליד הקופות ובעל הקיוסק סופר את הכסף. "איפה הגולנים שסביב הכנרת", תמה הרציג, "מעניין שהם עוד לא כאן, זה כנראה סימן שהגילוי הזה לא רציני, כי הם תמיד מריחים את הזהב".

חברי גנוסר מוכנים ללחוש לכל אוזן שכבר הכשירו שטח מיוחד ליד בית־אלון, שבו תוצב הספינה, ואילו ראש המועצה במגדל, חיים ברלס, כבר הנחה את משפטניו לחפש כל דרך אפשרית להשאיר את הספינה במגדל. "עוד מעט אני אתחיל להעביר אליך זהב", דיווח ברלס למנהל הבנק שלו, והוא התכוון לכך ברצינות.

המומחה האמריקאי, שהוזמן לחוות דעה על המימצא, אמר שעוד מוקדם לדבר על מוזיאונים. "יש לנו עוד הרבה עבודה לפני זה", אמר.

משא
לספרות, אמנות ועיון

„וכבר בהתחלה"

על ההגיון הפנימי בשירת משה דור מראשיתה ועל המשתמע ממנו לגבי דור בשירה הישראלית

מאת אורציון ברתנא

א. מה באמת היתה ההתחלה?

בספרו האחרון של משה דור, „וכבר בהתחלה", יש שני שירי עדות־אישית שלשניהם אני מאמין אף שהם אומרים דברים הפוכים. האחד הוא שיר הסיום, שבעיקר לשורותיו הראשונות כוונתי: „בטרם טבעות לא תדענה דמם, חשקו את / גופי זה המתחפש, חשקתי בשיר שכסערת / אור יגרף עלמות. כעת תספקנה לי שורות ספורות שהתפשטו מכל / תשוקה לבלום ביד אלימה ארץ או /עולם ודיי בדרשים צמרמרת קלה./ להודיס..." („בטרם טבעותי", 59). כאן מדברים מגרון המשורר של דור מספר קולות שלכל אחד מהם אפשר לייחס את הדברים: ישנו הקול של האדם המזדקן העובר מ„שיר השירים" ל„קהלת". וישנו הקול הפרטי של משורר שראה עצמו בעבר ממשיכם של שלונסקי ואלתרמן על הפאתוס ועל ההבלה ועל „האימפרסיוניזם הלאומי", אשר קצת פחות אצל שלונסקי וקצת יותר אצל אלתרמן יוצרים חלקים גדולים בשירתם, והנה הוא הולך ונמוג לעת זיקנה מקפרה זו. וישנו כאן הקול שאיננו של משה דור אלא הוא של דור שלם של כותבים שראה עצמו „דור ראשון לגאולה", מדבר בשם סיפוס ישראלי חדש, והנה הוא מוצא עצמו כעבור עשורים רחוק מרימוניו הקודם, ללא הכוח שראה בתוכו.

שיר סיום הוא בדרך כלל שיר משמעי במיבנהו של קובץ שירים, אבל גם שיר שעל שמו נקרא הקובץ נחשב שיר משמעי במיוחד בקובץ. הנה, השיר „וכבר בהתחלה", שעל שמו קרוי הקובץ, מציג עמדה הפוכה מזו של שיר הסיום: „וכבר בהתחלה היה ברור שאין / תכלה, הלך של הם רטט לגבה / כמעפיל אל מטרות לאימפשנת. / הגוף אינו עשוי להשתנות, אינו / יכול, וסבך האורכות ריק וישאר. / וזה היה ברור מבראשית" („וכבר בהתחלה", 45). לצורך השוואה המכללת אומר שהשיר הראשון מתאר תהליך והשיר השני מתאר מצב כאילו קבוע מראשיתו. אבל ליתר דיוק צריך לומר שהשיר הראשון מתאר עמדה טראגית של זכר בראשית אחרת, ואילו השיר השני מתאר עמדה קמית של ויתור והשלמה, כאילו כך היו הדברים מעולם. אבל לא בניואנסים הפסיכולוגיים אני בא לעסוק במסה קצרה זו: כפי שכתבתי בראשית דברי, שניהם קבילים, שניהם אפשריים אצל יוצר אחד ומשלימים זה את זה פסיכולוגית, ושניהם מוצגים בלשון על־ידי הדובר אותם. השאלה המעניינת אותי כאן היא כיצד „עומדים" שני השירים ביחס לנקודת הפתיחה האמיתית ההיסטורית של משה דור? מה בהם מתאים, מה בהם אינו מתאים, ומדוע?

ב. השלב הראשון: הו הנעורים הו הפאתוס

התשובה ברורה למי שלוקח ליד את ספרו הראשון של דור „ברושים לבנים" (הוצ' „לקראת" 1954) ורואה לפניו משורר שעומד תחת השפעה ברורה מנוסח „מחברים"־„טורים", ובמיוחד מנוסח שלונסקי, להבדיל מנוסח אלתרמן. שניהם משוררים אימפרס־יוניסטים־סימבוליסטים־אימאז'יסטים. אבל דווקא אלתרמן שלא היה „חיה פוליטית" יצר פיגוראטיביות כזו שהשתמעה כבר בשנות הארבעים גם לצד ההכרתי הלאומי; ואילו שלונסקי, שהיה „חיה פוליטית" בוראי יותר מאלתרמן, נשאר אימאז'יסט לא פוליטי וכמעט לא הכרתי בשירה; אולי כניגוד לביאליק ודורו שנגרם יצא בשפני קצף. מבחינה זו נקודת־הפתיחה של דור היא „שלונסקאית" (ולא אלתרמנית). על „למרגית" או „אצ'יגית" כמובן שאין מה לדבר: שירה סימבוליסטית־אימפרסיוניסטית שנושאה מצב אנושי; שירה פיגוראטיבית מאד. האלוסיות שבה הן רומאנטיות, באלאדיות, אגדיות ומקורן בתרבות אירופית, והדובר בה הוא צעיר שיכור מאהבתו, מאהבתה: בקיצור – שיכור מעצמו. שימו לב למשקעים השלונסקאיים, ולמרכיבים האחרים שמניתי כאן בשורות הבאות: „בכף בכפי / ושפתי על גרונך. / אין הדפק הולם שב: תרועת חצוצרות. / והרדוף מתקמר כשונר וסונס / בעינים של אש לבנה את שירך" (ברושים לבנים, 6) „כול שקיעות שבאלה ארץ / שארם התבונן בראי / ורואה איך ראשו המסוק / מפליג בדוגית של פראים" (ברושים לבנים, 14) „החשר החשו / האזינו איך הקלה נושק את צווארי הה העגלים / אל תנפצו את חלום הזהב השקוף / של שלגיה שלנו" (אם נגיע ואם לא נגיע, 11) „אך מה לי מורשת אבותי, /מה לי שבועת האמונים, / מה לי קצאת הנוע העבודי אכול־המשטמה / מול הפרחים הכחים של שירך" (אם נגיע ואם לא נגיע, 17) זוהי נקודת הפתיחה של דור: אמנם ה„ילדיות" כבר קיימת בשירים אחדים שלו מתקופה זו (כמו בשיר „גוף־ברושים לבנים, 24) אבל ביסודה היא לא „ילדית", לא אידיאולוגית במוצהר (אלא, כנראה, אנטי־אידיאולוגית במכוון) ויטאליסטית, פיגוראטיבית מאד, שצבעוניותה מתקשרת היטב לרטוריקה של ה„אני" השר כאוהב צעיר ומלא עצמה. שירה של משורר בוטח בעצמו, שלוקח את שפת־השירה של דור קודם (עם מרבית הרטוריקה שלהם) כדי לתאר בה את עצמו.

סיוע עקיף למה שמשתמע בבירור מתוך שירי דור הצעיר – עוצמה רגשית רבה ללא זהות מקומית; ביטויו של משורר בטוח ללא אידיאה מכוונת – אפשר למצוא במאניפסטים של חבורת „לקראת" שלדור היה בה מקום בולט. רבות נכתב על כך וגם אני כתבתי. אוסיף כאן עניין ידוע פחות הקשר בנושא זה בתשס"ז הוציאו מקסים גילן, משה דור, נתן זך ובן־ציון תומר, על חשבונם, לקט קטן משיריהם בשם „שירים חדשים" (אגב, שיריו של דור המופיעים בלקט זה פותחים אחר כך את ספרו „אם נגיע ואם לא נגיע") אינני יודע מי כתב את האפילוג הקצר לקובץ קטן זה של הארבעה, אולם נראה לי שהדברים נכתבים לגבי דור לא פחות מאשר לגבי חבריו. בין השאר, מופיעים דברים אלה: „זהוי הנכתם של המשתתפים בה. שלהם ורק שלהם. ודבר זה איננו כלל וכלל דבר פעוט בארץ של תרבות מפלגתית וכתתית מבהקת כארצנו [– – –] הרגשה כזאת (טובה, א.ב.), אין לנו בשום במה מן הבמות המופיעות כיום בארץ". כאן ברמז המוקש שמלווה את שירת דור מראשיתה: לא האידיאולוגיה היא המוקש אלא הפאתוס שלא לוּוָה אידיאולוגיה. כלומר, התשובה לשאלה שהעליתי בראשית הפרק ברורה: שיר הסיום של „וכבר בהתחלה" הוא המרמז על הפתיחה האמיתית של שירי דור הצעיר. הוא התחיל בפאתוס רב, בעוצמה פיגוראטיבית רבה, אבל ללא אידיאה מכוונת.

ג. השלב השני: „ילדיות" ארצישראליות

מדוע הפאתוס דווקא היה מעצור בשירי דור הן כלפי הכותב והן כלפי קהל הקוראים? מכיוון ששפתו הצבעונית והתגיגית של דור, והבטחון העצמי הפאתטי של הדובר־הגבר־הכותב לא התאימו מראשיתם להשקפת עולם עניה, לאידיאית, כמו שהוצגה על־ידי חבורת „לקראת" הספרותית. שירתו של זך לא יצרה בעייה מכיוון שהשפה האירונית־סנטימנטאלית התאימה לתכנים האישיים־יומיומיים־קונבנציונאליים שלה: יש התאמה בין הסגנון „הנמוך" לבין הנושא „הנמוך". אבל שירתו של דור, ב„ברושים לבנים" למשל, היא שירה יומרנית מאד בשפתה, ברטוריקה שבה, בדימויי הדובר שלה. ושפע האלוסיות שבה לשירה סימבוליסטית רוסית שעברה לשירה העברית ולדור (לדעתי, לפחות) דרך שלונסקי, מעידים על כך שזו שירה שנועדה להתמודד עם נושאים פאתטיים, עם רעיונות.

אבל דורו של דור איננו דור של רעיונות גדולים בשירה. להיפך, כדבריו הנבונים של הלל ברזל, הוא דור של מעבר מפאתוס לאירוניה, ואני אוסיף על כך שזהו דור של „התקפלות". לכן, הרעיון של כתיבה ארץ־ישראלית „ילדית", נועד לספק לשירת דור בניגוד לשירה מרבית בני־דורה, אותו שלד רעיוני, אידיאי, ששירה פאתטית כזו היתה זקוקה לה. אבל הבעייה הראשונה היא ששלד כזה מופיע לא בשיריו הראשונים של דור אלא אחר־כך, אחרי „אם נגיע ואם לא נגיע". מה שהיה באופן טבעי בשירה הסימבוליסטית הרוסית, מה שהיה ברור העליה השלישית והאישיותו של שלונסקי, מה שהיה בגאוניותו של אלתרמן – ניסה משה דור להכניס לשיריו הפאתוסיים, הגבוהים, לא בראשית דרכו השירית אלא קצת אחר־כך, משהבין שהשלד הרעיוני חסר לעוצמה הלשונית שלו. „והשלד הרעיוני" שבחר בו היה בעצם נסיון ליצור זהות ישראלית, „יש" מקומי שיצדיק את התלהבותו של המשורר: להצדיק את הפאתוס של שירתו בראשיתה ולמצוא לה כתובת – קהל ארץ־ישראלי לשירה ארץ־ישראלית. שלב זה של כתיבה ארץ־ישראלית הוא שלב הביניים של כתיבתו כמשורר עד כה.

זהו אחד הנסיונות המעניינים ביותר בשירה העברית, אבל זהו עם זאת גם נסיון בעייתי. השאלה עד כמה אפשר ליצור שירה ארץ־ישראלית שתהיה חילונית בתרבות שזה עתה קמה והתחדשה, בשפה שרק לפני כמאה שנה שבה לתחיה עם כליכך מעט סימני זהות משותפים לשותפים לתרבות זו, לשפה זו, היא שאלה שתשובה עדיין אין לה. הארץ־ישראליות בשירת דור היא מהלך נכון וחיוני בעיני. אבל שאלה היא אילו עוצמות הזהות ארץ־ישראלית, מסורת ארץ־ישראלית ועקשות היוצר הבודד שכותב לבדו כנגד כל העולם ודורשת כדי ליצור שירה ארץ־ישראלית ודור הזמני, התעייף כמשורר בדרך הכתיבה הזו. הפאתוס לא הספיק; האמונה בכתיבה הזו לא הספיקה איננו יודע.

במסגרת מסה זו אני מתאר רק את רצף ההתפתחות בשירת דור. את עוצמת המסר ה„ילידי" – ארץ־ישראלי שיכולים שיריו למסור לתרבות הישראלית צריך יהיה לבדוק ולתאר בעיון מקיף יותר שיעסוק רק בשלב הזה, השני, של שירתו. בעתיד אני מקווה לעשות זאת במסה מקיפה או במחקר על השירה הישראלית הארץ־ישראלית.

ד. השלב השלישי: הדובר קטן; העולם והזמן גדלו

כאן מקומו של השלב השלישי והאחרון בינתיים בשירת דור. שלב של ספריו האחרונים „וכבר בהתחלה" נראה לי שיא במובן הטוב של המלה. דור הולך ונוטש לאט לאט מתוך אותו נסיון לחרוש בדרכו אותו עולם אימאז'יסטי־סימבוליסטי ארץ־ישראלי כפי שיצרו, ולו בחלקים משיריהם גם שלונסקי וגם אלתרמן. וכאן נוצר בשירתו פיצול מעניין, שמאפיין את השלב השלישי בכתיבתו, וכאמור, מאפיין במיוחד את ספרו האחרון: מצד אחד עשה לו הזמן מה שעשה עוד קודם לרוב משוררי שנות החמישים – הוא הלך והצטמצם מפאתוס לאירוניה, מ„קיומיות הירואית" ל„קיומיות סתם". אבל מצד שני הוא הולך וממשיך – אמנם, לדעתי מעט מדי – אותו כיוון של השירה הארץ־ישראלית. שיריו האחרונים, ובכללם ספרו האחרון שהוא הטוב שבהם, הם מיזוג של שני כיוונים אלה מכל הבחינות האפשריות של השיר הילידי: הסמאנטיקה, האמצעים האמנותיים וכו'. שיר קטן מאמצע הספר, „נטוש כמו צלבנים", ממחיש זאת היטב דווקא בהעדר בו האמירה הישירה: „נטוש כמו צלבנים על גבעה / מעשיבה, משקיף אל ים אביך, / ממתין לספינות־העזרה הבוששות. / בחמק החשכה צפרים קוראות / בקולות נכרים, צווחות מלות / צפן סתומות. בעשב עזבות / רוח סמתחות רחוקים. ברכות / הדגים מוזהבות. עכשיו, בשתיקה / הזאת, גורל ולילה מתגוללים" („וכבר בהתחלה", 25). אינני בטוח שדור התכוון לכך, אבל אין יפה מדימוי הצלבנים להמחיש את המצוק והבעייתיות, החולשה והעוצמה שיש ברעיון הילידיות הארץ־ישראלית, שאולי טשרניחובסקי הגה אותו והכנענים העניקו לו בשר, אבל דור הוא האחראי לניואנס המיוחד שיש לו בשירה הישראלית. באם ירצה ובאם לא ירצה, ברעיון הילידיות הזה עובר הניואנס הצלבני. האחיזה הארץ־ישראלית היא בעירבון מוגבל ולזמן מוגבל, כי אין לה „תגבורת", אין לה מספיק שרשים תרבותיים לנוכח תחושת הזמן החולף והגוף והעולם הבוגדים איתו?

התשובה ניתנת בעצם שירי הספר, בגופם: לתוך ה„ילידיות" של חלקם משתרבבת האנינות הפסימית־אירונית, האנינות הקיומית של אדם בן המאה העשרים שאמצעי התקשורת מגמדים לו את העולם לכעין כדור פינג־פונג (כמו בפרסומת של אחת מחברות התעופה) הוא ממחיש את אנושיותו העייפה, האירונית, בשיריו על נופים אחרים, בעולם שנעשה קרוב, חוזר על עצמו וקטן. למשל השיר „תאריכים" שבשוליו מצויין: „יום הכיפורים תשמ"ג, אמסטרדם": „על נהר אמסטל, לא על נהרות בבל, עצים, / שאינני יודע ולא ארצ את / שמם עומדים בפריחה משונעת / מתחת לגשם הדק, האירופי. ועל / המים האפורים אנשים מאפירים כי / אינם עצים ואין להם עונות שנת // – – – // אפילו מתכת מתעייפת בבל / הצבעים. הבשר העייף – עברי, / בבלי – סוער שנשבר, אסיאתי לבלי / תקנה, שחום יותר מאפור" (48). ועוד שיר אהבה־דעיכה על רקע הנוף הצפוני, „מדרון הורש". הנה בית הסיום: „הנה אדמת הכבר מתגבגלת / בשנת הרפה המכושכה אני / אתנשא גבוה מכל עקעק מעל / יערות ופיורדים לבקש את / להם עצי בין ארזי השמים. לא, / ומשי, החשי־באב יד ביך נשב עוד / מעט קט אצל הולך הצרפתי התבונן / בעפעף לילה את מדרון־ההורש" (51). בכוונה בחרתי בשני שירים אלה מתוך רבים דומים המצויים ב„וכבר בהתחלה", כי בהם שני הנושאים של שירי דור הצעיר הגיבור המסתער על העולם לכבשו: הרצף הפיגוראטיבי המתקשר בתיאור הנוף והאהבה – על המשורר כמשורר ועל המשורר כאוהב בגיה שירת דור מראשיתה. והנה כאן הפיגוראטיביות השתנתה לגמרי – לא עוד נוף חזק פראי ולא עוד נוף ארץ־ישראלי ועצמות האוהב השתנתה לגמרי – לא עוד כיבוש ונרוך של אהבה, אלא שלווה של שקיעה בצוותא, פיוס. כלומר, בסך הכל המשורר איננו „ילידי" לא בנוף ולא באהבה. המשורר הוא משורר.

(המשך בעמוד הבא)

מופע אחרון

מאת אילנה קדמי

יונה וולך „מופע", הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשמ"ו.

היכרתי את יונה וולך בשלושת השבועות האחרונים של חייה. בכל לבי קיוויתי שלא אכתוב עליה נקרולוג – שלא אצטרך לכתוב. משמתה אינני יכולה שלא לכתוב. הייתי לידה ארבעה ימים בלבד, אך ההיכרות שבינינו היתה אינטנסיבית מאין כמוה. לא ראיתיה לפני כן ואינני יודעת אם היו אלו פניה האמיתיות התמידיות, אך האם זה משנה? יש באדם בסוף חייו משהו שהוא סיכום של כל מה שהיה במשך השנים שבנו את דמותו. הדמות העולה לפני כשאני חושבת עליה היא יפה וחולה, כמעט רגועה: עינים גדולות, פנים יפות ושיער שחור מלא – אפילו גוון העור לא היה חולני. את רגעי הסבל לא נתנה לי לראות: „אבא חזרי יותר מאוחר, אני צריכה לנוח", כך אמרה בצפתה שהכירה ישפיע. פעם הייתי אפילו עדה לוויכוח בינה לבין האחות האחראית. את הזריקה הערבית היומיומית ביקשה להוקדים, „כדי שאוכל להיות בקארים עוד מעט, לפני שארדם". דומה שהאמינה, או העמידה פנים שהאמינה, שתצא מהמחלה הנוראה, הקטלנית, ועם זאת התנהגה בתפשיות מוחלטת ואמרה כל אשר בלבה לטוב ולרע. אפשר היה לקשר מיד את האשה עם המשוררת שבה, לא היתה כל הפרדה ביניהן, היונה בה כנות בלתי אמצעית, אור קורן, „אור פרא", את התכנית ששודרה בטלוויזיה וסיפרה עליה ועל חייה רצתה לראות בביתה, על הספה, עם כוס קפה ביתית ומשום כך הציעה לי לבוא עמה, אך לאחר כמה שעות חזרה בה והבטיחה: „כשאתחזק, נראה את התכנית בווידיאו, 11 בלילה זו שעה מאוחרת עבורי". בימים שהיכרתיה הרגישה כמעט טוב ואכלה הרבה: שוקולד, פירות ובעיקר מנגו, „את יודעת", אמרה, „אוכל זה דבר נפלא, צריך להצות ממנו, והמנגו, זהו פרי חי – אפשר לחוש אותו, יש לו טעם גרעין והכלל פירות צריך לאכול כשהם בשלים, כמעט רקובים". לא יכולתי שלא לחשוב שגם שירים טובים הם לפעמים בשלים מדי ואז קשה להבין אותם כי יש בהם ריח מעולם אחר.

ספרה „צורות" יצא יומים לפני שבאתי אליה – קראתי בו בהפסקות במשך יומים, בתחילה נראו השירים קשים, לא מובנים, בוטים משהו, ולפתע, בבת אחת, נתבהרה התמונה, התחלתי להבין ולא יכולתי לחדול מן הקריאה. אחת לכמה שעות היתה יונה שולחת מישהי מחברותיה לבקש את הספר לכמה רגעים (היה לה רק אחד) ואחר כך או שהיתה באה בעצמה ומחזירה אותו או שאני הייתי הולכת ומבקשת לשאלו עוד פעם כדי לקרוא שוב או להמשיך. את השיר על העצים ציטטתי בפניה בהתפעלות, לא יכולתי להצניע את התרגשותי שהלא בעצים הבודדים למרות הוסגם התכונה לעצמה ואולי לכולנו.

את סלסלת הפירות שהבאה לי העמדתי ליד מיטתה ופעמים אחדות אכלנו ביחד אגס בשל או שזיף אדום שטעמו, לדבריה, היה מעודן, המצמץ והושני. היה משהו יצר־חייתי בהתבטאויותיה אך לא היה בהם שמץ של גסות – זו היתה היא בכל מבדיה, ללא מסיכות וללא תחפושות – כמו כל החיים בפלנטה המיוחדת המחרה הזו הנקראת „בית חולים".

דומה שהיתה מאושרת בימים האחרונים האלו ואין זה חשוב אם הבדורים השפיעו עליה או אירועים מסויימים בחייה תרמו לכך: הספר שיצא, הספר שבדרך, הגבר שבא לשבת לידה, החברות שהשפיעו עליה אהבה, הכל נראה לה נס שאין כמוהו. האם מתה בתוך הנכיס או שבסוף הגר הבינה שאין כאלו־לא ראיתיה בשבועים האחרונים. הייתי רוצה להאמין שלא הפסיקה לקוות. כשנפרדנו היו ליד מיטתה חבילות עוקות. אמרתי שהן מקסימות לי את הן־עוד והיא רק ציינה שהן יפהפיות ושהבבאות שלה הביאה לה אותן. וכרתי את השעשוע הגדולה. שחילקו מתגרגים בערב שבת והיא הביאה לי אותן ואמרה שיש להן עלי כותרת כמו פיות קטנים (ביטוי אפיוני לעולמה).

המלים האחרונות שאמרה לי תצלצלנה תמיד באוזני. היא ביקשה שנהיה חברות של אמת. החלפנו מספרי טלפונים והבטחתי לה שאראיין אותה לעיתון כשאכתוב על ספרה. לא יכולתי לעמוד בהבטחתי ומשום

יונה וולך

כך אני כותבת על הספר „מופע", זה שלא זכתה לראות וזה שעליו לא דברנו, אני מנסה לכתוב כאילו היה זה ראיון עם דמותה שבזכרוני.

★

השירים המופיעים בספר „מופע" מגוונים. קשה לקבוע בהם מוקדם ומאוחר וניכר קוצר הנשימה של מי שידעה שזמנה קצוב וניסתה להספיק הרבה ומהר.

להרגשתי, הרציפות הבלתי מעוברת היא הנותנת את המיקצב המיוחד למלים הכתובות. במקום שאין פסיקים ונקודות אתה חייב לקרוא מהר ואז נוצר שטף אחד שרק בסופו אתה חש מה נאמר. השיר הפותח את הקובץ הוא בעין מוטו לכתיבה סתמית – „יום אחד כתבה הגברת לה כתבה היא במטובת". למקרא שורות אלו אנו חושבים: כל מה שכתוב נכתב באקראי – אינו מחייב אהבה אך מחייב התייחסות, הגברת עלולה להגיב בסקנדל (שם). השיר השני שמופיע גם ב„צורות", הוא אחד השירים החזקים והיפים שאנו מוצאים – העצים הם בני אדם ונותרים כמותם. העובדה שיש ביניהם תופעות שונות רק מוכיחה על הדמיון: „לכל העצים סוטים בשערות וכל העצים קצת רוצים וכל העצים די נשיים וכל העצים לא גבוהים די נבוכים וכל העצים חורים". הסוף אומר יותר מכל: „וכל העצים לא בחוקה לא נוטרים בעצמה איך לא בעצמה" (7). העצמה היא שחסרה למשוררת שהרגישה בקץ ומשום כך הפשה לה דימויים בטבע הסובב אותה. בשיר „בית אמר הבית" (8) מורגשת הזהות העצמית שמלוה עצמים ואנשים – הבית מגדיר עצמו כבית והעץ מגדיר עצמו כעץ – רק אחר כך באה ההתקשרות בין העצמים לבין עצמם ובין העצמים המסורים לאחרים. „מה אמר הבית לעץ מה אמר העץ לצפור", אנו שומעים בהמשך ויודעים שהמשוררת חותרת אל הסוף שבו נשאלת השאלה „מה אמר האני לאתה מה אמר האתה לגופים מה אמרו הגופים" למי התכוונה המשוררת בגופים, וזוהי שאלה שאין שואלים – למדנו זאת היטב דרך הפרשנות השירית, אבל בכל זאת? האם אין פה ביטוי לרצון לשמוע מה חושבים הגופים העבושים על המשוררת המרגבת? ייתכן שכן. אין אדם אדיש להגבות הסובבות אותו גם כשהוא מציים בסקנדל (5).

שירים מסירות „תבוא אלי" אנו מוצאים גם בספר זה. ב„תבוא אלי כמו קפיטליסט" (9) מורגשת שאיפתו של הפועל להשתעבד – זהו פועל מסוג מיושן מאוד הרוצה להרגיש רע ללא רוח, נפש, מרגב מחיה או אישיות. אפשר לקרוא לתופעה המתעוררת תנועה פרובוקטיבית, שכן המשוררת קוראת לקפיטליסט לנהוג בניגוד לחוקים ובניגוד לספרים. „כמו שלא כתוב באף מקום כמו שלא היה".

ב„תבוא אלי כמו יהודי" (19) מורגשת השנאה המאפיינת יהודים ביחסם לעצמם, יש פה קריאת התריסה נגד תכונות מסויימות המעוררות זעם במשוררת. היא רואה את האינטלקטואל חסר ההשראה ואת הזהות השאולה שמאמצים לעצמם אנשים מסוימים, היא מציינת את שכאת הסרך, המורים הנשים ומסיימת במה שמאמר על נשים בכלל.

בשיר „בשתבוא לשכב אתי תבוא כמו אבי" (164) חוזרת ועולה דמותו של האב שנהרג בהיות המשוררת ילדה קטנה. השיר כבר הופיע בספר „אור פרא" ב־1983 ויש בו שינויים מעטים. השם ארוך יותר ויש בו ציטוט של שתי שורות מההתחלה, ובאמצע, במקום „אני אהבה לאותך כך ואתה לא תתן – לא לא ואתה תהיה הסמכות ואני סתם מסכנה" (אור פרא, 61) מופיע: „אני אהבה לאותך כך ואתה לא תהיה הסמכות ואני סתם מסכנה" (מופע, 165). השיר עצמו רווי געגועים של מי שכמהה לשמוע קול נשכח ורוצה לדבר עמו, מוכנה לזחול על ארבע ולדבר על מה שאין לה. האב מופיע כמלאך וכשר צבאות וכדמות מקבילה לאלהים המשוררת ברעיון השכיבה מתחלקת לשניים: לחלק הנפש ולחלק הגוף.

בשיר נוסף בסדרת משחקי ה„כאילו" הוא „תשכבי אתי כמו עיתונאית" (16). כאן יש קריאת תיגר נגד העיתונאית הוסטנית המחפשת את הכאב המכאיב, השואלת שאלות קטנות „כמו בלשכת סעד" והופכת את הדברים החשובים לרכילות, השומעת מה שלא נאמר ואינה שומעת מה שכן נאמר. בסוף נהיה לנו ברור ומחור שהעיתונאית היא אשה המשאירה את חיזות העולם לגברים ונשארת עם שיר אהבה לסבי. שיר המבטא במידה לא מעטה את האמביוולנטיות שבנשמת המשוררת הוא השיר „שני רגשותי בשני צבעי". כאן אנו מוצאים שני צבעים – ירוק ומתמשך הנראה לי כמסמן אופטימיות ותום עבור המסמן דכאון. המחר אינו ברור ורק הבחירה קיימת. (18) צבעים נוספים בעולם הרגש מופיעים בשיר „האיש הופך לנחל" (21) שם כבר יש „דוד מגון ירוק חורין, תבל מגון אדמדם רב" – כך הולך ומתעשר הציור הפלאסטי במופע האחרון של יונה וולך ואנו חשים בעושר העצום שהלך והתגבר מתוך הסמים הכאב ואיפשר לה לתת ביטוי לתחושות הנראות לקורא לעתים כבאות מעולם אחר. השיר „מחזור" (22) מופיע אף הוא ב„אור פרא" תחת השם „אדום" (שם, 21). הצבעים המשוקים בו כוחים, מטיפים דם אך משמעותם הם מופיעה הצטללות, הכתמל והזהוב תופסים מקום הדם רק כמלא אותם – מסגרת מוזהבת לעולם כאוב.

בכל שאנו מעמיקים בשירים הולכת וגדלה התחושה שחלק גדול מהם כתוב בהשפעת הויזנות שלא מהעולם הזה אך אם אין אנו מתייחסים לכל מלה כפשוטה עולות אלינו מבעד למסך התפעמויות עזות ביטוי כמו בשיר „השראה" (26) „זה האור הלבן. זו הראיה הלבנה זה הלבן של ההשראה הגמורה האורות המקיפה בלבן סמיך זו השמחה הלבנה".

★

אינני מנסה לסווג את השירים ולהכניסם בתוך סדר עניינים. כמו בשיחותיה שהיו קלוחות ובלתי־אמצעיות (לפחות אלו שאני נכחתי בהן), כך גם בשירה ניכרת הספונטניות: „כתבתי בבית החולים כ־100 דפים", אמרה לי יום אחד והוסיפה משהו על כך שאינה מנסה – גם במלות דיבורה לא ברורה וכשהן היו בוטות ומישהו מן הסובבים אותה נפגע חייכה כאילו היתה זו בדיחה מוצלחת. (פחות או יותר, לפי השומע). לא על כל שיר אני רוצה להגיב ולא את כל המלים אני מוכנה לבטא בקול רם, אך כל המכלול מעמיד לפנינו את האדם השלם – את האדם שהיא היתה.

השירים הקצרים נותנים תמונה שקל לקלוט אותה. השירים הארוכים דורשים עיון מרוכז יותר.

משחקי המלים אהובים מאוד על המשוררת ולעתים הם נראים לנו יותר כטאוטולוגיה ופחות כשירה פילוסופית, אך השורה האחת הדוחקת בדרך כלל מכניסה את המשמעות או את המסר. אם נשתמש בדוגמה מתוך השיר „מאני הביתה" (67) נוכל להבין את הרעיון: „מלים הרגשות / בכי הוא בכי / צחוק הוא צחוק / סליחה היא סליחה / ורחוק זה רחוק / עצב הוא עצב / צער הוא צער / ואשר הוא / אשר שמחה היא שמחה / ולכל רגש יש שם / קרוב הוא קרוב". השורה התרינה מסבירה את השורה הראשונה „מלים הרגשות" והיא אומרת שהמלים הן שמות הרגשות. האותיות הזיכנות הן אותיות היחוד. (במקרה זה ו' הזיבור המודגשת על ידי) הנתורת מעבם לפעם תחתות את המיקצב לקריאה. כפי שכבר ציינתי דרך הקריאה של שירי וולך חשובה מאד להבנה – קשה להגדיר צער וקשה להגדיר בשם שקשה להגדיר צחוק ובכי או אפילו מרחוק, אולם כשאנו יודעים שכוונתה היא להוכיח שהחשיבות העליונה כאן היא להגדירה עצמה קלטנו את מה שהתחולל בלב הכותבת.

ייתכן שאפשר לכתוב מאמרים אחדים שכל אחד מהם יתמקד בספור קטן של שירים והסיכוי להבנה אמיתית יהיה או גדול יותר. אני רוצה במאמר הכרות זה עם הספר „מופע" רק לתת כמה נקודות הכוונה – שיר מסה ארוך כמו „הבלאה של שתי טעויות נותנת היוב שלילי" (88) מחייב ביבור יסודי ביותר. יש בו יסודות אוטוביוגרפיים כמו בשורות: „כל הצרות התחילו מבדים שאמי הוליכה לתת לה אהבה במקומי" (94) ויש בו אמירות כלליות כמו „לא להיות אפס לעצור את המה בסליחה גדולה ולעזוב את האיך זה יהיה ולא להיות את

(המשך בעמוד הבא)

מה היה נתן אומר

מאת תקוה מרוז אהרוני

יעקב אורלנד, ב"ז שירים „נתן היה אומר", הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשמ"ו.

במבוא לספרו כותב אורלנד: „דומני כי אחד או שניים מהם (מהשירים) הספקתי עוד להשמיע באזני אלתרמן בחייו. כעשרה חדשים בטרם הסתלקותו... אלא שאז נראה הדבר לשנינו כמין קורין או מחווה חד־פעמית לרעותנו רבת השנים. והיה בכך יותר משום מעשה שעשועים ספרותי. שאר השירים נכתבו אחרי מותו של אלתרמן".

הבאות מה סיכם של השירים המופיעים בספרו האם הם בגדר שעשועים ספרותיים, או שמא עדויות חוץ־ספרותיות מפי הזכר, עד, גיבור סובייקטיבי, המתאר ומתעד תקופה מרכזית בתולדות הספרות העברית החדשה? כלום יש בשירים אלה כדי להוסיף על הבנת התקופה והספרות, או שמא אין כאן אלא רכילות ספרותית הנראית, לכאורה, כעדות מהימנה, שהפכה לאומנה בודים הספרותיים בארץ? נראה שנקודת המוצא של הספר הוא הצורך של אורלנד לספר על געגועיו העזים לאלתרמן ולתאר את בני הדור שרבים מהם (שלונסקי, גולדברג, הלפר, לוי, פן, זמורה, שרה) אינם עוד בחיים. אין זו ספרות ממוארית במובן המקובל של המלה. אין כאן תיאור כרונולוגי של תקופה או מונוגרפיה על יוצר מרכזי אחד, אלא תיאור ספורדי מעוצב ברגשה הביכולת שחור של תקופה שהיתה ואיננה עוד, שאלתרמן ואורלנד נטלו בה חלק: הראשון כאישיות דומיננטית, והשני כדמות מעריצה גלויה. אורלנד מתאר את אישיותו המורכבת והבת־ניגודים של אלתרמן מתוך געגועים עזים ואהבה ומידה מסויימת של התבטלות. מתוארים כאן יחסי ידידות מתמיהים בין משורר, שהיה במשך למעלה מעשרים שנה נסיך השירה העברית, לבין משורר שרישומו על התקופה היה שולי בלבד.

אלתרמן מתואר כאדם מופנם, ממעט בדיבור, בעל עצמה דרמטית בשתיקותיו ובהתפרצויותיו. חכם ומעמיק, שווי את הוויית הספרות, ומתרגם את איזוטי המציאות לספרות. רגיש ללשון ולריתמוס של השפה, אמן התרגום. בעל לשון חדה, ממורטת, שאינו חוסך אותה מאיש בעל הבנה חודרת לטבע האדם ולחולשותיו. כחסיד מושבע משחזר אורלנד הן את עולמו הרוחני והן את דרכי התנהגותו, אופן הילוכו, השתכרותו, דרכי הזיוור שלו אחרי נשים ואורח חייו הבוהמייני. אורלנד אינו מסתיר את חולשותיו של אלתרמן, במקרים אחרים מעז אולי לאמר דברים שלא ההין לאמר אותם בחייו.

ובכל זאת נותרת השאלה, האם הוסיפו שירים אלה הכתובים בפרוזה לירית וברוחבות אפיות, או כפי שהגדיר אותם אורלנד עצמו, „שירות מנוקדות" משהו להבנת יצירתו של אלתרמן?

את השירים המופיעים בספר ניתן לחלק לקבוצות אחדות על פי נושאיהם, ועל פי הטכניקות השונות שבהן הם נכתבים. שירים המתארים הוויית חיים בהמיית־תל־אביב בשנות השלושים והארבעים: „בין כוסית ראשונה לשלישית" (עמוד 14), „קצת לפני המדינה" (עמוד 22), „מרחוק הועה הישר" (עמוד 69). שירים המתארים את יחסי הקירבה, קנאה, הערצה, ולזול בין אלתרמן, שלונסקי, רטוש, פן ועוד: „גבולה הדק של האמת" (עמוד 13), „הנה ליקוי המה" (עמוד 38), „המשה לשאת את עיניהם" (עמוד 44), „בושה שני" (עמוד 45), „שמות עניים" (עמוד 46), „המשבולת בקנקי" (עמוד 54), „תפארת בחורים" (עמוד 58), „המאסטרו משוחק שוח" (עמוד 59), „מפגש בכסית" (עמוד 71). שירים השואפים אולי באופן מיוחד יחסים אינטימיים מקאביים בין אלתרמן לבין בתו־תרצה: „קשים האבות־לבות" (עמוד 41), „חמשים חסר אחת" (עמוד 50).

שירים המצביעים על קירבה בין אלתרמן לבין ערכי יסוד ביהדות: „צליל עם צעד" (עמוד 9), „חכמה נעלמה" (עמוד 10), „מה מתוך המים" (עמוד 18), „ארץ ישראל השלמה" (עמוד 78).

שירים הבודקים את מימוש המציאות של כמה ערכי יסוד מתוך שירת אלתרמן, כגון „רעות ומות", „איש רעים להתרועע" (עמוד 19), „הבה תבו יום קרב וערבי" (עמוד 75), „חוטות" (עמוד 80). בשיר „צלול עם צעד" (עמוד 9) מתאר אורלנד את אלתרמן אחרי מות אביו „הוא רצה להיות עם צעדו ולא להשכיחו ביין, וקנו צימת ושבועות וירחים אחר כך היה הולך לבית הכנסת, תלוויתיו אליו כמה פעמים, הקשיב לאמירת קדיש ומל מל „אמן". אני חושב שהיה לו הסכם חשאי עם הבורא מתי להאמין ומתי לא" (כדברי אורלנד).

לאלתרמן היה קשר ליהדות, אין להכחיש זאת. עצב הליכתו לבית־הכנסת מעידה על כך. האם אמירת „אמן" אחרי קדיש לזכר האב מעידה על הסכם חשאי עם הבורא? ידועים היו יחסי הקירבה והערכה בין אלתרמן לבין אביו. את מותו של אביו מתאר אלתרמן בדרך רבה עצמה, בשיר „מות האב" ב„שמחת עניים". אלתרמן כתב על תחושת החנק שסימלה את מותו:

„כי קירבה הרעה מכל הרעות / כי שבשנה עד צואר ותעלם, / אליך שפתי האב נעות וקול האב לא ישמע...

אלתרמן מעלה את תיאור המוות הפרטי לדרגת משמעות סימבולית־אוניברסלית, הוא מתאר יחסי אבות ובנים, את מהות האבהות, את הרצון העז הקושר את האב אל החיים, ואת אחריותו כלפי הנותרים אחריו. את קשר הדם העובר מדור לדור, את המחויבות והאחריות המוסריות, את רצונו של האב לשאת בעול האבהות גם אחרי מותו, אחריות האב איננה מסתיימת עם מותו, הוא מתיר אחריו צו הרודש ליטול אותה אחריות.

„כי האב לא ימות, כי הוא אב, לאין קץ" („שמחת עניים"). לאור תיאורים אלה, האם העובדה שאלתרמן לא השתכר ביום קבורת היא רלוונטית? כלום העדות הזאת ספרותית הוא חיונית להכרת דמותו של אלתרמן? מה ערכה של הספרות אם לא היא עצמה?

בשירים האחרים מתוארים בהרחבה ובפירוט היחסים בין אלתרמן לבין הסופרים בני הדור. התיאורים אמינים ומשכנעים. יש בהם תיעוד של אירועים וטיפוסים שנים הזמן שעבר מאז התרחשותם ריכך ומיתן הרבה מהחיכוכים שנראו קריטיים באותו זמן, והעמיד אותם בפרופורציות נכונות.

התפרציות של קיבצת סופרים אינטנסיבית התמתנו גם הזמן הוסיף להם מגור המבעט־לירי.

אלתרמן ידע לשיר על „רעות". דור תש"ח אימץ לעצמו את ערכי הרעות כפי שנוסחו בשירו של אלתרמן („איש רעים להתרועע") וכאן אומר אורלנד: ללא רטוש ופן, לא היתה נכתבת „שמחת עניים". כבר באמר שקצאת סופרים תרבה הכבוד... אלתרמן היה המלך המוכתר ברור שלם של משוררים שחיו אותו זה ליד זה, התחככו זה בזה ומכבן הגיבו בדרך משלהם. מדובר בדור של משוררים שנפגשו באותם בתי־קפה, וקראו אחד את יצירותיו של השני, לעיתים מתוך חירוק שיניים. מדובר כאן על הוויה תרבותית, ריבת גדול של כוחות יצירה פוריים וכשרוניים. הפואטיקה של „שמחת עניים" הריתמוס והוויה, המשקל, נבדקים מתוך נקודת המוצא המסוקרת „חופה שחורה" לרטוש הקדים את „שמחת עניים", אך עדיין רב המרחק בין העובדות הללו לבין קביעת עובדה ש„שמחת עניים" לא היתה נכתבת לולא הקדים רטוש וכתב את „חופה שחורה". אורלנד, הכותב הפוכשי המבנה את אלתרמן „הטרינן האציל והנאמן של הדור" שרני היה במחיצתו של אלתרמן, ליווהו שנים, וקרוב היו אליו, ויש לשער שהכירו לפני ולפנים, אך בתיאוריו קיימת עדות חוץ־ספרותית... וכאן הפגם.

ככלות הכל, ערכה של ספרות הוא הספרות עצמה.

רגבים ומזלות

מאת נחמן תמיר

יהושע רבינוב, „בין רגבים ומזלות", (שירים), הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשמ"ה.

קשה לדעת מה מנחה משורר או מספר בבואו לכנס מיבחר מיצירותיו. ואף־על־פי־כן נרשה לעצמנו לשער, כי אחד השיקולים הקובעים לגבי ההחלטה מה יכונס ומה ייפלט, היא עמידתו – במקרה זה שלנו – של השיר המסויים במיבחן הזמן. וצריך איפוא המשורר, אם יש לאל־ידו לעשות זאת, להציב עצמו ב„בעלי" הזמן. כלומר, הוא, היוצר, חייב להיות מצוייד באמת־המידה חסרת־הפניות המצויינת את שיפוטו של הזמן בבררו את השירים הראויים להיכלל במיבחר המשתרע על־פני השנים, והמייצג את הטוב ביותר והאיכותי ביותר במה שכתב.

לאו כל סופר מסוגל לנהוג בעצמו באמירה הדרושה ולאו כל סופר יכול להשקיף, כביכול, על שדה יצירתו מנקודת־תצפית רמה די הצורך. יהושע רבינוב הכניס בספרו האחרון השביעי למניין ספריו, מיבחר יצוגי של יצירתו הפיוטית, שראשית כינוסה לפני 45 שנה. מי שמלווה את השירה הזאת, שירת יוצר שהגשים בגרגופו את האידיאלים החלוציים של דורו ונתן להם ולחיים היונקים מהם ביטוי בלירקה שלו, רשאי לברך על המיבחר הזה את ברכת הנהנין. דומה, כי רבינוב היה קפדן כנדרש. אגב, פרס לשני השירים האחרונים, שלא נכללו בספרים הקודמים, ראו כל השירים אור בקבצים שהופיעו במשך השנים מ־1941 ועד 1981.

„בין רגבים ומזלות", שם המיבחר, כבר יש בו כדי להאיר את תפיסת־היסוד שלו. ה„ארס פואטיקה" של יהושע רבינוב סומכת את יתדותיה בקרקע, אותה אדמת העמק שהוא וחבריו שיקעו בה את מיטב עלומיהם, כיסופיהם ומאבקיהם, אבל עיניה נשאות לכוכבים. וזו, מבחינה אחת, שירה „כפרית" אך בפירוש לא מסוגרת בד' אמותיו של הכפר: יש בה מידה מספקת של רוחניות, המספיקה אותה מקרתנות־לשמה, זו המתאפיינת כבגוד האורבאניות המרסה תוקפנית ועיקשת שיש בה יותר מקורטוב של נחשלות. רבינוב, בעצם פתיחותו ל„שמי שמיים", לרקיע המכוכב גבוה מעל לשדמות הכפר, מודע לפליאה שבחיים ויונק ממנה חזות השראה. המיסתורין של ההוויה עוטפים כבכפיהם את הלקת הקיבוץ הרבינובי. וכך, בשיר כמו „הלילה הלוה" (ע' 38), חש המשורר את „בשמת תבל רופפת בולוז", את „הדוזי הלא־נידלה", וכל כלו מוצף אותו „משב־מיסתור (ה) שוקף מרחוק כל־הקורות רים הגולים במולותיך". יהושע רבינוב רובי את תעלומת הקיום פנים אל פנים. „מרובר הסתום צומח מה עצום".

שירי רבינוב אינם מודרניים במובן המקובל עתה על שירתנו. בוודאי אין לו זיקה אל שירות־המערב המפליגות בניסויהן ובהמצאותיהן. הוא ניצב בשתי רגליו על עפר־הארץ הממשי, ממנו הוא שואב העצומות־ינוו,

יהושע רבינוב

ולפיכך גם שירתו יש לה דפוסים „ריאליים", אך כיוון שחלק בלתי־נפרד מפיוטו של רבינוב היא בהיית־התעלומה, התהייה על כבשונו של עולם ואנוש, הריאליה שלו יש לה רבדים שונים, ובשום פנים ואופן איננה מצטמצמת בפרשנות פרימיטיביסטית ל„אדם" ו„אדמה".

נפשו של יהושע רבינוב נמשכים אל מעבר לדפוסים הגשמיים. „בשמים גוהם ניגוני הגנונים. במידרונים / בני האבנים רק עגנה במושבה על קו / והכס משתוהה. מאורות זיכרונות". הגופים מקבלים מימד נוסף. היצבותם מסגירה תבנים לאומשוטים, המוכים לשעת גילוי.

בשירי רבינוב יש אהבה, שפע של אהבה, והיא איננה מתייחדת רק לבעליה האנושיים, אלא שופעת ועוברת מהם אל הטבע ונעשית מן מפניו. וכך זורמת אהבה בין ים ליבשה ובין עץ האגם לָםם הרבורים. ויש גם רוט של יסורים המתוח מראשית עד אחרית, אך מרוסן בידו החזקה של המשורר. רבינוב אינו עושה את עצמו שופר. הכאב מובלע במהות השיר ממש כמו בתפאורת־הנופים, שעל הרקע שלה טווה היוצר את שירתו. „בבוקר של אדר יורד לשפת הגיא / תָּהב הַסַּעַם. / עומד הוא מבעת ברמזי האגאל, / רואה כאו כודעה אילתיאור / על בּגל של מִזור" (ע' 74). באותו „גיא בָּבַת בנוף קרשות" הדוחי מהלך בעודיקי הנוף, „הוא עם נֶפֶש המקום", והשלכותיו ביכורת בוזי הבצמות, ואופן שכזה אינו צריך להכריז על עצמו מפני שהוא „חי סָמוּי לִשְׁפַת־נַבְהְדּהַסְמִיר".

שירי רבינוב שורשיהם מעמיקים בקרקע של התנ"ך. הדימויים לקוחים, פעמים הרבה, מתמונות התשתית המקראיות, המכלכלות את התרבות העברית. אופייני הוא שיר כמו „ערב בשער הגיא" (ע' 53), שרומיית־בין־הבתרים שלו יש בה מ„מתק האימה אשר בברית בין הבתרים" ואילו „גיא־מְבַּצר תַנּוּ נְפָרם / לקראת כוכבי אבינו אברהם / והוא שטוף מבור־מורא של הר המוריה" יש לשים לב למשוק הצלילים שעיקרו המ"מין הנישנות ומשתלשות כדי ליצור מלמול של אותם „חרישי־ברושים" שהמשורר משוטט ביניהם לעת ערב, ומגיע שיא השתיקה והפּוֹאות. „רום עומד הרגע בהלו / כיוזה מעל עמק איילון". ויחד עם התנ"ך ייתכן להבחין גם בהשפעותיהם של ביאליק וטשרניחובסקי

המהלכות בשירת רבינוב. אם נוטה צמרתו של יהושע רבינוב לכיוון כלשהו בשירה העברית – אליהם היא נוטה.

אולי זה המקום להזכיר מעשה שהיה חדשים מספר לפני פטירתו של שאול טשרניחובסקי, נתלוויתי אליו בסיור בישובי עמק יזרעאל, שבו היה המשורר קורא משיריו ואילו הדרים מרצה על יצירתו. וזכרני כי בהגיענו לנהלל אמר לי טשרניחובסקי, תוך כדי שיחה על מה שהיתה אז „שירה צעירה", כי „לא רחוק מכאן (הוא התכוון לגבת, קיבוצו של בעל „בין רגבים ומזלות") יש המשורר הצעיר יהושע רבינוב והוא נראה לי כאחד הטובים ביותר בין המשוררים הצעירים". רשמתי את ההערה הזאת בפינקסי, ושנים רבות המתינה עד שיימצא לה גואל, והנה הגיעה שעתה. כאן גם המקום להוסיף שבזמנו קשר כתרים לשירת רבינוב גם המשורר יצחק למדן, ובירחונו „גליונות" פירסם רבינוב רבים משיריו.

ועוד הערה בשולי השירים: יש לו, ליהושע רבינוב, יחס נפשי מיוחד לסוסים. אפשר שאין זו תכונה בלעדית שלו, כבר היו דברים מעולם. ידועה, למשל, אהבתו של המשורר הצרפתי פראנסיס ז'אם לחמורים. בשירתנו שלנו, מכל מקום, איננו מרבים להיתקל בהוקרה כזאת של פייטן לבהמת העבודה החקלאית – אמנם כן, בזמננו גם רגליהן שלהן נדחקות והולכות מפני המכונה – שהוא שומר להן חסד עוד מימי נעוריו שבטרם ארץ־ישראל. ב„מסע למתה העלומים" (ע' 111) מתגלגל הכוסף בדמות „סוס רְוּזִי" אשר „בצהל הרישי / תקע את צוארו הברבורי בחלתנו". הולאה, ב„עיני סוסים", הוא מתאר „עיני סוסים נומעות כחלות־אגם של בוקר. / שפיות שלוה בצלולית־שקתות / יצאה מן השמש אלה על אם הדרך. / בעלותה ישן גשר־עד־נשכחות". במקום אחר („מסע החלום", ע' 105) „הבוקר צהל לקראתנו כפראסייהים מתלהט" ואילו ב„השתוקקות" (ע' 135) „על סוס אציל בלי מתג / ואוכף אתה זוהר לתוך הבהירות הנוראה".

כהשוואה למהלך הרוח בשירה העברית העכשווית, יהושע רבינוב הוא „שמרן"; השומר במידה רבה אמונים לתוכן ולמישקל. המודרניות ה א מ י ת י ת של המשורר איננה, אם כן, בנוסחאות ובמתכונות החיצוניות של שיריו, אלא דווקא בצירופיו המופנמים, באמינותו הפיוטית שאיננה „קופצת מעל לסבורה", בנאמנותו לעצמיותו, עצמיות של רחבות־כתפיים ורחבי־ריעה, בעיקשות הברוכה של יניקה ממקורות לאראכוב של תנ"ך ו„קלאסיקה", ולאיפתות מהם מולדת־האבות בחידוש פניה ובהפרות נופיה, וברגישות למהויות הטראנסצנדנטאליות שמעבר לגשמי, אותם „תהומי חָלל שבהם „עוטים הכוכבים גדולים. גדולים. עוד בְּהִיקָה, ושם „אתה רואה פני האחרים של הקיים".

גם עכשיו, לעת אָסִיף, אין יהושע רבינוב קובע לשירתו תחנה אחרונה, קץ לכל מאווי הָאֲבָה, נפתולים ותקווה. עדיין הרשות נתונה והוה השיר עודנו פועמת ומפעימה. „פתע נתקפלה הרוח ותידום", אומרות שורות־הסיום של השיר האחרון במיבחר, „שותקים המרחקים. / צפייה תהייה. אי גשם ישועות. / וכבר רחושת הנשיפה השפיפונית של הקיים. בעופפות דוממים יושבת מַשָׂאוֹת הַלֵּב על הגדרות".

בלשון השגורה „ישיבה על הגדר" איננה נדרשת לשבח. אבל כאן, בארץ יצירתו של יהושע רבינוב, משאות־הלב הן היושבות על הגדרות, אות ומופת שגם בזיקנתו אין המשורר מוכן להציב סוף־פסוק. הכל פתוח, הכל אפשרי. אָמנת הקיים רובצת על־פני הנוף, אך הלב ממאן לקבל מְרוּת. העיניים נשואות אל האופק היבוא בשם הישועות?

פירות ירושלים

מאת טליה רפפורט

אבנים במשכנות שאננים, גלריה גבעון, גורדון 35, ת"א.

מזה כשנתיים מוזמנים אמנים שונים להתארח וליצור במשכנות־שאננים בירושלים. גלריה גבעון מציגה עתה את פירות שהות כזו בירושלים של חמישה ממיטב אמנינו. אף לא אחד מהם לא שינה, כמובן, כיוון כתוצאה מהחוויה הירושלמית, אך אצל חלקם התחדדו שם נטיות קודמות וקיבלו עוצמת־יתר.

יחזקאל שטרייכמן מציג מספר אקוארלים קטנים, מעודנים ויפים, אך כוחו ניכר יותר באיור גדול ומרשים, שבו מסתמן נוף מרומז ומופשט למחצה דרך זגוגיות חלון מאורכות.

גם אביגדור סטימצקי ממשיך, כדרכו, לצייר עיטורים חופשיים של נופים, עשירים בכתמיות מופשטת. בעבודה גדולה אחת שלו נראית גישה פחות סובבת מבעבר, ומריחות צבע מוספסות מתפרעות בה בדינמיקה עזה לכל הכיוונים.

לאה ניקל מציגה עבודות לארגוזלות בסגנונה המופשט האקספרסיבי. ברובן צף כתם צבע גדול ומרכזי, בגוון עז כמו כתום או טורקיז, כשמסביבו ומתחתיו מבצבצות שכבות תחתיות ושפע של התרחשויות ציוריות. וכך סיפרה ניקל על החוויה שהיתה לה בירושלים: „הייתי שם כל הזמן בשמש. זה היה משהו מטאפיסי. עבדתי שם בצורה משוגעת". בעבודותיה קיים אותו פתח אינטנסיבי, מאז ומתמיד, גם לפני ירושלים, אך ייתכן ששם התחדשה תחושה זו.

גם אביבה אורי מרבה ברשמיה מירושלים על „אינטנסיביות כבידה", על „הרגשה של משהו גדולי", על „נקודת פיצוץ" ועל „יסוד המוות הזה". היא מספרת שהיתה שם במעין הלם וכי „בירושלים מתמזגת המקומיות עם אוניברסליות". גם רישומיה הגדולים והדרמאטיים משקפים תחושות רוממות. קווים נמרצים וריתמיים יוצרת בהם עוצמת הבעה שעל סף פיצוץ, ובאחד או שניים מהם הדברים מקבלים גם ביטוי מוחשי וישיר יותר בצורת טילים קטנים וכתולים שצונחים מעל גופות שרועות על הקרקע, או צורות ממוכיזות מטוסים. מסתבר שהיא עשתה עבודות אלו בעיצומה של מלחמת לבנון והאווירה ששררה אז בארץ חילחלה, מטבע הדברים, לתוך הציורי למראית עין. דומה שיש כאן גם השפעה מסויימת של הציור הגרמני האקספרסיוניסטי, האופנתי היום, אך לדברי אביבה אורי דימויים אלו נובעים אצלה מהרגשה פנימית ולא מהשפעה חיצונית, ואין שום סיבה שלא להאמין לה. בעבודה אחת שורות אווירה תלוית־קוסמית יותר ותחושת הפיצוץ זורעת מהקשרים של כאן ועכשיו ומקבלת היקף ומשקל רחב יותר. עבודה זו, שמוצגת בנפרד מן האחרות ושהיא גם המופשטת מכולן, היא, לטעמי, החזקה המוצלחת מכולן.

משה גרשוני מספר על ירושלים ש„העבודות שיצאו שם היו עמוסות סמלים ולא הבנתי מאין זה בא". הוא עוד מוסר את הדברים באמרו שהוא „שיא בשימוש בסמלים, ובאופן מופגן". גם בעבר הירבה, כידוע, גרשוני להשתמש בסמלים כמו מגן־דוד, כנפיים, ברושים, כוכבים וכו', שמצויים בשפע גם בעבודותיו הקטנות הנוכחיות. אך הפעם מגיעים הדברים למיקוד לתמציתיות מירבית. בחלק מהציורים האלו יש עדיין טיפולים חומריים מוספסים שונים ומשוקי צבעוניות מבריקה ועמומה, אך רובם פחות עשירים יותר ישירים. לרוב העבודות סגנון ילדותי ובוטה – ולדברי גרשוני „הייתי רוצה לחשוב שכשימצאו אותן פעם יגידו שאיזה אמן עממי עשה אותן בירושלים של סוף המאה". במקרים אחרים הקומפוזיציות כל כך סימטריות והראלדיות והסמלים כל כך פשוטים, שהתוצאה מוכרת, במעט, כרוזה. כך, למשל, מופיע באחד הדפים סוד אבני המורכב משלושה מגיני־דוד ומצידיו שני ברושים ושני סימני שאלה גדולים. בכמה מהעבודות מוותר גרשוני אפילו על הצבעוניות הדרמאטית בשחור, צהוב ומעט אדום ולבן פה ושם ומסתפק רק בשחור־לבן. מעניין שעל אף כל הוויתורים והצמצום הזה – עדיין יש לדברים כוח הבעה לא־מבוטל.

ביכורים

הגר רבר, גלריית הקיבוץ, דב הוז 25, ת"א.

תערוכת־היחיד הראשונה של הגר רבר, אמנית צעירה מקיבוץ נגבה, כוללת שני סוגי עבודות. הסוג הראשון הם קולאז'ים על דיקט, שכוללים פריטים שונים ומשונים כמו סרטי צילום, משקפיים, סרגל, מחק, חלקי נחושת גרופות, גזרי עיתונים־מגע, שבלולים ומה לא. בחלקם נרקם סוג של הומור דאדאיסטי, כמו למשל במקרה שבו מודבק מעל פני הלוח זוג משקפיים ומאחוריהם קופסאות פילמים בתור עיניים, כך שמתקבל אפקט בלתי צפוי מוזר. יש בעבודות אלו שעשועים חביבים, אם גם מיושנים במקצת, אך זהו אמנות במשקל קל, משקל נוצה אפילו.

הסוג השני הם ציורים רחבי ידיים, שהם הרבה יותר מעניינים ומוצלחים, לדעתי. הם ניתנו בצבעוניות ערפילית־בהירה, צורות מרומזות, מופשטות למחצה, המזכירות זרועות וענפים ולצידם דימויים מזוהים יותר כמו פרצופי קופים. בעבודה אחת אוורירית צהבהבה נראה קוף שיושב בתנוחה של אדם ודיה עקית שניה, כנראה חויד־בר, המפנה אלינו את עכוזו. גם בעבודה גדולה ביותר, הבנויה ממספר פאנלים מופיע בעל חיים – ראש איל או יעל, צבעוניות מעניינת, טכניקת הציור כתמית־מרווחה והאווירה פרימיטיביסטית־ילדותית במקצת. סך הכל, זהו ציור בעל ייחוד ואפקטים יפים, שיש בו בהחלט הבטחה רבה לעתיד.

תזוית מרצדת

יעקב דורצ'ין, גלריה שרה לוי, פינלס 10, ת"א.

יעקב דורצ'ין מציג שורת רישומים קטנים, המתאפיינים בקוו שמרצד בריתמיות סבוכה ונפתלת. הם נראים כ„פלונטרים" חסרי־מוצא, שמתוכם מבצבצים, פה ושם, מספר דימויים כמו מלך או מלכה עטורי־כתר, חיות או יצורים דמיוניים, עוף מוזר וכדומה. קומץ דימויים זה זורק אותנו להקשר מיתי־פנטאסטי, אך הטכניקה הנמרצת והסוחרחרת פועלת כחרב־פיפיות. מצד אחד, היא מעניקה לרישומים אקספרסיביות רבה, אך מצד שני היא גורמת לרושם הדקוראטיבי מדי, שמתקבל בסופו של דבר.

אל כוכב הנפש

מאת שמואל שתל

מאיה בז'רנו, „שירת הציפורים", הוצאת „עכשיו" 1985; 50 עמ'.

מאיה בז'ראנו

כוכב הנפש הוא ה„פזמון" החוזר בשירת מאיה בז'ראנו החיה בעולם המדע המתקדם והפחד המתקדם מפני המדע. כשהיינו צעירים והאלוהים התגלה באש, פחדנו מגבורתו ועצמנו את עינינו עם כל ברק ורעם. כשגדלנו, פחדנו מפני הברק שאין אחריו רעם, כי „חיכינו לרעם יבוא וישאג וירעיד את חומת הבשרים (ש.ש.) פחדנו לראות את האלוהים פנים אל פנים, כי „לא יראני האדם וחי". עכשיו כשזקננו, למדנו כי בראשית היה הפיצוץ הגדול ומאז אנו חיים בפחד מתמיד מפני „בום גדול גדול, פגישת קרני באמה מתנפצות..." בתוך הפחד הזה, מנסה מאיה בז'רנו להתמצא בעולם הנפלא שבו „קרן לייזר נפלאה מפיקה כדורות־כוח לעולם". שירתה האינטלקטואלית שהיא „המיון היושב מחוץ לכל המאגמה הזו" ומתעיין לכל חומר התפרצות של היצרים הגועשים בקרבנו, שואלת איך ל„מיין" את המושגים „להיסתר", „לא להיסתר", „לתת מספר לבשר", „למסגר במסגרות חסרות משקל", להכניס סדר בתוהו ובוהו, לראות את „המוות קרב הבא", לזכור מה עלה בראשם של „סנקה והיונגים שחיכו בשלוה" ולא חיכו, בכף דנושה לסוף שהוא מוכרח לבוא – – – „כולם קיבלו את „פידורי המוות כמו באהבה" כמו „ציפורים רוננות".

האמנם ציפורים רוננות? האמנם כדברי מאיה בז'רנו „שירה ירוקה"? הרומנטיקן היה מבטה לשיר רואס עם המיר. אך מאיה בז'רנו נמצאת כבר מעבר לרומנטיקה היא רוצה לעמוד על נפשה של הציפור, ל„פגוע בה, לגלות את סודה – – – לעקוב אחר סיבי העצב עד קופסת השירה שבגוה הציפור..." כי „העצב מפיק את שירת הציפורים או – השמחה..." „אבל מאיה בז'רנו לא עצובה ולא שמחה כי אם פוחדת... פוחדת ומקנאה... מקנאה בזכר שנולד לשיר „שירה ירוקה ואידיאלית" כש„מופת שירתו סמון כנצה בראשו"; מאיה בז'רנו מקשיבה, מקנאה, פוחדת ובורחת: „אני במנוסה מנוראה עצמי..." בורחת אל הולל שאין לו סוף, אל הכוכבים.

כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך, ירח וכוכבים אשר כוננתה..." שר גדול המשוררים, ולבבו פחד ורחב: מה אנוש כי תזכרנו..." ובימינו אלה כאשר „קרע הטיל קורי המושגים כולם הוסגו, וכלב או עכבר שולח אל מעבר מעבר ממעבר למה – – " מגיע סיומו של אותו שיר: „על פני קליפת השום של אדמה קטנה..." 30 שנה עברו מאז אותו שיר של ש.ש. ועדיין העצבון מגלח את חלקת השדה של כל משורר ומאיה בז'רנו מתרפקת על „כוכב הנפש" שלה. היא עצמה „קרן אור, תודי קול" נע ונד (?) – לא, זה מושג ארכאי... נע לעד (?) זה מושג מליצי... קיים אם כן המושג האסטרו־פיסי: „נע לעד להתנפצותי – – –" אם כי „מיד, סמוך לכך" לא שלם הבא לא השארת הנפש – – – אלא משהו ממשי מאוד: „הייתי עב"ם (עצם בלתי מזוהה) צעיר, בלתי פגיע ושקוף, רואה בלתי נראה; נשמה ערטילאית (בשפה מיושנת) המרחפת על פני תהום, „ומלפניי – מסך מימי" (אולי הרקיע בין מים למים) „הכל אפור / עולם ומלואו..."

מאיה בז'רנו אינה ארכימדס העוסק בעיגולים גיאומטריים בשעה שהחייל הכובש נועץ בו את כידונו; היא גם אינה סוקראטס השותה את כוס התרעלה כצו מחייב של החברה. מאיה בז'רנו רק שואלת שאלות שאין עליהן תשובה: „מי אני – תלוי בבלימה, אני עף כמו בגר"... „החיה המופלאה היא כי הנך... לדעת אחר־כך שהכול היה על ריק"...

בעבר, היו הפרחים ומראות־הנוף של הטבע הפראי מעוררים בנו את הרגשות הרדומים, עד כדי ביטוי שירי מסודר בקצב מתורה. כיום, נבלע הטבע הפראי לטבע המתורבת, לטבע המסודר בסודות של מיספרים והיבהובים מרומזים. היבהובים אלה מפעילים את אלקטרוני הרגשות שלנו לתפוש את העולם השלם ולשיר אתו את קסם נפלאותיו. העולם מפלא בזה שאנו מסוגלים להתפעל מנפלאותיו ולהרגיש אותו מעבר לטכניקה הבאה לתפוש על הרגשות. המחוגים הם מחווי מצב הנפש. „יש אור של נסיקת ודוחה" אכן יש נסיקת תרום גם כאשר „רגליהם קפאו מפחד"... ויש עולם משתקף בהולוגרמה, בדיאגרמה כוללת וכולית. מי שחי בעולם המיכניסטי של עכשיו ולא בעולם ציורי הציפורים־הרומנטיים שעבר זמנו, נהנה משורת הכפתורים ונאורותיהם על לוח הפיקוד, הנדלקים וכבים ונדלקים באי־סדר לכאורה, או בסדר „מופלא" של סגול וירוק:

„יהי ויהי יהי ויהי יהי ויהי ויהי יהי
אור אור אור אור אור אור אור אור
סגול ירוק סגול ירוק סגול ירוק סגול
ירוק סגול ירוק סגול ירוק סגול ירוק

את השורות האלה לא צריך לקרוא במאוזן אלא בהבזקים של מלמעלה למטה ולמטה למעלה „במצליף": „יהי אור ויהי אור" באלה נברא העולם... לא רק מאיה בז'רנו אלא אפילו הקוסמונאוטים אשר דרכו ברגליהם ממש על הירח, שנסקו אליו בכוח הטכניקה המהממת, קראו בהתרגשות בפרק א' של ספר בראשית, פסוקים סתומים בשבילנו לא פחות מצפונות העולם המיכניסטי וגם הגיעו לפסוק: „יהי מאורות ברקיע השמים..." לכן ההיבהובים של „סגול־ירוק" „ירוק־סגול" מגיעים מן „הסוף" הנראה לעין של הבליות, מן האינפרא־אדום ועד האולטרא־סגול... אנו ממש כאסטרונאוטים מקבלים „אותות מן הפרימה – מי זקוק לעזרה / אסון או שואה שבאה וקרבה, אבל / איך לשוב הביתה, אנחנו רוצים הביתה" כי

יש –
הולוגרמה רות,
מתח השקיעה ברחוב,
יש הולוגרמה לרצות
יש מחשבה הולוגרמה
מחשבת זרון, אהבה – רק
אל תשכחו שהעולם הוא לא הולוגרמה."

הכיוון מחושב בדיוק בדיוק... בדיקת להפליא... עכשיו אני מבין מה זה „לבוא כמעט עד קצה דקות חיי" של לאה שניר ורצונה להגיע „להבנה הזה נדירה" התוהר התוהר בספרה „והשתות אינה מספקת". יש לציין כי שיריה העדינים והרומנטיים של לאה שניר, עד כדי „טכס השבעה זהיר והשאר", אין להם שום מגע עם הטכניקה המתוחכמת והמדוייקת של השוואות של זמנו. מאידך גיסא, הטכניקה המופלאה הזאת הממלאת את עולמה של מאיה בז'רנו, אינה פותרת את בעיות העולם השוכן בתוכנו. מאיה בז'רנו מודעת לכך: „אל תשכחו שהעולם אינו הולוגרמה".

סיגנונה ה„אלקטרוני" של מ. בז'רנו „שזוע על מגש כיסוף מפלא": ה„פוטונים" ו ה„פוטונים", ה„סירינקס" ה„ביטרינו" אינן מלות תורת הגרעין ומונחי ההולוגרמה בלבד. המושגים של ה„סריג האופטי", „קרן הלייזר", ה„פיבוד־בלאקסטים" לצד ה„המיספרים הבינאריים" מייצגים חומרים מופלאים לעומת תפיסתנו הדלה של „מכשירי השיר" ו„עבמים". אף על פי כן לא יכלו מילים „מסליצות" אלה להחריש את המילים המעוררות אותנו כל בוקר מחדש ב„שירת הציפורים".

הספר הוא אנטי רומנטי במודע. אפילו האהבה, הנושא הרומנטי הנצחי מוצא את מוקמו בביישה: „אל תתפלאי מעצמך – נפש זונה רעננה", „עד לב השמים עירומה", „שארגרג את הכפתור האדום שלך ונבוא אל המופלא – – שארגרג עוד אותו כפתור ונשוב אל האפור". אך „בין טיפות הרסיסים – – האבק ואדיר אפור מהבהבת נקודת הנחליל", „נחליל ערום מחופש לגחליל תמים, קרב אל הגחלילית מיוחם ולוכד אותה בפח של אור המסכך אותה ברגשות גחלילי"; אכן יש לו רגשות. אך שיר אינו רק רגש, שיר הוא גם מחשבה אנליטית ואסוציאטיבית ה„מחשבה אינה אלא מעשה בלתי נראה": „אתה מבין אותי, כלומר רואה את מעשיי שבראש צופי".

המיבנה של הספר הוא חדשני. אחרי השיר הראשון שתוכנו החיצוני הוא „למייך" את השירים אל המדור אליו הם שייכים, בא השיר השני שהוא במקום „סדר השירים" הניתן כרגיל כניספח בסוף ספר או בתחילתו, שם כל סדרה של שירים הוא שורה באותו שיר הבא במקום סדר השירים המקובל. כל סידרה שבספר מסתיימת בפיזמון החוזר:

„יהיו ויהי ויהי
במתעית בתמונת הדבר
אל כוכב הנפש
רכובה
על קרן אור.
תודי קול קצרצר
לפרודים
אל כוכב הנפש"

פזמון זה הוא תמצית הספר כולו הכולל את מילואת הכפתורים על המסך של עולם ומלואו:

של מקרים מופלאים
של אנשים מופלאים
של מקומות מופלאים.

„וכבר בהתחלה"

(המשך מהעמוד הקודם)

ה. סיכום: שירה מהפכנית חייבת להיות עקבית ומתנבנת

הסיכום המתבקש ממסה קצרה זו הוא גם סיכום מסויים של ספרו האחרון, „וכבר בהתחלה", גם סיכומה של שירת דור עד כה, וגם סיכום מהלך בשירה הארץ־ישראלית:

1. לא נוצר עדיין רצף שלם ומבוסס של שירה „לידית" של ממש, שירה ארץ־ישראלית, מקומית, בעלת זהות משלה ואידיאה משלה לא בשירי משה דור ולא בשירי „דור בארץ" שהחל לכתוב בשלהי מלחמת העצמאות וגדל והתבגר עם המדינה.

2. קשה לענות על השאלה מדוע לא נוצרה שירה „לידית" ארץ־ישראלית כחטיבה מרכזית בשירה הישראלית. אוכל להציג כאן בקצרה מספר רעיונות, וברור שצריך יהיה לבסס בעתיד ולהוסיף עליהם: ראשית, לגבי דור ולגבי דורו נראה לי שחלון־ההכרעה היה בשנות החמישים. אז, כנראה, דור לא ראה את דרכו כמשורר כדרך רצופה בעלת מסורת בעתיד. הוא כבר לא היה שלונסקי ואף הוא הבין מאב סבי אין שם סימן בשיריו. שראה עצמו או כטיפוס חדש של משורר ארץ־ישראלי. אותה הארס־פואטיות שישנה בשירי שלונסקי ואלתרמן חסרה בשיריו. יתירה מזו, במידה רבה מאד יצאו הוא וחבריו כנגד שירת דור הפלמ"ח שנתפסה בזמנה כשירה ארץ־ישראלית טיפוסית. שנית, שנות החמישים היו שנים של היווצרות חברה ישראלית אמורפית והטרוגנית, תערובת של הישוב הישן וגלי־עליה, של מסורות שונות. זו היתה בדיוק התקופה של התערערות כל רעיון של טיפוס ארץ־ישראלי, של תרבות ארץ־ישראלית. לא היה אז סיכוי של היווצרות דפוס ישראלי־רעיוני בשירה וקליטתו אצל קהל הקוראים. להיפך, דווקא הכתיבה האנטי־פאתטית, המשכנית יחסית היומיומית דיברה אל הקורא של אז והיא שנקלטה והתבססה אז בתרבות הישראלית. לצערי, שלישית, לשירה הארץ־ישראלית שניסה דור ליצור בעיקר מסוף שנות החמישים חסרים היו שורשים משל עצמה. על מסורת דתית ויהודית הוא וחבריו ויתרו ומסורת לאומית־חילונית שתתאים לתקופתם, תקופת ה„ממלכתיות" לא היתה להם. הארץ־ישראליות של דור היתה בעצם יצירת יש מאין.

3. הרעיון הארץ־ישראלי הלך והתחזק אצל דור המשורר דווקא כשהלך והתבגר, הלך והתרחק משנות החמישים. ואז צריך היה כבר להילחם כנגד אופנה מנוגדת, אופנת ה„קוסמופוליטיות" שהכניסו לשירה העברית חלק מחבריו ב„לקראת". דור משורר מוכשר, אבל היה צריך ליותר מזה כדי להצליח „בכוון הארץ־ישראלי". ראשית, כדי ליצור תרבות בעצת שירה צריך גם עוצמה סמאנטית אדירה של משורר גם עקביות רעיונית וגם עמותה־מה של מתנך. זה מעבר לכוחותיו של דור, ואולי מעבר לכוחותיו של אדם. כמו־כן, לשירה כזו לא היה „קהל־יעד" בישראל של שנות החמישים, השישים והשבעים ולא היתה אוירה תרבותית שתחזק אותה ותעודד אותה. להיפך, השירה הישראלית הלכה ונעשתה הטרוגנית, רב־כיוונית ורב־ממדית; בשנים האחרונות לא נראה שקיים סיכוי שרעיון אחד כלשהו ייעשה בה רעיון מוליך מרכזי. נהפוך הוא, דומה שהשירה הישראלית, בניגוד לפרוזה הישראלית, מבוססת על „פלוראליזם לשמו", על הטוב שבזה ועל הרע שבזה.

4. דור לא התמיד בפאתוס ולא התמיד מספיק בנושא הארץ־ישראלי שהוסיף אחר כך לרטוריקה הפאתטית והפיגוראטיבית שלו. ואין בכך כל פלא. גם הוא הלך ועבר לשירה לירית פסימית יותר, אישית יותר, כללית יותר ברקע התרבות שלה. ובכך הוא קרוב לקבוצה גדולה, סרבה ומגוונת של משוררים... די אם אומר שבעיני אורי ברנשטיין משמאלו ונתן יונתן מימינו. אלה משוררים שספק התפשרו עם אופנה מתוך חולשה אנושית מובנת, ספק פתחו לעצמם אופקי ביטוי רחבים יותר מזהרם על יחוד אישי שדבקו בו בשלב כלשהו של דרכם. התוצאה, שירה מגוונת לטוב ולרע: גוף אמריקאי ורקע ארץ־ישראלי והכמתו־זיים יוונית, רומית ויהודית, ה„אני" משורר אירוני־פאתטי המביא עצמו אל הרמוזים הבלתי נמצעים: „מגולים המרומזים בתל־אביב כיור / נגר על אופק שבת־מלון פצעתו / סגל ראש הירוה הספריק, יתתיכוני / ומתעקש לצמת. מגלים המסוקים / בהגיעם מרוס מים ומתבת / סגלים צללי תבנית תנועת / המבשרים להורב שבעה סוגי / גליה לידה ומות" („וכבר בהתחלה", 31). ואפשר לומר ש„מרומזים" כאלה בסמליות שבום, בנוסטלגיה, הם כמעט תמיד סימפטומים לוויתור מרצון או מכורח על תקופה וערכיה. זאת, עם כל האהדה שהם יוצרים בקורא ועם כל ההערכה למשורר המעצב בערנות פיוטית כזו.

5. ה„לירידות" היא, איפוא, לא התחלה ולא סוף בשירי דור אלא שלב־ביניים. דווקא משום שהתחיל כמשורר פאתטי חזק ומבטיח בראשיתו ודווקא משום שעבר באוריתו לשירה לירית מאופקת עגומה משהו, לאריסטוקרטית ומשכעת בכל זה, אומרת „דרשני" העובדה ששירתו „המקומית" נשארה שלב־ביניים. היא אומרת שצריך כנראה כח עצום ליצור מהפיכה בספרות, ללכת נגד זרם ולהצליח. ומי שכבר מן ההתחלה לא דבק בשינוי, ברעיון החדש ובסגנון החדש ומשכנע בהם בכל כוחו, בכל נשמתו, בכל ליבו, ברור כבר מן ההתחלה, „כבר בהתחלה", שלא יצליח לשנות ערכים בשירה ומעבר לה ויהיה משורר טוב ככל שיהיה. לא רק משורר דרוש כאן, אלא משהו צדיק בעל הצר, משהו נביא, משהו מתגבר. כלומר, יוצר שיהיה מאמין בכוחו ללא פקפוק ויהיה לו עורף איתן והמשך להחזיק בו אמונה זו.

„המודעות העצמית ברומאן המודרני"

ד"ר רות שנפלד תרצה על „המודעות העצמית ברומאן המודרני", במסגרת סידרת ההרצאות „ספרות בראי עצמה" (על יצירות נבחרות בספרות העברית לדורותיה) מטעם החוג לספרות עברית באוניברסיטת ת"א. ההרצאה תתקיים ביום שלישי, ט"ו באדר א' (25 בפברואר) בשעה 16.15 בבניין גילמן (אולם 496) באוניברסיטת ת"א.

מופע אחרון

(המשך מהעמוד הקודם)

הבאות מראש". בכל ההכללות יש אמת פרטית, שכן המשוררת אינה מתיימרת לצאת מתוך האני שלה ולהפוך לפילוסופיה שיש בה ריחוק והשלמה. ברוב השירים מופיעה אפילו המלה „אני" כשהיא באה להכריז לנו את נכונות הכתובת ולהדגיש – הדברים שאני אומרת אלי מתאימים ליישויות נפרדות אחרות אך הן בעצם חלק בלתי נפרד מבני עצמי ולכן כשבסופו של השיר „סיכום (של שיתוף)" (180) מופיעה השורה: „אני לבשתי חלוק כחול, פיג'מה ורודה, אחד המצבים המבוהלים שאדם כמותי אליהם נקלע". אני רואה את יונה וולך בבית החולים בפיג'מה ורודה ובחלוק כחול (בזה הסדר של הצבעים) והתמונה שב אינה מבדחת.

★

אני בוחרת לסיים רשימה זו על הספר „מופע" מבלי להתיימר ולהסביר שירים נוספים. כל שיר הוא הוויה ותוויה ועל כל שורה אפשר לפעמים להוסיף פרשנויות ולנחש רגשות. בחרתי לעצמי בשיר שמזכיר לי את המשוררת החיה והמרדנית, ועליו אמקד את המצלמה לשניות אחרות. השיר הוא „המצב והיופי ותוי הפנים" (140). לוולך היה חשוב ברגעים שאני זוכרת איך היא נראית. היא דיברה על מה שצפון מאחורי תווי הפנים ועל מה שאפשר לקרוא בתוך הבעתו של אדם מבלי להכירו או לשוחח אתו.

השיר אומר: „תוי הפנים הם תוי פנים / המצב הוא ההבעה / ההבעה היא מצב / המצב הוא היופי / היופי הוא ההבעה". לפי הרגשתי יש כאן זהות בין מצבו הפנימי של האדם ובין ההבעה שעל פניו. רק מי שיש בו יופי פנימי יכול להראות יפה גם כלפי חוץ. ומאידך גיסא, קשה להסתיר מצב של כיעור.

השורות הבאות מוסיפות הסבר מסובך יותר: „ויותר הם שם / וכל אלה תלויים בלי / להבדיל מבני אנשים אחרים / אחרים / כל היתר הקדום משותף / מתאר הפנים הרגשי / המידי הרגעי והפרטי / המשתבלל מבעד לרגשות / בחור לגמרי כמו השכל / כשהרגש בהיה למשהו אחר / לגמרי־חשמי היהו לעצמות". קשה לדעת מה צפון במלה „יותר". ייתכן שיש כאן רמז לרגשות כמוסים או לכאבים שאין מדברים עליהם וייתכן שיש פה הרגשה של מה שמפריד בין אדם לאדם שכן איך ברואי האל נולדים דומים – אלא „אחרים אחרים", ובכל זאת יש להם משהו משותף והוא צלם אלהים שבו נבראו. מכאן נובעת המסקנה שמתאר הפנים שלהם יכול להיות דומה ורק מה שהוא מידי, רגעי ופרטי יכול להשתבלל כשהוא מוצא את ביטויו דרך הרגשות ובעזרת השכל.

את הרגש אפשר, לדעתי, לפרש כאן כביטוי שירי פרטי של האדם שהוא משורר או בעל יכולת ביטוי – אצלו הרגש בכל מקרה הופך ליישות עצמאית שהיא חפשית ווזה לעצמה בלבד.

ישותה העצמית של יונה וולך אינה קיימת עוד באופן חמרי ומחשי, אך דומני שכל עוד נמצאים אנשים הקוראים את שיריה יש לה הוות אמיתית ומתמשכת, שהיא חלק מן הבנת.

דפדוף ראשון

ספרים חדשים

מאת אבי סנא

שירה

מוסיקה נוטפת

אני רוצה רק להגיד לך / מאת חוה הרכבי / ספריית פועלים / 84 ע'.

אשה ושמה רות, ומה שנראה כפרשת פטירתה, הן ציר שקוד האמצעי של הספר הזה. כבתוב: „לכל חיה היה גן לבן משלה, / ולכל חיה היתה שמש קורנת בלילה / ולכל חיה היו איים של זהב / בים של נסים / ומוסיקה נוטפת דם נאספה בחשאי בין העלים / וכל החיות המו כשיכורות / והיו מרקידות, שרות, מריעות / והיו ראות מה שרואות / והיו מעוררות מה שמעוררות / ומוסיקה נוטפת דם נאספה בחשאי בין העלים / ורק חיה אחת שנטרפה / מרוב געגועים, וכל הלילה / אלוהים ומלאכים ירקו לה / וירקו / ומוסיקה נוטפת נאספה בחשאי בין העלים".

ביקורת

שירת הפרדס

שירה המיסטורין / בעריכת יואב אלשטיין וחיים שוהם / אוניברסיטת בר־אילן / 134 ע'.

יום הולדתו ה־75 של ש. שלום נחוג למיטב ידיעתנו לפני כשבע שנים. לפיכך לא ברור מתי נערך יום־העיון לציון המאורע הזה שממנו צמח הספר הנתון בידינו (שראה אור באחרונה). יש בו, מכל מקום, שבעה מאמרים־הרצאות. אחד (של י. אלשטיין) דן בבעיה הכללית של זיקת השירה המיסטיקה. ארבעה מוקדשים ליסוד המיסטי ביצירותיהם של אבן גבירול, ביאליק, יוסף צבי רימון ואורי צבי גרינברג. שניים מוקדשים לשירתו של ש. שלום. בראש הקובץ דברי ש. שלום על „שירת הפרדס".

מחזות

ראשון לאהבה

חמישה מחזות / מאת מיננדרוס / תרגם מיוונית יצחק זילברשלג / מוסד ביאליק / 234 ע'.

„אתה אומר: ראית בת־זוגין בכאן / עונדת זר על זר לבנות המים / ונתאהבת, מוסטרטוס, מיד" – דברי מיננדרוס (343 – 290 לפנה"ס), המחזאי הראשון במה שקרוי מערב שקבע את האהבה במרכז יצירותיו ומי שפרץ את הדרך בפני שלשלת של יורשים. 52 שנים חי, 34 שנים הקדיש לכתיבה, יותר ממאה מחזות יצאו מתחת ידיו, וחמישה מהם – „קשודלב", „בת סאמוס", „מתגוררים", „מגן", „גוזזת־שיער" – נקבצו כאן יחדיו בתרגום המשתדל „לשמור נאמנות לצורת הרהרז היווני ללא סטיות מתוכן המקור וללא השלמות יתירות לטכסט המקורי". נספחו אליהם מבוא כללי ומבוא לכל מחזה משל המתרגם ואחרית דבר מאת ליונל קאסון. הספר כלול בסידרת „ספרי מופת מספרות העולם" שבעריכתו של משה ברש.

אמנות

קטלוג / ספר

יאנקל אדלר / העורכת נחמה גורלניק / מסדה / 192 ע'.

קטלוג / ספר אלבומי היוצא לרגל תערוכת אדלר שאורגנה במשותף על ידי מוזיאון תל־אביב, הקונסטהאלה העירוני של דיסלדורף, ומוזיאון שטוקי בלודז'. כמחצית הספר מוקדשת להדפסים צבעוניים משובחים של יצירות הצייר היהודי הנודע. הנותר קודש לחיבורים על אדלר ומשלו. בין אלה יימצאו דבריהם של אלזה לסקר־שילר ואיציק מאנגר על אדלר ולצידם מסות כמו „יאנקל אדלר – אמן אירופי בחיפוש אחר סגנון יהודי" (מאת העורכת־אוצרת), „עולם קם לתחיה", הרהורים על יצירתו של יאנקל אדלר (מאת יואבה פולקובנה), „מחווה שלאחר המוות לינקל אדלר" (מאת מארק שוארץ). עד כאן טכסט של אדלר על מסכת היחסים בינו לבין פול קליי, תולדות חיים וביבליוגרפיה מפורטת.

עליו ועל ציוריו

שאגאל – סיפור חיים ופרקי ציור / מאת דוד גלעדי / יבנה – מסדה / 108 ע'.

משה סגל, לימים מארק שאגאל, נולד בויטבסק ב־1887, מת בסן פול דה ואנס ב־1985 ונודע לבין גם כציירם של היהודים המעופפים. קורות חייו ומעשה יצירתו כבר נכתבו בספרים רבים, אבל בדי שנותרו עוד בקעות להתגדר בהן, מה גם שכדברי המחבר, בפתח הספר, „שאגאל עצמו היה מעוניין ששוחרי אמנות בישראל ידעו עליו ועל מפעלו והוא שמח כשהודעתי לו שאני עסוק בכתיבת מסה עליו ועל ציוריו". בספר עצמו, תדפיסים של כמה וכמה מציוריו – חלקם בצבע – ולצידם על „משלים וסמלים בציורו", על „שאגאל והמהפכה", על שאגאל וירושלים, ועוד כהנה וכהנה.

היסטוריה

מקומו של הקונסול

הוואתיקאן ארץ הקודש והציונות / מאת יצחק מינרבי / יד בן־צבי / 256 ע'.

היכן יעמוד הקונסול הצרפתי בירושלים בתהלוכה של מיסת חג המולד בבית לחם? שאלה זו ודומות לה העסיקו משרדי חוץ ודרגים פוליטיים אחרים במשך שנים רבות כחלק בלתי נפרד מהתייחסותו של העולם הנוצרי לארץ הקודש ולאתריה הייהודיים. קל וחומר שהנציגים לא יכלו להתעלם מן התנועה הציונית ושאיפותיה המדיניות וקל וחומר בזיבנו של קל וחומר שיורשו של פטרוס עשה ככל שביכולתו כדי להתנבל לה. מי היו שליחיו במערכה? עד כמה הריצה אותם מצוות הדת ואימתי נכנסו לתמונה השיקולים הפוליטיים? מה היה בינו ובין המעצמות? ומה הועלו הרצל וסוקולוב שנועדו עם האפיפיורים ב־1904 וב־1917? איך הוצגה הציונות כשלוחת הבולשביזם? כל אלה נמנים עם היבטי המיכלול הנקוב בשם הספר (הנמנה כשלעצמו עם הספרייה לתולדות הישוב היהודי בארץ־ישראל של יד בן־צבי).

ארבעה מניעים

המומרים בממלכת פולין־ליטא / מאת יעקב גולדברג / תרגמה מפולנית צביה לסמן / מרכז זלמן שזר / 120 ע'.

המומרים שמדובר בהם היו יהודים שפרשו מיהדותם במאות הט"ו־י"ח וביסוד צעדם זה היו, לפי המחבר, ארבעה מניעים עיקריים: אמונה באמיתות הנצרות, שאיפה להיטיב את תנאי החיים ואת המעמד החברתי, רצון להיחלץ ממאסר או מעונש מוות, וכפייה. בהמשך לפירוט המניעים וניתוחם עוסק המחבר בפעילות המיסיונרית בקרב היהודים, בתפקידה של הכמורה הקאתולית בתהליך ההשתלבות החברתית של המומרים, ובמידת השתלבותם של אלה בחברה הנוצרית. לכן נספחים שש תעודות, איורים, והשוואה קצרה עם תופעת ההמרה בתקופה המודרנית.

צבא

נצחון לא פשוט

אל־עלמיין / מאת לוקס פיליפס / תרגם מאנגלית־אריה חשביה / מערכות / 395 ע'.

כאשר נשלחה פלוגונת אל הנגב „עם מקלות כתחליף לרובים" פיקד לוקס פיליפס על רגימנט בריטי שלחם באל־עלמיין גופא. לימים החליט להעלות את סיפור המערכה ההיא על הנייר „מנקודת מבטו של החייל, איש השורה" למען יוודע ברבים כי לא היתה זו מערכה של מונטגומרי נגד רומל אלא מערכה של חיילים מן השורה, „בהנהגתו של מפקד ממדרגה ראשונה", וכן כדי להוכיח כי הנצחון „לא היה, כלל ועיקר, נצחון פשוט ובכיבול גזור־מראש". לשם כך הוא מקדים ופורש בהרחבה את האירועים והנסיבות שקדמו לעצם המערכה, וממשיך ומתאר בפירוט מיום ה„ע" ועד ליום הנצחון. גם תרשימים לא יחסרו. המהדורה העברית הראשונה של הספר נדפסה ב־1967. היא נמנה עם סדרת „קלע" של „מערכות" ואת לעוד 13 ספרים בהוצאה זו שעניינם מלחמת העולם כהשתקפותה במדבר המערבי.

תעודה

למילוי חורים וחללים

אגרות מלמדים / החזיר שליש בתגבירד יעקב בוקסנבוים / אוניברסיטת תל־אביב / 419 ע'.

ספר שלישי בסידרה של אגרות יהודי איטליה בתקופת הרנסאנס (במקרה דנן, 1555־1591), בעריכתו של דניאל קארפי. על תכולתו אומר המחבר בפתחו כי „האגרונים העבריים של המאה הט"ו באיטליה, בתורת חומרי בניין של הידע ההיסטורי, אינם עשויים לבנות מהם יסודות ונדבכים, אבל אין טוב מהם לתיקון פגמים ולמילוי חורים וחללים". יש בהם „איגרות שהן מלאות וגדושות מראש ועד סוף הדף חיים, וכנגדם יש – והוא הרוב – שגרגרים אחדים של ממשות טמונים בין תלי תלים של מלל שאין להם הופכין". בספר כלולים שלושה אגרונים, מפרי עטם של שלושה מחברים, ושמו בא להוכיח את מקטעם שהוא, הנושא הבולט ביותר, הגם שלא הבלעדי. נספחים ומפתחות לא יחסרו.

מקבץ

פגישה עם משוררים

פגישה עם המשוררים: שושנה בן־קורי („אבשי הבקבוקים"), עזריאל קאופמן („מעט מזה"), לאה שניר („ההשתות אינה מספקת"), תתקיים ביום שלישי, ט"ו אדר א' (25.2) בשעה 20.00 בבית הסופר ע"ש חיים חזן בירושלים. פותח ומנחה: ד"ר אברהם הגורני־גרין. שירה ונגינה מיכה ביטון, משה ועינת.

מסיבה ספרותית

עם צאתו של הספר „שלונסקי בעבותות ביאליק" מאת אברהם הגורני־גרין תתקיים מסיבה ספרותית ביום חמישי יז' אדר א' (27.2) בשעה 20.00 באודיטוריום ספרית שער־ציון בית אריאלה, שדרות שאול המלך ת"א. ד"ר זיוה שמיר תשוחח עם המחבר: שלמה טנאי ישוחח על „שלונסקי המעירים"; ינגן גיורא לשם.

בין ישראל לעבדאללה

„ממגעים למשא־ומתן" (על יחסי הסוכנות היהודית ומדינת ישראל עם המלך עבדאללה 1946־1950) מאת אברהם סלע, ראה אור בסידרת הסקירות של מכון שילוח לחקר המזה"ת ואפריקה, באוניברסיטת ת"א.

החיבור של אברהם סלע הוא עיבוד הרחבה של הרצאה שנישאה בערב עיון לזכרו של ראובן שילוח, והוא מתבסס בחלקו על עבודת מחקר לדוקטורט על הנושא „מדינות ערב ושאלת א"י, מהקמת הליגה הערבית ועד פלישת צבאות ערב לא"י 1945־1948".

החיבור פותח בסקירת מדיניותו של עבדאללה כלפי הישוב היהודי ומסיים במשא־ומתן הישראלי־ירדני על הסכם שלום נפרד, בשנת 1949, עד לרציחתו של עבדאללה ביולי 1951.

בפתח החוברת דברים של יצחק נבון לזכרו של ראובן שילוח.

„זמנים"

מאמר של יהודה ריינהרץ על „חיים וייצמן – מדע בשירות הפוליטיקה" פותח את „זמנים", רבעון להיסטוריה, בהוצאת אוניברסיטת תל־אביב והוצאת זמורה ביתן.

מאמרים אחרים בחוברת ה־20 של הרבעון: „היסטוריה, מתמטיקה וההיסטוריה של המתמטיקה" (שבתאי אונגורו), „אמנות לפולים היוונית בתקופה הקלאסית" (שמואל פרלמן), „נצחון הזמן באמנות הרנסנס" (סימונה בוקן), „יהדות אנגליה והמשטר היהודי הבינלאומי בוגנות" (אווייה ברשכין), התמערבות דפוסים פוליטיים במזרח התיכון (עמי איילון), „יהודי צרפת ויהודי צפון אפריקה" (מיכאל אביטבול), „לתולדות החכם באשי בירושלים" (צבי קרגילה) „בין יהדות למוות – או איך מתמודדים עם תיוות גדולות" (זהר שביט). את הרבעון חותם מדור סקירת ספרים.

פרס שז"ר

מרכז שז"ר מודיע על קבלת הצעות לפרס שז"ר לשנת תשמ"ו, על כתב־יד או ספר בעברית, שעניינו עם ישראל, אשר התפרסם לא מוקדם משנתיים לפני יום הענקת הפרס ולא מאוחר משלושה חדשים לאחר תאריך זה. הפרס יוענק באזכרה לזלמן שז"ר המנוח, נשיאה השלישי של מדינת ישראל. המועד האחרון להגשת הבקשות לשנת תשמ"ו, בצירוף 3 עותקים של החיבור המוצע, הוא כ"א באדר ב', תשמ"ו (1.5.86). את הבקשות יש לשלוח למרכז זלמן שזר, ת.ד. 4179, ירושלים 91041.

בית הוצאת
הקיבוץ המאוחד
מברך את
חתני פרס ביאליק תשמ"ו
לספרות יפה:
יצחק אוורבוך ועמוס עוז
לחכמת ישראל:
גרשון שקד
✶
את חתן פרס ברנר תשמ"ו:
אבנר טריינין.
✶
ואת חתני פרס אלתרמן תשמ"ו:
א. ב. יהושע ויאיר הורביץ.
✶
ספרי חתני הפרסים שראו אור בהוצאתנו
(חלקם במסגרת סימן־קריאה):
יצחק אוורבוך אורפז: בית לאדם אחד, (הדפסה חוזרת תופיע בקרוב), עיר שאין בה מסתור, עשב פרא, רחוב הסומחונה, נמלים, הצלמן החילוני, הגבירה.
גרשון שקד: ללא מוצא, הסיפורת העברית א+ב 1880—1970, חיים על קו הקץ.
אבנר טריינין: המערכה המחזורית, השער הסתום, לקט שכחה, אוקלידס.
א. ב. יהושע: עד חורף 1974, גרושים מאוחרים.
עמוס עוז: אנשים אחרים.
יאיר הורביץ: אנטומיה של גשם, מקום, פרקים מספר החלום, ארץ הבחירה, יחסים ודאגה.

החיים והגורל א+ב
ואסילי גרוסמן (660 עמ')
תרגם מרוסית: עמנואל ביחובסקי.
בשיתוף עם ספרית פועלים.

הלוח הכללי

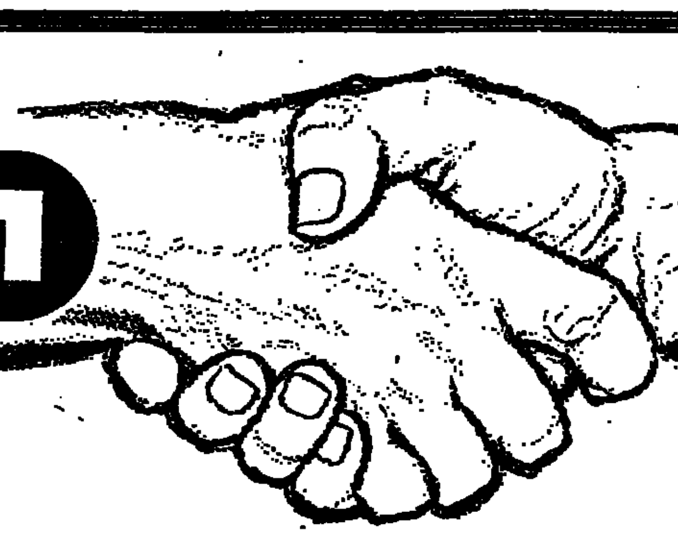

הד כפול ומכופל

דירות

וילות ובתים

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות למכירה 1–1½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה

משכנתאות

חולון / בת ים

שרון

חיפה

ת"א–ים

דרום

קבלנים מציעים

ארט דיירקטור
למשרד פרסום
(דודה) 03-242328/9

רכוש ספר ספרית דבר

בינה פסיכולוגיה ישומית
עבור אחד מלקוחותינו – מפעל טקסטיל באזור הצפון
דרוש מחסנאי
למחסן מרכזי של מוצרים מוגמרים.
כישורים דרושים:
* השכלה תיכונית
* נסיון בניהול מחסן שנתיים לפחות
* מקום מגורים – עכו והסביבה.
נא לפנות בכתב ובצרוף קורות חיים
ופרוט נסיון לת.ד. 190 קרית ביאליק 27000

חשוב שתדע עם מי יש לך עסק
בחברה בינלאומית המובילה במתן שרותים עסקיים,
בעלת חוזק ומוניטין עולמי שסניפה בארה"ב, מרצעת
כשרות לבעלי נסיון הדואים בעבודתם אתגר אישי
ומקצועי.
מנהלי חשבונות
★ מנהל/ת חשבונות לעבודה עם ספקים
★ מנהל/ת חשבונות לעבודה עם לקוחות
דרושים לנו מנהח"ש סוג 2 בעלי נסיון של 3 שנים לפחות
בתחום דומה. יועדפו בעלי ידע בקלדנות השולטים בשפה
האנגלית. אם אתה בעל ידע בתחומים נוספים של הנהח"ש,
אנו מציעים לך להצטרף לצוות צעיר ודינמי.
★ העבודה – 5 ימים בשבוע.
אנא פנה בכתב-יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 20001 תל-אביב, מיקוד 61200, או למשרדי החברה לידי מנהל החשבונות הראשי. סודיות תשמר בקפדנות.
הקשר שלך אל עולם העסקים
דן אנד ברדסטריט (ישראל) בע"מ
רח' החשמונאים 105 תל-אביב, מיקוד 61200.

אמאמא
כפר הילדים "נרדים" בערד
דרושה לנו
"אמא"
מיועד לאשה בגיל 26 עד 40
שאינה נשואה.
אם יש לך רצון וצורך לקיים בית חם לילדים
נכשיר אותך לתפקיד כ"אמא"
תנאי העבודה למתאימה – מצויינים
נא פני בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 61 ערד מיקוד 80750, פרטים נוספים בטלפונים 057-958843
057-956888 בין השעות 11:00–8:30 בשעות הערב: בטלפון: 958946 בשעות 22:00–19:00

לסוכנות ביטוח גדולה דרושה
פקידה
מנוסה ובעלת יוזמה
ליום עבודה מלא
רצוי נסיון בביטוח
03-298465

מדפיס מעולה:
בעל המדה שמינית חדשה
מעוניין לעבוד עם המכונה במוסד / חברה · קבוע (קרוב לת"א)
ת.ד. 22794 ת"א.

למוסד ממלכתי
דרושים גברים
לעבודת שטח בלתי שגרתית
כישורים נדרשים:
* גילאי 30–24 לאחר שרות צבאי מלא (עדיפות לקצינים).
* בעלי השכלה תיכונית מושלמת (עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית).
* בריאות תקינה.
למועמדים המתאימים מוצעת:
* עבודת שטח מרתקת בעלת ענין ואתגר מבצעי.
* אולפן ללימוד השפה הערבית.
* קביעות בעבודה, שכר ותנאי שרות מיוחדים (לרבות רכב צמוד לאחר סיום ההכשרה).
* מסלול קידום רחב.
המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל, יפנו בהקדם לת.ד. 39886 ת"א (עבור א.ע.) מיקוד 61398, ויצרפו תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים (ת"ז, טלפון ורקע השכלתי).
פונים מתאימים יוזמנו.

לתעשיה הצבאית
דרושים:
משרה מס' 01/80
– מבלטנים לעבודות פח תעופתי
* לתכנון ובנית כלים ומתקנים.
* ביצוע אבי טיפוס של מוצרי פח תעופתיים מורכבים.
* בעלי יכולת לביצוע העבודה באופן עצמאי.
* עדיפות לטכנאי מכונות שעסקו בתחום מבלטנות פח למוצרים תעופתיים.
משרה מס' 02/80
– חרטים וכרסמים קונבנציונליים
* בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי, בעלי 3 שנות נסיון לפחות.
* יכולת לביצוע עבודה באופן עצמאי כולל קריאת שרטוט טכני לביצוע העבודה.
המשרה: מוצעת למועמדים
המגורים: רושלים – למועמדים מאזור המרכז תוסדר הסעה או להילופין תינתן עזרה זמנית בדיור.
* המעוניינים יפנו בטלפון: 02-535161 לבקש את כח"אדם (בימים א'–ה' בין השעות 14.00–07.00).

התעשיה הצבאית

הד כפול ומכופל

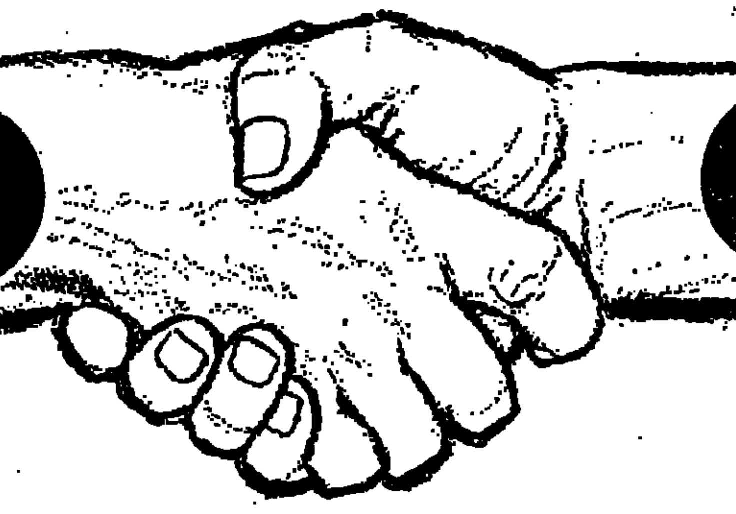

הלוח הכללי

חוק הזדמנות שווה בעבודה התשמ"א 1981

דירות למכירה 2–2½ חדרים
1500

ביקוש דירות
3250

דירות מרוהטות
1900

דירות בשע"ח
1850

דירות בדמי מפתח
1950

חדרים מרוהטים
1970

עסקים
2000

חנויות
2400

משרדים
2500

הצעות עבודה
3080

אבני תעשיה
2600

בתי מלאכה
2100

מחסנים
2300

אולמות
2300

מגרשים
2700

עוזרות ומטפלות
3060

נקיון/ת
3030

הד כפול ומכופל

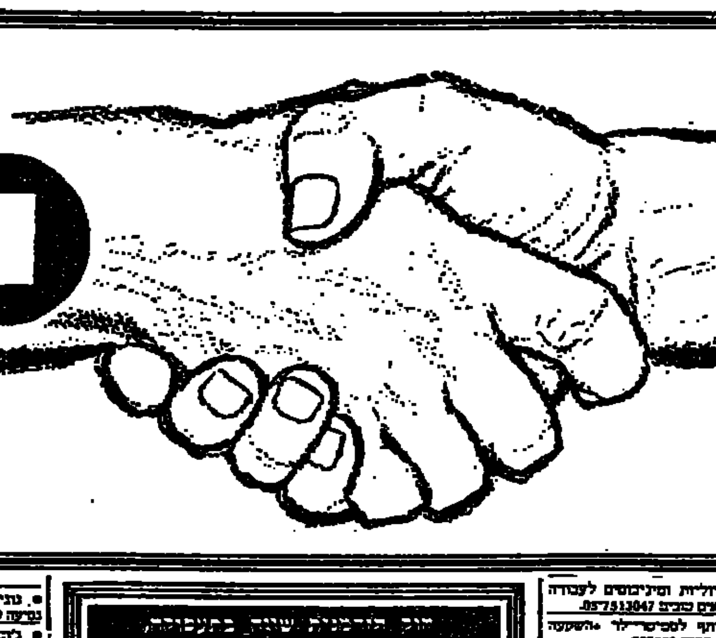

הלוח הכללי

אוסטין

אפל

אודי

אינוצנטי

אלפא רומיאו

אמריקאית

אוטוביאנקי

ב.מ.וו

ג'יפים

דייהטסו

לנציה

שומרים

מוכרים/ות

שליחים

עובדי מתכת

ביקש עבודה

מחסנאים

ספרים/ות

נגרים

נהגים

חשמלאים

עובדי יהלומים

הנהלת חשבונות

הלוח הכללי

השבולעק והשביעי!

הלוח הכללי

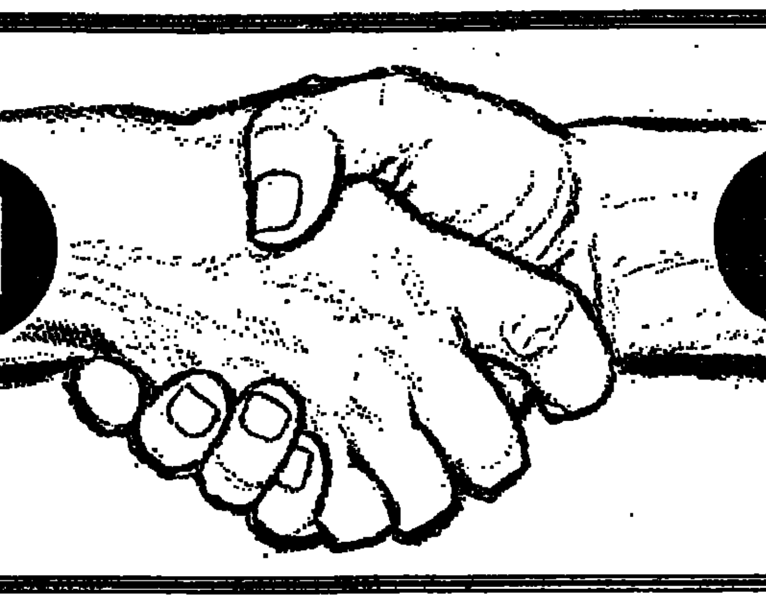

הד כפול ומכופל

חוק הודעות שנה בעבודה

תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור למעביד להפלות בין עובדים או מועמדים לעבודה מחמת מינם או מעמדם האישי או הוריותם, או לפרסם הודעה שיש בה הפליה כזו. הודעות הנוגעות להעסקה של עובד הן לשני המינים.

מוצרים

• סוס מיאט רכל 75+ מזגן+ קונסינר כו"ב 03-906330

• פלישות עממה 1978 אוטומטית +מזגן צבע מטלי שמורה בהדר 03 723096

• סובארו 1981 1600+ ארגו במצב טוב 052"649917

סובארו

• קניה לב לשלם "קונטיסטמר" נוחין הדיל הסוחרר לכם אצנו נוחנים זעודות אחריות לניקויח רכב הצדיים לאו "קונטיסטמר" 03"358418

פיאט

סיטרואן

טויוטה-קרולה

דטסון

פורד

פיאט

ביוק

רנו

אופנועים קטנועים

מציעים למכירה

רוצים לקנות

שונות

וידאו טייפ

מערכת קול

הלוואות

חוגים

תקליטים

משכנתאות

חיות בית

כלי נגינה

מקרקעין

איתור רכב גנוב

ביקוש רכב

בתים להשכרה

אופניים מכוניות

• רנו 5, 1980, ארונה, סיר ראשונה ג"מ-גי'אל. 1300 ,1300 "03. 784988,03"720763

• ב.מ.ב. בניינק 30-"298087 מכדק הרכבה 250. 951955"03 מכונים לרישוי הבדיקת רכב, תעודת אחריות לחצי שנה.

• יאבוגה 13 או 83 ראשונה 84,000 ק"מ 03"308681

הלוח הכללי

בשביליך ובשבילי!

הלוח הכללי

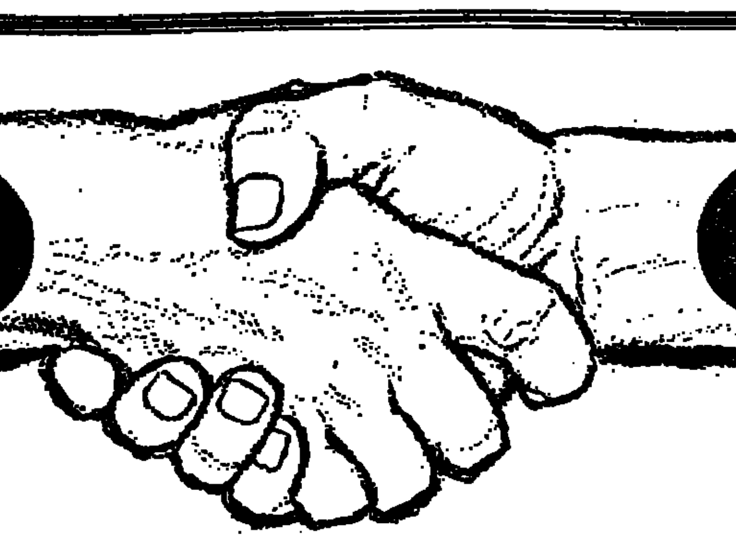

הד כפול ומכופל

הצעות עבודה

"לרשיונל-סיסטמס" דרושים:
* עובדי "יצור"
* צבעי תעשייתי
* עובד ניקיון
נא לפנות: לבוטינסקי 79 קרית-מטלון פתח-תקווה ע"י סופרגז 03-9231969

אשדוד

מציעים למכירה

פרסום

באר-שבע

דירות

מכוניות

מציעים למכירה

רהיטים

נתניה

דירות

ציוד בנין

קנית השמש

שרותים

הבראות

חיפה

דירות

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות בשכירות

דירות מרוהטות

עסקים

חנויות

משרדים

מגרשים

הצעות עבודה

ארקטורים

מגרשים

מכוניות

בתי-כנסת

מחשבים

דירות

משרדים

מגרשים

הצעות עבודה

בקשות דירות

דירות בשכירות

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות מרוהטות

דירות בדמי-מפתח

עסקים

הבראות

חגים

שוק המציאות

שונות

ירושלים

דירות

וילות ובתים

קבלנים מציעים

דירות למכירה

חומרי אפיה

נקיון ואחזקה

מחשבים

ציוד בנין

צילום

קבית השמש

פרסום

שרותים

בת זוג

בן זוג

מרקטינג

מלונות

טלים

בתי-כנסת

דירות

מוצרי אופנ

מכונות תפירה

מכונות כביסה

מלבוש ואופנה

ריהוט וציוד

חומרי חשמל

מכונות גילוח

מכונות עשיית כלים

שרותים כלליים

מפעלי תובלה בע"מ

דרוש

מנהל יחידת חשבונות לקוחות

במחלקת הנהלת חשבונות

* מנהל חשבונות בעל סוג 3 לפחות * נסיון קודם של מספר שנים בניהול צוות עובדים בעל אופי דומה * נסיון ויכולת קיום קשר שוטף בכתב ובע"פ עם גורמים בתוך ומחוץ לחברה * הכרה הנסיון שוטף בעבודה עם מערכות ממוחשבות.

על המועמדים להתגורר בבאר-שבע או בסביבה הקרובה

תנאי שכר בהתאם לכישורי המועמד.

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 72 ב"ש 84100 ולציין עבור מנהל כ"א — המודעה מיועדת למועמדים ולמועמדות

בבעלות כור-קלים לישראל

דואל עובדים זמניים לפי שעות
יהושע אדירו בע"מ

למחלקה הטכנית בתל-אביב
דרושים:

* שרטטי/ות מכונות
* טכנאי אלקטרוניקה
* מרכיבים מכניים
* חווטים/ות
* סטודנטים לעבודות שמירה
* סטודנטים להרצת תוכניות במחשב
* חרטים/כרסמים
* רתכי ארגון/נירוסטה
* עובדי יצור לכבישת מתכת

למחלקה המשרדית בתל-אביב
דרושים:

* מזכירה עברית-אנגלית
* פקידות לעבודות משרד
* מעבדות תמלילים
* פקידות טלקס

דואל תל-אביב גורדון 88
03-245541, 222266, 240878, 245531

הדר רוזן

מפעלי סרינה וכיסויים למושבי מכוניות

דרוש

מנהל שווק

להפעלת סוכנים ברחבי הארץ
קשר עם לקוחות וספקים בארץ ובחו"ל
נסיון קודם וידיעת השפה האנגלית הכרחיים.

לפנות בכתב בצירוף תולדות חיים ונסיון קודם להדר רוזן רח' לבנדה 30 ת"א

למשרד חקירות
דרושים:
חוקרים רשויים
לפנות בכתב ת.ד. 15726 ת"א, ה-1334

סקר SEKER
תיכנון, פיתוח וניהול מהנדסים יועצים

דרושים

* **מהנדסי תעשיה וניהול**
בעלי נסיון עד 5 שנים.
* **מהנדסי תעשייה וניהול מתחילים.**
* **מהנדס/הנדסאי מיזוג-אוויר**
בעל נסיון של שנתיים לפחות בתיכנון.

נא לפנות טלפונית: 03/491383, 494878, מיום ראשון או בכתב רח' סוקולוב 33, רמת-השרון 47236.

רק מועמדים מתאימים ייענו

הלוח הכללי

השבעתך והשביעי!

בין ג'ויס לאז'אר – כל החיים לפניו

■ מירי פז

דוד גרוסמן. יומרה אדירה המודעת לכשלונה. גרוסמן מבקש לפענח באמצעות סיפור צופן בלתי־אפשרי – השואה. מהות החיה הנאצית. הוא מנסה לגעת בקרביים

מה עוד ייאמר על ספר שגמרו עליו את ההלל בטרם חימם עותקו הראשון את מדף חנות הספרים? אולי התרשמות חלקית בלבד. בשביל זו המלאה, ראוי להתרחק מרוקמה מן ההמולה, לנסות ולבחון אותה בקריאה קצת יותר תמה שהלמות התהילה הרוטטת־עדיין לא תשבש אותה.

יש ב„עיין ערך 'אהבה'" יומרה אדירה המודעת לכשלונה. דוד גרוסמן ניסח מקצתה במילותיו של ברונו שולץ שאותו הפך לאחד מגיבורי ספרו והוא נהג בו באינטימיות יתירה, משל היה קרוב או אח רחוק: „לגאול מתוך הסטטיסטיקה של מיליוני חיים את הטראגיות האמת של חייו שלה: להבין רק לרגע איזה אות הוא כותב בספר החיים הגדול".

יומרתו של גרוסמן גדולה עוד יותר. הוא מבקש לפענח באמצעות הסיפורים הכמורפרטיים צופן בלתי־אפשרי: השואה, מהות החיה הנאצית, נושא שהוא כל כך בנפשנו עד שאנו ממאנים להתבונן בו נכוחה, אחוזים כחבלי שטניותו הטוטאלית, מבקשים לשווא למצוא בו פשר, פורפים בבהלה (אולי בשל הריקון העצמי שלנו שמשתקי דרכו), חוזרים לעסוק בו דרך התיעוד והמחקר, מחפשים מפלט באמצעים אינטלקטואליים, נזהרים שלא לגעת דרך הקרביים. גרוסמן מנסה לגעת בקרביים ולשם כך דרושה העזה רבה.

גרוסמן מוליך את הקורא במסע רצוף אתרים מוכרים ולא־מוכרים, פנטסיה ותחנות בנבכי הזיכרון האישי והקולקטיבי. המורכבות המסגנונית – עירוב פנטסיה בריאליה – איננה רק הלדרות ואמצעי סיפורי: הוא נקיטת עמדה: האמת, והאמת העובדתית בלבד, לא תצלח להתמודדות עם האימה. כיוון שהשואה איננה נתפסת בכלי ההגיון הצרופים וכתופעה אנושית היא עדיין ניצבת כאנדרטה חיה, אות ועדות לכל מה שאין אנו יודעים על הטבע האנושי, דרושה פנטסיה כדי לגעת בקצה הדברים.

הדמיון והמציאות ארוגים כאן זה בזו בחוטים דקים כל כך, עד שגבולותיהם מיטשטשים. הפנטסיה נתפסת כמציאות והמציאות כבדיה.

ובאמת, מה פנטסטי יותר בסיפורו של ברונו – הריגתו בידי קצין האס.אס. קרל גינתר שהלך אצל ידידו פליקס לנדאו (ששולץ שימש כ„יהודי הבית" שלו) ואמר הרגתי את היהודי שלך, ופליקס לנדאו השיב לו אם כך אהרוג כעת אני את היהודי שלך – או הסוף שמועיד לו גרוסמן – הצטרפותו ללהקת דגי סלמון?

גרוסמן מצליח לצקת את שתיהן – את הבדיה והמציאות – במינון נכון. אחד האמצעים הוא תיעוד קפדני, של זמן ומקום מדוקדק לעתים עד כדי טריוויאליה (תיאור הגיטו בדרוהוביץ', ירושלים של שנות ה־50 וה־60).

יש איזה תום כובש בדרך סיפורו של גרוסמן. סיפור של מומיק המובא מנקודת תצפית של ילד, „אלטע קופף", „בן תשע ורבע וכבר לא סמבל קטן" משכנע כמו הפנטסיה על אחריתו של ברונו שולץ. התום הזה עומד כמעט בסתירה לתחכום המבני של הספר ולמורכבות הסגנוניות שלו, תחכום המתבל לעתים בכנות הכוונות של המחבר. יש שהספר נקרא כתרגיל מבריק של תלמיד מצטיין לספרות ששנה היטב את תלמודו. גרוסמן בקי בכל הזרמים והסגנונות של הספרות המודרנית. לפעמים הוא עושה בידע זה שימוש נפלא למן העמודים הראשונים

מרהפת רוחו של יעקב שבתאי על הספר. מיומנותו של גרוסמן בזרם התודעה היא לעילא ולעילא. אם התחלנו בשבתאי, בעמוד 109 מזומנת לנו כמעט פגישה מחודשת עם ג'ימס ג'ויס: כשניים וחצי עמודי דפוס ללא סימן פיסוק אחד. כשלעצמו, זהו אחד מקטעי הפרוזה היפים ביותר בעברית. בחלקיו הטובים עם צלילי המלים שהם תבנים הוא מזכיר את פרק „הסירנות" ב„יוליסס" של ג'ויס.

„...ולאט נערכו השורות זו אל זו קו צד אל קו צד וראש אל זנב ואתה הכרת לראשונה את הניגע המיתר החזק הנמתח בין עורפך לבין שורש נשמתך והקשבת בפליאה לקול ריטוטו הקבוע קדימה והלאה נסחפת אתו בודד בהמון בודדים ודמומים ונמלאת שמחה פתאומית משונה על גבך התהפכת או בדונו בפגע נישאת לכאן ולכאן על שפתי לחשנים על פטפוט הגלים השתגנת אל על חייכת לתהום... ושטה לה הלאה פקעת רכה ומשיית של אצות עבותות יש ריח למים אתה חש זאת פתאום ואיך זה הריח שיתוש בו האיש העומד על החוף"...

התום בסיפורו של מומיק מתבלט על רקע עימותו עם האובססיה של מומיק ללכוד את „החיה הנאצית". אף שגרוסמן מביא את הסיפור בגוף שלישי, הוא מכוון את הסגנון לדרך סיפור אפשרית של ילד („זה היה ככה, שכמה חודשים אחרי שסבתא הני מתה וקברו אותה בתוך האדמה, קיבל מומיק סבא חדש"). קשה להימנע מהשוואה לסופר אהוד שהביקורת הספרותית הרצינית נוהגת בו זלזול מסוים: רומן גארי (בבי ציפר הקדים אותי בפרסום ההקבלה הזאת). הכוונה לרומאן המפורסם „כל החיים לפניו" שפירסם תחת השם אמיל אז'אר, והוא קשור באחת השערוריות היותר עסיסיות בעולם הספרות. גארי־אז'אר מספר בגוף ראשון את סיפורו של נער, גם הוא „אלטע קופף" בדרכו, והוא בן־דודו של מומיק לא רק על־פי שמו: מומו של אז'אר הוא ערבי. מומו משתמש אפילו במטבע לשון „תסמכו על נסיוני הרב" החביבה גם על גרוסמן – מומיק („תסמכו על מומיק")

אבל לסיפור של אז'אר יש עוד כמה מקבילות למומיק: יחסיו עם אנשל וסרמן הזקן שמספר לו סיפורים פנטסטיים: מומו הערבי אימץ את האדון המיל, זקן תמהוני, ומספר סיפורים בזכות עצמו. רעיון „החיה הנאצית" שמומיק מגדל במרתף ביתו, מקביל לסיפורה של הגברת רוזה אצל אז'אר, המסתגרת ב„חור היהודי" שלה, במרתף ביתה ובשעות מצוקה היא יורדת אליו ומתבוננת בתמונה של היטלר.

זו כמובן השוואה מקרית שאין בה למעט מערכו של „עיין ערך 'אהבה'", ושני הספרים שונים זה מזה בתכלית השוני. זה רק קורטוב של הצטלבות אפשרית בין מה שנחשב לספרות לא־קאנונית, קיטש מובהק, לבין „ספר של כתיבה חרשנית הולכת בגדולות".

שי־אישי

טור של אהוד מנור

פני הארץ

אתה שואל אותי לשמה
ומבקש שאתאר את פני אהובתי,
את סוד יופיה באור חמה
ומה אומרות פניה של ארץ תקותי.

אתה שואל אותי: האם
דמעות עיניה הן דמעות של עצב או שמחה,
ומה פשרם של הצבעים
בריקותיה, בלחייה, במצחה.

הן פני הארץ הן פניה,
פני אחיה ושכניה,
פני בנותיה ובניה –
פני הארץ הן פניה.

מראש הרים עד סוף מדבר
את כל פלאיה אבקש, זו אהבה בלי תנאי.
ואיש עדין לא פתר
חידת פניה ופניך ופני.

הן פני הארץ הן פניה,
פני אחיה ושכניה,
פני בנותיה ובניה –
פני הארץ הן פניה.

אנטנה / אמנון דנקנר

„עיין ערך: יחסי ציבור"

אין לי מושג איך ספרו החדש של גרוסמן „עיין ערך אהבה". זאת מכיוון שלמרות, או בעקבות, או בקשר למסע הפרסום חסר התקדים של הספר הזה, הרי חודשיים ומשהו לאחר שנפתח בקול תרועות תצוגה מהממות עדיין לא הצלחתי להניח עליו את ידי. קראתי בכל העתונים כי „עתונאים נבחרים" קיבלו את הספר לעיון, וקשה לי לומר שליבי לא נחמץ קמעא בקרבי כשנוכחתי לדעת כי למרות מאמצים ארוכים עדיין לא הגעתי לקטגוריה של „עתונאי נבחר".

לפיכך הלכתי אל מוכר הספרים שלי, אבל הוא התלונן באוזני כי המו"ל של גרוסמן אינו מפיץ את הספר למכירה חופשית בחנויות, אלא מוכר אותו רק במסגרת ההתחמה על ספריה חדשה. מכיוון שעל־פי אופיי החשדן והבלתי מתחייב אינני חותם לא על ערבויות ולא על ספריות, כל מה שנשאר לי לעשות בענין זה הוא לקרוא את מה שמתפרסם בשפע אדיר במגאזינים ובמקומונים על הספר ועל הסופר.

אני חייב להודות כי עלצתי ביום שישי האחרון, כשקראתי במוסף הספרותי של „הארץ" רצנזיה ראשונה על „עיין ערך אהבה" שלא היתה מתמיאה במיוחד. זאת לא מכיוון שאינני מפרגן לגרוסמן, אלא משום שבים הקצפת המתוקה שהציפה אותנו – עד שעורה באוזני הדעת שבינינו תחושת קבס עזה – טוב שנמסך, חשבתי, שמץ של מרירות; טוב שהופיעה טיפה של חריפות צורבת, שאמנם אין בה כדי לאזן, אולם היא בהחלט מועילה להפיג, ולו במעט, את הטעם הרע, הדביק, המארציפני של יחסי הציבור הפראיים.

עד כדי כך היה המסע משוכלל ומקיף, שאפילו התבשרנו בעתונים, בכתבות הפרופייל עם הצילומים הצבעוניים, כי תהיה גם תהיה, ואפילו בקרוב, כתבה על גרוסמן וספרו בטלוויזיה. ואכן היתה ביום שישי האחרון כתבה של מיכה לביטוב. יש בעיה בכתבות על ספרים וסופרים בטלוויזיה: אחרי ככלות הכל, מה שיש להראות הוא את כריכת הספר ואת הסופר המדבר על עצמו ועל ספרו. אבל זה הוא חומר לרדיו באולפן ולא לכתבה.

מה עושים איפוא? מראים שני סוגים של חומר ויזואלי: ראשית, החומר הסימבולי. כך, למשל, כשבעל הכתבה תוהה כיצד גרוסמן, שלא חווה את השואה, ידע לכתוב עליה, מראים לנו את הסופר יושב על ספסל בגן ציבורי, בחבא, כמו מרגל, מאחורי עתון הפרוש על פניו ומאזין בסתר לשיחותיהם של שוכני הספסלים הקרובים – יהודים קשישים. שנית, החומר המתמי שבא להעביר את הזמן, סתם. מראים פס ייצור של בית־דפוס, מכונות שוקקות שמפיהן מגיחים הגליונות, מחשב שעל הצג שלו נעות שורות כתובות ירוקות, פועל המסדר את ערימות הספרים ועוד ועוד, עד שהכתבה נדמית למשהו מהטלוויזיה הלימודית שהופק לטובת תלמידי מגמת הדפוס בבתי־הספר המקצועיים.

בחלק האחר של הזמן ראינו את גרוסמן עצמו שבאמת נראה כמו ילד טוב ירושלים. ובכאן יש בעיה: לעתים רחוקות קורה שיש להופעת הסופר עצמו איזה ערך מוסף מיוחד על פני ספרו. זה לא היה המקרה. ככל הנראה, אישיותו של גרוסמן, כפי שבאה לידי ביטוי בכתבה, לא עוררה סקרנות מיוחדת, יראת כבוד או התפעלות. אולי באמת הגיעה השעה להפסיק את הפסטיבל הזה ולהתחיל להניח לספר לדבר בעד עצמו?

על צחוק, ברצינות

לא אחת בשעת בין הערביים, שעה שאני יושב עם רעי ועגמומיות מאופללת נמסכת באוויר, יקרה שכדי להפיח רוח חיים, להעלות חיוך על הפנים המהורהרים, אני אומר: עכשיו תשמעו את זה, ומספר איזה מעשה מבדח שאירע לי, או אפילו בדיחה מן האחרונות. והנה לא אחת יקרה שאחרי שאני דוהר אל הפואנטה בהרמת קול, מסיים בספיחה על הברך ובקול צהלה קצר וממתין לצחוק הרועם שירעף על ראשי, אין אני שומע אלא כמה אנחות רטנטניות, מישהו מעווה את פניו באי־נחת ואחר זע בכיסאו בחוסר סבלנות ומיד שבה הדממה ונופלת על החדר.

ברגעים כאלה, בהם אני בולע את אכזבתי ומעמיד פנים לא איכפתיות, בעוד ליבי הומה בעלבון, אני מייחל לחברים מסוג אותם אלמונים שקולות הצחוק הרמים שלהם נשמעים על פס־הקול של „קרובים קרובים". שום בדיחה אינה טפלה בעיניהם, שום גאג אינו מחמיץ לשעשע אותם, שום השתטות אינה נראית להם פרימיטיבית בלבד. הריהם כאומרים: החיים ניתנו לשעשוע; נצחק איפוא ולעזאזל הסיבה.

אולם אם הקפידו מפיקי „קרובים קרובים" בבחירת הקהל הצוחק, צר לומר שבכל השאר נהגו רשלנות. אפרים סידון, מחבר התסריט, הוא כותב סאטירה מוכשר, אולם הוא רחוק, כנראה, מהאלמנט הטבעי שלו כשהוא בא לכתוב קומדיה משפחתית. יש אצלו כשל יסודי בתפיסה: לצורך סידרה כזאת אין די באוסף של סיטואציות (שגם הן, למרבה הצער, תפורות באורח גס וסכימאטי). קומדיה, בניגוד לסאטירה, לעולם לא תהיה מצחיקה באמת אם אין בבסיסה משהו נוגע ללב. הפתרונות יהיו מצחיקים רק אם ההסתבכות תהיה אמיתית. הדמויות תהיינה משעשעות רק אם תהיינה גם אנושיות. קונפליקט בין פיסות קרון עושה פאזל ולא קומדיה. אף פעם לא ראיתי מישהו מתפקע מצחוק כשהוא מנסה להרכיב פאזל.

כדי להמחיש: חשבו רגע על קפטיין פיקוק המנסה לשווא להציל את כבודו האבוד לאורך כל פירקי הסידרה, ומביע איזה עלבון עמוק של מי שהחיים טלטלו אותו, איש המעלה שנולד לגדולות, אל איזו דיוטה תחתונה. כמה הוא נוגע ללב, כמה הוא פאתטי, ולכן: כמה הוא מצחיק. קומדיה טובה עשויה בדיוק מאותם חומרים שממנה עשויה דרמה טובה: החיים עצמם, על כל הסודות הקטנים שלהם, האהבות הנכזבות, התקוות שנופצו, העמדות הפנים, השקרים והחלומות הגדולים, הפחדים והסיוטים. רק נקודת ההתבוננות היא המבדילה בין הדרמה לקומדיה. במלה אחת: ב„קרובים קרובים" אין מצוקה אמיתית ולכן אין גם צחוק.

ניתן היה להטליא את עבודת התסריט הגרועה הזאת ברצף מסחרר של גאגים, אולם גם זה לא קורה כאן. הגאגים, ברובם מילוליים, משהו בסגנון אבשלום קור לדלפונים (הנה מרון מביטה בדגם של מטוס משונה ואומרת: סה לה וי, או אולי זה מרכבה. „לה וי" שווה „לביא" לעומת „מרכבה", תפסתם?) ונופלים מיד על האף לקול תרועות קהל הצוחקים באולם בלבד.

גם עבודת הבימוי היא כושלת. השחקנים, בדרך כלל, תופסים מצבים סטאטיים, מסודרים היטב לפני המצלמה ואין כמעט שום תנועה. מי שמביים קומדיה בלי תנועה דומה למי שנוהג במכונית שאחד מצמיגיה מפונצ'ר: הוא יכול לנסוע קצת, אבל לאט ובלי הרבה תענוג. מכאן יוצא גם שאין שום התייחסות של הדמויות לחלל שסביבן: דירות על כל המגוון האינטסופי של רהיטים, מכשירים וחפצים המציעים אפשרויות קומיות לרוב. (וראו, לשם המחשה, כמה סיטואציות מצחיקות סוחט הבמאי של „שלושה בדירה" מן הדלתות, הספה, מכשירי המטבח והאמבטיה).

והמשחק? אה, המשחק. גם כאן, אבוי, אין חדשות טובות. נאמר רק שהמבוגרים בין השחקנים, שבעבר זכו להישגים עלי במה, זקנתם מביישת את נעוריהם, והצעירים אינם משחקים כלל.

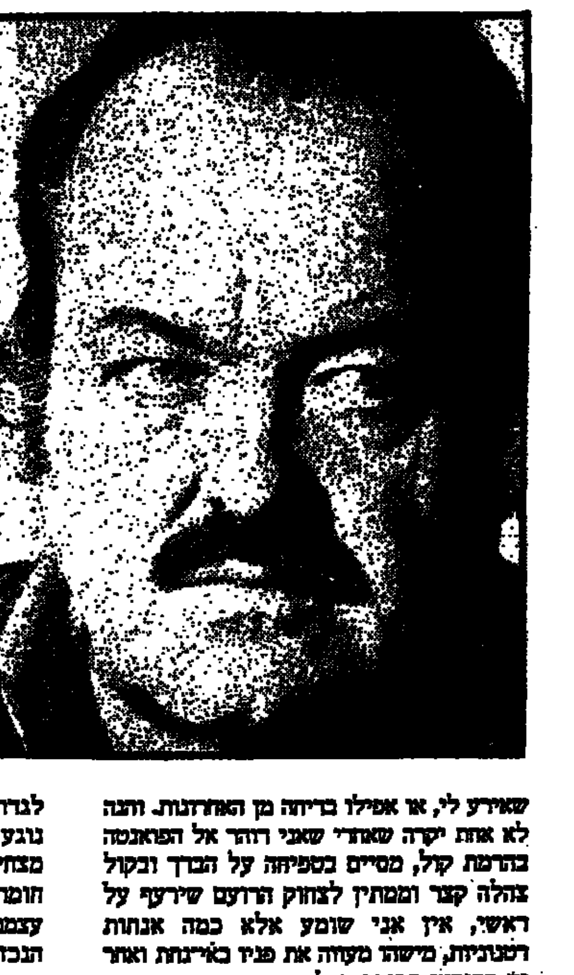

בקרב עמי אני יושב ואני יודע כי „קרובים קרובים" פופולארית במיוחד אצל הילדים (אם כן, מדוע מקרינים אותה בתשע וחצי ולא אחרי הצהריים או, למצער, בשמונה?) וזה רק מאשש את התיזה הישנה שלי כי ילדים הם בדיוק כמו מבוגרים, רק יותר נמוכים ויותר טיפשים.

הברירה הטבעית

אינני בטוח שפרופ' ישעיהו לייבוביץ' אהב את הופעתו של בנו, ד"ר הלל לייבוביץ' ב„זה הזמן". לייבוביץ' הוא אורתודוקס אדוק שבאדוקים ואילו בנו קבע כי „אסור לאדם אחראי לקיים את ההלכה". אחרי מצעד החוזרים בתשובה, התמהונים העבדקנים והדתיים סתם, היה משהו מרענן בהופעתו של ד"ר לייבוביץ': איש חופשי, בקריאת המרד מתורתו ותוקף את דת ההלכה הכפויה עלינו בלי התבלבלות ההיסטורי, האנטישמי כמעט, שמתנגדי האורתודוקסיה חוטאים בו ומקוממים עליהם בכך גם את מי שפתוח להגיונם.

השיטה של ד"ר לייבוביץ' היתה למצוא את שלילת ההלכה מתוך ההלכה. לצורך זה הוא פתח ספר קודש על ברכיו וקרא ממנו את הסיפור על הלל הזקן, שאמר כי התורה על רגל אחת היא „מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך". מכיוון שהלל הזקן היה ראש וראשון לאנשי ההלכה, הראה לייבוביץ', כמה מצער הוא שעל בסיסה של הברוה תמציתית זאת הצטבר בניין מעיק של דינים כובלים ומשפילים, שאין להם כל מקום לא בחברה המודרנית ולא במדינת ישראל.

ואכן מה הם דבריו של הלל הזקן, על־פי לייבוביץ', אם לא אמירה שעיקרה ותמציתה של התורה היא החופש. אם העיקר הוא שלא תעשה לחברך מה ששנוא עליך, פירוש הדבר הוא שזכויותיו של כל אדם אינן צריכות להיות מוגבלות אלא על־ידי זכויותיו של הזולת. על־פי פרשנות זו, ראו כמה דומים דבריו של הלל הזקן להצהרת זכויות האדם של המהפכנים הצרפתים מ־1789 – „חירות פירושה היכולת לעשות כל דבר שאינו גורם נזק לזולת. לפיכך אין להגביל את זכויותיו של שום אדם אלא באותם גבולות המבטיחים שהפרטים האחרים באותה חברה ייהנו מאותן זכויות עצמן". כשאנו קוראים את הטקסט הצרפתי מול הטקסט של הלל הזקן, הלב מתרחב מגאווה על שחכם הלכה שלנו הצליח לדחוס בחמש מלים את מה שהצרפתים משכו על־פני שלושה משפטים ארוכים.

לייבוביץ', שהגדיר עצמו כאיש מאמין, דוחה את ההלכה לא מתוך עמדה אתיאיסטית, אלא הוא ממליץ על החירות הטוטאלית [illegible]. על־פי פרשנותו, ההלכה היא גוף מת שאנו נושאים על כתפינו, בלי צורך, בלי תועלת ומתוך סבל מיותר. המרידה בהלכה אינה צריכה להיות מזוהה דווקא עם מרידה בערכים רליגיוזיים ומוסריים של התורה. היה נעים לשמוע דברים אלה דווקא עכשיו, כשהציבור בישראל הולך ונחלק בין שני מחנות קוטביים: אחד המקדש כל פסיק בהלכה ושני הפונה עורף להלכה, ומתוך כך גם לשאר החלקים של מורשת ישראל. הברירה שמציע ד"ר לייבוביץ' ממליצה על שפיכת המים המלוכלכים מהאמבטיה בלי לשפוך, באותה הזדמנות, גם את התינוק. בשבילי זוהי הברירה הטבעית.

אלטע זאכען

ישנם אנשים המוחים על כך שהטלוויזיה שלנו, כנראה משום חסרון כיס, מרבה בעת האחרונה לשלוף מן המחסן אל האקרן (מלה איומה „אקרן", לא?) את סדרות המתח הישנות „הוואי אפס־חמש" ו„קאנון". אני דווקא נהנה מזה. מכיוון שאני מתעניין מאד באופנה, אני מסתקרן בכל פעם למצוא את ההבדלים בין סגנון הלבוש של היום לבין זו שבסדרות האלה. דשי החליפות צרים־צרים וכך גם העניבות; הגברים הולכים עם פאות לחיים ארוכות והנערות עם חצאיות מיני. אין שם עוד פאנק ולא שיער מודקר בשלל צבעים ורואים שם הרבה שעונים דיגיטאליים עם ספרות נוצצות גדולות, ניחוח שנות השבעים המוקדמות עולה אלינו מכל זה והלב מוצף בגעגועים עזים אל שנות חיינו היפות ביותר.

אם מדברים כבר על לבוש. „קאנון" מצטיינת בכך שהיא הסידרה שהמשתתפים בה לבושים בטעם הגרוע ביותר שראיתי אי פעם חוץ מישיבות מרכז „חירות". הגברים לובשים שם חולצות עם נקודות חומות גדולות ורוב הגברות במכנסיים משובצים. אבל היתרון הגדול של הסדרה הזאת הוא בכך שהיא נוסכת נחמה גדולה בליבם של אלה בינינו הסובלים מעודף משקל. תענוג לראות גיבור סידרה, ולא סתם – אלא בלש פרטי המותיר להבא ולהתם כשכרס ענקית משתלשלת לו מהתחתון שבארבעת סנטריו. וראו זה פלא, הוא לא רק פיקח אלא גם בעל כושר גופני מרהים היודע לעקם בזריזות את זרועותיהם של יריביו הבוטשים. ובעיקר, יש לו איזה קסם פאלסטאפי המפיל ברשתו נשים יפות שאינן נרתעות ממספר המכנסיים שלו (58 בהערכה גסה).

גם ל„הוואי אפס חמש" יש ערך נוסף משלה, מעבר לסיפור הבלשי השגרתי. אני שרוף על השמות של המקומות שם. בכל תבנית אני מחכה לרגע שבו מסביר סטיב מאקגארט את מסלול הרדיפה לעוזרו הנאמן דאנו: אנחנו ניסע על כביש קיפאהולו לאורך חוף האגם קופייקי, נעלה על גשר ואיאקיקי ונפנה בהצטלבות לכיוון יאמאקהולה. איזה ניחוח אקזוטי בעיים עולה מכל זה. האנגלים יכולים לעשות סידרות מתח יוצאות מן הכלל, אבל שמות כאלה לא יהיו להם אף פעם.